

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

πρὸς τὸν «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ»

διὰ τὰ «ΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ»

* Ἡ ἐφ' ἑαυτῶν ἀναληφθεῖσα ἐκδοτικὴ προσπάθεια πολλὰς θὰ πέλῃ ἀφελείας εἰς τὸ φρόνησον πληρώσει τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐνισχύει διὰ τὴν ἀποκλήρωσιν τοῦ ἔργου.

Ἀριθ. Πρωτ. 69/Τ.Ε./1336/1972

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΠΑΝΤΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμέλεια
ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐκτ. Καθηγητοῦ τῆς Πατρολογίας ἐν τῇ
Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐπιμέλεια
ΕΜΜ. Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
ΝΙΚ. Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐντ. Ὑφηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Συντονιστὴς Ἐκδόσεως
Γεωργ. ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφ. Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 27

ΕΓΚΩΜΙΑ ΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ (Β')

Εἰσαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλια
Ἀρχιμ. ΝΑΥΚΡΑΤΙΟΥ ΓΕΟΥΑΚΑΝΑΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 9
 Εἰς Μελέτην ὁμοεπίσκοπον Ἀντιοχείας 11 (113)*
 Εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Λουκιανὸν 19 (121)
 Εἰς τὸν ἅγιον ἱερομόναχον Βαβύλαν 27 (130)
 Εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρας Ἰουθενίον καὶ Μα-
 τθίμνον 66 (139)
 Εἰς τὴν ἁγίαν μάρτυρα Πελαγίαν 44 (148)
 Εἰς τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον τὸν Θεοφόρον 53 (158)
 Εἰς τὸν ἅγιον Εὐστάθιον ἄρχιεπ. Ἀντιοχείας ... 66 (175)
 Εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Ρωμανόν. Λόγος Α' 80 (188)
 Εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Ρωμανόν. Λόγος Β' 89 (199)
 Εἰς τὴν ἁγίαν μάρτυρα Βερνίκην καὶ Προσδό-
 κην καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν Δομνίαν 95 (207)
 ΚΕΙΜΕΝΟΝ 113

* Οἱ ἐντὶς παρενθέσεις ἀριθμοὶ παραπέμπου εἰς τὰς ἀντιστοιχίας πα-
 λίας τοῦ κειμένου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εἰς τὸν παρόντα τόμον δημοσιεύονται ὀκτώ ἐπιτομαὶ τοῦ ἱεροῦ
 Χριστοστόμου εἰς ἁγίους μάρτυρας. Τὰς ἐπιτομὰς αὐτὰς ἐξαρτήθησαν
 ὁ ἱερεὺς πατὴρ καθ' ἑν χρόνον ὑπερβαίῃ ἀκαμψί ἐν Ἀντιοχείᾳ ὡς
 ἱερεὺς, ἀποκτείνου δὲ ἐγκώμια εἰς προσωπικότητας ποδ σχετίζονται
 μὴ τὴν πόλιν τῆς Ἀντιοχείας εἶτι δεῖσι ἐκρημάτουν ἐπίσκοποι
 ἐν αὐτῇ εἶτε δεῖσι ἀναστρέφοντο ἐκεῖ ἢ καὶ ἀκόμη δεῖσι ἐπιμαζο
 θαύματα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων. Εἰς τὰς ἐπιτομὰς αὐτὰς ἐγκωμιάζει
 ὁ ἱερεὺς Χριστοστόμος τοὺς μαρτυρικοὺς ἄθλους αὐτῶν, ἀναπτύσσει
 τὴν θεολογίαν τοῦ μαρτυρίου, τὸ ὅποιον καὶ ὀνομάζει «καρπάλιον
 πάντων τῶν ἀγαθῶν» καὶ δεῖα τῶ ἀξιομνήτου παραδείγματος ἀκαί-
 νων ἐδιδάσκει τοὺς ἀκροατὰς του καὶ στηρίζει τὴν πίστιν των.

Καὶ οἱ λόγοι οὗτοι διακρίνονται διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν θεολο-
 γικότητά των, μάλιστα δὲ ἡ διήγησις σκηνῶν καὶ περιστατικῶν
 ἐκ τῶν μαρτυρίων συναρτᾶσθαι τὸν ἀναγνώστην καὶ αἰχμαλωτίζου-
 ζουν τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ. Μερικοὶ λόγοι παρουσιάζουν μεταξὺ
 των χρονικὴν ἐξάρτησιν, ὅπως εἶναι π.χ. ὁ εἰς τὸν ἅγιον Βαβύλαν
 ἀναφερόμενος καὶ ἐκεῖνος τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰουθενίου καὶ
 Μαθιμίου, ἢ ὁ περὶ τῆς ἁγίας Παλμάριος καὶ ἐκεῖνος περὶ τοῦ ἁ-
 γίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου. Εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Ρωμανόν
 ὑπάρχουν δύο λόγοι. Ὁ β' λόγος περιέχει περισσότερα στοιχεία
 περὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου ἀπὸ τῶν α' λόγων. Γενικῶς, τὸ λε-
 γιλλόγιον καὶ τὸ ἕκτος τοῦ β' λόγου διαφέρουν κάπως ἀπὸ ἐκεῖνα
 τῶν λοιπῶν λόγων τοῦ ἱεροῦ πατρός. Πιθανόν νὰ ἐγράφη εἰς ἄλλον
 καιρὸν καὶ ὑπὸ διαφορετικῆς συνθήκης ὁ λόγος αὗτος.

Γενικῶς, παρατηροῦμεν, ὅτι κέντρα καὶ οὐσίαν τῶν λόγων τού-
 των ἀποτελεῖ τὸ χριστιανικὸν μαρτύριον, ἢ τιμὴ πρὸς τοὺς μάρτυ-
 ρας καὶ ὁ δεσμός τῶν Ἀντιοχείων πρὸς τοὺς ἥρωας τοὺτους τῆς πί-
 στικῆς ἡμῶν. Εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἑξῆς ὁ ἱερεὺς πατὴρ διακρινὸν ἀ-
 κήμην αἰ τελευταία: ἀκρηγῶν τῶν μεγάλων εἰσβολοκρατικῶν δια-
 γρημῶν κατὰ τὸν Χριστιανισμόν. Ὁ ἐθνικισμὸς προσπαθεῖ νὰ ἀναρθη-
 θῇ καὶ νὰ ἀναστηθῇ πάλιν ὡς ὁρμηκία, διὰ τελευταίων φορῶν,
 διὰ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, τοῦ περιφρήτου Ἰουλιανοῦ
 τοῦ Παραβάτου (361—368). Εἰς τὸ σχετικῶς ἄλλοττον διάστημα

της βασιλείας του προσηλάσθη να διώξῃ καὶ αὐτὸς ὅσους ἤθελον τὴν θρησκείαν τοῦ Ναζωραίου καὶ νὰ κακοποιήσῃ χριστιανούς. Διωγμοὶ δὲν ἐλάτουν βεβαίως καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀρειανῶν, τῶν ὁπαδῶν τῆς ἀρέτης καὶ ἐπὶ αἰῶνα· ἀλλὰ οὐκ ἔλαττον τὴν Ἐκκλησίαν. Ἄλλ' οἱ ἀποκαθάρσαντες μορφῆς αὐτοὶ διωγμοὶ οὐκ ἀσπαστικῶς δὲν ἐδίωξαν τὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ ποταμοὶ τῶν μαρτυρικῶν αἱμάτων ἤρξαντο τὸ βένθρον τῆς πίστεως καὶ διέδωσαν τὴν νέαν θρησκείαν ταχύτερον ἀνὰ τὴν οἰκουμένην. ἐπὶ πλέον δέ, ἐπλούτησαν τὸ μαρτύριον τῆς βασιλείας τῶν ἁγίων. Μήπως ὁμοίως αὐτὸς δὲν εἶνα· ὁ προσορισμὸς καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐπὶ γῆς ἀγωνιζομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ;

Ἄρχμ. ΝΑΓΚΡΑΤΙΟΣ ΤΣΟΥΚΑΝΑΚΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΠΑΤΕΡΑ
ΗΜΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΝ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ,
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΘΥΜΙΑΝ
ΤΩΝ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΩΝ

Α 1. Περιφέροντας τὰ βλέμματά μου εἰς κάθε μέρος τῆς ἱερᾶς αὐτῆς συνάξεως καὶ θάλεπόντας νὰ εἶναι παροῦσα δολοκλήρως ἡ πόλις, δὲν ἤξεύρω ποῖον πρῶτον νὰ καλοσημῶναι τὸν ἅγιον Μελέτιον, ὁ ὁποῖος καὶ μετὰ θάνατον ἀπολαμβάνει ἐκ μέρους σας τὸσον μεγάλην τιμῆς, ἢ εἰσὶς, οἱ ὁποῖοι καὶ μετὰ θάνατον συνεχίζετε νὰ δείχνετε πρὸς τοὺς πνευματικούς σας ποιμένες τέτοιαν ἀγάπην. Εἶναι μακάριος λοιπὸν ἐκεῖνος, διότι κατάρθωσε νὰ ἀφήσῃ εἰς ὄλους σας τὸσον θερμὴν ἀγάπην. Μακάριοι εἴσατε ὁμοίως καὶ εἰσεῖς, διότι, ἀφοῦ ἐδεχθήκατε τὴν παρακαταθήκην τῆς ἀγάπης ἐκείνης, κατωρθώσατε νὰ τὴν διαφυλάξετε μέχρι σήμερον ἀκεραίαν πρὸς χάριν ἐκείνου πού σας τὴν ἐμπέστευθη. Διότι παρήλθεν ἤδη καὶ τὸ πέμπτον ἔτος, ὅταν ἐκεῖνος ἀπεδήμησε πρὸς τὸν πολυπόθητον Ἰησοῦν καὶ εἰσεῖς ἤλατε μὲ τὸσον θερμὴν ἀγάπην πρὸς συνάντησίν του, πού ὅταν νὰ τὸν εἶχατε ἴδει χθὲς καὶ προχθὲς ἀκόμη. Δι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἐκεῖνος ἀειδόξηλος, διότι ἐγέννησε τέτοιους υἱούς. Ἀξιοθαύμαστοι δὲ καὶ εἰσεῖς, διότι σας εἴτιχε τέτοιος πατήρας. Εὐγενής ἡ ρίζα καὶ θαυμασία, ἀλλ' ὁμοίως ἀνάξειοι τῆς ρίζης καὶ οἱ καρποὶ τῆς. Πράγματι, ὅπως κάποιον ρίζα σπουδαία, ἡ ὁποία κρύπτεται εἰς τοὺς κόλπους

1. Ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Μελέτιος ἀγεννήθη εἰς τὴν Μελέτην, πόλιν τῆς μ. Ἀρμενίας κατὰ τὸ α' τέταρτον τοῦ 4' μ.Χ. αἰῶνος. Ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας ἐξελέγη κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 360 διαδεχθεὶς τὸν Βασίλειον. Ἀποστασιαστικῶς οἱ ἀρειανοὶ ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀπαρτήσαντος ἑαυτοὺς τοῦ καὶ πλείονος τῶν κληρικῶν ἐπιστάσιον, ἀπέκτισαν ἐξουσίαν τοῦ Μελετίου εἰς τὴν παρτίδα αὐτοῦ. Ἐκεῖνος ἔζησε μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἐκαστοῦ ἐξ ἑαυτοῦ ἀπορίσθη καὶ πάλιν ἐπὶ Ὀσίου. Ἐπαύθη δὲ ἐξ αὐτοῦ τὸ 379 ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Γρατιανῶ. Τὸ 381 συμμετέσχεν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνληθείσαν ἢ Οἰκουμένην Σύνοδον, ἣς καὶ ἄρτυματι πρόεδρος. Ἀπέθανε πρὶν ἀποθῆναι ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς Σπυρίδωνος. Τὸ σῆμας τοῦ ἀργύρου ἐκαστοῦ εἰς Ἀντιοχείαν καὶ ἑκατόμβη πλησίον τῆς θύρας τοῦ ἱεροῦ ἁγίου Βασίλειου. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου 12ην Φεβρουαρίου.

τῆς γῆς, δὲν φαίνεται μὲν ἡ ἴδια, παρουσιάζει ὅμως τὴν ἄξιαν τῆς δυνάμεώς τῆς μὲ τούς καρπούς τῆς, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον λοιπὸν καὶ ὁ ἀξιωμακάριστος ἅγιος Μελέτιος ποῦ κρύπτεται μέσα εἰς αὐτὴν ἔδω τὴν λάβνακα, ὁ ἴδιος μένει ἀθάτατος ἀπὸ τούς σωματικούς μας ὀφθαλμούς, ἐμφανίζει ὅμως τὴν δύναμιν τῆς χάριτός του μὲ ἐσᾶς ποῦ εἶσαθε οἱ πνευματικοὶ του καρποὶ. **Γ** Καὶ ἔν ἀκόμη λοιπὸν ἐγὼ σιωπήσω, ἀρκεῖ, νομίζω, μόνῃ ἡ ἴδια ἢ ἐαρτῆ καὶ αὐτὴ ἡ θερμότης τῆς προθυμίας σας νὰ διασαλπῆ τρανότερον καὶ ἀπὸ μίαν σάλπιγγα τὴν ἀγάπην τοῦ ἁγίου Μελετίου πρὸς τὰ τέκνα του. Διότι, τόσον πολὺ ἐπύρωσε τὸν νοῦν σας εἰς τὸ νὰ τὸν ἀγαπήσατε μὲ θερμῆν, ὥστε καὶ εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀκουσμα τοῦ ὀνόματός του νὰ θερμαίνεσθε ὀλοτελῶς καὶ νὰ ἐνθουσιάζεσθε ὅταν τὸ προφέρετε.

Δι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ τώρα, ὄχι χωρὶς λόγων, ἀλλ' ἐπιτήδες καὶ φροντισμένα εἰς τούς λόγους μου συνεχῶς παρεμβάλλω αὐτὸ τὸ ὄνομα. Καὶ ὅπως ἐκεῖνος ποῦ πλέκει χρυσοῦν στέφανον μὲ τὸ νὰ τοποθετῆ ἔπειτα μαργαρίτας κατὰ τὴν πυκνότητα τῶν πολυτίμων λίθων, κάμνει λαμπρότερον τὸ διάδημα, **Δ** ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐγὼ σήμερον, πλέκων εἰς τὴν μακαρίαν ἐκεῖνου κεφαλήν τὸν στέφανον τῶν ἐγκωμίων, ὡσὸν πυκνότητα μαργαριταρῶν ἐμφανίζω εἰς τὸν λόγον μου τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ὀνοματός του, διότι ἐλιπίω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ τὸ κάμω περισσότερο ποθητὸν καὶ λαμπρὸν. **Ε** Διότι, αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος ἐκείνων ποῦ ἀγαποῦν καὶ τέτοια ἢ συνήθεια, ὥστε νὰ περιπτύσσωνται καὶ μόνα τὰ ὀνόματα τῶν ἀγαπημένων προσώπων των καὶ νὰ παροτρύνωνται κυριολεκτικῶς καὶ μὲ αὐτὸ μόνον τὸ ἄκουσμά των, πρᾶγμα ποῦ καὶ ἐσεῖς τώρα ἐπάθατε μὲ τὸν ἅγιον τοῦτον ἀνδρῶπον.

Διότι, ἀπὸ τὴν στιγμήν ποῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὸν ὑποδεχθήκατε, ὁ καθεὶς εἶδεν εἰς τὸ τέκνον του τὸ ὄνομα ἐκεῖνου, διότι ἐνομίσατε, ὅτι μὲ ἐκεῖνο τὸ ὄνομα εἰσάγει ὁ καθεὶς εἰς τὸν οἶκον του τὸν ἅγιον, αἱ δὲ μητέρες παραδέλλοντες τὰ ὀνόματα τῶν πατέρων καὶ τῶν πάππων καὶ τῶν ἄλλων προγόνων, εἶδον εἰς τὰ γεννώμενα τέκνα των τὸ ὄνομα τοῦ μακαρίου Μελετίου. Διότι ὁ πόθος τῆς εὐλαθείας ἐνικοῦσε τὴν συγγένειαν καὶ τὰ γεννώμενα τέκνα ἠγαπῶντο πῶς πολὺ ἀπὸ τούς γονεῖς των ὄχι μόνον λόγῳ τῆς φυσικῆς φιλοστοργίας τῶν γονέων των, **Β** ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐνοίαν ποῦ εἶδεικνον αὐτοὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου. Διότι ἐνόμιζον ὅτι τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀποτελεῖ καὶ κόσμημα τῆς συγγενείας καὶ ἀσφάλειαν τῆς οἰκίας καὶ σωτηρίαν εἰς ἐκείνους

ποῦ τὸ ἔφεραν καὶ παρηγορίαν τοῦ πόθου των. Καὶ ὅπως οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸ σκότος, ὅταν ἀνάψῃ ἐν φῶς, ἀνάπτουντας εἰς αὐτοῦ πολλοὺς ἄλλους λύχνους, ὁ καθεὶς τὸ εἰσάγει εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ φωτισθῇ, ἔτσι λοιπὸν καὶ μὲ τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ποῦ σὺν φῶς ἔλαμψεν εἰς τὴν πόλιν, ὁ καθεὶς ὡσὸν νὰ ἀνάπτῃ λύχνον, εἰσάγειν εἰς τὸν οἶκον του τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου ἐκεῖνου, ὡς νὰ ἴβηλε νὰ προσελκύσῃ μὲ ἐκεῖνο θησαυρὸν ἀπείρων ἀγαθῶν. Καὶ αὐτὸ ποῦ ἐγένετο τότε, ἀπέτελε διδασκαλίαν εὐλαθείας. **Γ** Διότι, μὲ τὸ νὰ ἀναγκάζωνται συνεχῶς νὰ ἐνθυμῶνται τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου καὶ νὰ ἔχουν τὸν ἅγιον μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των, ἔχον τὸ ὄνομα τοῦ σὺν μέσῳ φυγαθεύσεως παντός ἀλόγου πάθους καὶ ἀκαθάρτου λογισμοῦ. Καὶ τὸ πρᾶγμα ἔχει λάθει τόσην ἔκτασιν, ὥστε καὶ εἰς τούς ὁρομίσκους καὶ εἰς τὰς ἀγοράς καὶ εἰς τούς ἀγρούς καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς νὰ ἀντηχῇ πανταῦ τοῦτο τὸ ὄνομα.

Μάλιστα δὲ ὄχι μόνον διὰ τὸ ὄνομα τοῦ οὗς κατέλαθε τοῦτο τὸ πάθος, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ σώματός του. Αὐτὸ λοιπὸν ποῦ ἐκάματε ὡς πρὸς τὰ ὄνοματα, τὸ ἴδιον ἐκάματε καὶ διὰ τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου. Διότι, ἐκείνην τὴν ἁγίαν εἰκόνα τὴν ἐχαράξατε πολλοὶ **Δ** καὶ ἐπάνω εἰς τὰς σφενδόνας (ὀπάς) τῶν βακτυλίδων σας καὶ εἰς τὰ ἀνάγλυφα καὶ εἰς τὰς φιάλας καὶ εἰς τούς τοίχους τῶν θαλάμων καὶ πανταῦ, ὥστε ὄχι μόνον νὰ ἀκούτε ἐκεῖνο τὸ ἱερὸν ὄνομα, ἀλλὰ καὶ νὰ βλέπετε πανταῦ τὴν εἰκόνα του καὶ μὲ τοῦτο νὰ ἔχετε, τρόπον τινά, διπλὴν παρηγορίαν διὰ τὴν **Ε** ξ ο ρ ι α ν του.

Διότι εὐθὺς ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἀπεμακρόνετο πάλιν ἐξ αὐτῆς τὸν ἐβίσκον οἱ ἔχθροι τῆς ἀληθείας.² Ὁ Θεὸς ὅμως τὸ ἐπέτρεψεν αὐτῷ, θέλων νὰ δεῖξῃ μᾶζι καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκείνου καὶ τὴν ἰσχυρὰν σας ἀνδρείαν. Ἀφοῦ λοιπὸν μὲ τὸ νὰ εἰσέλθῃ, ὅπως ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήλαξε τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς αἰρέσεως καὶ μὲ τὸ νὰ ἀποκόψῃ ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπον, ὡσὸν τὰ σάπια καὶ ἀθεράπευτα μέλη ἔδωσε καὶ πάλιν εἰς τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας πλήρη τὴν υγείαν, **Ε** οἱ ἔχθροι τῆς ἀληθείας, μὴ ἀνεχθέντες τὴν διορθῶσιν αὐτὴν, ἀφοῦ παρεκίνησαν τότε τὸν βασιλέα, τὸν ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θὰ ὑπερισχύουσιν τῆς ἀληθείας καὶ θὰ ἀνατρέψουν τὴν γενομένην διορθῶσιν τῶν πραγμάτων. Συνέβη ὅμως τὸ ἀντιθετὸν ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἀνέμενον καὶ μάλιστα καὶ ὁ ἰδικὸς σας ζῆλος ἐδεικνύετο καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς διδασκαλίας

2. Ἰσχυρὰ τὸς ἔστανον:

κῆς σοφίας εκείνου διέλαμπε. Καὶ ἡ σοφία μὲν ἐκείνου διέλαμπε, καθότι εἰς τριάκοντα ἡμέρας καὶ αὐτὰς ὄχι πλήρεις κατώρῳσε τόσο πολύ νὰ σᾶς θεμελιώσῃ ἐπάνω εἰς τὸν ζῆλον τῆς πίστεως, ὥστε, ἂν καὶ μετὰ ταῦτα ἐφόσησαν τόσοι ἀνεμοὶ, νὰ παραμείνῃ ἀσάλευτῆ ἡ διδασκαλία ἐκείνη. Ὁ ἰδικός σας δὲ πάλιν ζῆλος ἐφανερῶτο τρανῶς, ⁵²⁰ ἅ διότι εἰς τριάκοντα ἡμέρας καὶ αὐτὰς ὄχι ὀλοκλήρους μὲ τὴν ἀκρίβειαν ἐδέχθητε τὰ σπέρματα τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας ποὺ σᾶς ἐδίδαξαν ἐκεῖνος, ὥστε νὰ ἐλαστήσουν αἰρίζαι τῶν εἰς τὰ ὄρθη τῆς διανοίας σας καὶ νὰ μὴ ὑποχωρήσετε εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς πειρασμούς.

2. Ἄξιζε ὁμως νὰ μὴ παραλείψῃ κανεὶς ὅτε ἐκείνου ποὺ συνέβη κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκδιώξεώς του. Β Καθ' ἂν χρόνον λοιπὸν ὁ ἄρχων τῆς πόλεως, ὄδηγὸν τὸ ὄχημα, διήρχετο διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς, ἔχοντας καθίσει πλησίον τοῦ τὸν ἅγιον ἐκείνου, ἀπὸ παντοῦ ἐρρίπτετο κατὰ τῆς κεφαλῆς του χάλιας λίθων, διότι ἡ πόλις δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸν ἀποχωρισμὸν, ἀλλ' ἐπισημοῦσε καὶ αὐτὴν τὴν ζῶν νὰ στερηθῇ, παρὰ νὰ ἴδῃ τὸν ἅγιον ἐκείνου νὰ ἀπαμακρύνεται θιασίως. Τί ἔκαμεν ὁμως ὁ ἅγιος ἐκεῖνος τότε; Ὅταν εἶδε τὴν βροχὴν τῶν λίθων, ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρχοντος περιβάλλοντάς τιν μετὰ τὰ εὐδόμενά του, ταυτοχρόνως καὶ τοὺς ἐχθρούς του κατοισχύων μετὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπιεικείας του καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του διδάσκων, πῶς ἀνεζηκακία πρέπει νὰ ἐπιδεικνύεται πρὸς ἐκείνους ποὺ τοὺς ἀδικοῦν, καὶ ὅτι, ὄχι μόνον δὲν ἔπρεπε νὰ μὴν πράττουσαν κανὲν κακόν, Ἐ ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη διέτρεχον κανένα κίνδυνον ἀπὸ ἀλλοῦ καὶ αὐτὸν νὰ τὸν ἀποκρούουν μετὰ κάθε φροντίδα.

Καὶ ποῖος δὲν ἀνετριχίσαε τότε βλέπων τὸν ἔξωλλον ἔρωτα τῶν πολιτῶν καὶ θαυμάζων τὴν τελείαν φιλοσοφίαν τοῦ διδασκάλου, τὴν ἐπιεικίαν καὶ τὴν πραότητα του; Διότι ἦσαν πολλὰ περιέργη ἐκεῖνα τὰ γεγονότα τότε. Ἄπεμακρύνετο ὁ ποιμὴν καὶ τὰ πρόβατα δὲν διασκορπίζοντο. Ἐξεδιώκετο ὁ κυβερνήτης καὶ τὸ σκάφος δὲν ἐδυσθίζετο. Ἐδίδεκετο ὁ γεωργός καὶ ἡ ἀμπελος περισσότερο ἐκαρποφόρει. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσασθε ἠνωμένοι μετὰ τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης, ὅτε προσδολεῖ πειρασμῶν, ὅτε προκλήσεις κινδύνων, ὅτε τὸ μήκος τοῦ δρόμου, ὅτε ὁ πολὺς χρόνος, ἢ ὅτε τίποτε ἄλλο ἐστῆθαι ἱκανὸν νὰ σᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν συναστροφὴν τοῦ μακαρίου ποιμένος. Καὶ ἐξεδιώκετο μὲν ἀπὸ τὴν πόλιν ἐκεῖνος, διὰ νὰ εὐρίσκειται μακρὰν τῶν τέκνων του, εἰς τὴν πραγματικότητα δ-

μως συνέβαινε τὸ ἀντίθετον, καθότι περισσότερο συνεδέετο μαζί σας μετὰ τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης. Καὶ εἶπαι, ἀφοῦ ἐπῆρε μαζί του ἄλην τὴν πόλιν, ἔφυγε διὰ τὴν ἔσθρην εἰς τὴν Ἀρμενίαν. Διότι τὸ μὲν ὄνομα του εἶχε στερωθῆ ἐπάνω εἰς τὸ ἔσθρος τῆς πατρῴδος, ὁ λογισμὸς του ὁμως καὶ ὁ νοῦς ἐλαφρυνόμενος ὡσὸν ἀπὸ τὰ πτερά τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ εὐρισκόμενος συνεχῶς πλησίον σας, περιέφερεν ἄλην αὐτὴν τὴν πόλιν εἰς τὸ σπλάγχνα του, πρᾶγμα τὸ ὅποιον καὶ εἰς ἐπὶ πάλιν. Διότι, ἐνῷ ἤμεινατε ἐδῶ καὶ περιεβάλασθε ἀπὸ τὴν πόλιν, μετὰ τὸ πνεῦμα ὁμως τῆς ἀγάπης καθημερινῶς ἔεπιτοῦσατε εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ ἀφοῦ ἐδέλεπατε τὴν ἁγίαν μορφὴν του, εἶπαι πάλιν ἐπιστρέψατε. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖνος οὐνοτομα ἀπὸ τὴν πόλιν σας, διὰ νὰ φανερώσῃ εἰς τοὺς ἐχθρούς σας, ὅπως εἶπα προηγουμένως, καὶ τὴν ἰδικὴν σας στερῶν πίστιν καὶ ἐκείνου τὴν ἐμπειροὴν διδασκαλίαν.

Καὶ εἶναι φανερὸν ἂν' ἐκεῖ. Διότι ὅταν ἐπέστρεψεν μετὰ ἀπὸ ἐκείνην τὴν πρώτην ἀπέλασιν, ὄχι μόνον τριάκοντα ἡμέρας, ⁵²¹ Ἄ ἀλλὰ καὶ μῆνας καὶ ἔνα καὶ δύο καὶ περισσότερα ἔτη διέμεινε ἐνταῦθα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐδώσατε ἱκανοποιητικὴν ἀπόδειξιν τῆς στερεότητός σας εἰς τὴν πίστιν, ὁ Θεὸς σᾶς ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀπολαύσετε πάλιν τὸν πνευματικὸν σας πατέρα ἀφ' ὀφθῶς. Διότι τὸ νὰ ἀπολαμβάνῃ κανεὶς τὴν ἁγίαν μορφήν του ἀπέτελει τὴν πλεόν ὑπέροχον ἀπόλαυσιν. Ἰ

Ὅχι μόνον ὅταν ἐβίβασκε λοιπὸν, ὅτε ὅταν ἄμειλε, ἀλλὰ καὶ ὅταν τὸν ἐβλεπε μόνον κανεὶς ἦτο ἱκανὸς νὰ ἐμβάλλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν θεσπῶν ὀλοκλήρου διδοχὴν περὶ ἀρετῆς. Ὅταν λοιπὸν ἐπέστρεψεν εἰς σᾶς καὶ ὀλοκλήρως ἡ πόλις ἐσπευδε κατὰ μήκος τῆς ὁδοῦ, ἄλλοι τὸν ἐπλησίαζον καὶ ἠγγίζον τοὺς πόδας ἢ του καὶ καταφιλοῦν τὰς χεῖρας καὶ ἠκούον τὴν φωνὴν του, ἄλλοι, ἐμποδίζόμενοι ἀπὸ τὸ πληθὸν καὶ ἀπὸ μακρὰν μόνον βλέποντες αὐτόν, ὡς νὰ ἐδέχθησαν ἀρκετὴν εὐλογίαν ἀπὸ τὴν θέαν του καὶ ἐδιδάχθησαν ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἦσαν πλησίον, ἀνεχώρησαν ὑπὲρ ἱκανοποιημένοι. Καὶ αὐτὸ τὸ ὅποιον συνέβαινεν εἰς τοὺς ἀποστόλους, ἔγινε τώρα καὶ εἰς τὸν ἅγιον αὐτόν. Ὅπως δηλαδὴ εἰς τὴν περίπτωση τῶν ἀποστόλων, ὅσοι δὲν ἠμποροῦσαν εἰς προσέλθωσαν καὶ νὰ τοὺς πλησιάσουν, ἐδέχοντο καὶ αὐτοὶ τὴν ἴδιαν χάριν καὶ ἀπήρχοντο ὑγιεῖς ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, ἀφοῦ ἡ σκιά τῶν ἀποστόλων ἐξετείνετο καὶ ἠγγίξε καὶ αὐτοὺς ποὺ ἦσαν μακρὰν. εἶπαι

λοιπόν, και τώρα, θασι δεν ήμπορούσαν να προσέλθουν, αισθανόμενοι να εκπέμπεται κάποια πνευματική ακτινοβολία από την αγίαν εκείνην κεφαλήν C και να φθάνη και έως εκείνους που ήσαν μακράν, δλοι, από την απλήν και μόνου θεαν του αγίου, άπήρχοντο γεμάτοι από κάθε ευλογία.

3. "Όταν δέ άφάνη καλόν εις τον κοινόν των δλων θεόν να καλέση πλησίον του τον άγιον εκ της παρούσης ζωής και να τον κατατάξη εις την χορείαν των άγγέλων, —οστε και τοϋτο έγινε τυχαίως, αλλά τον καλούν τα γράμματα του βαλέως, που τον παρεκίνησε προς τοϋτο ο θεός—, τον καλεϊ όχι κάπου εκεί πλησίον, αλλά πολύ μακράν, εις αυτήν την Θράκην⁴ διά να γνωρίσουν τα ιδικά μας άναθά και οι Γαλάται και οι Βιθυνιοί και οι Κιλικίες, και οι Καππαδόκαι και δλοι οι γειτονικοί προς την Θράκην λαοί και διά να έχουν οι άπανταχοϋ της γής έπίσκοποι, άφου ίδουσι ως εις αρχέτυπον D εικόνα την αγιασύνην εκείνου και λάθουσι από εκείνου τελειου παράδειγμα εκκλησιαστικής διακονίας, κάποιου καινού ασφαλή και σαφέστερου, κατά τον όποιον πρέπει να οικονομουσι και κυβερνουσι τας εκκλησίας. Διότι, και ένεκα του μεγέθους της πόλεως και ότι ειχεν εις αυτήν την διαμονήν του ο βασιλεύς, πολλοί και από πολλά μέρη του κόσμου κατέφθασαν τότε εκεί. Και οι έπίσκοποι των εκκλησιών, επειδή οι εκκλησιαί άρχισαν να γεύονται τα αγαθά της ειρήνης και γαλήνης που ήλθε μετά από μακράν πόλεμον και κακουχίαν, έκαλούντο δλοι εκεί με βασιλικά γράμματα. Τότε λοιπόν φθάνει και αυτός εκεί. E Και όπως με τους τρεις παιδας, όταν έπρόκειτο να ανακηρυχούσι και στεφανωθούσι, έπειδή κατέσθεσαν την δύναμιν του πυρός της κοινήου και κατεπάτησαν την ύπεροψίαν του τυράννου, ελέγξαντες κάθε είδος άσεβείας, έχοντες θεατάς απ' όλου τον κόσμον —διότι οι άνα την οικουμένη σατραποί και ύπατοι και τοπάρχαι ειχον προσκληθῆ εκεί δι' άλλους λόγους, έγιναν όμως θεατοί εκείνων των άθλητών—, 522 A το ίδιον λοιπόν συμβαινεν και τότε, ώστε να γίνει προς χάριν του αγίου περιλαμπρον το φιλοθεάμον κοινόν. Ένω οι άπανταχοϋ της γής διοικούντες τας εκκλησίας έπίσκοποι προσεκήληθη-

3. Πρόκειται διά την εις Κωνσταντινουπόλιν μετάβασιν του, ενθα συνεκροσθη η Β' Οικουμενική Σύνοδος. Ο Μελέτιος απέθανεν άνω έξο πρόεδρος της συνέδου. Είς την κηδείαν του παρόνσαν η Σύνοδος και ο αυτοκράτωρ Θεόδωρος ο Β', τον δε άπαύσαντι λόγον έξέφρασαν τον ά παρ' εμης της πόσεως έπίσκοπος και άδελφός του M. Βασιλίου Γρηγόριος.

σαν δι' άλλους λόγους, ήλθαν και έδλεπον τον άγιον. Και όταν τον είδαν και έπληροφορήθησαν ακριδώς την ευάδειαν, την σοφίαν, τον ζήλον της πίστewς, δλην την άπρητισμένην εις το πρόσωπόν του άρετήν, που άρμόζει εις ιερέα, τότε ο θεός τον έκάλεσε πλησίον του.

"Έγινε δέ πάλιν τοϋτο διά κάποιαν έξοικονόμησιν των πραγμάτων της πόλεως μας. Διότι, εάν άφηνεν έδω την ψυχήν του ο άγιος, θα απέδεικνεν άφόρητον το βάρος της συμφοράς εκείνης. Ποίος θα ύπέφερε πράγματι να ίδη τον μακαρίον εκείνον να άφήνη την τελευταίαν του πνοήν; B Ποίος θα άντείχε να ίδη εκείνα τα δάφφαρα των οφθαλμών να χαμηλιώνουν διά παντός και στόμα συγκλειόμενον να άφήνη τους τελευταίους του λόγους; Ποίος δεν θα έξεπλήσαστο, με το μέγεθος της συμφοράς δλέπνontας δλα αυτά; Διά να μη γίνει όμως τοϋτο, ήβλησεν ο θεός να παραδώση εκείνος την ψυχήν του εις άλλην χώραν, ώστε όταν ίδωμεν τον νεκρόν εισερχόμενον εις την πόλιν μας να μη έκπλαγώμεν, άφου θα έχη έξοικειωθῆ η ακείνης εις τον θρόνον, πράγμα το όποιον και έγινε. Όταν δέ η πόλις έδέχητο το άγιόν του ακήνος, έπέπλησεν μεν πάλιν και έσρήνησε πολύ, άλλ' άμέσως διέλυσε το πένθος, τάσον διά τον λόγον που ειπομεν, C όσον και δι' αυτόν που θα ειπομεν εις το έξής.

"Ο φιλόανθρωπος θεός λοιπόν άφου μας εύπλαγχνίσθη διά την λύπην μας συντόμως μας ανέδειξεν άλλον ποιμένα, ο όποιος διατρεί με πολλήν ακρίθειαν τα πνευματικά γνωρίσματα και την εικόνα της άρετής εκείνου και ο όποιος, όταν άνήλθεν εις τον θρόνον, άμέσως μας έξέδωσε τα πένθημα ένδύματα και έσθεσε την λύπην μας και άνένευσσε περισσότερο την μνήμην του μακαρίου εκείνου άνδρός. Έτσι ο μεν πόνος κατεπραύητο, ο δε έρας εξήπτετο σφοδρότερος και η άθυμία έσθυνεν έξ ολοκλήρου, μολονότι δεν συμβαίνει συνήθως το ίδιον, όταν χάνωμεν τα προσφιλή μας πρόσωπα. 'Αλλ' όταν κανείς χάση πολυγαπημένον υιόν η κάποιαν γυνή άνδρα σεβαστόν, έως ότου διατρεί την μνήμην αυτού ζωντανήν, το πένθος αναπτύσσεται δριμύτερον εις την ψυχήν. D "Όταν όμως ο χρόνος που θα περάση μαλάξη το πένθος, σβύνει μαζί και η σφοδρότης της λύπης και η διατηρουμένη μνήμη. Είς την περίπτωσιν όμως του μακαρίου τοϋτου άνδρός συνέβη το αντίθετον. 'Η μεν άθυμία ο-

4 Τον Μελέτιον ανέδειξεν εις τον θρόνον της Αντιοχείας ο Φαλακρινός (320—401).

λοτελώς ἀπεβάλλετο, ἡ δὲ μνήμη τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἀπῆλθε μαζί με τὴν λύπην, ἀλλὰ ἠδύνατο περισσότερο. Καὶ μάρτυρες εἶσθε ὅλοι ἐσεῖς, οἱ ὅποιοι μετὰ ἀπὸ τόσο χρόνον, ὅπως αἱ μέλισσαι πετοῦν γύρω ἀπὸ τὸ κηρίον, ἔτσι περικυκλώνετε τὸ σῶμα τοῦ μακαρίου Μελετίου. Καὶ τὸ αἶτιον τῆς ἀγάπης πρὸς ἐκεῖνον δὲν ἦτο ἀπόρροια τῶν νόμων τῆς φύσεως, ἀλλὰ λογισμὸς ὀρθῆς κρίσεως. Δι' αὐτὸ δὲν ἐσθέσθη με τὸν θάνατον, ἔδεν ἡμαυρώθη ἀπὸ τὸν χρόνον, ἀλλὰ αὐξάνει καὶ θὰ αὐξηθῆ περισσότερο καὶ ὄχι μόνον εἰς ἡμᾶς ποῦ τὸν εἶδομεν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους ποῦ δὲν τὸν ἐγνώρισαν. Διότι, τὸ ἄξιον θαυμασμοῦ εἶναι ταῦτα, ὅτι καὶ ὅσοι ἔτυχε νὰ εἶναι νεώτεροι τοῦ καὶ αὐτοὶ φλέγονται ἀπὸ τὸν ἴδιον πόθον. Ἐσεῖς μὲν οἱ ἠλικιωμένοι ἔχετε πλεονέκτημα, ἐν σχέσει πρὸς ἐκείνους ποῦ δὲν τὸν ἐγνώρισαν, τοῦτο 523 Α ὅτι ἀπῆλαυσατε τὴν ἁγίαν του συναστροφήν. Ἐκεῖνοι ὅμως οἱ νεώτεροι, ποῦ δὲν τὸν ἐγνώρισαν, εὐρίσκονται εἰς πλεονεκτικώτερον ἀπὸ σὰς θεοῖν, διότι, μοιροῦντι δὲν εἶδαν τὸν ἀνθρώπον, δὲν δεικνύουν ὀλιγώτερον πόθον δι' αὐτὸν ἀπὸ σὰς ποῦ τὸν εἶδατε.

Ἐὰς εὐχηθῶμεν λοιπὸν ἀπὸ κοινοῦ ὅλοι, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, γυναῖκες καὶ ἄνδρες, γέροντες καὶ νέοι, δούλοι καὶ ἐλεύθεροι, ἀφοῦ λάβωμεν συγκοινωνῶν τῆς προσευχῆς μας αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν ἅγιον Μελετίου (διότι τώρα ἔχει μεγαλύτεραν παρηγοίαν καὶ θερμώτεραν ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς) νὰ αὐξηθῆ εἰς ἡμᾶς αὐτὴ ἡ ἀγάπη, νὰ ἀξιωθῶμεν δὲ, καθὼς ἐδῶ εἴμεθα πληροῖν τῆς λάρνακος αὐτῆς, ἔτσι καὶ ἐκεῖ, εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ εὐρεθῶμεν πληροῖν τῆς αἰωνίας του διαμονῆς, καὶ νὰ τύχωμεν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ποῦ φυλάσσονται ἀπὸ τοὺς ἁγίους, τὰ ὅποια εἶθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἄς εἶναι δόξα καὶ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΛΟΥΚΙΑΝΟΝ

524 Α 1. Αὐτὸ ποῦ χθὲς ἐφοδῶμον ἐπραγματοποιήθη καὶ ἐτελείωσε τώρα καὶ μόλις παρήλθεν ἡ εορτὴ καὶ τὸ πλῆθος συναπεδημησε καὶ ἡ συναξίς μας ἠλαττώθη. Καὶ ἐγὼ μὲν ἐγνώρισα, ὅτι καὶ τοῦτο θὰ γίνῃ πάντως, παρὰ ταῦτα ὅμως δὲν ἀπέφυγα νὰ τοὺς ἀπευθύνω προτροπὰς. Διότι ἂν καὶ δὲν ἐπίσθθσαν ὅλοι ὅσοι με ἤκουσαν χθὲς, τούλάχιστον δὲν ἐφάνησαν ὅλοι ἀπειθεῖς. Καὶ ταῦτο δὲν εἶναι μικρὸν πράγμα δι' ἡμᾶς διὰ παραμυθητικὸν λόγον. Δι' αὐτὸ οὔτε σήμερον θὰ παραιτηθῶ ἀπὸ τοῦ νὰ συμβουλευθῶ τὸ ἴδιον πράγμα. Καὶ ἂν δὲν ἀκούσουν ἀπὸ ἐμὲ τοῦτο τὸ κήρυγμα, θὰ τὸ ἀκούσουν τούλάχιστον ἀπὸ σὰς. Διότι, ποῖος θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ σιωπηλῶς τὴν τόσο μεγάλην ραθυμίαν των, ἢ νὰ παράσῃ συγγνώμην καὶ ἀπολογία εἰς αὐτοὺς, ποῦ ἐπὶ τόσο χρόνον ἀφοῦ εἶδον τὴν κοινὴν μητέρα, ἢ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀπῆλαυσαν τῶν ἀγαθῶν της, τὴν ἐγκατέλειψαν καὶ δὲν ἠμέλησαν νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν ἐδῶ καὶ ἐμνήθησαν ὄχι τὴν περιστέραν τοῦ Νῶε, ἀλλὰ τὸν κόρακα, ποῦ δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κιβωτὸν; Καὶ ὅλα αὐτὰ συνέβαινον καθ' ὅν χρόνον ἐσυνεχίζετο ἡ θαλασσοταραχὴ καὶ ἐκείνη ἡ κακοκαρία καὶ χειρότερα καθημερινῶς ἐγείρετο ἡ ταραχὴ καὶ καθ' ὅν χρόνον αὐτὴ ἡ ἁγία κιβωτὸς, ἡ Ἐκκλησία, εὐρίσκετο εἰς τὸ μέσον καὶ ἀκάλει ὄλους ἀνεξαιρέτως καὶ τοὺς εἴλεκε πρὸς ἑαυτὴν καὶ παρεῖχε πολλὴν ἀσφάλειαν εἰς ὅσους κατέφευγον πρὸς αὐτήν. Διότι αὐτὴ δὲν ἀποκρούει ἐισβολὴν ὀδῶτων, οὔτε κυμάτων, ἀλλὰ τὰς συνεχεῖς ἐπαναστάσεις Ἐ αὐτῶν τῶν ἀλόγων παθῶν, ἀφανίζει τὸν φθόνον καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀπελπισίαν. Ἐδῶ λοιπὸν, οὔτε ὁ πλοῦσιος θὰ ἠμπορήσῃ νὰ περιφρονῆσῃ τὸν πτωχόν, ὅταν ἀκούῃ ἀπὸ τῶν θείων Γραφῶν, ὅτι «Πᾶσα σὰς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄσθος χόρτου» (Ἦο. 40, 6), οὔτε πάλιν ὁ πτωχός, ὅταν ἴδῃ ἄλλον νὰ πλουτῇ θὰ περιπέσῃ εἰς φθόνον, ἀκούων καὶ αὐτὸς ἄλλον προφήτην ποῦ λέγει, «Μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτίσῃ ἄνθρωπος, ἢ

Όταν πληθυνθῆ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήγεται τὰ πάντα, οὐδὲ συγκαταθίσσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ (Ψαλ. 48, 17—18). Διότι τέτοιαι εἰδούς εἶναι ἡ φύσις αὐτῆς τῆς εὐπορίας. Δὲν μετατίθεται εἰς τὴν δάλην ζωὴν μαζί με ἐκείνους πού τὴν ἔχουν, δὲν συνεπαδημιεῖ με τοὺς κατόχους τῆς, Δὲν παρίσταται ἐκεῖ με τοὺς κρινομένους καὶ ὑπέχοντας εὐθύνως διὰ τὰ ἔργα τῶν τῆς παρουσίας ζωῆς, ἀλλὰ ἐξάπαντος χωρίζεται με τὸν θάνατον καὶ μένει ἐδῶ. Πολλοὺς μάλιστα τοὺς ἐγκαταλείπει καὶ πρὸ τοῦ θανάτου. Εἶναι ἐπιτυχὸς ἡ χρῆσις του, ἡ ἀπόλαυσις του ἀδέσβια καὶ ἐπικινδυνὴ ἡ ἀπόκτησις του. Δὲν συμβαίνει θμως τὸ ἴδιον με τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην, διότι αὐτὸς ὁ θησαυρὸς εἶναι ἀσύλητος. Καὶ ἀπὸ πού εἶναι φανερὸν τοῦτο: Ἐκεῖνος πού ἐφιλοσόφησε περὶ τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ καὶ εἶπεν, ὅτι καὶ συγκαταθίσσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ ὅπως αὐτοῦ, ὁ ἴδιος καὶ πάλιν μάς ἐδίδαξε περὶ τῶν θησαυρῶν τῆς ἐλεημοσύνης, οἱ ὅποιοι εἶναι αἰώνιοι καὶ ἀσύλητοι ἀπὸ ἐχθρῶν, με τὸ νὰ εἴπῃ τὰ ἐξῆς: «Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (Ψαλ. 111, 9). Τί πὸ παράδοξον θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ ἀπὸ αὐτό; Τὰ συλλεγόμενα ἀγαθὰ χάνονται καὶ τὰ διαιμοιραζόμενα παραμένουν ἀθικτα. ⁵²⁵ Α Καὶ εἶναι πολὺ εὐλογον. Διότι τὰ μὲν διανεμόμενα ἀγαθὰ τὰ δέχεται ὁ θεὸς καὶ κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ ὀρθώσῃ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, τὰ ἄλλα ἀποθησαυρίζονται εἰς τὰ ἀνθρώπινα ταμεία, ὅπου ὑπέκεινται εἰς πολλοὺς κινδύνους καὶ διὰ τὰ ὅποια δημιουργεῖται πολὺς πόνος καὶ κακαλογία.

Μὴ ἀμελεῖς λοιπὸν ἀγαπητέ μου, διὰ τὴν ἐδῶ ζωὴν σου. Καὶ ἂν σὲ ἐνοχλῆ κάποια ἀθυμία, ἐδῶ τρέπεται εἰς φυγὴν ἂν φροντίδεις δικίαια, δραπέτευσον ἂν σὲ παλεμοῦν ἄλογα πάθη, σβῶνον ἀπὸ τὴν ἀγαρὰν πάλιν καὶ τὰ θέατρα καὶ τὰς ἄλλας ἐξωτερικὰς μας συγκεντρώσεις πολλὰς φροντίδας καὶ ἀθυμίας καὶ ψυχικὰ νοσήματα σύροντες, ἐπιστρέφωμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας. Ἐὰν λοιπὸν διόχρῃσαι συνεχῶς τὸν καιρὸν σου ἐδῶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θὰ ἀποβάλλῃς πάντως καὶ ὅσα κακὰ ἀπέκτησας ἐξω ἀπὸ αὐτὴν. Ὅταν θμως συνεχίσης νὰ ἀποσκίρτῃς ἢ καὶ νὰ φεύγῃς ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὅσα ἀγαθὰ ἀπέκτησας ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἁγίας Γραφῆς θὰ τὰ ἀπωλέσῃς ὅπως διόλου. Ὁταν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀφαιρεῖται κρυφίως ὅλη σου ἡ ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τὰς ἐξω συλλεγόμεναις καὶ συσυνθήσει.

Καὶ ὅτι εἶναι ἀληθῆ αὐτὰ πού σὰς εἶπα, φροντίσατε, μάλιστα ἀναχωρήσατε ἀπ' ἐδῶ, νὰ ἴδῃτε αὐτοὺς πού ἦσαν ἀπόντες ἀπὸ τὴν παρουσίαν συναξῆν καὶ ἀντιληφθῆτε πόση διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἰδικῆς σας εὐθυμίας καὶ τῆς ἀθυμίας ἐκείνων. Δὲν εἶναι τὸσον ὥραια καὶ βελκτικὴ ἡ νόμφη πού παραμένει εἰς τὴν νυμφικὴν παστάδα, ὅσον εἶναι θαυμαστὴ καὶ ἐνδοξὴ ἡ ψυχὴ ἡ ὅποια συχνὰ ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀναβίδουσα μύρα πνευματικά. Διότι ἐκεῖνος πού ἐρχεται ἐδῶ με πίστιν καὶ ἐνδιαφέρον ἀπέρχεται ἔχοντας λάθει πολλοὺς θησαυροὺς. Ἐ Καὶ μόνον ἂν ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, εὐθὺς γεμίζει με κῶδιαν καὶ πλοῦτον πνευματικῶν ἐκείνους πού τὸν συναναστρέφονται. Καὶ ἂν περιπέσῃ εἰς ἄπειρα δεινὰ, ὅλα θὰ τὰ ὑποφέρῃ προθύμως, ἀφοῦ λάθῃ ἀπὸ τὴν ἁγίαν Γραφήν πολλὰς ἀφορμὰς ὑπομονῆς καὶ φιλοσοφημένης ζωῆς εἰς τὸ ἐξῆς. Καὶ ὅπως ἐκεῖνος πού συνεχῶς ἴσταται ἐπάνω εἰς ἀσάλευτον θρόνον περιπέζει τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, εἶται καὶ ἐκεῖνος πού προσέρχεται συνεχῶς εἰς τὰς συνάξεις τῆς ἐκκλησίας καὶ ὡς πνευματικὸν φυτὸν ποτίζεται με τὰ θεῖα ὕδατα, σὺν νὰ ἔχη στήθῃ τὸν ἐαυτὸν του ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς ὀρθῆς ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων, δὲν θὰ αἰχμαλωτισθῆ ἀπὸ κανένα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, ἀφοῦ καταστήσῃ τὸν ἐαυτὸν του ἀνώτερον ἀπὸ πᾶσαν προσβολὴν τῶν διατικῶν πραγμάτων. Καὶ ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν προτροπὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν πατρικὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως Δ καὶ τὴν κοινὴν συναξίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῶν ἀδελφῶν καὶ ἀπὸ πάρα πολλὰ ἄλλα ἀφοῦ καρπώθῃ ὠφέλεια καὶ ψυχικὴν τέρψιν, τότε, ἀναχωρεῖ, συναποκομίζων εἰς τὸν οἶκον του ἄπειρα ἀγαθὰ.

Βλέπετε λοιπὸν πόσην εὐλογίαν θὰ ἀπολαύσετε σήμερον εἰεῖς καὶ πόσην ζημίαν ἀντιθέτως θὰ ὑποστοῦν οἱ ἀποστατήσαντες ἐκ τῆς συνάξεως αὐτῆς. Διότι, ἐπεὶ θὰ ἀποχωρήσατε, ἀφοῦ λαμβάνετε μισθὸν μαρτύρων, ἐκείνοι δὲ ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ στερηθοῦν αὐτοῦ τοῦ κέρδους, θὰ ὑποστοῦν καὶ ἄλλην ζημίαν, Ἐ συσσωρεύοντες πολλῶν φροντίδων οὐκῶλα ἐκ τῶν ἀνωφελῶν ἀπασχολήσεων. Ἐ ὡςπερ γὰρ ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα ποσφῆτου, μισθὸν προφήτου λήψεται καὶ ὁ δεχόμενος δικίον εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸν δικαίου λήψεται (Ματθ. 10, 41), εἶται καὶ ὁ δεχόμενος τὸν μάρτυρα ὡς μάρτυρα θὰ λάθῃ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ μάρτυρος. Ὑπεσχὸν δὲ μάρτυρος εἶναι τὸ νὰ μεταθῆ κανεὶς εἰς τὴν συναξίν πού γίνεται κατὰ τὸν ἐσρατισμὸν τῆς μνήμης ἐκείνου, τὸ νὰ ἀκοῦσῃ τὴν ἐξιστόρησιν

τῶν δθλων του, 526 Α τὸ νὰ θαυμάση ἑκείνα τὰ γεγονότα τοῦ μαρτυρίου, τὸ νὰ γίνῃ ζηλωτὴς τῆς ἀρετῆς του καὶ νὰ διηγηθῇ εἰς ἄλλους τὰ ἀνδραγαθήματα ἑκείνου. Αὐτὰ ἀρμολοῦν διὰ φιλοξενίαν τῶν μαρτύρων. Ἔτσι κανεὶς ὑποδέχεται τούτους τοὺς ἁγίους, ὅπως ἑκάμει καὶ ἐσεὶ σήμερον.

2. Χθὲς λοιπὸν ὁ Δεσπότης μας δι' ὕδατος ἐβαπτίσθη, σήμερον ὁ δούλος βαπτίζεται δι' αἵματος. Χθὲς ἦνοιξαν αἱ πύλαι τοῦ οὐρανοῦ, σήμερον καταπατήθησαν αἱ πύλαι τοῦ θδου. Μὴ ἀπορήτε ποῦ ὠνόμασα τὸ μαρτύριον δάπτισμα. Διότι καὶ τὸ ὄνιον Πνεῦμα εἶναι παρὼν μὲ ἀρθευίαν χάριτος, γίνεται ἀπαλλαγὴ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ μὲ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον τρόπον καθαίρεται ἡ ψυχὴ. Β Ὅπως δὲ αἱ βαπτιζόμενοι λούονται εἰς τὸ ὕδωρ, ἔτσι λούονται εἰς τὸ ἴδιον τὸ αἷμα των καὶ αἱ μάρτυρες, πράγμα ποῦ ἔγινε καὶ μὲ τὸν ἅγιον Λουκιανόν.

Ἄλλ' ὅμως πρὶν ἀπὸ τὸ μαρτύριον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀμιλήσω διὰ τὴν πανουργίαν τοῦ διαβόλου. Ἄφου ἀντελήθη ὁ διάβολος, ὅτι ὁ μάρτυς περιεφρόνησε κάθε εἶδος τιμωρίας καὶ θασανιστηρίων καὶ οὐτε μὲ τὸ νὰ ἀνάψῃ κάμινον, οὐτε μὲ τὸ νὰ σκάψῃ θάραβρον, οὐτε μὲ τὸ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸν τροχόν, οὐτε μὲ τὸ νὰ ὑψώσῃ εἰς τὸ ἔθλον, οὐτε μὲ τὸ νὰ τὸν ρίψῃ εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ εἰς τὰ θηρία κατάρθωας νὰ ὑπεονικήσῃ τὸ φιλόσοφον φρόνημα τοῦ μάρτυρος, ἐπενόησεν ἄλλω, πλεον θαρῶν τρόπον ἐκδικήσεως καὶ περιήρχετο καὶ ἀνεξήτει νὰ εὕρῃ τιμωρίαν, ἢ ὁποία ταῦτογρόνας νὰ εἶναι καὶ πολὺ δριμύει καὶ πολὺ μακρὰς διαρκείας. C Ἐπειδὴ δὲ αἱ μὲν ἀφόρητοι κολάσεις τεματίζουσι σὺντομα τὴν ζωὴν, αἱ δὲ μακρότεροι ἐλαττώνουσι τὸν πόνον, ἐφρόντισε νὰ εἶσῃ τιμωρίαν ποῦ νὰ ἔχη καὶ τὰς δύο αὐτὰς ἰδιότητας καὶ εἰσφοκίειν καὶ ὑπερβολὴν δδύνης ἀνυπερβλήτου, ὁπως ὄσπερ, ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ τὴν σφοδρότητα τῆς τιμωρίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τὴν μακρὰν διάρκειάν τῆς νὰ καταθάλλῃ τὸ φρόνημα.

Τὶ κάμνει λοιπὸν; Καταδικάζει τὸν ἅγιον εἰς τὸν διὰ

5. Ἐνοεῖ τὴν ἐορτὴν τῶν Φθίνων (ἡμέραν τῆς δι' ὕδατος βαπτίσεως τοῦ Κυρίου).

6. Ἐκ τῶν θασανιστηρίων ὀργάνων, διὰ τῶν ὁποίων ἐβαρυνθή ὁ ἄγγελος Λουκιανός, ὁ μὲν τροχός, ἔχων ἐπ' αὐτοῦ προαβεβρισμένον τὸν μάρτυρα, περιεστρέφεται περὶ θρόνου. Ἀποτέλεσμα τούτου ἦσαν αἱ τρομακτικαὶ ἐπιπτώσεις, ἡμῶςτοι, ἢ ἀπώλεια τῶν αισθησῶν καὶ πολλὰκις ὁ θάνατος. Τὸ δὲ ἔθλον ἦτο κἀσπάλος ἢ σπινθηρὸς ἐπὶ τῷ ὀπισθίῳ ἀνεκτίκῳ ὁ μέστος. Ποικίλα ἔλλα ἐπίσης ὑπάρχον καὶ εἰς τὰς φαλακὰς, παραβέβησαν δὲ ἐπ' αὐτὸν αἱ κόβες τῶν φιλικωζομένων (Βλκ. καὶ Πράξ. 16, 24).

πεινῆς θάνατον. Σὺ ὅμως ὅταν ἀκούης διὰ θάνατον ἐκ πεινῆς μὴ θεωρήσης ὡς ἀσημαντὸν τὸ λεγόμενον. Διότι ἀπὸ ἄλλα τὰ εἶδη τοῦ θανάτου αὐτὸς εἶδὼ εἶναι ὁ χειρότερος. Καὶ μάρτυρες ὄσοι τὸν ἐδοκίμασαν. Εἶθε ποτε νὰ μὴ τὸν γνωρίσωμεν ἡμεῖς. Καλῶς λοιπὸν ἐδιδάχθημεν νὰ προσευχόμεθα νὰ μὴ εἰσελθῶμεν εἰς πειρασμόν. Π Διότι ἡ πείνα ὡσάν θῆμιος ποῦ κάβεται ἐντὸς τῶν σπλάγγων κατασεσχίζει ἀπὸ παντοῦ κατατρώγοντας τὸ σῶμα δριμύτερον ἀπὸ κάθε εἶδος τυρῶς καὶ θηρίου, παρέχων δδύνην συνεχὴ καὶ ἀνείπωτον. Καὶ διὰ νὰ ἀντιληφθῆτε πόσον φοδερὸν πράγμα εἶναι ἡ πείνα, μάθε ὅτι πολλάκις ἔφαγον μητέρες καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα των, διότι δὲν ἠμπόρουν νὰ ὑποφέρουν τοῦ κακοῦ τούτου τὴν τυραννίαν. Αὐτὴν δὲ τὴν συμφορὰν διεκτραγωδῶν ὁ προφήτης ἔλεγε: «Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρῶμων ἤψησαν τὰ τέκνα αὐτῶν» (Θρήν. 4, 10). Αὐτὰ ποῦ ἐγέννησαν μητέρες τὰ κατέφαγον καὶ ἡ γαστήρ ποῦ ἐγέννησε τὰ παιδιά, ἔγινε τάφος των καὶ τῶν νόμων τῆς φύσεως ὑπεόλισχυσεν ἡ πείνα, Ἐ καὶ μάλιστα διχὸ μόνον τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς θελήσεως, ἐνῶ δὲν ἠμπόρουν νὰ κατανικήσῃ τὴν γενναιότητα τοῦ ἁγίου τούτου.

Καὶ ποῖος δὲν θὰ ἐκπλαγῇ ἀκούοντας αὐτὰ; Παρὰ ταῦτα, τί εἶναι δυνατότερον τῆς φύσεως; Τὶ δὲ πὸ εὐμετάβλητον ἀπὸ τὴν θέλησιν; Ἄλλα διὰ νὰ μάθῃς ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε πὸ ἰσχυρὰ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ 527 Α ἡ θέλησις ἀπεβελχθῆ πὸ ἰσχυρὰ ἀπὸ τὴν φύσιν, καὶ μητέρας μὲν ἐδοκίμασε διὰ τὸ μητρικὸν των φίλτρον, τὸν δὲ ἅγιον τούτον δὲν ἠμπόρουν νὰ τὸν ἀνατρέψῃ, οὐτε τὰ θασανιστηρία ἐφάνησαν ἀνώτερα ἀπὸ τὸ φιλόσοφον φρόνημα τοῦ ἁγίου, οὐτε ἡ τιμωρία ἐδόμασε τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἑκείνος παρέμεινε πὸ ἰσχυρὸς καὶ ἀπὸ τῶν δδάματα, ἐντροπῶν εἰς τὰς ἀναβάς ἐλπίδας καὶ σταλιζόμενος μὲ τὴν ὑπόθεσιν τῶν μαρτυρικῶν του ὁγῶνων. Ἐχον ἀρκετὴν παρηγορίαν τὴν αἰτίαν τῶν δθλων του, μάλιστα καθ' ἡμέραν ἀκούων τοῦ ἀποστόλου Παύλου νὰ λέγῃ: «Ἐν λιμῷ καὶ δίψῃ, ἐν ψυχῇ καὶ γυμνότητι» (Β' Κορ. 11, 27) καὶ πάλιν, «Ἄχρι τῆς ἁπτι ὄρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνιτούμεν καὶ κολαφιδόμεθα» (Α' Κορ. 4 11) Β Διότι ἐνυώριζε, ναί, ἐνυώριζε σαφῶς, ὅτι: «Οὐκ ἐπ' ὄστω μόνω ζῆσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥηματι ἐκπορευόμενω διὰ στόματος Θεοῦ» (Ματθ. 4, 4).

Ὅταν εἶδε λοιπὸν ὁ μισαρὸς βαίμων ὅτι ὁ ἅγιος δὲν ὑπεχώρει εἰς τόσον θίαν τῶν θασανιστηρίων, ἔκαμε πὸ φο-

θερά τὰ βασανιστήρια. Διότι, αφού έλαβεν είδωλόθυτα⁷ και έγέμισε την τράπεζαν με αυτά, ήτοίμασε να τοποθετηθούν εμπρός του, διά να ήμπορέση ή δύναμις τής ξηουσίας να χαλαρώση την εδονίαν τής προθυμίας. Διότι δεν αιχμαλωτιζόμεθα τόσον από την επιθυμίαν των πραγμάτων που μας δελεάζουν όταν δεν φαίνονται, όσον όταν αυτά είναι εκτεθειμένα πρό των οφθαλμών μας. Διότι ευκολώτερον θα ήμπορούσε κανείς να νικήση την προς τας γυναίκας επιθυμίαν όταν δεν βλέπη ώραιαν γυναίκα, παρά όταν συνεχώς παρατηρή αυτήν.

Αλλά όμως ό δικαίος διέλυσε και αυτήν την ενέδραν και εκείνο που ένόμιζεν ό διάβολος ότι θα χαλαρώση την ανδρείαν του άγιου, τουτό περισσότερο τον προητοίμασεν εις τους άγώνας του. Διότι, όχι μόνον δεν έπαθε τίποτε από την θέαν των είδωλοθύτων, αλλά και περισσότερο τή άπεστρέφето και τή έμισε. Και αυτά που παθαίνωμεν ήμεις με τους έχθρούς μας, που όσον περισσότερο τους άτενίζωμεν, τόσον περισσότερο τους μισούμεν και τους άποστρεφόμεθα, τουτό επάβαινε και εκείνος με την μιανήν εκείνην θεωσίαν. Διότι περισσότερο, όσον την έβλεπε την έδεδούσето και την άπέφυγε και ή συνεχής θέα του παρείχε περισσότερο μίσος και άποτροφήν προς τας εκτεθειμένας τροφάς. Και ενώ εντός του ή πείνα του έφώναζε Δ δυνατά και τον πρότρεπε να δοκιμάση από τή προκειμένη να φαγητά, ό φόβος του Θεού του άπεμάκρυνε τας χείρας και τον έκαμνε να λησμονήση και αυτήν την ανάγκην τής τροφής. Και βλέποντας εκείνην την μιανήν και ανόσιον τράπεζαν, ενεθυμήθη άλλην φρικτήν και πλήρη Πνεύματος τράπεζαν και τόσον πολύ έφλέγετο εξ αυτού, ώστε να προτιμά να υποστηή και να πάθη τή πάντα, παρά να φάγη εκείνα τή μιανήν φαγητά.

Ενεθυμήθη ακόμη εκείνην την τράπεζαν των τριών παιδιών, οι όποιοι νέοι συλληφθέντες και όντες έρημοι πάσης προστασίας, Ε εις ξένην και θάρσαρον χώραν, έδειξαν τόσον φιλοσοφημένην διαγωγήν, ώστε και μέχρι σήμερα να διηγούνται την ανδρείαν των. Και οι μόν 'Ιουδαίοι έχοντες την πατρίδα των έδειξαν άσέβειαν και ενώ παρέμεινον εις τον ναόν, ελάτρευον τή είδωλα. Ένώ οι νέοι εκείνοι, μολοντί άπήχθησαν εις χώραν θαρσαρικήν, όπου

7. Είδωλόθυτον έκκλησία το κρέας ζώου θυμασθέντος προς τιμήν κάποιου θεότητος. Το κρέας τοούτο άπογράφον οι άποστολοι να αγοράζεται, και να τρώγεται από τους χριστιανούς διά τον λόγον ότι προήχεται εξ ειδωλοκρατικής φιλίας, ναίτε έθνηρται άσέβηρον και μαμαριάνον.

ούπάρχον είδωλα και κάθε είδους άσεβείας, έξησαν διατηρούντες τον πατροπαράδοτον τρόπον ζωής. Έάν λοιπόν οι αιχμάλωτοι και δούλοι και νέοι εκείνοι έδειξαν τόσην φιλοσοφημένην ζωήν πριν έλθη ή έποχή τής χάριτος,⁸ λέγει, ποίως συγχωρήσεως θα αξιωώμεν ήμεις που δεν καταρβώσαμεν να φθάσωμεν ούτε προς τή ύψος τής άρετής που έδειξαν εκείνοι;

⁸²⁸ Α 3. "Όλα αυτά λοιπόν αναλογιζόμενος περιγελοόσε την πονηρίαν του διαβόλου, κατασφραόσε την κακουργίαν του και δεν υπεχίρει εις ουδέν εκ των θλεπομένων. "Όταν όμως ειδεν ό μικρός εκείνος ότι τίποτε περισσότερο δεν έπιτυγχάνει εις έθρος του άγιου, τότε τον οδηγεί πάλιν εις τή δικαστήριον και βασανίζοντάς τον του υπέβαλλεν έρωτήσεις συνεχώς. "Ο δε άγιος εις κάθε έρώτησιν άπεκρίνετο μόνον, ότι είμαι χριστιανός. Και ενώ ό έθμιος τον ήρώτα: Ποία είναι ή πατρίς σου; Είμαι χριστιανός, έλεγε. Τί έπάγγελμα έχεις; Είμαι χριστιανός. Ποίους προγόνους έχεις; Έκείνος εις όλα αυτά έλεγεν, ότι είμαι χριστιανός, κτυπών με τον μοναδικόν και άπλοον αυτόν λόγον την κεφαλήν του δαίμονος, και καταφέροντάς του συνεχή και άλλεπάλληλα τραύματα. Β Μολοντί θεβαίως έσποούδασε και την έθνικήν παιδείαν, όμως γνώριζε καλώς ότι εις καιρόν τέτοιων άγώνων δεν έχει θέσιν ή ρητορεία, αλλά ή δυνατή πίστις, όχι ή δεινότης του λόγου, αλλά ψυχή φιλόθεος. Φθάνει εις λόγος και μόνος, έλεγε, διά να τρέψη εις φυγήν όλην την φάλαγγα του διαβόλου. Και εις εκείνους μόν που δεν εξετάζουν με άκριθείαν τή πράγματα ή άπάντησις φαίνεται να είναι άσυνεπής, εάν όμως κανείς προσηλώση εκεί τον νοον του και εξ αυτής θα ίση την σοφίαν του μάρτυρος. Διότι, αυτός που ειπεν ότι είμαι χριστιανός και πατρίδα και έθνος και έπάγγελμα και τή πάντα έδήλωσε. Πώς; 'Ιδού. C "Ο χριστιανός δεν έχει πάλιν επί τής γής, αλλά την άνω 'Ιερουσαλήμ. "Η γάρ άνω 'Ιερουσαλήμ, λέγει, ελευθέρα έστιν, ήτις έστι μήτηρ ήμών" ((Γαλ. 4, 26). "Ο χριστιανός δεν έχει γήινον έπάγγελμα, αλλά ζή την ζωήν του ουρανοού. "Ημών γάρ τή πολίτευμα, λέγει, εν ουραναίς ύπάρχει" (Φιλ. 3, 20). "Ο χριστιανός έχει συγγενείς και συμπολίτας του όλους τους άγιους. «Συμπολίται γάρ έσμεν των άγιων, λέγει, και οι-

8. Έποχή τής χάριτος καλείται, και' αντίδιαστολή προς την έποχήν του Νόμου, δηλαδή του Μωσαικού Νόμου, ή μετά την έλευσιν του Χριστού έποχή. Βλέπε σχετικώς 'Ιωάν. 1. 17.

κείοι του Θεού» (Έφεσ. 2, 19). "Όποτε με ένα λόγον έδίδαξε με λεπτομέρειαν και ποίος ήτο και πόθεν κατήγετο και από ποίους είχε την καταγωγήν του και με ποίον πράγμα ασχολούμενος ήχη. Και με αυτόν τον λόγον έτελείωσε την ζωήν του και ήπήλθεν εις τον ουρανόν προσκομιζών εις τον Χριστόν σώου την παρακαταθήκην, συμβουλευών με δια αυτός έπασθε τους μεταγενεστέρους να άνθίστανται και να μη φοβούνται τίποτε, εκτός από την άμαρτίαν και την άρνησιν.

Δ Γνωρίζοντες λοιπόν και ήμεις αυτά, ως φροντισίμεν δια τα πολεμικά πράγματα κατά του καιρόν του έχομεν ειρήνην, ώστε όταν φάσκη ή άρα του πολέμου να επήρουμεν και ήμεις λαμπρόν τρόποιον. Περιεφρόνησεν εκείνος την πείναν, ως περιφρονήσομεν και ήμεις τάς όπολαύσεις και ως ταπεινώσομεν την τυραννίδα της σαρκός, ώστε όταν έλθη καιρός που να απαιτη ήκ μέρους μας την ανάλογον άνδρείαν, έφ' όσον έχομεν έγκυμνασθή εις τα μικρότερα, να φαινόμεν λαμπροί εις τους ύπερ της άρετής άγωνας μας. "Έδειξεν εκείνος παρησίαν ένώπιον βασιλέων και άρχόντων, Ξ ως κήρυξομεν και ήμεις τώρα τό ίδιον και άν παρευρισκόμεθα εις τάς συναθροίσεις εθνικών πλουσίων και έπιφανών, ως όμολογώμεν μ παρησίαν την πίστιν μας, ως περιγελώμεν την πλάνην εκείνων. Και άν μεν έπιχειρούν τα μεν ίδικά των να έγκυμιάζουσιν, τα δε ίδικά μας να ταπεινώουσιν. ως μη σιωπώμεν, ουτε να τους άνεχώμεθα ²²⁹ Α άλλ' άφου άποκαλύπτωμεν την άπρέπειάν των, να έξυμνούμεν με πολλήν φρόνησιν και παρησίαν δια τα των χριστιανών. Και όπως ο βασιλεύς φορεί επί της κεφαλής του τό διάδημα. έτσι και ήμεις ως περιφέρωμεν παντού την όμολογίαν της πίστewας. Διότι, συνηθίζει να μη όμολοφαίη εκείνον τό διάδημα, όσον ήμας ή πιστίς και ή όμολογία της πίστewας. Και να μη όμολογώμεν μόνον την πίστιν μας με λόγους, αλλά και έμπράκτως και βίον άντάξιον της όμολογίας έπιδεικνύοντες, δια να μη έξυθρίσωμεν την διδασκαλίαν της πίστewας με τά, φαύλους πράξεις μας, αλλά δοξάζοντες με δια αυτά τον Δεσπότην μας να όπολαύσομεν και την έδω και την άει τιμήν, την όποιαν και έβθε να ήπιτύχωμεν δια άνεκαιρέτως, με την χάριν και την φιλανθρωπίαν του Κυρίου ήμών 'Ιησού Χριστού, δια του όποιου και μετά του όποιου πρέπει εις τον Πατέρα και τό ζωοποιών Πνεύμα δοξα, δύναμις και τιμή, τώρα και πάντοτε και εις τους αιώνας των αιώνων. 'Αμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑ ΒΑΒΥΛΑΝ'

Α 1. 'Εγώ μεν έπεθύμου να σας έξοφλήσω τό χρέος μου σήμερα, αυτό που σας ύπεσχέθη προχθές έρχόμενος έδώ, αλλά τί να κάμω; Έμφανισθείς έν τώ μεταξύ ο μακάριος Βαβύλας, μάς εκάλεσεν διους κοντά του, όχι με φωνήν, αλλά με την λάμψιν της μορφής του με τ α ο τ ρ έ φ ο ν τ ά ς μας προς τον εαυτόν του. Μη δυσφορήσετε λοιπόν δια την άναβολήν εις άλλον καιρόν της εκπληρώσεως της ύποσχέσεώς μου. Πάντως, όσον περισσότερο πενή ο χρόνος, τόσο αυξάνει προς χάριν σας ο τόκος. Διότι τά χρήματα αυτά θέ τα καταβάλω με τόκον, επειδή και ο Δεσπότης που μου τα έμπιστεύθηκε, αυτήν την άντολήν έδωκεν. Β 'Έχοντες λοιπόν έμπιστοσύνην εις αυτά που έλάθομεν ως δάνειον από τον Θεόν, καθόσον και τό ίδιον τό κεφάλαιον και τό εκ της άξιοποιήσεώς του κέρδος παραμένου ασφαλής, ως μη παραδόμεν τό κέρδος τό όποιον έμεσολάβησεν έν τώ μεταξύ, άλλ' έντυφήσομεν εις τους μαρτυρικούς άθλους του μακαρίου Βαβύλα.

Και πώς μεν αυτός διετέλεσεν άρχηγός της εκκλησίας της πόλεώς μας και δίδωσας τό ιερόν τουτο σκάφος εις ώρας κακοκαρίας και κλυδωνισμού και κυμάτων και πόσην παρησίαν έδειξε προς τον βασιλέα και πώς έβυκε την ζωήν του ύπερ των προβάτων και πώς έδέχθη τό εύλογημένον εκείνο μαρτύριον, αυτά και άλλα παρόμοια ως αφήσομεν να τά έπουν οι πλέον ήλικιωμένοι εκ των διδασκάλων μας και ο πνευματικός πατήρ όλων μας, ο έπίσκοπος. C Διότι, τά παλαιότερα γεγονότα ήμπορούν να μάς τά ήπ-

β. 'Ο άγιος ιερομάρτυς Βαβύλας έρχομένην άπιστοσύνην 'Αγιοχείας της Σαρίας από τον 240-252, ενάδελφους τον Ζεδών. Επλήρωθείς ως χριστιανός μαρτυρήσας, και επί του τέλους των εκτίθη εκκλησία. Τό 251 τό άγια λείψαν του μάρτυρος μεταφέρθη εις τό κράτιστον Άδανον δια να έταγίσουν τον τόπον. Διότι έναί όπρuche τό ιερόν του 'Απόλλωνος. Τό 282 ο 'Ιουλιανός ο Παροδάτης, ο ένθερμος ύποστηρικτής του ειδωλολατρισμού, κατά θεϊκόν χρησμόν, διέταξε την απομάκρυνσην εκ του κρατιστίου την ιερών λείψαν του μάρτυρος, καθίμα του προεκάλεσε την θεϊκήν έπέμπεσην. Η 'Καθέχεται μαζί τμή έν μνήμην του μάρτυρος την 15ην 'Ιανουαρίου και την 1ην Σεπτεμβρίου.

γθεῶν καλῶς αὐτοὶ ποῦ σήμερον εἶναι γέροντες. Αὐτὰ δὲ μὴς ποῦ συνέδησαν τελευταίως καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας, αὐτὰ θὰ οὐκ τὰ διηγηθῶ ἐγὼ ἢ νεώτερος, δηλαδὴ τὰ μετὰ θάνατον, τὰ μετὰ τὴν ταφὴν τοῦ μάρτυρος, τὰ ὅσα ἔλαβαν χώραν τότε ποῦ διέμειναν εἰς τὸ πρόσκαιρον. Γνωρίζω δὲ ὅτι θὰ περιγελάσουν ἰσως τὴν ὑπόθεσίν μου οἱ εἰδωλολάτραι, ἔάν, μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν τοῦ ταφέντος καὶ εἰς κόνιν διαλυθέντος, ὑπόσχωμαι νὰ διηγηθῶ τὰ ἀνδραγαθήματά του. Παρὰ ταῦτα δὲν θὰ σιωπήσω ἐγὼ δι' αὐτὸ, ἀλλὰ μᾶλλον δι' αὐτὸ ἀκριδῶς θὰ εἰπω περισσό- τερα, ὥστε, ἀφοῦ ἐκθέσω καλῶς τὸ παράδοξον τοῦτο πρά- γμα, νὰ μεταστρέψω τὸν γέλωτα εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκείνου, ἢ Διότι, κανενὸς μὲν ἀνθρώπου γενικῶς μετὰ θάνατον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουσι κατορθώματα· τοῦ μάρτυρος ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουσι πολλὰ καὶ μεγάλα, ὅχι θεοβαίως διὰ νὰ γίνῃ ἐκεῖνος ἐνδοξότερος (καθότι, καθόλου δὲν τοῦ χρειάζεται πλέον ἢ ἕκ μέρους τῶν πολλῶν δόξα), ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ ὁ ἄπιστος, ὅτι ὁ θάνατος τῶν μαρτύρων δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλ' ἀρχὴ κάποιας καλύτερας ζωῆς καὶ προσιμῶν πολιτείας πνευματικώτερας καὶ μετῴσιαι ἀπὸ τὰ κατώτερα εἰς τὰ καλύτερα. Νὰ μὴ ἴδῃς λοιπὸν ἐσὺ, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος πράττειται γυμνὸν καὶ ἐστερημένον δυνάμεως ψυχικῆς, Ἐ ἀλλὰ πρόσθε εἰπὼ, ὅτι εἰς αὐτὸ πα- ροκάθετα κάποια ἄλλη μεγαλύτερα δύναμις καὶ ἐπὶ αὐτὴν τὴν ψυχικὴν, ἢ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἢ ὅποια, μετὰ ἀπὸ ὅσα θαυμάσια ἐπιτελεῖ, παρέχει τὴν καλύτεραν ἀπο- λογίαν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων.¹⁰² Ἀ Διότι, ἔάν ὁ Θεὸς ἐδώρῃσε μεγαλύτεραν δύναμιν εἰς σώματα νεκρὰ καὶ διαλυθέντα εἰς κόνιν ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα τῶν ζώντων ἀκόμη ἀν- θρώπων, πολὺ περισσώτερον λοιπὸν θὰ χάρισι εἰς οὗτὰ ζω- ῆν καλύτεραν ἀπὸ τὴν παρούσαν καὶ μακαριώτεραν, ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῶν στεφάνων. Ποῖα λοιπὸν εἶναι αὐτὰ; ἀλλ' ὅμως μὴ ἀνησυχῆτε, ἀν ὀμλήσω διὰ κάπως παλαιο- τέρας ἐποχῆς γεγονότα. Διότι καὶ ἐκεῖνοι ποῦ θέλουσι νὰ ἐπιδείξουν καλῶς τὰς εἰκόνας τῶν εἰς ἄλλους, ἀφοῦ τὰς ἀπομακρύνουν ὀλίγον ἐκ τοῦ πίνακος, τότε τοὺς ἀποκαλύ- πτουν αὐτὸν, διὰ νὰ τοὺς κάμουν σαφεστέραν τὴν εἰκονι- ζομένην παράστασιν μετὰ τὴν ἀπόστασιν. Σταθίητε ὅμως ἐπὶ ὀλίγον καὶ ἐσεῖς τώρα ποῦ θὰ στρέψω τὸν λόγον καὶ ἐγὼ εἰς τὸ παρελθόν.

■ Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ἰουλιανὸς, ὁ ὁποῖος ὑπερέβαλε τοὺς πάντας εἰς ἀσέβειαν, ἀνέβη εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον καὶ ἐκράτησε τὰ δεσποτικὰ σκήπτρα, ὕψωσεν ἀμέσως τὰς χεῖ-

ρας ὑβριστικῶς καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἐδημι- ούργησε καὶ ἐλησμόνησε τὸν ἐδωγέτην καὶ ἀπὸ τὴν γῆν κάτω βλέποντας εἰς τὸν οὐρανὸν ὀλακτοῖσεν ὅπως οἱ μα- νισμοῦ ἀκούσαι, οἱ ὁποῖοι ἐξ Ἰσοῦ γαυγίζουσι μανιωδῶς καὶ πρὸς ἐκεῖνους ποῦ τοὺς τρέφουσι καὶ πρὸς ἐκεῖνους ποῦ δὲν τοὺς δίδουσι τίποτε, μᾶλλον δὲ καὶ ἀπὸ ἐκείνους με- αγριώτερον κατελήφθη μανίαν. Διότι, ἐκεῖνοι μὲν καὶ τοὺς γνωστούς καὶ τοὺς ἕνους ἐξ Ἰσοῦ ἀποστρέφονται καὶ μι- σοῦσι· αὐτοὺς ὅμως τοὺς μὲν ἕνους πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ δαίμονος¹⁰³ ἐκολάκευε καὶ μετὰ κάθε τρόπον ἐπιτιπείτο, τὸν ἔδω ἐδωγέτην καὶ σωτήρα Θεόν, ὁ ὁποῖος δὲν ἐλυτήθη πρὸς χάριν τοῦ οὔτε αὐτὸν τὸν μονογενῆ τοῦ Υἱοῦ, τὸν ἀπεστράφη καὶ τὸν ἐμίσει καὶ δούσευε τὸν σταυρὸν, αὐτὸν ποῦ ἀνέστησε τὴν οἰκουμένην, ἢ ὅποια ἐκεῖτο περμένη κατὰ πρόσωπον καὶ ἐδίωξε τὸ σκότος καὶ παντοῦ μᾶς ἔφερε φῶς λαμπρότερον τοῦ ἡλίου.

Πλὴν οὔτε ἕως ἐδῶ ἐστομάτησεν ἡ μανία του, ἀλλ' ὑπεσχέθη νὰ ἐξερριζώσῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν τῆς οἰκουμένης τὸ γένος τῶν Γαλιλαίων.¹⁰⁴ Διότι ἔτσι συνήθηκε νὰ μᾶς ἀ- ποκαλῆ. Μολούσι, ἀν τὸ ὄνομα τῶν χριστιανῶν τὸ ἐθεώ- ρει βδέλυγμα καὶ πλήρης ἐντροπῆς, ἢ διατί δὲν μᾶς ἐκάλει μετὰ αὐτό, ἀλλ' ἐπέθυμι νὰ μᾶς ἐντροπιάσῃ μετὰ ἄλλων ὄνο- μα ἕνους; Διότι θεοβαίως αὐτὸς ἐγνωρίζε πολὺ καλά, ὅτι τὸ νὰ καλῆται κανεὶς μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο ὅχι μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας δυνάμεις εἶναι μέγας στολισμὸς. Δι' αὐ- τὸ μετῆρχετο τὰ πάντα, διὰ νὰ μᾶς ἀφαιρήσῃ αὐτὸν τὸν στολισμὸν καὶ νὰ ματαιώσῃ τὸ κήρυγμα. Ἄλλα τοῦτο ἦ- το τὸ δύσκολον, ὅθλιε καὶ ταλαίπωρε, ὅπως ἦτο ἀκατόρ- θωτον τὸ νὰ κατασκάψῃ κανεὶς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ σβύσῃ τὸν ἥλιον καὶ νὰ σείσῃ καὶ καταρρίψῃ τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Καὶ αὐτὰ τὰ προεῖπεν ὁ Χριστὸς ὡς ἔξῃ: «Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι»

102. Δαιμον καὶ δαίμονες ἀνοήτως καλοῦνται ὁ θεὸς τοῦ εἰδωλολατρε- ρικοῦ, κατ' αὐτὸν ἄνευ ἄλλοι οἱ παντοῦ δαίμονες καὶ ἡ δύναμις τοῦ σατανᾶ, ἢ ὅποια ἀνήκει διὰ τὸν ἑαυτὸν τὸν εἰδωλόν, διὰ τὸν μόνον καὶ παντὸς ἄλλου προσώπου σχετιζομένη μετὰ τὴν λατρίαν τῶν

11. Τὸ ἄρχαῖον ὄνομα τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ δεκαετασί- κων ἦτο «ὀβελῶν» ἢ «βελαι» ἢ «βαλιταί». Χριστιανὸν ἀνωμασίωσεν τὸ πρότερον εἰς τὴν ἀνωμασίαν (Πράξ. II, 28) καὶ μετὰ τὴν ἑρακλειαν, ἀλλ' ἐπαρτέθη καὶ ἐπὶ ἄλλοις ἐπίταις ἔγενετο ἀνακαμῆ καὶ κατήχησι. Ὁ Ἰουλιανὸς ἢ Παρθένης, μὴ ἀνεγνώσκων νὰ ἀκούῃ τὸ ταυτημένον ποῦτο ὄ- νομα, ἀπεκάλεσε τοὺς χριστιανούς «βελαι» ἑρακλειαν, Γαλιλαίους, ἀπὸ τὸν ἔταυτο τῆς γενέσεως τοῦ Χριστοῦ.

(Ματθ. 24, 35). Δὲν ἀνέχεσαι τὸν Χριστὸν ὅμως ὅταν ὀμιλῇ, ἔσ' τότε λοιπὸν ἀκουσε τὴν φωνὴν τῶν γεγονότων. Ἐγὼ ὅμως ἐπειδὴ ἤμῶσθην νὰ γνωρίζω, τί πράγμα εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ, πόσον ἰσχυρὸν καὶ ἀκατανίκητον, ἐχω πεισθῆ καὶ ἀπὸ τὴν φυσικὴν συνέπειαν καὶ ἀπὸ τὴν πείραν τῶν πραγμάτων, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ πῦλον ἀξιώματος ἐξ ὧν. Σὺ ὅμως, ὁ ὁποῖος ἀκόμη σὺρσαι χαλαὶ καὶ χαλαροὶ ἐξετάζοντας τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμοὺς, δέχου τὴν ἀπόφασιν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα καὶ ἐπ' αὐτοῦ καθόλου δὲν ἀντιλέγω καὶ οὐτε φιλονικῶ.

³³³ A 2. Τί λέγουν λοιπὸν τὰ πράγματα; Ὁ Χριστὸς εἶπεν, ὅτι εὐκολώτερον θὰ ἀπολεσθῶν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, παρὰ θὰ ἀτονίσῃ κάποια ἐκ τῶν ἐντολῶν του. Ὁ βασιλεὺς ὅμως εἶπε τὰ ἀντίθετα πρὸς αὐτὰ καὶ ἠπειλήσεν ὅτι θὰ ἀφανίσῃ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Ποῦ εἶναι ὅμως ὁ βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος ἠπειλήσεν ὅλα αὐτὰ; Ἐχάθῃ καὶ κατεστράφη καὶ εὐρίσκειται τώρα εἰς τὸν ἄδην, ἀναμένων τὴν ἀρμόζουσαν τιμωρίαν. Καὶ ποῦ εἶναι ὁ Χριστὸς, ὁ ὁποῖος ἀπεφάνθη ἐκεῖνα; Εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, κατέχων τὸν ὑψηλότατον θρόνον τῆς δόξης. Ποῦ τὰ δόξασμα λόγια καὶ ἡ ἀκόλαστος γλώσσα τοῦ βασιλέως; Ἐ* Ἐγίναν σὸτάκι καὶ κόνις καὶ τροφή τῶν σκυλλήκων. Ποῦ ἡ ἀπόφασις τοῦ Χριστοῦ; Αὐτὴ λάμπει ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, ἀκτινοβολοῦσα ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν ὡσάν ἀπὸ στήλην χρυσοῦν. Μόλον τοῦτο τίποτε δὲν παρέλειψεν ὁ βασιλεὺς, ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ ἐγείρῃ τὸν ἑαυτοῦν μας πόλεμον, ἀλλὰ καὶ μάντις προσέκλειε καὶ γόητας συνήθοις καὶ τὰ πάντα ἦσαν μεστὰ δαυμάτων καὶ πονηρῶν πνευμάτων.

Ποῖαι ὅμως ὑπῆρξαν αἱ ἁμῖναι αὐτῆς τῆς ὑπηρεσίας του; Ἀφανισμὸς πόλεων καὶ πείνα χειρὸς μορφῆς. Διότι γνωρίζετε θεασάως καὶ ἐνθυμείσθε πῶς ἦτο κενὴ ἀπὸ τροφίμα ἡ ἀγορὰ, πλήρη δὲ ταραχῶν τὰ καταστήματα, ὅπου ὁ καθεὶς ἐφιλονικούσε νὰ ἀρπάξῃ πρῶτος τὰ ἐμφανιζόμενα τροφίμα καὶ νὰ ἀπέλθῃ. Ἐ* Καὶ διατὶ νὰ ὀμιλῶμεν διὰ πείναν, ὅταν καὶ αὐταὶ αἱ πηγαὶ ἐστερέουν ἀπὸ νερόν καὶ μάλιστα τέτοιαι πηγαὶ, ποῦ μὲ τὰ πλούσια νερά των ὑπερρεῖσιν τῶν ποταμῶν; Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀνεφῆρα πηγᾶς, ἅς πάμε λοιπὸν πρὸς τὴν Δάφνην καὶ μαζὶ ἅς ὀδηγήσωμεν τὸν λόγον πρὸς τὰ κατορθώματα τοῦ ἁγίου. Ἄν καὶ ἐπιθυμῆτε νὰ διακωμωδῶσωμεν τὰς ἀπρετείας τῶν εἰδωλολατρῶν, ἀλλ' ὅμως, ἐνῶ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος θέλω τὸ ἴδιον, ἅς ἀναχωρήσωμεν πρὸς τὰ ἐκεῖ. Διότι πάντως ὅπου τιμᾶται μὴμῃ

μαρτύρων, ἐκεῖ συντελεῖται κατασχὴν τῶν εἰδωλολατρῶν.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ βασιλεὺς, ὁσάκις ἀνήρχετο εἰς τὴν Δάφνην,¹² ἐναχλοῦσε τὸν Ἀπόλλωνα παρακαλῶν, ἱκετεύων καὶ ἐκλιπαρῶν αὐτὸν νὰ τοῦ δώσῃ κανένα χρησὸν δι' ὅσα ἐμελλόν νὰ τοῦ συμβοῦν. Ἐ* Καὶ τί τοῦ εἶπε λοιπὸν ὁ μάντις, ὁ μέγας θεὸς τῶν εἰδωλολατρῶν; Μὲ ἐμποδίζουν, λέγει, νὰ ὀμιλῶ οἱ νεκροί. Δι' αὐτὸ, καταστρέψε τὰ μνημεῖα, ξεθαύσε τὰ ὄστα καὶ ἀπομάκρυνε τοὺς νεκρούς. Τί τὶδ' ἀνόσιον θὰ ἤμπαροῦσε λοιπὸν νὰ δοθῇ ὡς προσταγὴ; Περιέργους νόμους τιμωρυχίας εἰσάγει ὁ δαίμων καὶ νέους τρόπους ἀποπομπῆς τῶν ξένων ἐπινοεῖ. Ποῖος ἤκουσέ ποτε νὰ καταδιώκωνται οἱ νεκροί; Ποῖος εἶδε ποτε διαταγὴν νὰ μεταφερθῶν ἄλλου σῶματα ψυχᾶ, ὅπως διέτασεν αὐτὸς, ἀνατρέπων ἐκ δόθρων τοὺς κοινοὺς νόμους τῆς φύσεως; Διότι οἱ νόμοι εἶναι κοινοὶ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὀρίζουν, ἔσ' ὁ ἀποθανὼν νὰ θάπτεται καὶ νὰ παραδίδεται εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ κρύπτεται εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς, τῆς κοινῆς μητρὸς ὧν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ αὐτοὺς τοὺς νόμους κανεὶς ποτὲ δὲν τοὺς κατεπάτησεν, οὔτε Ἐλλην, οὔτε θάρβαρος, οὔτε Σκύθης, οὔτε κανεὶς ἄλλος ἀγριώτερος ἀπὸ ἐκείνους, ἀλλὰ τοὺς σέβονται καὶ τοὺς τηροῦν ὅλοι καὶ ἔτσι εἶναι εἰς ὅλους ἱεροὶ καὶ σεβαστοί. Ἄλλ' ὁ δαίμων, ἀφοῦ ἔσυρε τὸ προσωπίειον του, μὲ γυμνῆν τὴν κεφαλὴν στέκεται ἐμπρὸς εἰς τοὺς κοινοὺς νόμους τῆς φύσεως. Διότι, λέγει, ὅτι οἱ νεκροὶ εἶναι μίασμα.¹³ Ἄ Δὲν εἶναι ὅμως μίασμα οἱ νεκροί, πονηρότατε δαίμων, ἀλλὰ ἡ πονηρὰ διάθεσις εἶναι τσαούτη. Ἄν πρέπει μάλιστα καὶ κάτι τὸ παράδοξον νὰ εἴπωμεν, τὰ σῶματα τῶν ζώντων ἀνθρώπων εἶναι περισσώτερον γεμάτα μὲ κακίαν, παρ' ὅσον τὰ σῶματα τῶν νεκρῶν εἶναι μισρά. Διότι τὰ μὲν ζῶντα σῶματα ὑπηρετοῦνται μὲ τὰς ἐντολάς ποῦ δίδει ἡ ψυχὴ, ἐνῶ τὰ νεκρὰ κατὰκείνται ἀκίνητα. Τὸ δὲ ἀκίνητον καὶ ἀναίσθητον σῶμα θὰ ἤμποροῦσε νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένον πάσης κατηγορίας. Παρὰ ταῦτα ἐγὼ οὔτε τὰ σῶματα τῶν ζώντων ἀνθρώπων θὰ ἔλεγα ὅτε εἶναι μισρά κατὰ τὴν φύσιν των,¹⁴ ἀλλὰ πάντοτε ἤμποροῦμεν νὰ θεωρήσω-

12. Ἡ Δάφνη εἶναι ἡτοι προῖστον τῆς Ἀντιόχειας τῆς Ὀρθῆς, ὅπου ἔρχετο δὲ ἐν αὐτῇ ἱερὸν τοῦ ἁγίου Ἀπολλωνίου. Τὸν ναὸν τοῦτον ἐκείσεν οἱ χριστιανοὶ, ἤτοι δὲ ἐν νεῖσο ὁ Ἰσουλανός. Μία τὴν ἡμῶν κεραυνοὶ ὄχις καταστραφῆν τῆς στήτης του παρέμεινεν εἰρήκων καὶ καταστραφῆ τελείως.

13. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀδελφεοὶ θεωρεῖ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὡς πηγὴν τοῦ καλοῦ. Διόφοροι αἰρέσεις μόνον τὸν θεωροῦσιν ἡμιον (Μοντανισμὸς).

μεν υπεύθυνον τὴν πονηρὰν καὶ διεστραμμένην πρόθεσιν διὰ τὰς κατηγορίας ποῦ ἐκφράζονται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Β Δὲν εἶναι μίσημα τὸ νεκρὸν σῶμα, Ἀπόλλων, ἀλλὰ κατηγορίας καὶ τιμωρίας ἄξιον εἶναι τὸ νὰ καταδικῶνται καὶ κέρην¹⁷ ποῦ ἐπιβυμεί νὰ ἤν με σωφροσύνην καὶ νὰ καταστρέφῃ τὴν σεμνότητα τῆς παρθένου καὶ τὸ νὰ θρηνηθῆ ἑκείνος ποῦ ἀτυγχεῖ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀνάσχυντον αὐτὴν πράξιν, τοῦτο εἶναι ἄξιον καὶ κατηγορίας καὶ τιμωρίας. Εἰς τὴν θρησκείαν μας μάλιστα ὑπῆρξαν πολλοὶ προφῆται θαυμασταὶ καὶ μεγάλοι καὶ ποτὲ δὲν εἶπον εἰς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτοὺς περὶ τῶν νεκρῶν, ὅχι μόνον καθόλου δὲν ἐμποδίσθηκεν ἀπὸ ἑκείνου, ἀλλ' ἀφοῦ τὰ ἐνέβουσε μὲ σάρκα καὶ νεῦρα καὶ δέρματα, τὰ ἐπανεφέρε καὶ πάλιν εἰς τὴν ζωὴν. C Ὁ δὲ μέγας Μωϋσῆς¹⁸ δὲν ἐστέκετο μόνον πλησίον ὁσῶν νεκρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐλόκληρον νεκρὸν μετέφερε μαζί του, τὸν Ἰακώβ, τοιοῦτοτρόπως προσεφῆτε τὰ μέλλοντα καὶ πολὺ εἶλογα. Διότι οἱ μὲν λόγοι τῶν προφητῶν ἦσαν χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐνῶ οἱ λόγοι τῶν μάντεων, ὁπότε καὶ ψεῦδος, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καλυφθῆ ἀπὸ πουθενά. Ὅτι δὲ αὐτὰ ἦσαν πρόφους καὶ δικαιολογία καὶ ἐφοδεῖτο τὸν μακάριον Βαβύλαν, τοῦτο γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ ὅσα ἐπραξεν ὁ βασιλεὺς. Διότι, ἀφοῦ ἄφηνεν ἠύχους δλοὺς τοὺς ἄλλους νεκροὺς, ἠνώχλει μόνον τὸν μάρτυρα ἑκείνου. Μόλον τοῦτο δεδαίως, ἂν αὐτὰ τὰ ἔκαμιν ἐπειδὴ τὸν ἐδεδούσετο καὶ ὄχι ἐπειδὴ δὲν τὸν ἐφοδεῖτο, θά

17. Περὶ τῆς ἐκφράσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως ὅτι ἡ χριστιανὴ δοκτεῖ διὰ τὸν ἀναστρέψαν των ἀπολλοῦς εἰς τὴν καταστρεφὴν καὶ τὸν ἀποκαθάρσει τοῦ σώματος. Ἡ λέξις τοῦ 399 Παιανός, ἐνὸς τῶν μεγαλύτερων ἀσχηθῶν τῆς Ἀγγλικῆς, ἔδωκεν ἐν προκειμένῳ τὴν πάλιν ἀποστολικὴν ἀπόφασιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἡμετέρων προφητῶν. Ἡμεῖς οὐκ ἐπιδοχθῆμεν ἀποκαταστήσει, ἀλλὰ παροχθῆμεν. (Παύλος ῥηγ') καὶ εἰς τὰς τὰ σῶμα εἶναι νὰ εἶναι τὸ ἅγιον ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παύλον (1^ο Κορ. 6, 19). Ὁμοίως τὸν ἁγίου Πνεύματος.

18. Ἀπερῆται, εἰς τὸ ἀναστρέψαν των ἀπολλοῦς εἰς τὴν καταστρεφὴν καὶ τὸν ἀποκαθάρσει τοῦ σώματος. Ἡ λέξις τοῦ 399 Παιανός, ἐνὸς τῶν μεγαλύτερων ἀσχηθῶν τῆς Ἀγγλικῆς, ἔδωκεν ἐν προκειμένῳ τὴν πάλιν ἀποστολικὴν ἀπόφασιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἡμετέρων προφητῶν. Ἡμεῖς οὐκ ἐπιδοχθῆμεν ἀποκαταστήσει, ἀλλὰ παροχθῆμεν. (Παύλος ῥηγ') καὶ εἰς τὰς τὰ σῶμα εἶναι νὰ εἶναι τὸ ἅγιον ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παύλον (1^ο Κορ. 6, 19). Ὁμοίως τὸν ἁγίου Πνεύματος.

19. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν 18, 19, εἶναι τὸ ἀναστρέψαν των ἀπολλοῦς εἰς τὴν καταστρεφὴν καὶ τὸν ἀποκαθάρσει τοῦ σώματος. Ἡ λέξις τοῦ 399 Παιανός, ἐνὸς τῶν μεγαλύτερων ἀσχηθῶν τῆς Ἀγγλικῆς, ἔδωκεν ἐν προκειμένῳ τὴν πάλιν ἀποστολικὴν ἀπόφασιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἡμετέρων προφητῶν. Ἡμεῖς οὐκ ἐπιδοχθῆμεν ἀποκαταστήσει, ἀλλὰ παροχθῆμεν. (Παύλος ῥηγ') καὶ εἰς τὰς τὰ σῶμα εἶναι νὰ εἶναι τὸ ἅγιον ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παύλον (1^ο Κορ. 6, 19). Ὁμοίως τὸν ἁγίου Πνεύματος.

ἐπρεπε νὰ διατάξῃ νὰ συντρίψουν τὴν λάρνακα, νὰ τὸν D καταποντίσουν εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ τὸν μεταφέρουν εἰς τὴν ἔρημον, ἢ νὰ τὸν ἀφανίσουν μὲ κάποιον ἄλλον τρόπον. Τοῦτο θά ἔκαμιν ὁποῖος ἐδεδούσετο κάτι. Ἐποὶ ἔκαμε καὶ ὁ Θεός, ὅταν διελέγετο μετὰ τῶν Ἑβραίων διὰ τὰ δδελύγματα τῶν ἐθνῶν διέταξε νὰ συντρίψουν τὰς στήλας αὐτῶν καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ πρόστασια νὰ εἰσάγουν εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν τὰ μίσηματα.

3. Ὁ μὲν μάρτυς λοιπὸν μετεκινεῖτο, ὁ δὲ δαίμων οὔτε καὶ εἶται ἠθάνετο ἀσφάλειαν, ἀλλ' εὐθὺς ἐπληροφωρεῖτο, ὅτι τὰ μὲν ὁσῶα τοῦ μάρτυρος εἶναι δυνατὸν κανεῖς νὰ τὰ μετακινήσῃ, τὰς χεῖρας (τὴν τιμωρίαν) δμως τοῦ μάρτυρος εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφύγῃ. Διότι, τὴν ἴδιαν σπιγμὴν ποῦ ἡ λάρνακα ἐσῦρετο εἰς τὴν πόλιν, κεραυνὸς ἐπιπτεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ξοῦνοῦ¹⁷ καὶ κατέφλεγε τὰ πάντα. E Μολοντὶ δεδαίως, ἂν ὄχι καὶ προηγουμένως, τοὐλάχιστον δμως τότε, φυσικὸν ἦτο νὰ ὀργισθῆ ὁ ἀσεθὴς βασιλεὺς καὶ νὰ ἀφῆσῃ νὰ χυθῆ ἡ ὀργὴ του κατὰ τοῦ ναοῦ τοῦ μάρτυρος,¹⁸ ἀλλ' οὔτε καὶ τότε ἐτόλμησε νὰ κάμῃ τοῦτο· τὸσος φόβος τὸν διακατεῖχε. Πλὴν ἂν καὶ ἔβλεπεν ὅτι ὁ ἐμπρημὸς ἦτο ἀνυπόφορος καὶ ἐγνώριζε καλῶς τὴν αἰτίαν, ἠύχασε. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ παράδοξον, ὅτι δὲν κατεδάφισε τὸν ναὸν τοῦ μάρτυρος, ἀλλ' οὔτε τὴν στέγην τοῦ εἰδωλολατρικοῦ ναοῦ ἐτόλμησε ἐκ νεοῦ νὰ κατασκευάσῃ. Διότι ἐγνώριζε, καὶ ἐγνώριζεν, ὅτι ἡ τιμωρία ἑκείνῃ προήροχτο ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ³⁵³ A ἐφοδεῖτο μήπως ἐπινοῶντας κάτι ἄλλο ἀκόμη ἐφελευκῶσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἑκείνου τὸ πῦρ. Δι' αὐτὸ καὶ ὑπέφερε νὰ βλέπῃ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος νὰ εἶναι περιέλθει εἰς τὴσὴν ἐρήμωσιν. Καὶ δὲν ἦτο ἄλλη καμμία ἡ αἰτία, ἔνεκα τῆς ὁποίας δὲν διώρθωσεν αὐτὸ ποῦ συνέβη, ἀλλ' ὁ φόβος μόνον. ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου παρὰ τὴν θέλησιν του ἠύχασε, γνωρίζων καλῶς μάλιστα, πόσῃ ἀσχύρην καταλείπει εἰς τὸν δαίμονα ἀφ' ἐνὸς καὶ πόσῃ τιμὴν ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸν μάρτυρα. Διότι μόνον οἱ τοιοὶ σήμερον ὡς τρόπαια, διαλαλοῦντες λαμπρότερον καὶ ἀπὸ σάλπιγγα πρὸς τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν Δάφνην, πρὸς τοὺς κατακοῦντας τὴν πόλιν, B πρὸς τοὺς θθάνοντας ἀπὸ μακρῶν, πρὸς τοὺς συγχρόνους μας καὶ πρὸς ὄσους πρόκειται νὰ γεννηθῶν ἀργότερον διηγῶνται τὰ πάντα μὲ τὴν θέαν των μόνων, τὴν πᾶ-

17. Τὸ ξοῦνον (ἑβραϊκὸν ἄγγελο) ποῦ Ἀπόλλωνος ἦτο σκῆμα εἰς τὸν ναὸν τοῦ εἰδωλολατρικοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος.

18. εἰς τὸν ναὸν τοῦ μάρτυρος ἀπερῆσαν καὶ ἐκαλοῦντο ἐμαρτύρια.

λην, τὴν συμπλοκὴν καὶ τὴν νίκην τοῦ μάρτυρος. Διότι ὁ ἀπὸ μακρὰν ἐρχόμενος ἐπισκέπτης καὶ μέλλων νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ προσεταιρίου, ἐνῷ ἐβλεπε τὸν μὲν ναὸν τοῦ ἁγίου χωρὶς τὴν λάρνακα, τὸ δὲ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος χωρὶς στέγην, ἦτο φυσικὸν νὰ ζητῇ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν ἀμφοτέρων· καὶ ἔπειτα, ἀφοῦ ἐπληροφορήθῃ τὴν ἱστορίαν, τοιοῦτότρόπως ἐφυγεν ἀπ' ἐκεῖ.

Τέτοιου εἴδους εἶναι τὰ κατορθώματα τοῦ μάρτυρος, ὅσα συνέβησαν μετὰ τὸν θάνατόν του. Διὰ τοῦτο καὶ μακαρίζω ἐγὼ τὴν πόλιν σου, διότι εἰδείσατε ὅλοι πολλὴν φροντίδα διὰ τὸν ἅγιον τοῦτον. Ὁ Διότι τότε, ὅτε ἐπανήρχετο ἐκ τῆς Δάφνης, ὅλη ἡ πόλις εἶχε πλημμυρίσει τὰς ὁδοὺς καὶ ἔμειναν κεναὶ αἱ μὲν ἀγοραὶ ἀπὸ ἀνδρῶν, αἱ δὲ οἰκίαι ἀπὸ γυναικῶν, ἔρημοι δὲ ἦσαν καὶ οἱ θάλαμοι τῶν παρθένων. Τόσον πολὺ καὶ ἀπὸ κάθε ἡλικίας καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, ὥσαν ἐπρόκειτο νὰ ὑποδεχθοῦν πατέρα ποῦ ἐλείπεν ἀπὸ πολλῶν καιρῶν καὶ τώρα ἐπανήρχετο ἀπὸ μακρὰν ἀποδημίαν. Καὶ ἐσεῖς μὲν τὸν ἐτοποθετήσατε κοντὰ εἰς τὴν χορεὶαν τῶν ὁμοφρόνων του, ἡ χάρις ὁμοῦ τοῦ Θεοῦ δὲν ἄφησε νὰ παραμείνῃ ἐκεῖνος διὰ παντός ἐκεῖ, ἀλλὰ τὸν μετέθεσε πάλιν πέραν τοῦ ποταμοῦ, ὥστε πολλοὶ τόποι νὰ γεμίσουν ἀπὸ τὴν εὐωδίαν τοῦ μάρτυρος. Δ Καὶ αὐτὸ ἐδῶ ποῦ ἦλθεν ἐπρόκειτο νὰ μείνῃ μόνος, ἀλλ' ἀμέσως ἔλαθε γείτονα καὶ συγκάτοικον αὐτὸν ποῦ εἶχε τὸ ἴδιον μὲ αὐτὸν φρονήματα.¹⁹ Διότι καὶ αὐτὸς συμμετέχε τῆς ἰδίας ἀρχῆς²⁰ μὲ ἐκεῖνον καὶ εἰδείξε παρηγορίαν χάριν τῆς εὐσεθείας ἰσὴν μὲ ἐκεῖνον, διὰ τοῦτο καὶ ἐγίνε μετόχος τῆς ἰδίας στέγης μὲ αὐτόν, ὅχι χωρὶς λόγον καθὼς φαίνεται, ὁ θαυμάσιος αὐτὸς μιμητῆς τοῦ μάρτυρος. Διότι τόσον πολλὸν χρόνον ἐξώδευσεν ἐκεῖ, γράφων συνεχῶς πρὸς τὸν βασιλεῖα, ἐνοχλῶν τοὺς ἀρχοντας καὶ σωματικὴν ἀκόμη ὑπηρεσίαν προσφέρων εἰς τὸν μάρτυρα. Ε Διότι γνωρίζετε καὶ θὰ ἐνθυμησθε, ὅτι κατὰ τὸ θέρος μὲ τὴν θερμότητα τοῦ μεσουρανοῦντος ἡλίου, καθ' ἡμέραν ἐβάδιζεν ἐκεῖ μὲ τὴν συνοδίαν του, ὅχι σὺν θεατῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ λάθῃ μέρος εἰς τὰ ἐκεῖ κατασκευαζόμενα. Διότι ἐδοθήθῃ καὶ εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν λίθων, ἐδοθήθῃ καὶ εἰς καταμετρήσεις ἔλαθε μέρος²¹ καὶ εἰς

19. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Νεκασίου, ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅτινα κατεθέσαντο πάλιν εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἁγίου Βασίλειου.

20. Ἐνοεῖ τὸ ἐκκοινωνικὸν ἔθνημα.

21. Τὸ κείμενον· ἐκαὶ ὅχιον ἐτίμασθε. Ὁ λόγος εἶναι ὁμοίωτος, ὅτι ὅποιον ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς καταμετρήσεις, ἔμεν, μὲνός μέρους.

κάτι ποῦ ἠθελε κτίσθαι αὐτὸς πρὶν ἀπὸ τοῦς ὑπηρετοῦντας τὴν οἰκοδομὴν προσήρχετο διὰ νὰ βοηθήσῃ, διότι ἐγνωρίζε, καὶ ἐγνωρίζε πόσαι ἀμοιβαὶ τὸν ἀναμένου δι' αὐτό. Καὶ διὰ τοῦτο διετέλει ὑπηρετῶν τοὺς μάρτυρας, ὅχι μόνον μὲ λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οὔτε μὲ συχνὰς ἐορτὰς, ἀλλ' ἐπίσης καὶ μὲ τὸν πῶ καλὸν ἀπὸ αὐτὰ ἀκόμη τρόπον. Καὶ ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτός; Μιμείται τὸν θίον αὐτῶν, δεικνύει ζῆλον διὰ τὴν ἀνδρείαν των καὶ διὰ παντός μέσου διασώζει εἰς τὸν ἑαυτὸν του κατὰ δύναμιν τὴν εἰκόνα τῶν μαρτύρων.²² Διότι πρόσεχε προσέφερον ἐκεῖνοι τὰ σώματά των εἰς τὴν σφαγὴν, ἐπέκρινε καὶ αὐτὸς τὴν σάρκα ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀντεστάθησαν ἐκεῖνοι εἰς τὴν φλόγα τοῦ πυρός, ἐσθῆρεν αὐτὸς τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας. Ἐδῶσαν μάχας ἐκεῖνοι μὲ τὰ θηρία, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐκοίμησε τὸ πῶ φοβερὸν ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα πάθη, τῆ· ὀργῆν.

Δι' ὅλα αὐτὰ λοιπὸν, εἰς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν, διότι καὶ μάρτυρας μᾶς ἐχάρισε τόσον γενναίους καὶ ποιμένας ἢ ἀνταξίους τῶν μαρτύρων πρὸς καταρτισμὸν τῶν ψυχῶν, πρὸς οἰκοδομὴν πνευματικὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῦ ἄς εἶναι δόξα, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΠΚΩΜΙΑΣΤΙΚΗ ΕΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ
ΙΟΥΒΕΝΤΙΝΟΝ ΚΑΙ ΜΑΞΙΜΙΝΟΝ, ΤΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΝ-
ΤΑΣ ΕΠΙ ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΑΤΟΥ.

379 Α Ι. Πρό τινος ἀκόμη μᾶς συνήθροισεν ἐδῶ ὁ μακάριος ἱερομόναχος βαβύλας μαζί με τοὺς συνάθλους του τρεῖς παῖδας³⁷⁹ σημεριν εἰς σχηματισμὸν πνευματικῆς μάχης παρέταξε τὸ στρατόπεδον τοῦ Χριστοῦ ἐν ζευγος στρατιωτῶν. Τότε ἄρμα μαρτύρων, τώρα ζευγος μαρτύρων. Διάφορος ἡ ἡλικία των, μία-ὁμοῦ ἡ πίστις των. Ποικίλα τὰ μαρτυρικά των παλαισμάτα, ἀλλ' ἴδια ὅμως ἡ ἀνδρεία των. Ἐκείνοι παλαιοὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνον, αὐτοὶ ἐδῶ νέοι καὶ πρόσφατοι. Τέτοιοι εἶναι ὁ θησαυρὸς τῆς Ἐκκλησίας, περιέχον παλαιοὺς καὶ νέους μαργαρίτας ὄλων ὁμῶς ἡ ὡραιότης εἶναι ἴδια. Δὲν ἀμαυροῦται ἡ στιλπνότης των, δὲν καταρρεῖ μετ' τὸν χρόνον, δὲν ὀφίσταται τὴν σκωρίαν τῆς παλαιοκairίας ἢ λαμπρότης αὐτῆς τῆς φύσεως. Διότι ἡ μὲν ὄλιχη περιουσία ὑποχωρεῖ καὶ ἐλαττοῦται εἰς τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου· καὶ τὰ ἐνδύματα φθερίζονται καὶ αἱ οἰκίαι καταστρέφονται καὶ ὁ χρυσὸς φθερίζεται καὶ ὀλιόκληρος ἡ φύσις τῆς αἰσθητῆς αὐτῆς περιουσίας ξεπέφτει μετ' τὸν χρόνον καὶ ἀφανίζεται. Μὲ τοὺς πνευματικούς θησαυρούς ὁμοῦ δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ πάντοτε καὶ διὰ παντός ἡραμένον εἰς τὴν ἴδιαν ἀκμὴν καὶ νεότητα οἱ ὄγιοι μάρτυρες, λαμπροντες καὶ ἀποστλιθοντες τὴν λαμπρότητα τῆς ἰδικῆς των δόξης. Τοῦτο δὲ γνωρίζοντες καλῶς καὶ ἐσεῖς, δὲν τιμᾶτε ἄλλως μὲν τοὺς παλαιοὺς καὶ ἄλλως τοὺς νέους μάρτυρας, ἀλλὰ μετ' τὴν ἴδιαν προθυμίαν καὶ ἀγάπην καὶ διάθεσιν τιμᾶτε καὶ ἀποδέχεσθε ὅλους. Διότι δὲν ἐξετάσετε τὸν χρόνον, ἀλλ' ἐπισιζεῖτε ἀνδρείαν καὶ εὐλόθειαν ψυχῆς καὶ πίστιν σταθερὰν καὶ ζῆλον ἐμπνευσμένον καὶ θερμόν, τέτοιον ποῦ ἔδειξαν καὶ αὐτοὶ οἱ μάρτυρες ποῦ μᾶς συνήθροισαν ἐδῶ σημεριν. Διότι τὸσον παλὺ ἐπυροῦντο ἀπὸ τὸν κατὰ Θεὸν πόθον, ὥστε νὰ κατορθώσουν καὶ

379 Ἡ ἐπιγραφή ἐκτελέσθη ἀνεπίσημα κατὰ μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς τῶν τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἐπιγραφῶν.

χωρὶς διωγμὸν νὰ φορέσουν στέφανον μαρτυρίου, ἢ χωρὶς μάχην νὰ στήσουν τρόποιον νίκης, χωρὶς πόλεμον νὰ κερδίσουν νίκην καὶ χωρὶς ἀγκρούσιν μετ' τὸν ἐχθρὸν νὰ ἀρπάσουν τὸ θρασεῖον. Τὸ πῶς ἐγινεν αὐτὸ θὰ τὸ μάθετε ἀπὸ ἡμένα, μόνον περιμένετε ὀλίγον νὰ τὰ διηγηθῶ ἐξ ἀρχῆς. Ὑπῆρξε κάποιος βασιλεὺς εἰς τὰς ἡμέρας μᾶς, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ πρό τινος ὠμίλησα εἰς σᾶς,³⁸⁰ ὁ ὁποῖος ἐξεπέρασεν εἰς ἀσέβειαν ὅλους τοὺς προηγουμένους του. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ βασιλεὺς ἐπειδὴ ἔβλεπε πῶσον ὑπέροχα ἀπέβαινον τὰ ἰδικὰ μᾶς πράγματα ἐξ αἰτίας τούτου, ἐξ αἰτίας δηλαδὴ τοῦ θανάτου τῶν μαρτύρων καὶ ἄχι μόνον ἀνδρες, ἀλλὰ καὶ τρυφερὰ παιδία καὶ κόραι ἀπειροὶ ἀκόμη γάμου καὶ μετ' ἓνα λόγον κάθε ἡλικία καὶ κάθε γένος νὰ προσέρχονται μετ' προθυμίαν εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας γενόμενας σφαγὰς. Ἐ κατετρόγητο εἰς τὰ πόλεμον δὲν ἤθελε. Διότι ὅλοι, λέγει, θὰ σπεισῶν πρὸς τὸ μαρτύριον σὺν μέλισσαι, ποῦ πετοῦν ἐπάνω ἀπὸ κηρίου καὶ αὐτὰ τὰ ἐμάνθουεν ἄχι ἀπὸ κανένα ἄλλου, ἀλλ' ἀπὸ αὐτοῦ τὸς προγόνου του. Διότι καὶ τὴν αἰὶν ἠπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὄχλοι συνεχῶς ἐπανεστάτησαν κατ' αὐτῆς, ἐπειδὴ ἀκόμη ἡ φλόξ τῆς εὐσεβείας ἦτο μικρὰ, πλὴν ὁμοῦ δὲν τὴν ἔσθεσαν, δὲν τὴν ἠφάνισαν, ἀλλ' αὐτοὶ ἠφάνιζοντο ἢ δὲ φλόξ ἐκείνη αὐξανόμενη ἀνήρχετο εἰς ὕψος καὶ δόκτεσεν ὅλην τὴν οἰκουμένην μετ' τὸ νὰ σφάγονται, νὰ καίονται, νὰ κρημνίζονται, νὰ καταποντίζονται καὶ νὰ παραδίδονται εἰς τὰ θηρία ὅλοι οἱ πιστοί. Διότι κατεπάτησαν τοὺς ἀνθρώπους ὡσαν πηλὸν ὢ καὶ ἔβλεπον τὰ πελάγη καὶ τὰ κύματα ὡσαν λειμῶνας καὶ ἔτρεχον πρὸς τὸ ξίφος ὡς πρὸς διάδημα καὶ στέφανον καὶ κατεφρόνησαν κάθε εἶδος τιμωρίας, ἄχι μετ' τὸ νὰ ὑποφέρουν μόνον γενναίως, ἀλλὰ καὶ μετ' πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ προθυμίαν. Καὶ ὅπως τὰ φυτὰ, ὅταν ποτίζονται, συμβαίνει ἐκ φύσεως νὰ αὐξάνουν, ἔτσι καὶ ἡ ἰδικὴ μᾶς πίστις, ἐνῶ καταπολεμεῖται, ἐκμάζει περισσότερον καὶ ἐνῶ ἐνοχλεῖται, πληθύνεται καὶ δὲν συνηθίζον νὰ κάμνουν τὸσον θαλλερούς τοὺς κήπους τὰ πλοῦσια νερά, ὅσον συνηθίζει νὰ ποτίσῃ τὰς ἐκκλησίας τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων.

Ἐ Γνωρίζοντας λοιπὸν ἐκεῖνος ὅλα αὐτὰ καὶ ἐκ τούτων ἀκόμη περισσότερα ἄλλα, ἐφοβήτο νὰ κηροῦξῃ φανερῶς ἐναντίον μᾶς τὸν πόλεμον. Ἄς μὴ τοὺς δισώσωμεν τὴν

380 Ἐνεκα τῶν ἀκαταστάσεων Ἰουλιανὸς τὸν Παρεσβήτην.

εὐκαιρίαν, λέγει, νὰ στήσουν ἀλλεπάλληλα τρόπαια, νὰ ἐπιτόχουν συνεχῆς νίκας καὶ νὰ στεφανωθοῦν μὲ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου. Καὶ τί κάμνει; Προσεξάτε τὴν παρουσίαν τοῦ ἔδωκεν ἔνταλιν εἰς τοὺς ἱατροὺς, τοὺς στρατιώτας, τοὺς σοφιστὰς²⁴ καὶ τοὺς ρήτορας²⁵ εἰς περίπτωσιν ἀνάγκης, νὰ εγκαταλείψουν τὰ ἐπαγγέλματά των²⁶ Ἄ μάλλον, παρὰ νὰ ἀρνηθοῦν τὴν πίστιν των. Ἔτσι λοιπὸν, τὴν μέθοδον αὐτὴν τοῦ πολέμου ἐφαρμόζοντας ἐναντίον μας, δηλοδὴ νὰ μᾶς ἐνοχλήῃ ἀπὸ μακρὰν, ἐπέδωκεν ὡστε, ἂν μὲν ὑποχωρήσουν, νὰ γίνῃ καταγέλαστος ἡ ἡττα των, καθότι διὰ τὰ χρήματα περιεφρόνησαν τὴν εὐσέβειαν· ἂν ὁμως ἀντισταθοῦν γενναίως καὶ ὑπερισχῶσιν, ἡ νίκη των νὰ μὴ εἶναι πολὺ λαμπρά, οὕτε τὸ τρόπαιόν των τὸσον εὐδοξον. Διότι δὲν εἶναι καὶ τὸσον μέγαλον πρῶγμα τὸ νὰ περιφρονήσῃ κανεὶς τέχνην καὶ ἐπάγγελμα χάριν τῆς εὐσεβείας.²⁷ Καὶ οὕτε σταματῆ ἕως εἶδῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἂν κανεὶς ἔξῃ εἰς χρόνους παλαιότερους, τότε ποῦ ὑπῆρχον βασιλεῖς εὐσεβεῖς, καὶ ἡ κατώτερη βομῶς, ἡ ἠφάνιζε ναοὺς, ἡ ἀφήρει ἀμειβώματα, ἡ ἔκαμεν ὀτιδήποτε ἄλλο, προσήγγοτο εἰς τὸ δικαστήριον καὶ θάνατοῦτο καὶ οὐ μόνον ἐκεῖνος ποῦ ἔκαμεν κατὰ παράνομον, ἀλλὰ καὶ οἱ ποῖος ἀπλῶς εἶχε κατηγορηθῆ σχετικῶς. Ἐ καὶ ἄλλας ἀπειροὺς καὶ ποικίλας προφάσεις ἐπλόττε²⁸ προκειμένον ἐν κατακόψῃ ὅλων ὅσοι ζοῦν μὲ εὐσεβείαν. Καὶ ἔκαμ. ἐν ὅλο αὐτὰ, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀμαυρώσῃ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, ὡστε ὁ μὲν φόνος νὰ προσδεῦθῃ καὶ νὰ γίνωνται σφαγαί, τὰ θραβεῖα τῶν μαρτύρων ὁμως νὰ μὴ φαίνωνται λαμπρά. Ἄλλὰ δὲν κατώρθωσεν ὁμως τίποτε περισσύτερον. Διότι ἐκεῖνοι ποῦ ἔπαθον αὐτὰ δὲν πρόκειται νὰ δεχθοῦν τὸν στέφανον ἐκ τῆς ἀποφάσεως ἐκείνου, οὐτε πάντως ἐκ τῆς καουργίας του, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀδέκαστον κρίσιν, ἐννοῶ τὴν κατερχομένην ἄνωθεν.

Ἐνῶ λοιπὸν οὕτως εἶχεν ἡ κατάσταση καὶ ἐστενωχεῖτο ἐκεῖνος νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον καὶ ἐνώ ἐφοδεῖτο τὴν ἡτταν, συνέβη νὰ γίνῃ στρατιωτικὸν συμπό-

²⁴ Σοφιστὰι κατὰ τὴν ἀρχαίωτα ἑλληνιστὴν ἡρώδου διδασκαλοὶ τῶν λαῶν, διδάσκοντες τὴν ῥητορικὴν ἐπὶ κρήσιαι. Ἐπειδὴ ἦσαν καὶ μὲ τὴν εἰσαφερίαν, ἀλλὰ δὲν τὴν προήγαγον. Ἐναντίον των ἐστράτη ὁ Σὺ κείσται.

²⁵ Ἱστορὸς ἐνταθὸν εἶναι οἱ διδασκαλοὶ τῆς ῥητορικῆς.

²⁶ Κατὰ τοὺς ποικίλους ὁρῶν διέτιθησαν ὁ Ἰουλιανὸς τὴν ἐπιφάνειαν του, διότι ὅσοι ἐδόσαν κατ' ἂν εἶχε τὸ πρῶγμα, τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἡττα αὐτοῦ.

σιον, εἰς τὸ ὅποιον συμμετέχον καὶ οἱ σήμερον συναθροισαντες ἡμᾶς ἐνταῦθα ἁγιοὶ μάρτυρες, καὶ ὅπως συνήθίζεται νὰ γίνεταί εἰς τὰ συμπόσια, νὰ γίνωνται διάφοροι λόγοι καὶ ὅλοι κατὰ διάφορον νὰ συζητοῦν, αὐτοὶ ἐθρηνολογῶσαν τὰ παρόντα κακὰ καὶ ἐκαλοῦχίζον τὰ παλαιότερα χρόνια καὶ μεταξύ των καὶ πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγον. Ἄξιζει λοιπὸν νὰ εἴη κανεὶς σήμερον; Νὰ ἀναπνεύῃ, ἡ νὰ ἐλέτη τούτων τὸν ἥλιον, καθ' ἣν στιγμὴν καταπατοῦνται οἱ ἱεροὶ νόμοι, ὑβρίζεται ἡ εὐσέβεια καὶ ἀτιμάζεται ὁ Δεσπότης ὅλης τῆς κτίσεως. Τὰ πάντα ἐγένισαν ἀπὸ κνίσσον καὶ καπνὸν καὶ θυρίας ἀκαθάρτους καὶ δὲν ἤμποροῦμεν νὰ ἀναπνεύσωμεν ἀέρα καθαρὸν.

Ἐ Σὺ ὁμως μὴ ἀντιπροελέθης τοὺς λόγους των χωρὶς προσοχὴν, ἀλλὰ σκέψου τὸν καιρὸν, πότε ἐλέγοντο αὐτὰ καὶ προσεξέ τὴν εὐλάβειαν ἐκείνων ποῦ τὰ ἔλεγον. Διότι, ἂν εἰς στρατιωτικὸν συμπόσιον, ὅπου ὑπάρχουν οἶκος ἀνδρευτος καὶ μέθη καὶ συναγωνισμὸς χειρίστης ἀωτίας καὶ ἀγῶν μῆθης καὶ παραφροσύνης, τὸσον ἐστίνεραον καὶ ἐθρήνον, τί ἔκαμον ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν οἰκίαν των καὶ συνανατρέφοντο μεταξύ των; Ποῖοι ἦσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν προσευχῶν αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν τὸσον συνασταλμένοι κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς τρυφῆς (τοῦ συμπόσιου) καὶ ἐπεδείκνουν ἀποστολικὴν διάθεσιν; Ἄλλοι ἐπινοῦν καὶ αὐτοὶ ἐθρήνον· ἄλλος ἀσεβοῦσε καὶ αὐτοὶ κατακαίοντο ἀπὸ θλίψιν· οὕτε ἠσθάνοντο τὴν ἡγίαν των καὶ τοῦτο χάριν τῶν ἀδελφῶν των ποῦ ἦσαν ἀρωστοί, Ἐ ἄλλ' ὡς νὰ εἶχον βοθῆ κοινοὶ προστάται ὅλης τῆς αἰκουμένης, τοιουτοτρόπως ὑπέφερον καὶ ἐδάκρουν διὰ τὸ κακὰ ποῦ ἐλάμβανον χώραν.

Καὶ λέγοντες αὐτὰ, δὲν διέφυγον τῆς προσοχῆς των ἄλλων, ἀλλὰ κάποιος ποῦ συνέτρωγε εἰς ἐκείνην τὴν τρώπεζαν, ἔβρω καὶ κόλαξ, θέλων νὰ προσφέρῃ ἐκδοῦλευσιν εἰς τὸν βασιλέα, τοῦ ἐξιστόρησεν ὅλα ὅσα ἐλέγθησαν. Ἐκεῖνος πάλιν, ἐπειδὴ εἶδεν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀνεξήτη καὶ ἀρπάζοντας εὐκαιρίαν, ἡ ὅποια ἤμποροῦσε νὰ ἀποστελήσῃ τὰς ἀμοιβὰς τοῦ μαρτυρίου, διατάσσει νὰ δημευθῇ ὅλη ἡ περιουσία αὐτῶν. ²⁹ Ἄ κατηγοῦν αὐτούς, ὅτι μὲ τοὺς λόγους των ἐβυσφῆμον τὴν ἔξουσίαν του ὡς τυραννίαν καὶ διέταξε νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὴν φυλακὴν. Αὐτοὶ Ἐ βγοῖρον καὶ ἠσθάνοντο ἀγαλλασσιν. Τί νὰ τὴν κάμωμεν λοιπὸν τὴν περιουσίαν. Ἐλεγον, καὶ τὴν πολυτελεῖ στολήν; Διότι, καὶ ἂν ἀκόμη αὐτὸ τὸ τελευταῖον ἱμάτιον, τὴν σάρκα, χαιρεασθῇ νὰ τὸ ἀποβάσωμεν διὰ τὸν Χριστὸν, οὕτε καὶ αὐτὸ

θά τὸ κρατήσωμεν, ἀλλὰ θά τὸ δώσωμεν. Ἐσφραγίζοντο λοιπὸν αἱ οἰκίαι τῶν καὶ ἀνηπάζοντο ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των. Καὶ ὅπως ἐκεῖνοι ποῦ πρόκειται νὰ ἀποδημήσουσιν εἰς μακρὴν πατρίδα, ἀφοῦ πωλήσουσιν τὴν οἰκίαν των, ἀποστελλοῦν τὸ ἀντίτιμὸν τῆς ἐκεῖ, τοῦτο λοιπὸν συνέβαινε τῶρα καὶ μετὰ τοὺς ἁγίους τούτους. Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ ἀποδημήσουσιν εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ ἐξαπεστέλλετο προηγουμένως ἡ περιουσία των ἐκεῖ, ἐνῷ ἐβοήθουν εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς αὐτοῖ ὁ ἴδιος οἱ ἄχθροι. Οὐτε δὲ μόνον τὰ χρήματα ποῦ δίδονται ὡς ἐλεημοσύνη μετατίθενται εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀρπάζουν ἐκεῖνοι ποῦ πολεμοῦν τὴν πίστιν καὶ καταδιώκουν αὐτοὺς ποῦ ζοῦν μὲ εὐσέβειαν καὶ αὐτὰ ἐκεῖ ἀποθησαυρίζονται. Ὅτι δὲ τοῦτο δὲν εἶναι μικρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο, ἄκουε τί λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «Καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὧμων μετὰ χαρᾶς προσδέξασθε, προσδοκῶντες ἔχειν κρείττονα ὑπαρξίν ἐν οὐρανοῖς καὶ μένουσαν» (Ἐβρ. 10, 34).

Ἦσαν λοιπὸν εἰς τὴν φυλακὴν οἱ μάρτυρες καὶ ὅλη ἡ πόλις ἔτρεχεν ἐκεῖ, ἂν καὶ πολλοὶ φόβοι καὶ ἀπειλαὶ καὶ κίνδυνοι μεγάλοι ἀπειλοῦσαν ἐκεῖνον ποῦ θὰ προσήγορτο καὶ θὰ συνεζήτει. Ἐ καὶ θὰ συνωμίλει μαζὶ των. Ἄλλ' ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ τὸ ἀπειμάκρουν ὅλα ἐκεῖνα καὶ ἐξ αἰτίας ἐκείνων πολλοὶ τότε ἔγινον μάρτυρες, καταφρονούντες τὴν παρούσαν ζωὴν χάριν τῆς συναναστροφῆς των μετὰ τοὺς μάρτυρας καὶ ἐπειδὴ συνέτρεχον πολλοὶ, ἐτελοῦντο συνεχῶς ψαλμωδία καὶ ἱερὰ παννυχίδες, συναντήσεις πλήρεις πνευματικῆς διδασκαλίας καὶ ἐνῷ εἶχε κλεισθῆ ὁ ναός, εἰς τὸ εἶδος μετετρέπετο εἰς ναὸν ἡ φυλακὴ. Διότι ὅχι μόνον οἱ ἔξωθεν εἰσερχόμενοι εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ οἱ διαμένοντες εἰς αὐτὴν ἐβέβηον πολὺ μεγάλῃν διδασκαλίαν ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης ἐκ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς πίστεως τῶν ἁγίων τούτων. Ἀκούων δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς περισσώτερον ἐβλίβετο καὶ ἐπιθυμῶν νὰ τοὺς ἀνατρέψῃ καὶ νὰ τοὺς ἐξασθενήσῃ τὴν προθυμίαν, εὔρε κάποιους ὀδελφούς ἀνωθώπους **Δ** καὶ ἀπατεῶνας, καταλήλυθας εἰς ἐπιβουλὴν, οἱ ὅποιοι πολλάκις τοὺς ἐπηλοίαζον. Ὁσάκις τοὺς εἰρισκόν μόνους, ὅτι ἤθην ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς συνεβούλευον καὶ ὅχι ὡς ἀπασταλιμένοι τοῦ βασιλέως τοὺς προσέταπον νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν εὐσέβειαν καὶ νὰ προσχωρήσουσιν εἰς τὴν ἀσέβειαν. Ἔπει δὲ ὅχι μόνον τὸν ἐπικρεμμένον

27 Παννυχίδες γινώσκονται ἐκείνηται Ἀκολουθίαι ἁγίων καὶ προσευχῆς ἐν τῇ νύκτι. Ἡ Παννυχὶς ἀποκαλεῖται οὕτως Ἀκολουθίαν ὁμηρον.

κίνδυνον θὰ ἀποφύγετε, τοὺς ἔλεγον, ἀλλὰ θὰ ἀεμώθητε περισσότερο καὶ καλύτερας τιμῆς ἐκ μέρους τῆς ἐξουσίας, ἐφ' ὅσον καταλύετε ἔτσι τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. Δὲν βλέπετε καὶ ἄλλους συστρατιώτας οἱ ὅποιοι ἔπραξαν ἤδη τὸ ἴδιον πρᾶγμα; Αὐτοὶ ὁμως ἔλεγον δι' αὐτὸ ἀκριβῶς θὰ ὑπομείνωμεν γενναίως, διὰ νὰ προσφέρωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας θυσίαν διὰ τὰς πτώσεις ἐκείνων. Ἐ ἔχομεν φιλόφρονον Δεσπότην γινώριζε καλῶς, ὅτι καὶ ἂν δεχθῆμι θυσίαν, νὰ συμφιλιωθῆ μετὰ ὀλοκλήρον τὴν αἰκουμένην. Καὶ ὅπως οἱ τρεῖς παῖδες ἔλεγον, «Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀρχῶν καὶ προφήτης καὶ ἠγαῦμος, οὔτε ὀλοκαυτώσεις, οὔτε θυσία, οὔτε τόπος τοῦ καρπώσαι ἐνώπιόν σου καὶ εὐρεῖν ἔλεος, ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντετριμμένη καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσεβηζήμεν» (Δαν. 3, 38 - 39), ἔτσι λοιπὸν καὶ οἱ μάρτυρες ἐπειδὴ ἔβλεπον νὰ κατασκοπῶνται τὰ θυσιαστήρια, νὰ κλείωνται οἱ ναοί, νὰ ἀποπέμπωνται οἱ ἱερεῖς ²⁸² Ἄ καὶ νὰ φυγαδεύωνται ὅλοι οἱ ποιοί, ἐφρόντιζον αὐτοὶ πρὸς χάριν ὄλων νὰ προσφέρουν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς τὸν Δεσπότην Θεόν καὶ ἐγκαταλείψαντες τὰ στρατιωτικὰ των τέγματα, ἔσπευον νὰ ἐνωθῶν μετὰ τοὺς χοροὺς τῶν ἀγγέλων. Διότι ἔλεγον, καὶ ἂν ἀέμῃ δὲν ἀποθάνωμεν τῶρα, τοῦλάχιστον θὰ ἀποθάνωμεν πάντως ἐντὸς ὀλίγου καὶ θὰ πάθωμεν τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Καλύτερον λοιπὸν εἶναι νὰ ἀποθάνῃ κανεὶς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τῶν ἀγγέλων, παρὰ ὑπὲρ ἀνθρώπου ποῦ διαπράττει τέτοιου εἴδους ἀσέβειαν. Εἶναι πρέπον νὰ πολεμῇ κανεὶς ὑπὲρ τῆς ἐν οὐρανοῖς πατρίδος, παρὰ ὑπὲρ τῆς ἐπιγείου καὶ κατακατομένης. Ἐβιά καὶ ἂν ἀποθάνῃ κανεὶς, τίποτε ἀντάξιον τῆς προθυμίας ποῦ εἵδειξεν δὲν θὰ λάθῃ ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως. Διότι, τί θὰ χάρισῃ κανεὶς εἰς τὸν ἀποθανόντα; **Β** Πολλάκις μάλιστα, ἐπειδὴ οὔτε ἐνταφιασμοῦ τυγχάνει, κείται πρὸ τῶν στομάτων τῶν σκύλων. Ἄν ὁμως ἀποθάνωμεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τῶν ἀγγέλων, θὰ λάθωμεν καὶ πάλιν τὰ σώματά μας περισσότερον λαμπρὰ καὶ θὰ δρέψωμεν πολὺ μεγαλυτέρας ἀμοιβὰς τῶν κόπων μας καὶ τοὺς στεφάνους. Ἄς λάθωμεν λοιπὸν ὅπλα πνευματικὰ δὲν μὰς χρειάζονται βέλη καὶ τόξα. οὔτε κανὲν ἄλλον αἰσθητὸν ὄπλον, μὰς ἀρκεῖ, λέγει, δι' ὅλα ἡ γλώσσα. Διότι ὅλη ἀπὸ βέλη εἶναι τὰ στόματα τῶν ἁγίων, διότι προξενοῦν συνένη καὶ ἀλλεπάλληλα κτυπήματα κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ διαβόλου.

3. Αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια ἀνηγγέλλοντο εἰς τὸν βασιλέα. Ἐ ἐκείνος ὁμως δὲν ὑπεχώρει, ἀλλ' ἔπαιρει τὰ λιν νὰ δελεάσῃ δι' ἐκείνων τῶν φαύλων αὐτοῦ. Αὐτὰ λοι-

πὸν ἔκαμνε διὰ τὰ τοὺς κακοποιήσῃ ὁ ὕπουλος καὶ παυνοῦργος καὶ σοφός, ὥστε ἐάν μὲν χαννοῦμενοι ὑποχωρήσουν, νὰ τοὺς ἀθώωσῃ κάτω ἀπὸ τὰ θλέμματα δῶαν καὶ ἔτσι νὰ τοὺς προετοιμάσῃ λοιπὸν νὰ θυσιάσων. Ἐάν δὲ μὴ ἀντισταθοῦν ἐπιδεικνύοντες μεγάλην ἀνδρείαν καὶ πρὸς πάλιν γενναίως ἱσταμένοι, νὰ μὴ γίνων ἀντιληπτά τὰ κατορθώματα τῆς νίκης των, ἀλλ' ἀφοῦ τοὺς ἀπομακρύνῃ μὲ τὸ πρόχημα τῆς δυσφημίας τῆς ἐξουσίας, νὰ τοὺς ἀποκεφαλίσῃ. Ἄλλ' ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἀποκαλύπτει τὰ θαθεὰ καὶ ἀπόκρυφα, δὲν ἄφησε νὰ μείνῃ ἀπαρητήρητος ἡ ἐνέδρα, οὐτὲ ἡ ἐπιβολὴ νὰ γίνῃ ἀφανής, ἀλλ' ὅπως τότε ἡ αἰγυπτία γυνὴ προσβάλλουσα τὸν Ἰωσήφ ἐντὸς θαλάμου καὶ εἰς τελείαν ἠρημίαν ἀνέμενε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων, Ὁ δὲν διέφυγε θυμὸς τὸν ἄγρυπνον δεσπότην τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχι μόνον ἐκεῖνον, ἀλλ' οὕτως τοὺς μεταγενεστέρους ἀνθρώπους· καὶ αὐτὸ ποῦ εἶπεν ἐκεῖνη πρὸς τὸν Ἰωσήφ, καθ' ἣν στιγμὴν οὐδεὶς ἦτο παρὼν, τοῦτο ἐκοινολογήθη εἰς δόκλησιν τὸν κόσμον· ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐκεῖνος ἠλπίσεν ὅτι θὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων συνομιλῶν μὲσω τῶν συμβούλων τοῦ ἐγοισμοποιήσε, δὲμος δὲν τὸ ἐπέτυχεν· ἀλλ' ὅλοι κατόπιν ἐπιπροφορήθησαν τὴν ἐνέδραν, τὴν ἐπιβολὴν, τὴν νίκην, τὸ πρόχημα. Ὅσον θυμὸς παρήχοτο καὶ ἔβαινε ἐκ παραλλήλου ὁ χρόνος, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἡμεῶν δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐξασθενήσῃ τὴν προθυμίαν, Ἐ ἀλλὰ μᾶλλον ἐπέτεινε τὴν φροντίδα καὶ ἔκαμνε περισσοτέρως ζηλωτός, διατάσσει λοιπὸν μεσάνυκτα νὰ τοὺς ὀδηγήσων εἰς τὸ δάραθρον καὶ ἔξηγοντο οἱ φωστῆρες μὲσα εἰς τὸ ἀπλετον σκότος καὶ ἀπεκεφαλίζοντο. Τότε λοιπὸν ἦσαν φοβεώτεροι· οἱ κεφαλὴ εἰς τὸν διάβολον, παρὰ δταν ὠμίλου ἐπειδὴ καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ δὲν ἦτο τόσο φοβερὰ δταν ὠμίλει. Ἐσον δταν ἔκειτο σπυγὸς ἐπὶ τοῦ πινάκος, διότι ἔχει τὸ αἷμα τῶν ἁγίων καὶ φωνὴν, μὴ ἀκουσμένην διὰ τῶν ὠτων, ἀλλὰ κατηγοροῦσαν τὴν συνείδησιν τῶν φονέων.

Μετὰ δὲ ἀπὸ τὴν μακαρίαν ἐκείνην σφανγὴν, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι κυνηγοῦν νὰ συλλέγουν τὰ τοιαῦτα λείψανα. 888 **A** ἐθέσαντες εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν των, περιουλέξαν τὰ σώματα τῶν ἀριστευπάντων τούτων ἀνδρῶν, ἦσαν δὲ καὶ ἐκεῖνοι μάρτυρες ζῶντες. Διότι, ἂν καὶ δὲν ἀπεκεφαλίσθησαν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπρατίμησαν νὰ ὑποσταῶν καὶ αὐτοὶ τοῦτο, ἐπνευσαν νὰ περισυλλέξουν τὰ σώματα ἐκεῖνα. Λέγουν λοιπὸν, ὅσοι προσῆλθον τότε καὶ ἠξιώθησαν νὰ δοῦν τὰ σώματα τὰ ὅποια πρὸ ὀλίγου εἶχον σφαγῆ, ὅτι,

καθ' ὃν χρόνον ἔκειντο ταῦτα τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου πρὸ τῆς ταφῆς, τόση πολλὴ χάρις εἶχεν ἐκχυθῆ εἰς τὰ πρόσωπα, ὅση εἶχε πᾶσι καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, καθὼς ἱστορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς, δταν ἐπρόκειτο νὰ ἀπολογηθῆ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς τοῦ νὰ μὴ ἀστάθῃ τότε ἐμπρὸς των χωρὶς φρίκην. Τόσον λοιπὸν καὶ αὕτη ἡ θέα ἐξέπληττεν ὅλους τοὺς θεατὰς **B** καὶ ὅλοι ἀνεφώνουν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶπε καὶ ὁ Δαβὶδ. «Ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν οὐ κεχωρισμένοι καὶ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν οὐ διεχωρίσθησαν» (**B** **Bas.** 1, 25). Διότι καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως των ἀπὸ κοινοῦ ἔκαμον καὶ εἰς τὴν φυλακὴν μαζί ἔμειναν καὶ εἰς τὸ δάραθρον μετεφέρθησαν καὶ τὰς κεφαλὰς των παρέδωσαν, καὶ μία λάρναξ ἐβέχθη τὰ σώματα ἀμφοτέρων, καθὼς θὰ τὰ δεχθῆ λοιπὸν μία σκηνὴ καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, δταν μέλλουν νὰ ἀναληθθοῦν αὐτὰ τότε μὲ περισσοτέραν δόξαν. Αὐτοὺς λοιπὸν ἀξίζει κανεὶς νὰ τοὺς προσονομάξῃ μαζί καὶ στύλους καὶ σκεπέλους καὶ πύργους καὶ φωστῆρας καὶ ταύρους. Διότι ὡς στύλοι βαστάζον ἐπάνω τους τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὡς πύργοι τὴν περιτειχίζον καὶ ὡς σκεπέλοι ἀποκρούουν κάθε ἐπιβολὴν, παρέχουν πολλὴν γαλήνην εἰς τοὺς ἐντὸς αὐτῆς εὐρισκομένους· **C** καὶ ὡς φωστῆρες διέλυσαν τὸ σκότος τῆς ἀσεθείας καὶ ὡς ταῦροι μὲ δλας των τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, μὲ τὴν προθυμίαν, ἔσφραν τὸν χρηστὸν ζυγὸν τοῦ Χοιστοῦ.

Ἄς συγχάξωμεν λοιπὸν τακτικῶς ἐδῶ καὶ ἄς ἐγγίξωμεν τὴν λάρνακα των, διὰ νὰ λάβωμεν ἀπὸ αὐτὰ χάριν. Διότι καθὼς οἱ στρατιῶται, δταν ἐπιδειξοῦν τραυμάτα των, τὰ ὅποια ὑπέστησαν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, μὲ παρησίαν συνομιλοῦν μὲ τὸν βασιλέα, ἔτσι καὶ αὐτοὶ βασταζοντες εἰς τὰς χεῖρας των τὰς κεφαλὰς των, τὰς ὅποιαις ἐκοφον οἱ δῆμιοι, καὶ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέσον, δύνανται εὐκόλως νὰ λάβουν πάντα ὅσα θέλουν ἀπὸ τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν. Ἄς σοθίζωμεν λοιπὸν ἐκεῖ μὲ πολλὴν πίστιν καὶ γενναίην προθυμίαν, ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν θέαν τῶν ἁγίων **D** τούτων μνημάτων καὶ ἀπὸ τῆς σημασίας τῶν κατορθωμάτων καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, ἀφοῦ λάβωμεν μεγάλους θησαυρούς, νὰ δυνηθῶμεν νὰ διανύσωμεν κατὰ Θεὸν καὶ τὸν παρόντα βίον καὶ μὲ πολὺ ζήλοισμα ἀρετῆς νὰ ἐσθλάβωμεν εἰς ἐκείνην τὸν λημένα καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Γιοτέα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα πρέπει δόξα, δύναμις, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΜΑΡΤΥΡΑ
ΠΕΛΑΓΙΑΝ ΤΗΝ ΕΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ²⁸

385 Α Ι. "Ὡς εἶναι εὐλογητός ὁ Θεός" καὶ γυναῖκες λοιπὸν περιπαίξουν τὸν θάνατον καὶ κόραι τὸν περιγελοῦν καὶ παρθένοι κατὰ πάντα νέαι καὶ ἄπειροι, γάμοι χαρεῦσιν ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὰ κέντρα τοῦ ἔθους καὶ τίποτε δὲν παθαίνουν. "Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ αγαθὰ μᾶς ἐδόθησαν πρὸς χάριν τοῦ ἁγίου Παρθένου γεννηθέντος Χριστοῦ. Διότι μετὰ ἀπὸ τὰς ὡδίνων ἐκείνας καὶ τὴν φρικωδεστάτην γέννησιν ἐχαλαρώθησαν τὰ νεῦρα τοῦ θανάτου, παρέλυσεν ἡ δύναμις του καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς γυναῖκας ἔγινεν εὐκαταφρόνητος καὶ πάλιν ὄχι μόνον εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κόρας. Διότι, ὅπως κάποιος καλὸς ποιμὴν, ὅταν συλλάθῃ λέοντα, ποῦ ἐκφοδίζει τὰ πρόβατα καὶ θλάττει ἄλλην τὴν ποιμνὴν, ἀφοῦ τοῦ θραύσῃ τοὺς ὀδόντας **Β** καὶ τοῦ κόψῃ τοὺς ὄνυχας καὶ τὴν κόμην, τὸν κάμνει ἀξίον περιφρονήσεως καὶ καταγέλαστον καὶ τὸν παραδίδει εἰς τὸ ἔξῃς διὰ τὸ νὰ τὸν περιπαίξουν τὰ παιδία καὶ τὰ κοράσια τῶν ποιμένων, ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁ Χριστός, ὅταν συνέλαβε τὸν θάνατον, ποῦ ἦτο φοβερός καὶ ἐπρόκαλλυσε φόβον εἰς ἅλους τὸ γένος μας, ἀφοῦ διέλυσε ἅλους τὸν φόβον του, τὸν παρέδωκεν ὥστε καὶ παρθένοι νὰ τὸν περιπαίξουν.

Δι' αὐτὸ καὶ ἡ μακαρία Πελαγία μὲ τὸσον μεγάλην εὐχαρίστησιν ὤρμησε πρὸς αὐτὸν, εἰς σημεῖον ὥστε οὕτως τὰς χεῖρας τῶν ἁγίων νὰ πεοιμένῃ, οὕτως εἰς τὸ δικαστήριον νὰ προσαχθῇ, ἀλλὰ μὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς προθυμίας

²⁸ Ἡ Παρμινομάχης Πελαγία κατήγετο ἀπὸ τῆς Ἀντιόχειας τῆς Συρίας καὶ μαρτύρησε κατὰ τὴν ἐπί τοῦ αυτοκράτορος Διοκλητιανοῦ διωγμὸν. Ὁ εὐαγγελιστὴς ἦτο, ὡς γνωστὸν, φοβερὸς. Ἐμαρτύρησαν οὕτως πολλοὶ χριστιανοὶ καὶ ἄλλοι στρατιῶται. Ὡς λοιπὸν ἐκλήθητο ἡ ἀσθενὴς ἡμεῖς θεῶς τιμῆς καὶ καταβῆναι εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅπως ἤθελε νὰ τιμωρῆται ὁ Θεός. Ἡ μάρτυς Πελαγία μὲ τὴν μεγαλειότητα τῆς ἐπέκειρας, λέγει ὅτι, παρὸν ἂν προσεμῖνον, δύο στρατιῶται, τὸν ἄγιον Παρθένον καὶ τὸν τοῦ μαρτυρίου. Ὁ Ἀντιόχειος ἄρχιστο, πάλιν τὴν πύργου καὶ ἔκτισεν πρὸς τὴν τῆν τῆς ναοῦ ἐν Ἀντιόχειᾳ. Ἀργότερον δὲ πάλιν ἔκτισεν πρὸς τὴν τῆς ἐκτίσθη καὶ ἐν ἑνοστῶν ἑνοστῶν. Ἡ Ἰκαλαρία μὲ τὴν τῆν μὲν τῆς τῆν ἑνὸς ἑνοστῶν.

τῆς νὰ προσβῇ τὴν ὠμότητα ἐκείνων. Διότι εἶχε μὲν ἐτομασθῆ διὰ τὸ βασανιστήριον **Γ** καὶ διὰ τὰ ἔργα τιμωρίας καὶ διὰ κάθε εἶδους τιμωρίας, ἀλλ' ἐφοβέτο μήπως χάσῃ τὸν στέφανον τῆς παρθενίας. Καὶ διὰ τὸ νὰ μῆθῃς ὅτι ἐφοβέτο τὴν ἀσέλειαν τῶν ἀσέτων, προλαμβάνει καὶ ἀπαλλάσσει λοιπὸν ἐκ τῶν προτέρων τὸν ἑαυτὸν τῆς ἀπὸ τὴν αἰσχρὰν ἀτίμως, ἀλλ' ἠκολούθησαν ἅλοις εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐκεῖ ἐξεδήλωσαν τὴν ἀνδρείαν των, ἐνῷ γυναῖκες, ἐπειδὴ ἡ φύσις των ἐπηρεάζεται εὐκόλως, ἐπενόησαν διὰ τὸν ἑαυτὸν των τοῦτον τὸν τρόπον τοῦ θανάτου. Διότι, ἂν μὲν ἦτο δυνατόν καὶ τὴν παρθενοκότητά τῆς νὰ προφυλάξῃ καὶ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου νὰ κερδίσῃ, δὲν θὰ ἀπέφευγε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ δικαστήριον. Ἐπειδὴ ὁμοίως παρουσιάζετο ἡ ἀνάγκη νὰ χάσῃ τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο, **Δ** ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἦτο ἐντέλως παράλογον, ἐνῷ τῆς ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτύχῃ καὶ τῶν δύο τὴν νίκην, νὰ ἀπέλθῃ ἔχοντας λάθῃ τὸν ἓνα μόνον στέφανον. Διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησε νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον, οὕτως νὰ γίνῃ θέαμα εἰς ἀκόλαστους ὀφθαλμούς, οὕτως νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς ἀσελεῖς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπολαύσῃ τὸ πρόσωπόν τῆς καὶ νὰ προσβάλλῃ ἀνοιδίως τὸ ἅγιον ἐκεῖνο σῶμα, ἀλλ' ἀπὸ τὸν θάλαμον τοῦ γυναικωίτου μετέβη εἰς ἄλλον θάλαμον, τὸν οὐρανόν.

Εἶναι πράγματι μεγάλο πρᾶγμα τὸ νὰ δῇ κανεὶς τοὺς δημίους τριγύρω του καὶ νὰ τοῦ ἀνοίγουν τὰς πλευράς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι μικρότερον ἀπ' ἐκεῖνο. Διότι, εἰς τοὺς μὲν, ἐπειδὴ ἦδη αἱ αἰσθησεῖς των ἔχουν ἐξαντληθῆ μὲ τοὺς ποικίλους βασανισμοὺς, οὐδὲ κἀν φαίνεται ὁ θάνατος φοβερός, **Ε** ἀλλ' ἀπαλλαγὴ καὶ ἀνάπαυσις ἀπὸ τὰ μέλλοντα κακὰ. Αὐτὴ δὲ, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν εἶχε πάθει κατὰ παρόμοιον, μὲ τὸ νὰ ἔχη ἀκέραιον τ: σῶμα καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἔχη αἰσθανθῆ κανέναν πόνου, **ΣΤ** Ἄ ἔχει ἀνάγκη κάποιον μεγάλου καὶ γενναίου φρονήματος, ἂν πρόκειται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ζωὴν μὲ θάνατον. Ὅποτε, ὅταν θαυμάζης ἐκείνους διὰ τὴν καρτερίαν των, θαύμασε καὶ αὐτὴς τὴν ἀνδρείαν ὅταν ἐκπλαγῆς διὰ τὴν ὑπομονὴν ἐκείνων, θαύμασε καὶ αὐτὴς τὸ γενναῖον φρόνημα, διότι ἀπετόλμησε νὰ ἔχη τέτοιον τέλος. Καὶ μὴ ἀντιπαρελθῆς ἀδιαφόρως τὸ γεγῆνός, ἀλλὰ σκέψου μόνον πῶς ἦτο φυσικὸν κόρη τρυφερά νὰ περιέλθῃ εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἡ ὁποία δὲν ἐγνώριζε τίποτε παραπάνω ἀπὸ τὸν θάλαμόν τῆς, στρατιώται νὰ ἔχουν καταφθάσει, νὰ ἴστανται πρὸ τῆς θύρας, νὰ

τὴν καλοῦν εἰς τὸ δικαστήριον, νὰ τὴν σύρουν εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ τέτοια καὶ τόσον μεγάλα πράγματα. Ἐκτός τὸν πατέρα μέσα εἰς τὸ σπίτι, χωρὶς τὴν παρουσίαν τῆς μητρὸς, ἢ τῆς τροφῆς, ἢ τῆς ὑπηρετίας, ἢ γειτονίας, ἢ φίλης, ἀλλὰ μόνη κατελείφθη ἀνάμεσα εἰς ἐκείνους τοὺς θημίους.

Τὸ ὅτι δὲ εἶχε τὸ σθένος νὰ ἔβῃ καὶ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς θημίους ἐκείνους στρατιώτας, νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα καὶ ἀμιλήσῃ, τὸ νὰ δῆ, τὸ νὰ σταθῇ καὶ νὰ ἀναπνεύσῃ, πῶς δὲν εἶναι ὄχιον ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ; Αὐτὰ δὲν εἶναι ἴδιον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, διότι τὸ ἐπὶ πλέον τὸ προσέφερεν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὅμως οὕτως καὶ τότε αὐτὴ ἔμεινεν ἀργή, ἀλλὰ κατέβαλε κάθε ἰδικὴν τῆς δύναμιν, τὴν προθυμίαν, τὸ φρόνημα τὸ γενναῖον, τὴν δειλιάν τῆς, τὴν προτιμίαν τῆς, τὴν σπουδὴν τῆς, τὴν διασύντην τῆς. Τὸ νὰ περιέλθουν ὅμως ὅλα αὐτὰ C εἰς πέρας χρειάζεται ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀνάσθη εὐνοια. Ὡστε ἀξίζει καὶ νὰ τὴν θαυμάσῃ κανεὶς καὶ νὰ τὴν μακαρίσῃ. Νὰ τὴν μακαρίσῃ διὰ τὴν συμπάρστασιν τοῦ Θεοῦ ποῦ εἶχε καὶ νὰ τὴν θαυμάσῃ διὰ τὴν ἰδικὴν τῆς προθυμίαν. Ποῖος λοιπὸν δὲν θὰ ἐκπλήξῃ δικαίως, ὅταν ἀκούῃ ὅτι εἰς σύντομον τι διάστημα χρόνου καὶ ἐσκέφθῃ καὶ ἐνέκρινε καὶ ἐπραγματοποίησε; Διότι γνωρίζετε ἴσως ὅλοι, ὅτι πολλάκις ἐνῶ εἰς μακρὸν χρόνον ἐκάμαμεν πολλὰς σκέψεις, ὅταν ἐφθάσεν ὁ καιρὸς, ὁ ὁποῖος ἐξήτει νὰ πραγματοποιήσωμεν τὰ ὅσα ἄλλοτε εἰχομεν σκεφθῆ, ἐπειδὴ κατέλαθε τὸν νοῦν μας ὀλίγος φόβος, τὰ ἐληρομονήσαμεν ὅλα, διότι ὑπὸ τῆς ἀγωνίας ἠσθάνθημεν διὰ μᾶς φόβον. Ἐνῶ οὕτως, σκέψιν τόσον φρικτὴν D καὶ φοβεράν εἰς ἐλαγίστην στιγμὴν χρόνου κατώρθωσε καὶ νὰ δεχθῇ καὶ νὰ ἀποφασίσῃ καὶ δι' ἔργων νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ καὶ ὅτε ὁ φόβος τῶν παρόντων στρατιωτῶν, ὅτε ἡ δυσκολία τῶν καιρῶν, ὅτε ἡ ἔρημία εἰς τὴν ὁποίαν ὤριστο τὴν ἐπιβουλήν, ὅτε τὸ ὅτι κατελήφθη μόνη ἐντὸς τῆς οἰκίας ὅτε κανὲν παρομοίον ἄλλο πράγμα ἐθουρήθη τὴν μακαρίαν ἐκείνην, ἀλλ' ὡς νὰ ἦσαν ἐκεῖ παρόντες κάποιοι γνωστοὶ καὶ φίλοι, ἔτσι, μὲ τὴν ἀφοσίαν ἔκαμεν τὰ πάντα καὶ πολὺ εὐλόγως. Διότι δὲν εὐρίσκειτο ἐντὸς τῆς οἰκίας τῆς μόνη, ἀλλ' εἶχε συμβουλὸν τῆς τὸν Χριστὸν ἐκείνος ἦτο δι' αὐτὴν παρῶν. ἐκείνος ἤγγιζε τὴν καρδίαν τῆς, ἐκείνος ἐτόνωνε τὴν ψυχὴν τῆς. ἐκείνος μόνος ἀπεμάκρυνε τὸν φόβον. E Καὶ αὐτὰ δὲν τὰ ἔκαυεν ἐπιπολαίως ἢ μάρτυς, ἀλλ' ἐπειδὴ προηγουμένως εἶχεν-ἐτοιμάσει τὸν ἑαυ-

τοῦ τῆς ἀξίαν νὰ δεχθῇ τὴν βοήθειαν ἐκείνου.

2. Ἀφοῦ ἐξῆλθε λοιπὸν ἐκ τῆς θύρας, ἐξήτησε χάριν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον τῆς καὶ νὰ ἀλλάξῃ ἐνδύματα καὶ ὅταν εἰσῆλθε ἤλλαξεν ἀντὶ φθορᾶς ἀφθαρίαν, ἀντὶ θανάτου ἀθανασίαν, ἀντὶ ζωῆς προκαιροῦ, ζωῆς αἰώνιον. Ἐγὼ μάλιστα, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ποῦ εἶπα, θαυμάζω καὶ τοῦτο πῶς ἔδωσαν τὴν ἄδειαν οἱ στρατιῶται, πῶς μία γυνὴ ἐξηπάτησε τοὺς ἀνδρας, πῶς δὲν ὑποπεύθησαν ἐκείνῳ κἀντὶ ἐξ ὧων ἐμελλόν νὰ διατρέξουν, πῶς δὲν ἀνετέληθησαν τὸν δόλον. 38/ A Ἀλλ' οὕτως πρέπει νὰ εἴπῃ κανεὶς, ὅτι κανεὶς δὲν ἔκαμε κἀντὶ παρόμοιον διότι πολλὰι γυναῖκες ἴσως ἐπήδησαν εἰς κρημνοὺς, ἐρρίφθησαν εἰς τὸ πέλαγος, διεπέρασαν ἕξφος εἰς τὸ στήθος των, ἐπέρασαν βρόγχου εἰς τὸν τράχηλόν των καὶ γενικῶς ἐκείνη ἡ ἐποχὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πολλὰ τέτοια περιστατικά, ὁ Θεὸς ὅμως ἐτύφλωσε τὴν καρδίαν των, ὥστε νὰ μὴ ἀντιληφθῶν τὸν δόλον. Δι' αὐτὸ καὶ ἐξετίθησε μέσα ἀπὸ τὰ δικτῶα καὶ σπῶς ἡ ἔλαφος ποῦ συνελήφθη ἀπὸ τοὺς θηρευτὰς καὶ διαφυλάσσει κατόπιν ἀπ' αὐτοὺς ἐκράτη πρὸς τὴν καρυφὴν τοῦ βρους, διασώζον εἰς τοὺς θηρευτὰς καὶ ἀνέφκτον εἰς τὰ δέλη των, σταματῶ πλέον τὸν βρόμιον τῆς, δλέπτουσα μὲ ἀφοσίαν αὐτοὺς ποῦ τὴν κατεδίωκον πρῖν, ἔτσι καὶ ἡ ἀγία, ἐπειδὴ περιέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν δικτῶων τῆς καὶ εἶχεν ἀποκλεισθῆ σὰν σὲ δικτῶα ἀπὸ τοὺς τοῖχους τῆς οἰκίας τῆς, Ἐβρεξε νὰ ἀναστῇ ὄχι εἰς καρυφὴν βρους, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν καρυφὴν τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ἦτο ἀδύνατον λοιπὸν νὰ φθάσῃ ἐκεῖνῳ. Ὅταν τοὺς ἔδλεπε λοιπὸν ἀπ' ἐκεῖ νὰ φέγουν ἀπρακτοί, ἔχαίρε ποῦ ἔδλεπε νὰ προενηῖται τὴν καταισχύνην εἰς τοὺς ἀπίστους, Σκέψου λοιπὸν πόση ἦτο ἡ καταισχύνη των νὰ κάθεται ὁ δικαστὴς, νὰ παρίστανται τὰ πλήθη, νὰ ἐτοιμάζονται τὰ βασανιστήρια, νὰ συνορθοῖται ὅλον τὸ πλήθος, οἱ στρατιῶται νὰ ἀναμένουν, ὅλοι νὰ μεθῶν ἀπὸ ἡδονῆν, νὰ ἐπίτουν ὅτι θὰ ἔχουν τελικῶς τὸ θῆμα οἱ ἐξεληθόντες διὰ νὰ τὸ συλλάβουν, C νὰ ἀπέρχονται δὲ τώρα μὲ σκυμμένη κεφαλὴν καὶ νὰ διηγούνται τὸ συμβῶν. Τὴν ἐντροπὴν καὶ τὴν ἀδύνην καὶ δειδοὺς ὄλων τῶν ἀπίστων ἦτο θυαντὸν νὰ διαλυθῇ; Πῶς νὰ ἀναχωροῦν κύπτοντες τὴν κεφαλὴν ἐξ ἐντροπῆς καὶ διδασκόμενοι ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα, ὅτι δὲν ἐπολεμοῦσαν ἀνθρώπους, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Θεόν; Καὶ ὁ μὲν Ἰωσήφ, εἰς βάρος τοῦ ὁποῖου ἐσκέπτετο κακὰ ἡ οἰκοδόμησις αὐτοῦ, ἀφοῦ ἐγκατέλειπε τὸ ἔνδυμα ποῦ τοῦ ἀκράτησε μὲ τὰς μαρὰς τῆς χεῖρας ἡ θάρβαρος

έκεινη γυνή, εξήλθε γυμνός, αυτή όμως δεν άφησεν ούτε να φαύσουν το σώμα της αι ακόλαστοι χείρες, αλλά άφου άνήλθε με γυμνήν την ψυχήν και την άγιαν σάρκα άφη-
νοντας D πλησίον των έχθρών της, τους ένεδαλεν εις πολ-
λήν άμηχανίαν, διότι εις το έξης δεν ήξευραν ούτε τί να
κάμουν το λείψανον.

Τέτοια είναι τα κατορθώματα του Θεού, τους μόν
δούλους του από το άδιέξοδον να τους οδηγή εις πολλήν
ευκόλιαν, τους δέ αντίθετους εις αυτόν και έχθρούς,
να εμβάλη εις μεγάλην άμηχανίαν, και όταν άκόμη νομί-
ζουν ότι είναι πολυμήχανοι. Τί πιο φοβερόν υπήρχε λοιπόν
από την δυσκολίαν εκείνην εις την όποιαν περιέπεσε τότε
ή κόρη εκείνη; Και τί πιο εύνοϊκόν από την ευκόλιαν εκεί-
νην εις την όποιαν εύρίσκειτο οι στρατιώται; Μόνην ελ-
γον την άγιαν αιχμάλωτον, κλεισμένην έντός της οικίας,
όπως θα ήτο και εις την φυλακήν, και όμως απεχώρησαν
χωρίς να επιτύχουν να συλλάθουν το θήραμα. Ένώ δέ ή
κόρη ήτο χωρίς συμμάχους και βοηθούς E και καρμίαν από
πουθενά δεν έδρατε διέξοδον των κακών και εύρισκομένη
πλησίον των στομάτων των θηρίων εκείνων, με ένα λόγον,
σχεδόν από αυτόν τον φάργγα αυτών άφου άνηρπάγη,
διέφυγε τας έπιβουλάς και υπερίσχυσε των στρατιωτών,
δικαστών και άρχόντων. Και όσον μόν ξηη, όλοι αυτοί άνέ-
μενον να φανούν άνωτέροι της, όταν όμως απέθανε, τότε
περιέπεσαν εις περισσότεραν άμηχανίαν, διά να μάθουν έξ
αυτού, ότι θάνατος μαρτύρων σημαίνει νίκη μαρτύρων.
Και συνέβη το 'διον πράγμα 588 A 5, τι και με πλοϊον δυ-
νομικότητος δέκα χιλιάδων μέτρων και κατάφορτον με πο-
λυτίμους μαργαρίτας, το όποιον εις αυτό το στόμιον του
λιμένος διέφυγε την εισβολήν κάποιου κύματος που έπρό-
κειτο να το θυβλοη και να το καλύψη με τα ύδατά του και
ώθούμενον από αυτήν την όρμην των κυμάτων εισήλθε με
μεγαλύτεραν ταχύτητα εις τών λιμένα. Έτσι λοιπόν και ή
άγια Πελαγία: διότι και ή εφοδος των στρατιωτών και ο
φόβος των άναμενομένων βασανιστηρίων και ή άπειλή του
δικαστού, που έπεσαν ένάνω της πιο θίαια και από κάθε
κύμα, την ηνάγκασαν να πετάξη με μεγαλύτεραν ταχύ-
τητα προς τον ουρανόν και το κύμα που έπρόκειτο να κα-
ταποντίση το πλοϊον, εκείνο την διεβίβασε προς τών λι-
μένα τών εύδιον B και ώδηγειτο λοιπόν εκεί το σώμα φω-
τεινότερον και από κάθε άστραπήν, έκθαμβούν τα όμματα
του διαβόλου. Διότι δεν μās είναι τόσοσ φοβερός ο κεραυ-
νός που κατέρχεται από τον ουρανόν, όσον το σώμα ης

μάρτυρας, φοβερότερον και από κάθε κεραυνόν, έφόθει τας
φάλαγγας των δαιμόνων.

3. Και διά να μάθης ότι δεν έγινοντο αυτά χωρίς την
βέλησιν του Θεού, κυρίως μόν είναι φανερόν από αυτό το
θάρος της προθυμίας και από το ότι δεν άντελήθησαν
οι στρατιώται τον δόλον και εκ του ότι παρεχώρησαν την
δ'είαν και εκ του ότι το έργον έλαβε τ'ί'ος' όχι άλιγώτε-
ρον όμως εκ των λεχθέντων άνωτέρω είναι δυνατόν να το
άντιληφθή κανεις τούτο και από αυτόν τον τρόπον του
θανάτου (με των όποιον απέθανεν αυτή). C Πολλοί δεβαί-
ως, ενώ έτεσαν από ύψηλήν στέγην δεν έπαθον τίποτε.
Άλλοι όμως μετά από άναστηρίαν μερικόν μελών του σώ-
ματος, επέζησαν πολόν καιρόν μετά από την πτώσιν των.
Εις την μακαρίαν όμως εκείνην δεν άφησεν ο Θεός τίποτε
τέτοιο να συμβη, άλλ' εύθύς διέταξε το σώμα να άφήρη
έλευθέραν την ψυχήν, δεχθείς αυτήν ως να ηγωνισθη όσον
θα έπρεπε και να εξεπλήρωσε το χρέος της. Διότι ο θάνα-
τος δεν ήτο συνέπεια της πτώσεως, άλλ' αποτέλεσμα της
προσταγής του Θεού. Κατέκειτο λοιπόν το σώμα όχι έπά-
νω εις κλίην, άλλ' εις το έδαφος. Δεν ήτο έτιμον όμως έ-
πειδή έκειτο επί του έδάφους, άλλ' αυτό το έδαφος ήτο
τίμιον, έπειδή έδέχθη σώμα που ήτο ένδεδυμένον με τόσο
δόξαν. D Δι' αυτόν δε τον λόγον με το να κηται επί του
έδαφους ήτο τιμώτερον εκείνο το σώμα, διότι, αι ύβρεις
που δεχόμεθα διά τον Χριστόν μίς παρέχουν περισσότεραν
τιμήν.

Κατέκειτο λοιπόν εις το έδαφος, εις ένα στενόν δρο-
μίκον το παρθενικόν εκείνο και καθαριότερον από όλον
το χρυσαφι σώμα και άγγελιοι μόν το έκάλυπτον έπιμελώς.
όλοι δέ οι άρχάγγελοι το έτίμων και ο Χριστός ήτο παρών.
Άν λοιπόν οι οικοδεσπόται συνοδεύουν την έκφοράν των
χρηστοτέρων εκ των δούλων των και δεν έντρέπονται δι'
αυτό, πολυ περισσότερον ο Χριστός δι' εκείνην που απέ-
θανε δι' αυτόν και ύπέστη τέτοιον κίνδυνον δεν θα έντραπή
να την τιμήση με την παρουσίαν του. E Έκειτο λοιπόν έ-
χουσα μέγα έντάφιον (οθάβιον) το μαρτύριον, καλλι-
πισμένη με τον στολισμόν της όμοιογίας, ένδεδυμένη
στολήν τιμωτέραν και από κάθε βασιλικήν άλουργίδα και
πορφύραν τιμίαν, την στολήν του μαρτυρίου, με αυτά τα
έντάφια θα παρουσιασθη εις το θήμα του Χριστού. Κά-
ποιαν παρομοίαν στολήν φροντίζομεν να ένδυθώμεν και
ήμεϊς και όσον εζώμεν και όταν αποθάνωμεν, έπειδή γνω-

μόνον με τὸ πλῆθος μας, ἀλλὰ καὶ με τὴν εὐπρέπειάν μας νὰ εκπληξώμεν τοὺς θεατὰς. Ὁ Μάλιστα δὲ καὶ ἂν ἀκόμη κανεὶς ἄλλος δὲν ἴητο παρών, ἀλλὰ μόνοι ἐθαδίζομεν εἰς τὴν ὁδόν, οὔτε καὶ τότε θὰ ἔπρεπε νὰ προβαίνομεν εἰς ἀπρεπείας, λόγῳ τοῦ ὅτι ὑπάρχει ὁ ἀκοίμητος οφθαλμὸς, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει παντοῦ καὶ βλέπει τὰ πάντα· σκεφθῆτε ὅτι γύρω καὶ πολλοὶ αἰρετικοὶ εὐρίσκονται μεταξύ μας διεσπαρμένοι καὶ ἂν μᾶς δοῦν ἔτσι νὰ χορεύομεν, νὰ γελάωμεν, νὰ φωνάζομεν, νὰ μεθύομεν, θὰ ἀσχωρήσουσιν ἐντεῦθεν ἀφοῦ πρῶτον μᾶς κατηγορήσουσιν τὰ χεῖριστα. Ἐάν λοιπὸν κανεὶς σκανδαλίῃ ἓνα ὡόνον, ὀφίσταται τὴν ἀνάλογον κόλασιν, ὅσοι θὰ σκανδαλίωσιν τόσους πολλούς, ποῖαν τιμωρίαν θὰ λάβωμεν; Εἶδε ὁμοῦ μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λόγους μου καὶ τὴν παραίνεσιν αὐτὴν νὰ μὴ εὐρεθῇ κανεὶς ὑπεύθυνος διὰ τοιαῦτα παραπτώματα.

Ἐάν δὲ αὐτὰ ὅλα καὶ πρὸ τῆς παρατηρήσεώς μου ἀποτολμώμενα ἦσαν ἀουχώρητα, μετὰ ἀπὸ τὴν συμβουλήν αὐτὴν Β καὶ τὴν παρατήρησιν ἐπιβάλλουσιν πολὺ περισσότερον τὴν τιμωρίαν καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ τὰ πράττουσιν καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ τὰ ἀνεύχονται πραττόμενα. Διὰ νὰ ἀπαλλάξετε ὁμοῦ καὶ ἐκείνους ἀπὸ τὴν κόλασιν καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σας νὰ προεξηγήσεται περισσότεραν ἀμοιβὴν, ἀναλάβετε ὡς ἔργον σας τὴν πνευματικὴν κηδεμονίαν τῶν ἀδελφῶν μας, εἰς τὴν συλλογὴν καὶ εἰς τὴν διήγησιν αὐτῶν ποὺ εἶπαμεν φερέτε τους, ὥστε καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τῆς ὁδοῦ, ἀφοῦ μελετήσουσιν αὐτὰ καὶ εἰς ὅσους παρέμειναν εἰς τὴν οἰκίαν ἀφοῦ τοὺς μεταφέρετε τὰ περισσεύματα τῆς πνευματικῆς αὐτῆς τραπέζης, κόμης καὶ ἐκεῖ λαμπρὸν τὸ συμπόσιον. Διότι ἔτσι καὶ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν θὰ αἰσθανθώμεν καλῶς καὶ τὴν ἁγίαν θὰ προσελκύσωμεν πρὸς μεγαλυτέραν συμπάθειάν μας, τιμῶντες αὐτὴν με τὴν πραγματικὴν τιμὴν. Ε Διότι ἀπὸ τὸ νὰ ἐλθετε ἐβῶ καὶ νὰ θορυβησθε, πολὺ περισσότεραν εὐχαρίστησιν θὰ τῆς δώση τὸ νὰ φύγετε ἀφοῦ ἀποκομίσετε καὶ ὠφελήθητε κάποιν πνευματικὴν ὠφέλειαν.

Εἶδε δὲ με τὰς εὐχὰς τῆς ἁγίας καὶ ἐκείνων ποὺ ἐπέτυχον τοὺς ἴδιους ἀθλοὺς καὶ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα ποὺ ἐλέγχθησαν νὰ τὰ ἐνθυμούμεθα ἑπακριβῶς καὶ ἀφοῦ τὰ ἐπιβιβάζωμεν ὅλα εἰς τὰ ἔργα μας, νὰ περᾶσωμεν τὸν δῖον μας εὐχαριστοῦντες εἰς ὅλα τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑ ΙΓΝΑΤΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΦΟΡΟΝ⁸⁰ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΓΕΝΟΜΕΝΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΜΕΤΑΦΕΡΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΡΩΜΗΝ ΚΑΙ ΕΚΕΙ ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΕΚΕΙΘΕΝ ΕΙΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΝ ΚΟΜΙΖΘΕΝΤΑ.

⁸⁰ Α 1. Οἱ σπάταλοι καὶ φιλόδοξοι ἐστιάτορες⁸¹ δι-
οργανώνουσι πυκνὰ καὶ ἀδιάκοπα συμπόσια, ἀφ' ἑνὸς μὲν
διὰ νὰ κάμουν ἐπίδειξιν τοῦ πλοῦτου των, ἀφ' ἑτέρου δὲ
διὰ νὰ ἐκδηλώσουσιν πρὸς τοὺς φίλους των τὴν φιλοφροσύ-
νην των. Ἔτσι καὶ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος παρέχου-
σα εἰς ἡμᾶς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἰδικῆς τῆς δυνάμεως καὶ
ἐπιεικνοῦσα μεγάλην φιλοφροσύνην πρὸς τοὺς φίλους
τοῦ Θεοῦ, παραθέτει εἰς ἡμᾶς συνεχεῖς καὶ ἀδιακόπους τὰς
τραπέζας τῶν μαρτύρων. Πρὸ τίνος ἀκόμη χρόνου κόρη
καθ' ὅλα νέα καὶ ἀπειρος γάμου, δηλαδὴ ἡ μακαρία μέ-
ντης Πελαγία, μετὰ πολλὴν εὐφροσύνην μᾶς παρέθεσε πνευ-
ματικὴν τραπέζην⁸² σήμερον δὲ τὴν ἑορτὴν ἐκείνης διεβί-
χθη ὁ μακάριος οὗτος καὶ γενναῖος μάρτυς Ἰγνάτιος. Β
Διάφορα τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ μία ἡ τραπέζα⁸³ διαφορετικῆς
μορφῆς τὰ ἀλλήματα, ἀλλ' εἰς ὁ στέφανος⁸⁴ ποικίλα τὰ ἀ-
γωνίσματα, ἴδιον ὁμοῦ τὸ θραβεῖον. Καὶ εἰς μὲν τοὺς κο-
σμικοὺς ἀγῶνας, ἐπειδὴ οἱ κόποι εἶναι σωματικοί, ἐλλό-
γως μόνον διῶρες προκρίνονται διὰ νὰ ἀγωνισθοῦν ἐβῶ
ὁμοῦ, ἐπειδὴ ὁλοῦς ὁ ἀγὼν ἀφορᾷ εἰς τὴν ψυχὴν, εἰς ἀφο-
τέρας τὰς φύσεις⁸⁵ ἤνοιξε τὸ στάδιον καὶ δι' ἀμφοτέρω
φύλα προσήλθον οἱ θεαταί. Καὶ δὲν κατήλθον εἰς τοὺς ἀ-

⁸⁰ Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ἀρχιεπίσκοπος οὐτέρος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως
Ἀντιοχείας, διαδεχθεὶς τὸν Εὐδῶν. ἐπέτελες μαθητὴς τοῦ ἀνεγέλτοῦ
Ἰωάννου, συναντακτικῆς καὶ μετ' ἄλλων ἀποστόλων. Κατὰ τὰς ἀρχὰς
τοῦ μ. κ. αἰῶνος, ἔτι ἀποστόλεως Τριτανῶν (98—117) συλλήθητι
ὁς χριστιανὸς ὀμνήθη εἰς Ρώμην μετὰ στρατιωτικὴν συνοδείαν διὰ νὰ μαρ-
τυρηθῇ. Ἐκεῖ ἐμαρτύρησε εὐφροῦς εἰς τὰ θηρία τὴν 21ὴν Ἀπριλίου τοῦ
107. Τραπέζα τοῦ 1. λειψάνου τοῦ μεταφέρθησαν ἐκ Ρώμης εἰς Ἀντιοχείαν.
⁸¹ Ἐστιάτορες: οἱ ἐπιμαρτυροῦντες οὐκ ἔστιν. Ἦ συνθήκη αὐτῶν τῶν
σημασιῶν ἦν ὁμοῦς διαδεδομένη εἰς τὰς ἀρχαίας Ἑλληνικὰς καὶ τοὺς
Ρωμαίους.
⁸² Ἐκείνη τῆ φωνῆ: ἔτσι. εἰς τοὺς ἑσπέρους καὶ εἰς τὰς γυ-
ναικας.

γώνας μόνον ἄνδρες, διὰ τὴν μὴ φανῆναι ὅτι αἱ γυναῖκες ἔχουν εὐλογοφανῆ δικαιολογίαν, ἐπικαλούμεναι ἀσθένειαν τῆς φύσεως· ὅτε μόνον αἱ γυναῖκες εἶδισαν ἀνδρείαν, διὰ τὴν μὴ κατασχύνεται ἐκ τούτου τὸ γένος τῶν ἀνδρῶν. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἐν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἶναι πολλοὶ ἄκαιοι ποῦ ἀνακηρύττονται καὶ στεφανιώνονται, ⁵⁹¹ ἅ διὰ τὴν διδασχῆς ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα, ὅτι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ δὲν ὑπάρχει διαφορά μεταξύ ἄρρενος καὶ θήλειος, ὅτι ὅτε φύσις, ὅτε ἀδυναμία σώματος, ὅτε ἡλικία, ὅτε κανὲν ἄλλο προσωπίον θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ ἐμπόδιον εἰς ὅσους τρέχουν τὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας, ἐὰν ὑπάρχουν ριζωμένα εἰς τὴν ψυχὴν προθυμία γενναία, ἀφρόνημα ὑψηλόν, φόβος τοῦ Θεοῦ θερμὸς καὶ διάπιρος, διὰ ταῦτα καὶ κόροι καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες καὶ νέοι καὶ γέροντες καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ κάθε ἀξία καὶ κάθε ἡλικία καὶ φύσις κατήλθον εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦς καὶ ἀπὸ πωθιμένα δὲν ἔπαθον κανὲν κακόν, ὅ ἐπειδὴ ἐξεδήλωσαν γενναίαν προτίμησιν εἰς τὰ ἀβλήματα αὐτὰ.

Καὶ ὁ μὲν καιρὸς ἦδη μᾶς καλεῖ εἰς τὸ νὰ διηγηθῶμεν τὰ κατορθώματα τοῦ μακαρίου τούτου, ὁ λογισμὸς δὲμος ταραττεταί καὶ ἀνησυχεῖ, ἐπειδὴ δὲν γνωρίζει, τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον καὶ τί τρίτον νὰ εἴπῃ· τὸσον μέγα πλῆθος ἀγκυμίων μᾶς πλημμυρίζει. Καὶ πάσχοντες ἐν προκειμένῳ ὅ,τι καὶ ἄκαιοι ποῦ εἰσέρχεται εἰς κήπον καὶ βλέπει παλά τριαντάφυλλα καὶ μενεξέδες καὶ κρίνα καὶ ἄλλα διάφορα καὶ ποικίλα ἑαρινὰ ἀνθὰ καὶ ἀπορεῖ τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον νὰ δῆ, διότι τὸ καθὲν ἐξ αὐτῶν πρὸς ἑαυτὸ ἐλκύει τὰ βλέμματα. Ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς εἰσῆλθοντες εἰς τὸν πνευματικὸν τούτου λευμῶνα C τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου καὶ ἀνθὰ ὄχι ἑαρινὰ ἀλλ' αὐτὸν τὸν καρπὸν τοῦ πνεύματος τὸν ποικίλον καὶ διάφορον βλέποντες εἰς τὴν ψυχὴν του, θαυβοῦμεθα καὶ ἀποροῦμεν, μὴ γνωρίζοντες ποῦ πρῶτον νὰ προσηλωσώμεν τὸν λογισμὸν, ἐπειδὴ τὸ καθὲν ἀπὸ τὰ βλέπομενα ἀποχωρίζοντες ἀπὸ τὰ πλησίον του, ἐφελκύνει τὸ βλέμμα τῆς ψυχῆς εἰς τὴν θεωρίαν τῆς Ἰδικῆς του εὐπρεπείας. Διότι, κεφθῆτε, ὅτι ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν μᾶς μετὰ γενναιοφύλιαν καὶ μετὰ τὴν ἀκρίθειαν, μετὰ τὴν θέλει ὁ Χριστός. Διότι, αὐτὸ ποῦ ἄκαιοι ἄριστοι νὰ ἀποτελῆ μέγιστον ἄρον καὶ κανόνα τῶν ἐπισκοπικῶν ἀξιώματων, τοῦτο αὐτὸς τὸ παρουσίασε μετὰ τὰ ἔργα του. Καθὸς ἐπειδὴ ἤκουσε τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ ὅτι D «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθειον ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 10, 11), δι' αὐτὸ μετὰ πολλὴν ἀν-

δρείαν τὴν προσέφερεν ὑπὲρ τῶν προβάτων. Συναναστράφη τοὺς ἀποστόλους γενναίως καὶ ἀπηλάουσε τῶν πνευματικῶν τῶν νομάτων. Ὅποιος λοιπὸν πρέπει νὰ εἶναι αὐτὸς ποῦ συνέζησε μετὰ ἄκαιοις καὶ συναναστράφη μαζὶ τῶν καὶ ἐγγύρισε τὰ γνωστὰ καὶ τὰ ἀπῆρρητα καὶ τοὺς ἐφάνη ὅτι εἶναι ἀξίος τὸσον ἀπαιτοῦσεν ἀνμάτος; Ἐφθασεν δὲμος καὶ καιρὸς ποῦ ἀπαιτοῦσεν ἀνδρείαν καὶ ψυχὴν ποῦ νὰ περιφρονῆ τὰ παρόντα δὲλα καὶ νὰ φλέγεται ἀπὸ θεῖου ἔρωτα καὶ νὰ προτιμᾷ τὰ μὴ δλεπόμενα ἀπὸ τὰ ὁρατὰ μετὰ τὴν εὐκαλίαν λοιπὸν ἀπέθει: τὴν σάρκα, μετὰ τὴν κανεῖς ἀποβάλλει τὸ ἐνδύμα του. Ἐ τί λοιπὸν πρῶτον νὰ εἴπωμεν; διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀποστόλων, τὴν ὅποιαν αὐτὸς παρουσίασεν ἐμπράκτως δι' ὅλης του τῆς ζωῆς, ἢ διὰ τὴν περιφρόνησιν τῆς παρουσίας ζωῆς, ἢ διὰ τὴν τελειότητα τῆς ἀρετῆς του, μετὰ τὴν ὅποιαν ἐξουκόνθησε τὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας; Ποῖον νὰ ἀνυμνήσωμεν προηγουμένως, τὸν μάρτυρα ἢ τὸν ἐπίσκοπον ἢ τὸν ἀπόστολον; διότι ἢ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἀφοῦ ἔπλεξε τριπλοῦν στέφανον, ἢ μάλλον πολλαπλοῦν, εἶσι ἰσοπέφοντες τὴν ἁγίαν ἐκείνην κεφαλήν. Διότι, ἐὰν κανεῖς βελήσῃ νὰ τοὺς ἀναπτύξῃ μετὰ ἀκρίθειαν, θὰ εὐρῆ κάθε στέφανον νὰ διαστάνῃ καὶ ἄλλους στεφάνους.

⁵⁹⁴ A 2. Καὶ ἐὰν θέλετε, ἀς ἀρχίσωμεν τὸν ἔπαινον πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξίωμα· μήπως δὲν φαίνεται νὰ ἀποτελῆ τοῦτο μόνον του ἕνα στέφανον; Ἐλα λοιπὸν νὰ τὸν ἀναπτύξωμεν μετὰ τὸν λόγον καὶ θὰ δῆτε ἀπὸ αὐτὸν καὶ δύο καὶ τρεῖς καὶ περισσοτέρους νὰ γεννῶνται. Διότι ὄχι μόνον ἐφάνη ἀξίος νὰ ἀναλάβῃ τὸσον ὑψηλὸν ἀξίωμα, θαυμάζω δὲ καὶ ἐγὼ τὸν ἄνδρα δι' αὐτὸ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐνεχειρίσθη αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἁγίων ἐκείνων καὶ αἱ χεῖρες τῶν μακαρίων ἀποστόλων ἠγγισαν τὴν ἑρᾶν κεφαλήν. Ὅτε δὲ τοῦτο ἀποτελεῖ μικρὰν ἀφορμὴν δι' ἐγκώμιον ὄχι ἐπειδὴ ἐφελκυσσε περισσοτέρον τὴν ἄνωθεν χάριν, ὅτε διότι ἔκομαν νὰ κατέλθῃ ἐπ' αὐτὸν βασιλευσάτη ἢ ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος μόνον, ἀλλὰ καὶ διότι αὐτοὶ ἑμαρτύρησαν ἄληθ του τὴν κατ' ἀνθρωπίνον ἀρετὴν· τὸ δὲ πᾶς, σὰς τὸ λέγω ἀμέσως.

B Γράφον ὁ ἀπόστολος Παῦλος κάποτε πρὸς τὸν Τιμόν, καὶ ὅταν λέγω ὁ Παῦλος δὲν ἐνόω μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ ἄλλων τὴν χορείαν ἐκείνην· διότι ὅπως εἰς μίαν λύσαν ὑπάρχουν διάφοροι χορβαί, δίδουν δὲ μίαν ἀσμονίαν, εἶσι καὶ εἰς τὸν χορὸν τοῦ ἀποστόλου, διάφορα μὲν τὰ πρόσωπα, μίαν

δμως ἡ διδασκαλία, ἐπειδὴ καὶ εἰς ἦτο ὁ ἀρχιτεχνίτης, τὸ ἄγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κινεῖ τὰς ψυχὰς ἐκείνων¹ καὶ τοῦτο ἐμφαίνων ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν· «Ἐφε' οὖν ἐκεῖνοι, εἴτε ἐγώ, οὕτω κηρύσσομεν» (Α' Κορ. 15, 11) γράφων λοιπὸν αὐτὸς πρὸς τὸν Τίτον καὶ δεκνύων ὅποιος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἐπίσκοπος, λέγει· «Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, Ἐ φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, δαιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ ἑτέρους παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὀυανούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν» (Τίτ. 1, 7 - 9). Καὶ πρὸς τὸν Τιμόθεον πάλιν γράφων περὶ τῆς ἰδίας ὑποθέσεως, αὐτὰ περίπου λέγει· «Εἰ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ· δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μὴς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδασκτικόν, μὴ πλήκτην, μὴ πάροινον, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλόργυρον» (Α' Τιμ. 3, 1 - 3).

Εἶδες πόσην ἀκριβείαν ἀρετῆς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον; Διότι, ὅπως κάποιος ἀριστος ζωγράφος, ἀφοῦ ἀναμίξῃ ποικίλα χρώματα, Ὁ ἐργάζεται μετὰ πάσης ἀκριβείας ὅποιον πρόκειται νὰ ζωγραφίσῃ πρωτότυπον εἰκόνα βασιλικῆς μορφῆς, ὥστε ἐκεῖνοι ποὺ δὴ τὴν μνηθεῖον καὶ δὴ τὴν ἀντιγράψουν νὰ ἔχουν ἐξ αὐτῆς ἐξηκριθεῖσάντων ἀπεικόνισαν, εἶται λοιπὸν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ὡσάν νὰ ζωγραφίσῃ κάποιον βασιλικὴν εἰκόνα καὶ τὸ πρωτότυπον αὐτῆς κατασκευάζων, ἀφοῦ ἀνέμιξε τὰ ποικίλα χρώματα τῆς ἀρετῆς, ἐσοκιογράφησεν ὠλοκληρωμένους τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, ὥστε ὁ καθεὶς ποὺ ἀναλαμβάνει αὐτὴν τὴν ἀρχὴν, ἀποβλέποντας εἰς ἐκείνην τὴν εἰκόνα μετὰ τὴν μεγάλην ἀκριβείαν νὰ κυβερνᾷ τὰ κατ' αὐτόν. Ταμιῶν λοιπὸν θὰ ἔλεγον, Ἐ ὅτι ὅλην αὐτὴν τὴν ἀρετὴν ἀπετύπωσεν εἰς τὴν ψυχὴν του μετὰ ἀκριβείαν ὁ ἱερός Ἰγνάτιος καὶ ἦτο ἀνεπίληπτος καὶ ἀνέγκλητος καὶ οὔτε αὐθάδης, οὔτε ὀργίλος, οὔτε μέθυσος, οὔτε πλήκτης, ἀλλ' ἄμαχος, ἀφιλόργυρος, δίκαιος, δαιος, ἐγκρατῆς, ὑπερασπισθεῖσάντων τῆς διδασκαλίας τοῦ χριστιανικοῦ θείου, νηφάλιος, σώφρων, κόσμιος καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, ὅσα ἐζητήσεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

¹ 98 Α Καὶ ποῖα εἶναι ἡ ἀπόδειξις αὐτῶν, λέγει· Αὐτοὶ ποὺ τὰ εἶπον αὐτὰ, αὐτοὶ ἐχειροτόνησαν αὐτόν καὶ δὲν θὰ ἔπραττον ταῦτο ἀμελῶς αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἀκριβείαν προτρέπουν ἄλλους νὰ δοκιμάζουσιν ἐκείνους ποὺ πρόκειται νὰ ἀνέλθουν εἰς τὸν θρόνον τῆς ἐξουσίας αὐτῆς.

Ἐάν λοιπὸν δὲν διεπίστωνον τὴν ἀρετὴν αὐτὴν ὑπάρχουσαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μάρτυρος τούτου, δὲν θὰ τοῦ ἐνεχείριζον τὴν ἐξουσίαν αὐτὴν. Διότι, ἐγνώριζον καλῶς, πόσον μέγας κίνδυνος ὑπάρχει εἰς τοὺς ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε χειροτονοῦντας. Τὸ ἴδιον αὐτὸ πρᾶγμα δηλώνοντας καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὸν ἴδιον Τιμόθεον γράφων ἔλεγεν· «Χεῖρας ταχέως μὴθεὶ ἐπιτίθει, μὴδὲ κοινῶναι ἀμαρτίας ἄλλοτρίας» (Α' Τιμ. 5, 22). Τί λέγει; Β Ἄλλος ἔπραξε τὰ ἀμαρτήματα καὶ ἐγὼ συμμετέχω εἰς τὰ ἐγκλήματα καὶ τὴν τιμωρίαν; Ναί, λέγει, ἀπὸ ποῦ ἔδωσες τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν πονηρίαν; Ὅπως δὲ κάποιος ποὺ δίδει εἰς χεῖρας τοῦ παράφρονος ξίφος ἠκονισμένον, εἰ ὅποιον φόνον διαποθεῖ· ἐκεῖνος εἶναι ὑπεύθυνος αὐτὸς ποὺ ἔδωκε τὸ ξίφος, ἔτσι καὶ εἰς ἀνθρώπων ποὺ ζῆ μετὰ πονηρίαν ἢν δώσει κανεὶς τὴν ἐξουσίαν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀξίωμα, ἐφελκεῖ ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του κεφαλῆς ὅλον τὸ πῦρ τῶν ἀμαρτημάτων ἐκείνου καὶ τῶν τολμημάτων του· διότι αὐτὸς ποὺ ἔδωκε τὴν ρίζαν, εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὰ ὅσα φονται παντοῦ ἐξ αὐτῆς. Εἶδες πῶς ἐφάνη διπλοῦς ὁ στέφανος τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καὶ πῶς τὸ ἀξίωμα ἐκείνων ποὺ τὸν ἐχειροτόνησαν Ἐ καμὲ λαμπρότερον τὸ ἀξίωμα καὶ παρέσχε καθεὶ ἀποβεῖξιν τῆς ἀρετῆς τοῦ;

3. Θέλετε νὰ σὰς περιγράψω καὶ ἄλλον στέφανον ποὺ θλαστάνει ἀπὸ αὐτῶν τὸν ἴδιον; Ἄς ἀναλογισθῶμεν τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐνεχειρίσθη αὐτὴν τὴν ἀρχὴν. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα νὰ κυβερνᾷ κανεὶς ἀκκλησίαν σήμερον καὶ τότε, ὅπως δὲν εἶναι τὸ ἴδιον ποᾶγμα τὸ νὰ βαδίξῃ κανεὶς ὁδὸν ἐξωμολισμένην καὶ καλῶς κατασκευασμένην καὶ μετὰ πολλοὺς μαζὶ συνοδοιπόρους καὶ τὸ δὴ πρῶτην φορὰν τώρα νὰ τὴν διαπερῶ. ἔχουσιν πολλὰς φάραγγας καὶ λίθους καὶ πλήρη θορίων καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ ἔχη δεχθῆ κανεὶς ὁδοιπόρον. Διότι τώρα μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ κανεὶς κίνδυνος δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς ἐπισκόπους, ἀλλὰ εἰρήνην θεοῖα ἀπὸ παντοῦ καὶ ὅλοι ἀπολαμβάνουσιν εἰρήνην. Ὡ ἐνὸς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διαδίδεται εἰς τὰ πέρας τῆς οἰκουμένης καὶ οἱ βασιλεῖς φυλάττουσιν τὴν πίστην μετὰ ἀκριβείας. Τότε δμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ὑπῆρχε, ἀλλ' ὅπου καὶ ἂν ἔστρεφε κανεὶς τὸ βλέμμα, ἔβλεπε κομηνοὺς καὶ δασσῶρα καὶ πολέμους καὶ διαμάχας καὶ κινδύνους καὶ ἀρχοντας καὶ βασιλεῖς καὶ πλήθη λαοῦ καὶ πόλεις καὶ ἔθνη καὶ οἰκείους καὶ ξένους καὶ μελετοῦν κακὰ κατὰ τῶν πιστῶν. Καὶ δὲν ἦτο μόνον ταῦτο τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ποὺ ἐπίστευαν, ἐπειδὴ

διά πρώτην φοράν ἐμάνθανον τὰ δόγματα τῆς πίστεως, εἶχον ἀνάγκη Ἐ πολλῆς συγκαταβάσεως ἐκ μέρους τοῦ ποιμένου καὶ ἐδεικνύοντο πῶς ἀσθενέστεροι καὶ πολλακίς ἐξηπατοῦντο, καὶ ταῦτα ἦτο ἕκκεινο τοῦ ἐλύπη τοὺς διδασκάλους ἄχι ἀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ἔξωθεν πολέμους, μάλλον δὲ καὶ πολὺ περισσότερον, διότι αἱ ἔξωθεν μάχαι καὶ ἐπιβουλαὶ τοὺς παρεῖχον ἡδονὴν μεγάλην ἐξ αἰτίας τῶν ἐπιβίων τῶν μελλουσῶν ἁμοιβῶν. Διὰ ταῦτο καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐπέστρεφον ἐκ τοῦ ἀνακρίναντος αὐτοὺς Συνεδρίου χαίροντες, διότι ἐμαστιγώθησαν καὶ ὁ Παῦλος θοῶ λέγων· «Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασι μου» (Κολ. 1, 24) καὶ παντοῦ καυχᾶται διὰ τὰς θλίψεις του. Γὰρ δὲ τραύματα τῶν οἰκείων καὶ αἱ πτώσεις τῶν ἀδελφῶν δὲν τοὺς ἐπέτρεπον οὕτε νὰ ἀναπνεύσουν, ἀλλ' ἐκάθηντο ὡς ζυγῶς.⁵⁹⁶ Ἄ θαυμάσιος ἐπάνω εἰς τὸν τράχηλον τῆς ψυχῆς τῶν καὶ τὴν ἐπέζου καὶ τὴν ἔσπυρον πρὸς τὰ κάτω. Ἄκουσε λοιπὸν τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ὁποῖος δεκνύει τέτοιαν χαρὰν διὰ τὰ παθήματα, πῶς στενάζει πικρῶς ὑπὲρ αὐτῶν· «Τίς ἀσθενεῖ, λέγει, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;» (Β' Κορ. 11, 24) καὶ πάλιν· «Φοβοῦμαι μήπως ἔλθω οὐχ οἶου θέλω εἶδω ὑμᾶς, κἀγὼ εὐρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε» (Β' Κορ. 11, 29). Καὶ παρακῶτω· «Μὴ πάλιν ἐλθόντα με πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσει ὁ θεὸς καὶ πενήθωσιν πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων καὶ μὴ μετονομασάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ ἀσελείᾳ καὶ πορνείᾳ ἢ ἔπραξαν» (Β' Κορ. 12, 21.). Καὶ διὰ παντὸς τὸν βλέπει εἰς δάκρυα καὶ θρήνους διὰ τοὺς ἱδικούς του νὰ φοβῆται καὶ νὰ τρέμη πάντοτε διὰ τοὺς πιστούς.

Β Ὅπως λοιπὸν θαυμάζομεν τὸν κυβερνήτην τοῦ πλοίου ἄχι ὅταν αὐτὸ πλέσῃ με ὄριον ἄνεμον εἰς γαληνεύουσαν θάλασσαν ἡμπερῆση νὰ διασώσῃ τοὺς ἐπιβάτας, ἀλλ' ὅταν ἡμπερῆση νὰ κατενύη τὸ σκάφος μετὰ πάσης ἀσφαλείας, ἐνῶ τὸ πέλαγος μαινεταὶ καὶ τὰ κύματα ὑψοῦνται, οἱ ἴδιοι οἱ ἐπιβάται στασιάζουσιν καὶ μεγάλη ἀνωμαλία πολιτορκεῖ αὐτοὺς ἐσωτερικῶς καὶ ἔξωτερικῶς· εἶσι καὶ ἐκείνοις ποὺ ἀνέλαθον τότε τὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐκκλησίας πρέπει νὰ τοὺς θαυμάζῃ καὶ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τοὺς νῦν διακυβερνώντας αὐτήν, ὅταν ὁ ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν πόλεμος ἦτο μέγας, ὅταν τῆς πίστεως τὸ φυτόν ἦτο τριφυρῶτερον καὶ τοῦ ἐχρειάζετο πολλὴ ἐπιμέλεια, ὅταν τὸ πλήθος τῆς Ἐκκλησίας ὡς νεογέννητον θρέφον εἶχε ἀνάγκη πολλῆς φροντίδος καὶ κάποιας σοφωτάτης ψυχῆς, ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ τὸ ἀναθρέψῃ.

Καὶ διὰ νὰ μάθετε σαφέστερον πῶσων στεφάνων ἀξιοὶ ἦσαν οἱ ἀναλαθόντες τὴν φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας τότε καὶ πῶσων κόπον καὶ κίνδυνον εἶχε τὸ νὰ ἀναλάβῃ καλεῖς κάποιο πρᾶγμα ποὺ εὐρίσκειτο ἀκμῆ εἰς τὸ προῖμιον C καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ διὰ πρώτην φοράν νὰ ἔλθῃ καλεῖς εἰς αὐτὸ, ὅς παρῳσιάζω τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγκρίνει αὐτὰ καὶ ἐπικυροῖ τὴν γνώμην ποὺ ἔξερα. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶδε πολλοὺς νὰ πηγαίνουσιν πρὸς αὐτὸν καὶ ἤθελε νὰ δεῖξῃ εἰς τοὺς ἀποστόλους, ὅτι περισσότερον ἀπὸ αὐτοὺς ἔκοπιασαν οἱ προφῆται, λέγει· «Ἄλλοι κεκοπιᾶσαι καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε» (Ἰωάν. 4, 38). D Ἄν καὶ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τοὺς προφῆτας ἔκοπιασαν οἱ ἀπόστολοι, ἐπειδὴ διῶς προηγουμένως αὐτοὶ ἔσπεραν τὸν λόγον τῆς ἐξουσίας καὶ ἐφέλικσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ἦσαν ἀδιδάκτοι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὑπὲρ ἐκείνων καταλογίζεται ὁ περισσότερος κόπος.

Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα, ἄχι δὲν εἶναι, τὸ νὰ ἔλθῃ καλεῖς καὶ νὰ διδάξῃ ἔπειτα ἀπὸ τὴν διδαχὴν πολλῶν διδασκάλων καὶ τὸ νὰ καταβῇ αὐτὸς πρῶτος τὸν σπῆρον. Διότι τὸ μὲν πρῶτον, ποὺ ἦδη τὸ ἔχουν μελετήσει καὶ εἶχε γίνῃ συνήθεια πολλῶν, θὰ εἴνετο εὐκολώτερον εὐπρόσδεκτον (ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς), τὸ δὲ ἄλλο διῶς ποὺ διὰ πρώτην φοράν ἀκούεται, θορυβεῖ τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροατῶν καὶ προσεῖνι πολλὰς δυσκολίας εἰς αὐτούς. Ἐ τοῦτο λοιπὸν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐθροῦει τοὺς ἀκροατὰς καὶ διὰ ταῦτο ἀπεστρέφοντο τὸν Παῦλον, κατηγοροῦντες τον καὶ λέγοντες, ὅτι «Ἐνεῖξοντά τίνα εἰσφέρει εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν» (Πράξ. 17, 20). Ἐάν λοιπὸν τώρα πολὺν κόπον καὶ κόουρασιν παρέχει ἡ προστασία τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς διακυβερνώντας αὐτήν, σκέψου ὅτι τότε ἦτο διπλοῦς καὶ τριπλοῦς καὶ πολλαπλοῦς ὁ κόπος, ὅπῳταν ὑπῆρχον κίνδυνοι καὶ μάχαι καὶ ἐπιβουλαὶ καὶ συνεχῆς φόβος. Δὲν εἶναι δυνατόν, ἄχι δὲν εἶναι, νὰ παραστήσῃ καλεῖς τὴν δυσκολίαν με λόγους, τὴν ὁποῖαν ὑπέφερον ἐκεῖνοι οἱ ἄγιοι τότε, ἀλλ' ἐκεῖνος μόνον θὰ τὴν γνωρίσῃ καλῶς, ποὺ θὰ λάβῃ πείραν αὐτῆς.⁵⁹⁷ A

4. Ἄς εἰπῶ ὁμως καὶ διὰ τέταρτον στεφάνου, ὁποῖος προῆλθε πρὸς χάριν μας ἀπὸ τὴν ἐπισκοπήν αὐτήν. Ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτός; Τὸ ὅτι τοῦ ἐπισκοπέθησαν τὴν πατρίδα μας. Διότι, τὸ νὰ κυβερνήσῃ καλεῖς μόνον καὶ ἕκαστον ἀνθρώπου καὶ πενήκοντα εἶναι ἐπιπῶνον. Τὸ νὰ ἀναλάβῃ ὁμως πάλιν τὸσων μεγάλῃν καὶ Σῆμον, ὁ ὁποῖος εἶχε

διακοσίας χιλιάδας άτομα,³³ πόσης ἀρετῆς καὶ σοφίας νομίζεις ὅτι ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τούτου; Καὶ ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ στρατόπεδα, τὰς φάλαγγας ἁείνας ποὺ εἶναι περισσότερο βασιλικαὶ καὶ πολυδύναμοι τὰς ἀνοθέτου πρὸς πολὺ εἰς τοὺς ἡμιπεριτέρους στρατηγούς, ἔτσι λοιπὸν καὶ τὰς πόλεις ποὺ εἶναι μεγαλύτεραι καὶ πολυδύναμοι, τὰς ἡμπατεύονται εἰς τοὺς δοκιμωτέρους ἀρχοντας.

Πρὸς τούτους δὲ μέγα ὄψηρε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν πόλιν αὐτὴν, ὅπως τὸ ἀπέδειξεν ἑμπράκτως. Τὸν προεπιτάμενον ἁγίης τῆς οἰκουμένης ἀπόστολον Β Πέτρον³⁴ λοιπὸν, εἰς τὸν ὅποιον ἐνεγείρισεν τὰς κλίμακας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἔχη ὅλην τὴν εὐδύνην καὶ τὴν ἐξουσίαν, παρήγγειλε νὰ παραμείνῃ ἐδῶ πολὺν χρόνον· ἔτσι ἡ πόλις μας ἦτο ἰσότημος πρὸς ὅλην τὴν οἰκουμένην δι' αὐτόν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνεθυμήθη τὸν ἀπόστολον Πέτρον, εἶδα νὰ πλέκεται ἡδὴ καὶ πέμπτος στέφανος ἐξ αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἶναι, τὸ ὅτι μετὰ ἀπὸ ἐκείνου αὐτὸς ἐδῶ ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον. Ὅπως δὲ ὅταν κανεὶς ἐξῆλθῃ ἐκ τῶν θεμελιῶν κάποιου μεγάλου λίθου, σπεύδει εὐθύς νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ πάντως μὲ κάποιον ἄλλον ἴσον εἰς τὸ μέγεθος, ἀν δὲν θέλῃ νὰ σαλευθῇ ὅλην τὴν οἰκοδομήν καὶ νὰ τὴν κάμῃ σαθροτέραν, ἔτσι λοιπὸν καὶ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ ἀποδημήσῃ ἀπ' ἐδῶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, τὸν ἀντικατέστησε μὲ ἄλλον ἰσότημον πρὸς ἐκείνον διδάσκαλον, διὰ νὰ μὴ γίνῃ σαθροτέρα ἡ ἡδὴ ἀνεγερθεῖσα Ἐοικοδομὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἀσημότητος τοῦ μέλλοντος διαδόχου.

Ἠρωτήσαμεν λοιπὸν πέντε στεφάνους, ποῦ προέρ-

33. Ἄν σαφὲς κανεὶς εἶναι, κατὰ τὰς περιλήψεις τοῦ οἰκονομολόγου Κουζνέτς, ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐκείνου εἰς τὸν παρῶν ἑκατομῆρια ἀνθρώπων. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς τῶν 200 χιλιάδων ἀνθρώπων τῆς πόλεως Ἀντιόχειας εἶναι ἄρα τὸ εἶδος εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς, ἐν σέψει πρὸς Ἑλλάδα συγχρόνως τῆς μέλεις τοῦ κόσμου. Βλ. ΚΟΥΖΝΕΤΣ Simons, Modern Economic Growth - Σύγχρονος Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις, Ἀθήναι, σ. 34-35.

34. Ὁ ἱερεὺς Κροδοστὸς καὶ καλλιὸς Ἑλλοὶ κληδὸς καὶ θεολόγος τῆς Ἐκκλησίας, συμφωνεῖ πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κουζνέτς πρὸς τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ἀποκαλοῦν αὐτὸν ἐπιστάτην, ἢ ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας ἡ Ἀγίας. Τὸ πρῶτον τοῦτο δὲν ἠναδίζετο τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλῶν ἀποστόλων. Ἐν τῶν μεταγενεστέραν δὲ ἐπιτάκτων τῶν πόλεων εἰς τὰς ἁγίας ἢ κληρὸς θεότατος ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὅλας ἐκτελέσειεν τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλῶν, καὶ περιελάτταν δὲ ἐπὶ τὸ ἐκτελεσθῆναι ἐν ἑπιστάτῃ τῆς Ρώμης, εἰς τὸν ὅποιον μόνον ἄξιωμα τῆς, ὡς ἐπιτάκτων τῆς κοινοτήτος, τῶν τότε ρωμαϊκῶν κράτους, ἀνεγνώριον οἱ Ἕλληες ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας.

χονται ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ ἀεῶματος, ἀπὸ τὴν ἄξιαν τῶν χειροτονηθέντων, ἀπὸ τὰς δυσκολίας τοῦ καιροῦ, ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ἐκείνου ποῦ τοῦ ἐνεπιστεύθη τὴν ἐπισκοπήν. Ὅλους αὐτοὺς ἀφοῦ τοὺς πλέξῃ κανεὶς εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς κάμῃ καὶ ἕκτον καὶ ἑβδόμον καὶ ἄλλους ἀκόμη πρὸ πολλοῦ ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ καταναλωσῶμεν ὅλον τὸν χρόνον κάμνοντες λόγον περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀεῶματος καὶ ξεφύγωμεν ἀπὸ τὴν περὶ τὴν τοῦ μαρτυρίου τοῦ ὑπόθεσιν, ἔλα λοιπὸν νὰ ἀκούσωμεν τὰ περὶ τοῦ ἁθλοῦ ἐκείνου.

Δ' Ἀνερρίπισθη λοιπὸν κάποτε πόλεμος³⁵ δύσκολος κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος ἐξηλιθῆναι εἰς τὴν γῆν σάν θαυμάτιον τυραννίς καὶ ἔλοι συναλαμδάνοντο ἐν μέσῃ ἀγορῆς, χωρὶς νὰ κατηγοροῦνται διὰ καμμίαν παράβασιν, διὰ τὸ ὅτι ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς ἀσεβείας διὰ τὸ ὅτι ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν θρησκείαν τῶν δαιμόνων, διὰ τὸ ὅτι ἐγνώρισαν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ προσεκύνησαν τὸν ὕψον αὐτοῦ τὸν μονογεῆ καὶ δι' ἐκεῖνα διὰ τὰ ὅποια ἔπρεπε αὐτοὶ νὰ στεφανοῦνται καὶ νὰ θαυμάζονται καὶ νὰ τιμῶνται, δι' αὐτὰ ἐμωροῦντο καὶ ἄπειρα περιεβάλλοντο κακὰ ἔλοι δόσι ἐπεδέχθησαν τὴν πίστιν, πολὺ περισσότερο δὲ οἱ προσετώτες τῶν ἐκκλησιῶν. Διότι ὁ διάβολος, ποῦ εἶναι κακοῦργος καὶ πονηρὸς εἰς τὸ νὰ τεχνάζεται παισάτας ἐπιθουλάς, ἀνεμίειν ἐπὶ ἐάν ἀπομακρῦνῃ τοὺς ποιμένας, εὐκόλως θὰ ἠμπερόσῃ νὰ ἀφανίσῃ τὰ ποιμνία. Ἐ' Ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ συλλαμβάνων τοὺς σοφῶς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, ἔπειδὴ ἠθέλει νὰ τοῦ δείξῃ ὅτι δὲν κυβερνοῦν ἄνθρωποι τὰς Ἐκκλησίας του, ἀλλ' ἐκεῖνος εἶναι ποῦ ποιμαίνει τοὺς εἰς καθὲ τόπον πιστεύοντας εἰς αὐτόν, ἐπέτρεψε νὰ γίνῃ αὐτό, ὡστε ὅταν διῆ νὰ μὴ ἐλαττωμένη ἡ πίστις μὲ τὸ νὰ συλλαμβάνονται ἐπίσκοποι, οὔτε νὰ καταπαῦθῃ τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ περισσότερο νὰ αὐξάνῃ, ³⁶ Ἄ νὰ μᾶθῃ τότε ἀπ' αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ πράγματα καὶ αὐτὸς καὶ αὐτοὶ ποῦ τὸν ὑπηρετοῦν εἰς αὐτό, ὅτι δὲν εἶναι ἀνθρώπινα τὰ ἰδικὰ μας, ἀλλ' ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς διδασκαλίας τῶν χριστιανῶν ἔλκει τὴν καταγωγὴν τῆς ἀνωθεν, ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ὀδηγεῖ τὰς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι αὐτὸς ποῦ πολεμεῖ κατὰ τὸ Θεοῦ, δὲν εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ ὑπερασπῆται.

Καὶ ὅχι μόνον αὐτὸ τὸ κακοῦργημα διέπραξεν ὁ διάβολος, ἀλλὰ καὶ ἄλλον, ὅχι μικρότερον ἀπ' αὐτό. Διότι

35. Ἐκτελέσειεν τὸν ἕκτον καὶ ἑβδόμον καὶ ἄλλους ἀκόμη πρὸ πολλοῦ ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ καταναλωσῶμεν ὅλον τὸν χρόνον κάμνοντες λόγον περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀεῶματος καὶ ξεφύγωμεν ἀπὸ τὴν περὶ τὴν τοῦ μαρτυρίου τοῦ ὑπόθεσιν, ἔλα λοιπὸν νὰ ἀκούσωμεν τὰ περὶ τοῦ ἁθλοῦ ἐκείνου.

δὲν ἄφησε νὰ σφάζονται οἱ ἐπίσκοποι εἰς τὰς πόλεις τὰς ὁποίας ἐκυβέρνησαν, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρευεν ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς ξένην χώραν. Ἐκάμνε δὲ τοῦτο ἐπειδὴ ἔσπευδε νὰ τοὺς καταστήσῃ χωρὶς τὰ ἀπαραίτητα καὶ ἐπειδὴ ἤλπιζε νὰ τοὺς κάμῃ ἀσθενεστέρους μὲ τὸν κόπον τῆς ὁδοπορίας, πρᾶγμα ποῦ ἔπραξε καὶ μὲ τοῦτον τὸν ἄγιον. Β Διότι ἀπὸ τὴν πόλιν μας τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὴν Ρώμην, κἀνοντάς του πῶς μακρὴν τὴν ὁδοπορίαν καὶ ἀναμένων μὲ τὸ μήκας τῆς ὁδοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἡμερῶν νὰ καταθάλῃ τὸ φρόνημά του, μὴ γνωρίζων ὅτι, ἔχων ὁ ἁγίος συναξειδίωτην καὶ συνοδοιπόρον του τὸν Ἰησοῦν τῆς τῶσον μεγάλης του ὁδοπορίας, ἔγινετο περισσότερον ἰσχυρὸς καὶ παρείχε μεγαλυτέραν ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχε μαζί του καὶ καθήρησε τὰς Ἐκκλησίας περισσότερον. Διότι οἱ πόλεις³⁶ αἱ εὐρισκόμεναι καθ' ὁδὸν ἀπ' ὅπου θὰ διήρχετο ὁ ἁγίος συναζόμεναι ἀπὸ παντοῦ, ἠτοίμαζον τὸν ἀλλήτην καὶ τὸν ἐξαπέστειλλον μὲ πολλὰ ἐφόδια, συναγωνιζόμεναι μαζί του εἰς εὐχὰς καὶ μεσιτείας πρὸς τὸν Θεόν. Αἱ ἴσθια δὲ ἐλάμβανον πολλὴν Ἐπαρηγορίαν μὲ τὸ νὰ βλέπουν τὸν μάρτυρα νὰ δοξίζῃ μὲ τὴν πολλὴν προθυμίαν εἰς τὸν θάνατον, μὲ δὴσιν εἶναι ἐπιόμενον νὰ τρέχῃ ἐκεῖνος ποῦ καλεῖται εἰς τὰ οὐράνια δώματα. Καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα ἐπληροφοροῦντο καὶ τὴν προθυμίαν καὶ τὴν φαιδρότητα τοῦ ἁγίου ἐκείνου, ὅτι δὲν ἦτο θάνατος ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον καθηθόνητο, ἀλλὰ ἀποδημία καὶ μεταστάσις καὶ ἀνάστασις εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἀφοῦ ἐδίδασκεν αὐτὰ καὶ διὰ τῶν λόγων καὶ διὰ τῶν ἔργων ἀνεχώρει εἰς καθὲ πόλιν.

Καὶ αὐτὸ ποῦ συνέβη μὲ τοὺς Ἰουδαίους, ὅταν ἔβρισαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν ἔστειλαν εἰς τὴν Ρώμην, ἐνόμιζον ὅτι τὸν ἔστειλαν εἰς τὸν θάνατον, τὸν ἔστειλαν ὁμῶς διδάσκαλον εἰς τοὺς ἐκεῖ κατοικοῦντας Ἰουδαίους, τοῦτο λοιπὸν ἔγινε καὶ μὲ τὸν ἱερὸν Ἰγνάτιον. Δ Διότι ὄχι μόνον εἰς ὁσους κατοικοῦν εἰς τὴν Ρώμην, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκεῖνους ποῦ κατοικοῦν ὅλας τὰς ἐνδιαμέσους πόλεις ἐπορεύετο θαυμάσιας διδάσκαλος, πείθοντας νὰ καταφρονῶσιν τὴν παροῦ-

36. Περὶ τῆς διαδρομῆς ἀπὸ Ἀντιοχείας εἰς Ρώμην τοῦ ἱεροῦ Ἰγνατίου, εἶπε τὸ διδάσκων τοῦ κορυφαίου Π. Σχόστη, Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας, Θεολογικὴ 1910, σ. 24-30. ἔχοντες τὸν Πατριάρχον τῶν Ὁσίων τῶν Πατριάρχων Μεσσηνίν. Ἐπὶ τὴν διαδρομὴν δὲ αὐτὴν, παρ' ἑαυτοῦ τὰς ἐνδιαμέσους πόλεις, τὸν τερτίδιον τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου ἔγραψε τὰς ἐξῆς ἐπιτομὰς: Πρὸς Ἐφέσον, Μεσσηνίαν, Ἰππλίαν, Περσίδα, Φιλαδέλφειν, Σπυριονίαν καὶ πρὸς Παλιεαρσίν, τὸν μάρτυρα ἐπίσκοπον τῆς πόλεως Σιώνης.

σαν ζωὴν καὶ νὰ μὴ θεωροῦν σημαντικὰ πράγματα τὰ ὁρατὰ καὶ νὰ ποθοῦν τὰ μέλλοντα, νὰ βλέπουν εἰς τὸν οὐρανόν καὶ νὰ μὴ προσέχουν κανὲν ἐκ τῶν κακῶν τοῦ παρόντος βίου. Αὐτὰ λοιπὸν καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἄλλα πῶς πολλὰ διδάσκοντάς τοὺς ἐπορεύετο σὺν ἡλίῳ ποῦ ἀνατέλλει ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν καὶ τρέχει πρὸς τὴν δύσιν καὶ ἄλλον πῶς φαιδρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὸν ἥλιον, διότι αὐτὸς μὲν ἔτρεχεν ἐπάνω παρέχων φῶς αἰσθητῶν, Ἐ ἐνῶ ὁ ἁγίος Ἰγνάτιος ἔλαμπε κάτω εἰς τὴν γῆν ἐκτοξεύων εἰς τὰς ψυχὰς νοητὸν φῶς διδασκαλίας. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ὅταν πορευθῆ εἰς τὰ μέρη τῆς δύσεως κρύπτεται καὶ ἀμέσως προκαλεῖ σκότος, ἐνῶ αὐτὸς μεταθὰς εἰς τὰ μέρη τῆς δύσεως ἀνέτειλεν λαμπρότερος ἀπ' ἐκεῖ, εὐεργετήσας τὰ μέγιστα τοὺς εἰς τὰ ἐνδιάμεσα τῆς ὁδοῦ εὐρεθέντας, καὶ ὅταν ἐπάτησε τὸ πόδι του εἰς τὴν πόλιν, τὴν ἐδίβαζε καὶ ἐκείνην νὰ φιλοσοφῇ.

Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τοῦ ἐπέτρεψε νὰ τελειώσῃ ἐκεῖ τὴν ζωὴν του, ὥστε ὁ θάνατός του νὰ γίνῃ ³⁶⁹ Α διδάσκαλος ἐσσεβείας εἰς ἔλαος τοὺς κατοίκους τῆς Ρώμης. Διότι ἐσεῖς ἐδῶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶχατε ἀνάγκην κοιμίας ἀποδείξεως, ἐπειδὴ εἶχατε ἐβραυοθῆ εἰς τὴν πίστιν³⁷ οἱ κἀτοικοὶ τῆς Ρώμης ὁμῶς, ἐπειδὴ ὑπῆρχε πολλὴ ἀσέβεια τότε ἐκεῖ, εἶχον ἀνάγκην περισσότερας δοξείας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος οἱ ἀπόστολοι καὶ μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνους αὐτοῦ, ὅλοι ἐκεῖ ἐσφαγιασθήσαν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ καθαρῶσιν ἐκείνην τὴν πόλιν μὲ τὰ αἵματά των, τὴν μολυσμένην μὲ τὰ αἵματα τῶν εἰδῶλων, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ δώσουν ἔμπροκτον μαρτυρίαν τῆς ἀναστάσεως τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, ἀφοῦ ἔπεισαν τοὺς κατοίκους τῆς Ρώμης, ὅτι δὲν θὰ περιφρονῶσιν τὴν παροῦσαν ζωὴν, Β ἂν δὲν ἦσαν βαθέως πεπεισμένοι, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀναδοῦν εἰς τὸν σταυρωμένον Ἰησοῦν καὶ νὰ τὸν δοῦν εἰς τοὺς οὐρανούς. Διότι ἀποτελεῖ πραγματικὴν μέγιστην ἀπόδειξιν τῆς ἀναστάσεως τὸ γεγονός ὅτι ὁ σφαγιασθεὶς Ἰησοῦς ἐπέδεικνυε τὴν δυνάμιν μετὰ θάνατον, ὥστε νὰ πείσῃ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ζοῦν νὰ παραβλέψουν χάριν τῆς ὁμολογίας των εἰς αὐτὸν καὶ πατρίδα καὶ οἰκίαν καὶ αἵλους καὶ συγγενεῖς καὶ νὰ προτιμῶσιν εἰς τὴν θέσιν τῶν τεσσῶν τοῦ βίου μαστίγας καὶ κινδύνους καὶ θάνατον. Αὐτὰ ὁμῶς τὰ κατορθώματα δὲν ἦσαν κανενὸς νεκροῦ, οὔτε ἀνθρώπου ποῦ παρέμεινε εἰς τὸν τάφον. ἀλλὰ ἀναστάντος καὶ ζώντος. Διότι, πῶς δικαιολογεῖται τὸ γεγονός ὅτι, ὅταν μὲν ἔζη νὰ τὸν προδώσιν ὅλοι οἱ ἀπόστολοι ποῦ ἦσαν μαζί του, οἱ ὁποῖοι ἔνεκα C τοῦ φόβου των ἔγιναν ἀσθενεστέρ-

ροι και ζευγον εξεφρασιθέντες, όταν δε απέθανε, όχι μόνον ο Πέτρος και ο Παύλος, αλλά και ο Ίγνάτιος, ο οποίος ούτε καν τον είδε.³⁷ ούτε καν άπηλάσσε τής συναναστροφής του να δείξουν τόσην προθυμίαν υπέρ αυτού, ώστε να δώσουν δι' αυτόν και αυτήν την ζωή των;

5. Διά να μάθουν λοιπόν αυτά εμπράκτως οι κάτοικοι τής Ρώμης, επέτρεψεν ο Θεός να λάβη το τέλος του ο άγιος εκεί. Ότι αυτός είναι ο λόγος που έγινε έτσι, θα προσπαθήσω να το δεδαώσω τούτο από τον Ίδιον τον τρόπον του θανάτου. Διότι, δεν κατεδικάσθη να αποθάνη έξω των τειχών³⁸ εις κάποιο δάραθρον, ούτε εις τὸ δικαστήριον, ούτε εις κάποιαν γωνίαν, **Δ** ἀλλ' εις τὸ μέσον του θεάτρου, καθ' ἣν στιγμήν επάνω εκάθητο ὅλη ἡ πόλις, ὑπέμεινε τὸ μαρτύριον, ἀφοῦ ἀφέθσαν ἐναντίον του θηρία, ὥστε στήνοντα τὸ τρόπαιον τῆς νίκης του πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὄλων τῶν θεατῶν, να τοὺς κἀμν μιμητὰς τῶν κ' τρωματίων του, όχι μόνον ἀποθνήσκων γενναίως, ἀλλὰ και εὐχαριστικῶς. Διότι, όχι ὡς μέλλων να ἀποχωρισθῆ ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἀλλ' ὡς να ἐκαλεῖτο εις ζωὴν καλύτεραν και πνευματικωτέραν, τόσον εὐχαριστῶς **Ε** ἔβλεπε τὰ θηρία. Ἀπὸ ποῦ γίνεται φανερὸν τοῦτο; Ἀπὸ τοῦς λόγουσ που εἶπεν, όταν ἐπρόκειτο να ἀποθάνη; Διότι, όταν ἤκουσεν ὅτι τὸν ἀναμένει αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς τιμωρίας, «**Ε**γὼ, ἔλεγε, θεὸ ἐπιφελῆθὲ ἀπὸ τὰ θηρία ἐκεῖνα». Διότι, τέτοιοι εἶναι οἱ κατεχόμενοι ἀπὸ ἔρωτα, β,τι και ἂν τ' ἄσχουν διὰ τὰ πρόσωπα που ἀγαποῦν τὸ δέχονται με εὐχαριστήριον και φαίνονται ὅτι τότε διακατέχονται ἀπὸ ἐπιθυμίαν, όταν πολὺ πρὸ δύσκολα εἶναι τὰ γεγονότα, πράγμα που συνέδη λοιπὸν και με αὐτόν. Δ,τι, όχι μόνον εις τὸν θάνατον, **600** **Α** ἀλλὰ και ἴς τὴν προθυμίαν ἐσπευθε να μιμηθῆ τοὺς ἀποστόλους και ἐπειθῆ ἤκουσεν ὅτι όταν ἐμαστιγώθησαν ἐκεί-

37 Ἰ. Ἰ. Ἰγνατίου θ' ἔειπε τὸν Κύριον, ἀλλὰ μόνον ἀναναστροφή τῶν ἀποστόλων. Ἐξ ἧστων δὲ τούτου οὐκ ἀνακαί τὴν πληροφορίαν που μετ' ἀρτίου ἔλαβον ὁ Μετροπολίτης (Ἰ. Πέτρος) και ἄλλοι μεταγενέστεροι συγγραφεῖς, ὅτι ὁ Ἰγνατίος ἦτο ἐν παύσει, τὸ ὅποιον ἔσχετο πρὸ τῶν ἀποστόλων και εἶπε: «Κἀν μὴ στασιάζετε και γένηθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσεβῆτε εις τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». (Ματθ. 18, 3).

38 Ἦσαν τῶν τειχῶν ἀνεκατὰ τὴν ἀποστολὴν Παύλου εἰς Ρωμαίους ταῖς. οἱ Ρωμαῖοι πολεῖται ἐστρατεύοντα ἔρη ἀπὸ τῆς πόλις τῆς Ρώμης και ἐκ τῶν πόλεων, ἔφη οἱ ὀφθαλμοὶ και οἱ ἀκατάλυτοι θήματα τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν πόλιν, τῆς πόλιος. Ἦσαν ὁ ἀποστόλος Πέτρος ἐπισημασθῆ ἔπειτα εις τὸν λόγον τοῦ Βασιλικῶ. ὅπου ὑπαφάνθη και τῆσων ἐκείνη τὸ μαρτύριον και ἡ βασιλικὴ τοῦ ἁγίου Πέτρο, τὴν ὁποία ἐξουσίαν κατέ τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως οἱ πρεσβύτεροι καλλιτέχναι. Μετροπολίτης και Μετρώλη Ἰγνατίου.

νοι, ἀνεχώρησαν χαίροντα, ἠθέλησε και αὐτὸς όχι μόνον εις τὸν θάνατον, ἀλλὰ και εις τὴν χαρὰν να μιμηθῆ τοὺς διδασκάλους. Διὰ τούτο ἔλεγε, «**Θ**ὰ ἐπιφελῆθὲ ἀπὸ τὰ θηρία». Ἐνόμιζε δὲ μάλιστα, ὅτι τὰ στόματα τῶν θηρίων ἦσαν πολὺ πρὸ ἡμέρα ἀπὸ τὴν γλώσσαν του τυράννου και πολὺ ἐλόγα, διότι αὐτὴ μὴ προσεκάλει εις τὴν γένηαν, ἐντὶ τὰ στόματα ἐκείνων ἐστέλλον πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Όταν ἐτελείωσε τὴν ζωὴν του ἐκεῖ, μᾶλλον δὲ ἀνέθη εις τὸν οὐρανόν, ἐπανάκαμψε λοιπὸν **Ἐβ** δ' ἐστεφανωμένος. Διότι και τούτο ἦτο οἰκονομία Θεοῦ, τὸ να ἐπιστρέψῃ δηλαδὴ αὐτὸν πάλιν εις ἡμῶς και να ἀπονεμηθῆ τὸν μάρτυρα εις τὰς πόλεις. **Β** και ἡ μὲν Ρώμη ἐβέχθη τὸ αἷμα τὸ ὅποιον ἔστασε, ἐντὶ σεις ἐτιμῆσθη μετ' ὃ λείψανόν του. Ἀπηλάσαστε ἐσεῖς τὴν ἐπισκοπικὴν του φροντίδα, ἀπῆλυσαν πάλιν ἐκεῖνοι τὸ μαρτύριόν του· ἐκεῖνοι τὸν εἶδον ἀγωνιζόμενον και νικῶντα και στεφανούμενον, τὸν εἶχετε δὴ ἐσεῖς διὰ παντός. Τὸν ἀπεμάκρυνε δι' ὀλίγον ὁ Θεός και μετ' ὃν ἐχώρησε με περισσότεραν λαμπρότητα. και ὅπως οἱ θανειζόμενοι χρήματα ἐπιστρέφουν με τόκον ἐκεῖνα που θανείζονται, ἔτσι και ὁ Θεός, χρησιμοποίησας δι' ὀλίγον χρόνον τὸν τίμιον τοῦτον θησαυρὸν ἀπὸ σᾶς και ἀφοῦ τὸν ἐβείξεν εις ἐκείνην τὴν πόλιν, σᾶς τὸν ἐπέστρεψε με μεγαλύτεραν λαμπρότητα. Διότι ἐξασπεστεῖλατε ἐπίσκοποι και ὑπεβέχθητε μάρτυρα· **Γ** τὸν ἐξασπεστεῖλατε με προσευχᾶς και τὸν ὑπεβέχθητε με στεφανῶσ; και όχι μόνον ἐσεῖς, ἀλλὰ και ὅλοι οἱ ἐνδιόμεσοι πόλεις. Διότι, πῶς, νομίζετε, ὅτι θὰ διέκειντο θλέπουσαι να ἐπιστρέψῃ τὸ λείψανον; πόσῃν εὐχαριστήριον ἀκαρπώθησαν; πόσῃν ἀγαλλοισί; με πόσας ἐπυφηνίας να ἐπυφηνῶν ἀπὸ παντοῦ τὸν στεφανίτην; Διότι, ὡς ἄθλητὴν γενναῖον ποδ κατενίκησε τοὺς ἀντιπάλους του ὄλους και ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σκάμμα τῶν ἀγῶνων με λαμπρὸν δόξαν, δεχόμενοι αὐτὸν ἀμέσως οἱ θεαταί, δὲν τὸν ἀφήνουν οὔτε να πατήσῃ εις τὴν γῆν, ἀλλὰ τὸν μεταφέρουν εις τὸν οἶκον του ἐπὶ τῶν ὤμων και τὸν ἐγκωμιάζου με ἄπειρα ἐγκώμια, ἔτσι λοιπὸν τότε και τὸν **Δ** ἅγιον ἐκείνον ἀπὸ τῆς Ρώμης αἱ πόλεις καθ' ἑξῆς διαδεχόμεναι και φέρουσαι αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων μέχρι τῆς πόλεως αὐτῆς ἐγκωμιάζουσαι τὸν ὀστανίτην, ἀνομνοῦσαι τὸν ἀγωνοθέτην Χριστὸν και περιεγλώσαι τὸν διάβολον, διότι τὸ τέμναμά του εἶχεν ἀντίθετα ἀποτελέσματα και αὐτὸ που ἐνόμιζεν ὅτι θὰ γίνῃ εις δόρος τοῦ μάρτυρος, τούτο συνέδη εις αὐτόν.

Και τότε μὲν ἔλας ἑκείνας τὰς πόλεις ὁ ἅγιος ὠφέλησε καὶ ἠνώρθωσε ἀπὸ τότε ἄρως καὶ μέχρι τῆς παραούσης ἡμέρας πλουτίζει τὴν πόλιν μας· καὶ ὅπως συνεχῆς θησαυρός, ἂν καὶ σαπανῶται ὅλην τὴν ἡμέραν, δὲν ἐξαντλεῖται καὶ ὅλους τοὺς κάμνει εὐπορωτέρους, ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁ μακάριος αὐτὸς ἅγιος Ἰγνάτιος, ἄφωδ γέμιση ὅλους ἐκείνους ποὺ σπεύδουν πρὸς αὐτὸν μὲ εὐλογίας, Ἐ παρηγορίαν καὶ γενναίον φρόνημα καὶ πολλὴν ἀνδρείαν, ἐξοποστεύει πρὸς εἰς τὴν οἰκίαν των.

Ὅχι μόνον λοιπὸν σήμερον, ἀλλὰ καὶ κάθε ἡμέραν ἂς διαβίωμεν πρὸς αὐτὸν, δρῶντες ἀπ' αὐτὸν πνευματικὸς καρπούς. Διότι εἶναι δυνατόν ἑκείνος ποὺ καταφθάσει ἐδῶ μὲ πίστιν νὰ καρπωθῆ μεγάλα ἀγαθὰ. Διότι ἂν μόνον τὰ σώματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ αἱ λάρνακες αὐτῶν εἶναι πεπληρωμένα πνευματικῆς χάριτος. Διότι, ἐάν τοῦτο συνέβαιnen ἐπὶ τοῦ Ἐλισσαίου, τότε ποῦ μὲ τὸ νὰ ἀγγίξῃ ὁ νεκρὸς τὴν λάρνακα ἔβρασε τὰ δεσμά τοῦ ὄθου καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὴν ζωὴν, πολὺ περισσότερον τώρα ποῦ ἡ χάρις εἶναι θαυμάσιον.⁵⁰ Ἄ καὶ περισσότερα ἢ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος εἶναι δυνατόν νὰ ἐφελκίσῃ πολλὴν δύναμιν ἐκείνος ποὺ θὰ ἀγγίξῃ μὲ πίστιν τὴν λάρνακα τοῦ ἁγίου. Διὰ τοῦτο σὰς ἄρσεν ὁ Θεὸς τὰ λείψανα τῶν ἁγίων, ἄπειθ ἤθελε νὰ μᾶς χειραγωγῆ εἰς τὸν ζῆλον ποὺ εἶχον καὶ ἐκείνοι καὶ νὰ μᾶς χάριση κάποιοι λιμένα καὶ παρηγορίαν ἀσφαλῆ διὰ τὰ συνεχῶς ἐπισκεπτόμενα ἡμᾶς κακά.

Δι' αὐτὸ καὶ σὰς παρακαλῶ ὅλους ἐοῦς εἴτε εὐρίσκεται κανεὶς εἰς ἀθυμίαν, εἴτε εἰς ἀσθένειαν, εἴτε εἰς δυστυχίαν, εἴτε εἰς κάποιοιαν ἄλλην διαιτηκὴν περίστασιν, εἴτε εἰς θάλασσαν ἁμαρτιῶν, ἂς ἔλθῃ ἐδῶ μὲ πίστιν καὶ ὅλα ἑκείνα θὰ τὰ ἀπωθῆσθαι καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν κάμνοντας τὴν συνειδήσιν του ἐλαφρότερον ἀπὸ μόνον τὴν θεῶν ποῦ ἀντίκρουσε. Ἔ Μᾶλλον ὄμως δὲν πρέπει νὰ ἐργωνται ἐδῶ ὅσοι εὐρίσκονται εἰς δυσκολίας, ἀλλὰ εἴτε εὐρίσκονται κανεὶς εἰς εὐθυμίαν, εἴτε εἰς δόξαν, εἴτε εἰς ἀξίωμα, εἴτε εἰς παρηγορίαν πολλὴν πρὸς τὸν Θεόν, οὔτε αὐτὸς δὲν πει νὰ περιφροῖ τὴν ὠφέλειαν. Διότι δεῦρ ἔλθῃ ἐδῶ κατ' ὄψιν τοῦτον τὸν ἅγιον θὰ ἔχῃ σταθερὰ τὰ καλὰ, πειθοντας τὴν ψυχὴν του νὰ μετριασθῆ ἐνθυμούμενος τὰ κατορθώματα τοῦ ἁγίου καὶ νὰ μὴ ἀφήνῃ τὴν ψυχὴν του νὰ ἐπαίρεται ἀπὸ τὰ κατορθώματά της. Δὲν εἶναι, δὲ μικρὸν πρᾶγμα οἱ εὐημεροῦντες νὰ μὴ κομπάζουν διὰ τὴν εὐτυχίαν των, ἀλλὰ νὰ γνωρίζουν νὰ ζοῦν μὲ μέτρον αὐτῆν. C Ὅποτε λοιπὸν εἶναι εἰς ὅλους χρή-

σιμος ὁ θησαυρός, κατάλληλον τὸ καταγώγιον,⁵¹ διὰ μὲν τοὺς πταίνοντας νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὰς δοκιμασίας, διὰ δὲ τοὺς εὐημεροῦντας νὰ ἔχουν ἀσφαλῆ τὰ ἀγαθὰ τους, διὰ τοὺς ἀρρώστους νὰ ἀποκτήσουν ἐκ νέου τὴν υγίαν των, διὰ τοὺς ὑγιεῖς νὰ μὴ ἀρρωστοῦναι, καὶ ἀναλογιζόμενοι ὅλα αὐτὰ, ἂς προτιμῶμεν ἀπὸ κάθε τέρψιν καὶ εὐχαρίστησιν τὴν ἐδῶ παρουσίαν μας, ὥστε συγχρόνως νὰ ἠμπαρῶμεν καὶ νὰ εὐφραίνωμεθα καὶ νὰ κερδίζωμεν ἐδῶ, ἐκεῖ δὲ νὰ γίνωμεν σύσκηνοι καὶ ὁμοδιαιτοὶ τῶν ἁγίων αὐτῶν μὲ τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα πρέπει δόξα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

⁵⁰ Καταγώγιον ἀνομιλεῖ τὸν πόνον. ὅπου ἐπάρσεντο ἡ ἀδράκη καὶ ἄλλα λείψανα τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ
ΕΥΣΤΑΘΙΟΝ⁹⁰ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ

Α 1. Κάποιος σοφός άνθρωπος⁹¹ και γνωρίζων να φιλοσοφῆ, μελετήσας με ἀκρίβειαν τὴν φύσιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων και κατονοήσας τὴν σαφρότητα αὐτῶν και ὅτι (ἡ φύσις) αὐτὴ τίποτε δὲν ἔχει πιστόν, οὕτε θέσταιον, προτρέπει ἑμὸν δόλον τοὺς ἀνθρώπους να μὴ καλοτυχίζουσαν κανένα πρό τοῦ θανάτου του. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἅγιος Εὐστάθιος ἔχει ἤδη ἀποθάνει, ἡμποροῦμεν πλέον χωρὶς φόβου να τὸν ἐγκωμιάσωμεν. Διότι, ἂν πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατον κανένα δὲν πρέπει να μακαρίζῃ κανεὶς, μετὰ θάνατον διὰ τοὺς ἀξιούς ὁ μακαρισμὸς δὲν διατρέχει κινδύνου ἀποτυχίας. Διότι διετέρασε πλέον τὸν εὐριπὸν τῶν θιστικῶν πραγμάτων, ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν παραχρῆν τῶν κινδύνων και κατέπλευσεν εἰς εὐδίων και γαλήνιον λιμένα, Β δὲν ὑπόκειται εἰς τὸ δόηλον τοῦ μέλλοντος, οὕτε εἶναι ὑπεύθυνος διὰ πῦσιν εἰς τὸ κακόν, ἀλλὰ σὺν να στέκεται τώρα πάνω εἰς πέτρων ἢ κάποιον ὕψηλον ὄραχον περιγεγῶ δλα τὰ κύματα. Ἀσφαλῆς λοιπὸν ὁ μακαρισμὸς, ἀνεπίληπτον τὸ ἐγκώμιον· διότι δὲν φοβεῖται να ὑποστῆ ἀλλαγὴν, δὲν κινδυνεύει να μεταπέσῃ ἀπὸ τὴν μίαν κατάστασιν εἰς τὴν ἄλλην. Διότι ἡμεῖς οἱ ἄποιοι εὐρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν, σὺν να κινουόμεθα εἰς τὸ μέσον τοῦ πελάγους, ὑποκειόμεθα εἰς πολλὰς μεταβολάς· και ὅπως ἐκεῖνοι ἄλλοτε μὲν, ὅταν ἀγκοῦνται τὰ κύματα, ἀνέρονται εἰς τὰ ὕψη, ἄλλοτε δὲ πάλιν καταβαίνουσι εἰς τὸν θυθὸν τῆς θαλάσσης, πλὴν οὕτε ἐκεῖνο τὸ ὄψος εἶναι ἀσφαλές, οὕτε ἡ κάθοδος εἰς τὸν θυθὸν μόνιμος· ὁ δὲ τὸν δὲ αὐτὰ εἶναι ἀποτελεσμα ὑδάτων κινουμένων και μὴ ἡρεμούντων. Ἐστὶ λοιπὸν

⁹⁰ Ὁ ἅγιος Εὐστάθιος ἐγενήθη εἰς τὴν Σίβην τῆς Παρθίας τῆς Μ. Ἀσίας, ἡμερομηνία κατ' ἄρην ἀσάτωσις. Ἡμερομ. τῆς Σίβης και τ. 329 321 τῆς πόλεως Ἀντιοχείας. Ἐτέρα φοβερά ἀντιπάλαι ὁ κριτικισμὸς, λαθὸν μέρος εἰς τὴν α' Οἰκονομικὴν Σύνοδον. Ἀρκετοὶ ἐπισημοὶ κατεβίβασαν τὸν ἅγιον εἰς τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ συγκληθείσαν Σύνοδον (το 381) και καθήρσαν αὐτόν, δι' ἀποκατασκευῆ δὲ δικτατορικῶς ἐπετιμὸν τὴν ἑρῶν εἰς Τριτανόπολιν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου κατ' ἀπόθεσιν προ τοῦ 387 ὁ ἅγιος Εὐστάθιος σπέρει πρῶτοντι στίχας ὁμοδοξίας. Ἡ 28 ἡμερομηνία μὴ τὴν μὴν τὸν ἐν 21ον Σεπτεμβρίου.

⁹¹ Ἡμερομ. τῶν βασιλέων Σουλῆτου, ὅπου ὑπῆρξεν και συγγενεῖς μερικῶν ἑλλήνων τῆς Π. Διὰ τῆς ἀρχῆς, μεταξὺ τῶν ἑλλήνων και ὁ ἡγεμονισμὸς τῆς, ἑλλήνων τὸ ἕσπονδον ἡγεμονισμὸς εἰς τὸν παρὸν τῆς αὐτοῦ.

και τὰ ἀνθρώπινα, τίποτε δὲν εἶναι θέσταιον και ἀμετάβλητον, ἀλλὰ ὑφίστανται συχνὰς και εὐκόλους μεταβολάς. Και ἄλλος μὲν ἀνῆλθεν εἰς ὄψος ἀπὸ τὴν εὐμερίαν του, ἄλλος πάλιν κατῆλθεν εἰς μέγα βάθος ἐξ αἰτίας τῆς δυστυχίας του. Ἀλλὰ μῆτε ὁ πρῶτος να δειξῆ κομπασμὸν, μῆτε ὁ δεύτερος να δειχῆ καταφρονημένος, διότι ὁ καθεὶς δὲν θὰ ἀογήσῃ να περιέλθῃ εἰς ἄλλην κατάστασιν. Καμίαν ὅμως μεταβολὴν δὲν θὰ ὑποστῆ ἐκεῖνος ποῦ μετέστη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ποῦ ἀνέβῃ πρὸς τὸν ποθαύμενον Ἰησοῦν, ἐκεῖνος ποῦ ἐβασεν εἰς τόπον ἥραχον, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐξηφανίσθη ἡ δόνην, ἡ λύπη και ὁ στεναγμὸς. Β Δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ εἰκὼν ἀλλαγῆς, δὲν ὑπάρχει μεταβολῆς οκιά, ἀλλὰ ὅλα εἶναι σταθερά και ἀκίνητα, ὅλα θέσται και θεμελιωμένα, ὅλα ἀφάρτα και ἀθάνατα, ὅλα καθάρα και διαρκῆ ἐς αἰ. Διὰ τοῦτο λέγει: «Πρὸ τελευταίης μὴ μακάριζε μηδένα» (Ἐκκλῆσα. 11, 10). Διὰ τὴν 304 Α Διότι τὸ μέλλον εἶναι ἐγνωστον και ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἀσθενῆς, ἡ γνώμη ράθυμος, ἡ ἁμαρτία πρόχειρος εἰς κάθε περίπτωση, οἱ παγίδες πολλαί. «Ἐπίγνωθι, λέγει, ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνει» (Ἐκκλῆσα. 9, 20), οἱ πειρασμοὶ ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, τὸ πλῆθος τῶν ἀπασχολήσεων μέγα, ὁ πόλεμος τῶν θαυμένων ἀδιδάκτους και αἰ ἐπαναστάσεις τῶν παθῶν συνεχῆς. Δι' αὐτὰ λοιπὸν λέγει, «Πρὸ τελευταίης μὴ μακάριζε μηδένα». Μετὰ θάνατον εἶναι ἀσφαλῆς πράξις και μᾶλλον οὐκ ἀπλῶς μετὰ θάνατον, ἀλλὰ θάνατον τέτοιον ποῦ ὑπέσθη κανεὶς ἔχων βίον ἐστεφανωμένον, με ὁμολογίαν και πίστιν ἀνυπόκριτον. Διότι, ἂν κανεὶς θὰ ἐμακάριζε τοὺς ἀπλῶς τελευτήσαντας, πόσον μᾶλλον θὰ ἔπρεπε να μακαρίζῃ τοὺς τελευτήσαντας το-ουτοτρόπως; Β Καὶ ποῖος ἐμακάρισε, λέγει, τοὺς ἀπλῶς ἀποθανόντας; Ὁ Σολομὸν, και ἐκεῖνος ὁ πάνσοφος Σολομὸν. Και μὴ ἀντιπαρέσθη χωρὶς ποσοχῆν τὸ νομὸν του, ἀλλὰ σκέψου ποῖος ἦτο και πῶς ἐξῆσε και με πόσην ἐλευθερίαν και βίαν ἐξῆ τὸν οὐρατὸν και ταλαίπωρον τοῦτον βίον. Διότι ἐδοκίμασε κάθε εἶδους τρυφῆς και ἐπένοησε παντὸς εἶδους τρόπους ψυχαγωγίας και ποικίλας και πολυμύρφους ἰδέας τέρψαν ἑρῆ, τῆς ὁποίας και διηγούμενος, ἔλεγεν «Ἐκδομήσά μοι οἴκου, ἐφύτευσά μοι ἀμπελώνας, ἐποίησά μοι κήπους και παραδείσους, ἵποπιδά μοι κολυμβήθρας ὑδάτων, ἐκτίσάμην δούλους και παιδικούς, και ἀικονεῖς ἐγένοντό μοι κτήσεις βοσκῶν και ποιμνίων ἐγένοντό μοι Ἐ συνήγαγον ἀργύριον και χρυσὸν ἰσα

φάμμω· έποίησά μοι δδοντας και δδουσας, οιναχδους και οιναχουσας». (Έκκλησ. 2, 4 - 8). Τι έκαμε λοιπδν αυτδς δ Ιδιος μετδ απο τδσν πλθθς χρημδτων, κτημδτων, τρυφης και ανεσεως; «Έμακρδσια, λέγει, τδς αποθανδνδτας υπερ τδς ζδντας και αναθδς υπερ τδντας δετις οτω ε- γενετο». Όντως δειδτιστος καθηγδρος της τρυφης αυτδς δ οποιδς με τειουσις λογδς την καταδικδζει. Διδτι, εν κανεις εξ εκεινων που ζουν εν πενιδ και πτωχειδ καταδικδ- ζε τοιουτοτρόπως την τρυφήν, θδ εφαινετο δχι αληθδς, αλλ' εξ αιτίας της απειρίας του δτι εκφδραζει αυτδς τδς κα- τηγορίας. Όταν όμως αυτδς που την εδοκίμασεν δλόκλη- ρον και διερευνησε κδθε κλδδον της, αυτδς είναι εκεινος που την καταφρονει, D ή κατηγορία του θεωρείται χωρίς υποψιδν. Και ίσως νομίδσете, δτι με αυτδ που ειπα ο λογος εχει απομακρυνθδ από τδν σκοπδν του. Όταν όμως προ- σέξωμεν, τότε θδ διαπιστωσόμεν δτι τδ λεχθέντο Ιδισιτέ- ρως μάλιστα συνδδονται με την υπόθεσιν μας. Διδτι δταν κανεις δμιλη διδ τδς μδρτυρας αναγκδσιν και απαρδιτη- τον είναι νδ αναφέρη και τδς περι φιλοσοφιδς λογδς. Λέγομεν δε αυτδ, δχι διδτι θέλομεν νδ κατηγορήσωμεν την παρούσαν ζωην, μη γένοιτο, αλλδ την τρυφήν· διδτι, δεν είναι ή ζωη κακή, αλλδ τδ νδ ζή κανεις ασκόπως και επι- πολιδως.

Ε 2. Όταν, εν κανεις δι' ανδρδτων επειυγμδτων και διδ της ελπίδς των μελλδντων αγαθδν ζηση τδν πα- ρδντα θιου, θδ ημιπορέη νδ λέγη οπως δ Παύλος, δτι «Τδ ζην εν σαρκι πολλδ κρίσις» (Φιλ. 1, 22), διδτι τδυτο είναι καρπδς έργου, καθως συνεδη και με τδν μακάριον Εδοσθιου, δ οποιδς και την παρούσαν ζωην και τδν θδνα- τον μετῆλε καθως θδ έπρεπε. Τδν τελευταίον τδυτον δε δχι εις την Ιδικην του, αλλ' εις ζένην χωραν υπεστη διδ τδν Χριστδν.⁴⁰⁸ Α τδυτο είναι τδ κατδρθωμα των εχθρδν. Διδτι, εκεινοι μεν τδν απήλασαν από την πατρίδα με τδν σκοπδν νδ τδν δτιμδσουσ, αυτδς όμως εγένετο λαμπρότε- ρος και περιφανέστερος με αυτην την απομάκρυνσιν, οπως τδ επεδείξαν και αυτδ τδ πράγματα. Διδτι τδσν ηξήθη ή φήμη του, οστε, ενθ τδ σωμα του ετάφη εις θράκην, ή μνημη του νδ ανήθ καθημερινδς και περισσδτερον μεταξυ μας και δ μεν τάφος του νδ ευρίσκειται εις εκεινδν τδν θά- ρακιον τόπον, δ δε εντδς μας πδθος του, οι οποιδς εμπο- διζόμεθα από τδσν μέγα διάστημα, νδ αυξάνη εις τδς καρδιδς μας καθ' ημδραν μετδ από τδσν καιρδν και μάλ- λων, εν κανεις ήθελε νδ πῆ την δλθθειαν, δ τάφος του

ευρίσκειται και ανδμεσδ μας και δχι μδνον εις την θράκην. Β Διδτι τδ μνηματα των αγίων δεν τδ συνιστδν αι θήκαι των νεκρδν και αι λάρνακες και αι επιτῦμβιοι στήλαι και τδ επιγράμματα, αλλδ τδ κατδρθωματα των έργων, και δ ζήλος της πίστεως και ή πρδς τδν Θεδν αγιης συνείδησις. Αυτῆ εδδ δε ή Έκκλησιδ εστάθη διδ τδν μδρτυρα λαμπρο- τέρο πδσης άλλης στήλης, εχουσα δχι θφωνα γράμματα, αλλδ διαλαλδντα λαμπρότερον και από τδν ήχον της σάλ- πιγγος δι' αυτδν των γεγονδτων την μνημην και την λαμ- πρότητα εκεινου και δ καθεις από ος που εισηε παρδντες είναι τάφος εκεινου τδυ αγίου, τάφος θεβαίως εμψυχος και πνευματικδς. Ένθ αν ερευνησω την συνείδησιν τδυ καθενδς σας εδδ που εισηε παρδντες, θδ εδρω τδν αγιον τδυτον νδ κατοική μέσα εις την διδνοσιν σας.

Ε Βλέπετε, πδς δεν εκέρδισαν διδ λογαριασμδν των οι εχθροι τίποτε; «Ότι δεν τδυ εσεβασεν την δδξαν, αλλδ την εκασον λαμπρότεραν και μεγαλυτέραν, αντι ενδς κατα- σκευδσαντες τδσους τάφους διδ τδν αγιον, τάφους εμψύ- χους, τάφους δμιλδντας, τάφους που εχουν εταίμασθῆ νδ μιμηθδν τδν ζήλον του; Διδ τδυτο ενδ αποκαλώ τδ σωματα των αγίων και πηγδς και ριδας και μδρα πνευμα- τικδ. Έξ αιτίας ποδου πράγματος όμως; Έπειδῆ τδ καθ' εν εξ αυτδν που ανέφερα δεν κατακρατει διδ τδν εαυτδν του μδνον την αρετήν του, αλλδ την εραποστέλλει πολυ πιδ το μακρδν, οπως π.χ. αι πηγαι ανδδλδζου μεν πολλδ υγδ. Β δεν τδ κατακρατδν όμως εντδς των κδλτων των, D αλλδ γεννδντας μεγάλους ποταμδς σμίγουν με τδ πέλαγος και ως νδ εκτεινουν κδποιο χερι των, με τδ μήκος τδυτων συλ- λουμδνουν τδ θαλάσσια υδατα. Ή ριδαι των φυτδν, έπι- σης, κρύπτεται μεν εις τδ θάθη της γης, αλλδ δεν καστει δλην της τῆν αρετήν κάτω και μάλιστα τδυτο συμβαίνει με τδ κλήματα τῆς αμπελου τδ αναραιοώμενα. Διδτι δταν απλδσσουν τδς κλδδους των επάνω εις ύψηλδς καλδμους έρποντας λοιπδν τδ κλήματα με τδ καλδμια εκείνα προχω- ρουν εις αρκετδν διάστημα, κατασκεινδντα οτω με την πυκνότητα των φύλλων των ειδος μεγάλης στεγῆς. Τείτια είναι έπισς και ή φύσις των μδρων. Διδτι και αυτδ πολλδκις ευρίσκονται εντδς οικιδς, διαχεομένη όμως διδ Ε των παραδδρων ή ρυδβια των εις τδς δεδδς και εις τδς θρομίσκους και τδς αγορδς και εις τδς διαδθδτας, αναγ- γλλει τῆν εις τδ λαυτεοκδν αποκειμένη αυτδν αρετήν. Έαν δε και πηγαι και ριδαι και φυτδν και δσομδτων φύ- σις εχουν τδσην ίσχυν, πολυ περισσδτερον εχουν τδυτο τδ

σώματα τῶν ἁγίων και ὅτι δὲν ἀποτελοῦν ψεύδος αὐτὰ πού λέγω, μάρτυρες δι' αὐτὸ εἶσατε ἐσεῖς. Διότι τὸ μὲν σῶμα τοῦ μάρτυρος εὐρίσκειται εἰς Θράκην, οὐκ ὅμως πού δὲν εὐρίσκεσθε ἐκεῖ, ἀλλὰ πολὺ μακρὰν ἀπὸ τῆν χώραν ἐκεῖνην, αἰσθάνεσθε τῆν εὐωδίαν τὸν ὅπῃ τὸσον μακρὰν και διὰ τοῦτο συνεκεντρώθητε τῶρα ἔδω και δὲν οὐκ εἶδατε τῆν ἐπιθυμίαν τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου. Διότι τέτοια εἶναι ἡ φύσις τῶν πνευματικῶν κατορθωμάτων, δὲν διακόπτεται ἀπὸ κάποιο σωματικῶν ἐμποδίων, ἀλλ' ἀνθεὶ και αὐξάνει καθημερινῶς και αὐτὸ εἰς τὸν χρόνον τῆν μαρτυρίαν, οὐτὲ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ τῆν χωρίζει.

Ἄλλὰ μὴ ἀπορήτε πού ἐκάλεσα τὸν θῆλον μάρτυρα, κἀμινοντας ἀρχὴν τοῦ παρόντος λόγου και τῶν ἔγκωμιαν. Διότι μὲ ἰδικόν τοῦ τρόπον ἐτελέεωσθε τῆν ζωὴν του· πᾶς δὲν εἶναι λοιπὸν μάρτυς; Παλλὰς φορές ὅμως εἶπα πρὸς τῆν ἀγάπην σας, ὅτι μάρτυρα δὲν κάμνει μόνον ὁ θάνατος, ἀλλὰ και ἡ πρόθεσις. Διότι οὐκ μόνον ἀπὸ τοῦ ἀποτέλεσματος, ἀλλὰ και ἀπὸ τῆν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου πλέκεται παλλὰκις ὁ στέφανος τοῦ μαρτυρίου. Ἔ Και τοῦτον τὸν ὄραν τοῦ μαρτυρίου δὲν τὸν λέγω ἐγὼ, ἀλλ' ὁ Παῦλος, ὁ ὅποιος λέγει τὰ ἔξῃς: «Καθ' ἡμέραν ἀποθυῶσκα» (Α' Κορ. 15, 31). Πῶς ἀποθυῶσκει καθ' ἡμέραν; Πῶς εἶναι δυνατὸν εἰς ἓν σῶμα θνητὸν νὰ δεχθῆς ἀπέριους θανάτους; Μὲ τῆν πρόθεσιν, λέγει, και μὲ τὸ νὰ προετοιμάζωμαι νὰ ἀποθάνω. Ἔτσι ἀποφαίνεται και ὁ Θεός. Καθὸς και ὁ Ἀθραῖμ δὲν ἔθαψε μὲ αἶμα τῆν μάχαιραν, δὲν ἐκοκκίνωσε τὸν ὁμιόν, δὲν ἐθυσίωσε τὸν Ἰσαάκ, πλὴν ὅμως ἀπετελείωσε τῆν θυσίαν. Ποίος τὰ λέγει αὐτὰ; Αὐτὸς πού ἐβῆχθη τῆν θυσίαν: «Οὐκ ἐφείσω γὰρ, λέγει, τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ» (Γέν. 22, 12). Και δὲν τὸν ἔπληρε ἐν τῆ ζωῇ και τὸν κατεβίβασεν ὕγιη; Ἔ πῶς λοιπὸν δὲν τὸν ἐλυπήθη; Διότι, λέγει, ἐγὼ δὲν κρίνω τὰς θυσίας ἀπὸ τὸ τέλος τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆν πρόθεσιν αὐτῶν πού ἐξέλεξαν αὐτήν. Δὲν ἐσφαξεν ἡ χεῖρ. ἀλλ' ἐσφαξεν ἡ προαίρεσις. Δὲν ἐκοψε τὸ δέρμα, ὑπόσκει ὅμως θυσίαν ἀναιμακτος. Οἱ μεμνημένοι⁴³ γνωρίζουν αὐτὸ πού λέγω. Διὰ τοῦτο και ἐκείνη ἡ θυσία ἔγινε χωρὶς αἶμα, ἐπειδὴ ἐμελλε νὰ γίνῃ τὸ

43. *Ἰσταν οἱ μεμνημένοι: Ἔνεκα τοῦς πιστοῦς, οἱ ὅποιοι, ἐν σέξτε πρὸς τοῦς θρησκευτικῶς ἀκόμην κατὰ τοῦς χρόνους τοῦ 1. Σουσαῶ πού κατεχόμενος ἔγενε προοίσιον τῶν χριστιανικῶν διδασκαλιῶν και ἐκείθενον μέρος εἰς τῆν ἱστορικὴν και ἔλλην τῶν ἑλλήνων.

πος τοῦ μαρτυρίου. Βλέπετε ὅτι ἡ εἰκὼν αὐτῆ ἐξεκονίσθη προηγουμένως εἰς τῆν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης; Μὴ ἀμφισβητήσης τῆν ἀλήθειαν.

Ἔ 3. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ μάρτυς (διότι μάρτυρα προηγουμένως μᾶς τὸν ἀπέδειξε ὁ λόγος), προητοιμάσθη νὰ ὑποστῇ ἀπέριους θανάτους και ἔλας αὐτὸς τοῦς ὑπέμεινε εἰς τῆν γκώμην και τῆν προθυμίαν του, ἀπὸ δὲ τοῦς κινδύνους πού τὸν εἶραν, πολλοὺς και μὲ αὐτῆν τῆν πείραν του τοῦς ὑπέμεινε. Καθὸς και ἀπὸ τῆν πατρίδα τὸν ἀπήλασαν και εἰς ξένην χώραν τὸν μετέθεσαν και παλλὰ ἄλλα ἔκαμον τότε κατὰ τοῦ μακαρίου ἐκείνου, χωρὶς νὰ ἔχουν μὲν δίκαιον διὰ τὸν κατηγορήσαν, ἐπειδὴ ὅμως ἔκρουσε τὸν ἀπόστολον Παῦλον πού λέγει, «Ἔσεβάσθησαν και ἐλάτρευσαν τῆ κτίσει παρά τὸν κτίσαντα» (Ρωμ. 1, 25), ἀπέφυγε τὸ ἀσέβημα και ἐραδὴ τῆν παρανομίαν.

Ἔ Βλέπε ὅμως ἐσὺ τῆν πονηρίαν τοῦ διαβόλου· ἐπειδὴ ὁ εἰδωλολατρικὸς διωγμὸς εἶχε προσφάτως λήξει και μόλις πρὸ ὀλίγου εἶχον ἀναπνεύσει αἱ Ἐκκλησίαι ἀπὸ τοῦς δυσκόλους και ἀλλεπαλλήλους διωγμοὺς και δὲν εἶχε περάσει ἀκόμη πολὺς καιρὸς ἀπ' ἐτου δῶαι οἱ ναοὶ⁴⁴ εἶχον κλείσει, οἱ δὲ θεμοὶ εἶχον οὐθεσθῆ και εἶχε καταλυθῆ ἄλη ἡ μοῦνα τῶν δαιμόνων και αὐτὰ παρήχον λύπην εἰς τὸν πονηρὸν δαίμονα και δὲν ἔμποροσε νὰ ἀνεχθῆ μὲ πρόσθη τῆν εἰρήμην τῆς Ἐκκλησίας, και τί κάμνει; 407 Ἀ ἐπινοεῖ ἄλλον φοβερόν πόλεμον, αὐτὸς ἐδὼ ὅμως εἶναι ἀμφύλιος· οἱ δὲ τοιοῦτοι πόλεμοι εἶναι πού ἐπικινδύνου και συλλαμβάνονται εὐκόλως αὐτοὶ οἱ ὅποιοι καταδικάζονται ὑπ' αὐτῶν.

Κατὰ τὸν καιρὸν λοιπὸν ἐκείνου ἐκυδέρνα τῆν Ἐκκλησίαν αὐτὸς ὁ μακάριος και προβάλλει μὲν ἡ αἵρεσις⁴⁵ ὡς

43. Ἔ λέγει ἡλοῖς τῆς ἱστορικῆς τοῦ J. P. MIGNE (P.G. 81, 111) κρῆσι νὰ διορθωθῆ εἰς «ναοί». Ἔνεκα δὲ τοῦ εἰδωλολατρικῶς ναοῦ.

44. Ἔρεκεται περὶ τῆς αἵρεσις τοῦ Ἀραίου, κατὰ τῆν ὁποίαν ὁ εἶλες τοῦ Θεοῦ θεωρεῖτο κῆμα και οὐκ Θεός. Ἔδν ἡ θεωρία αὐτῆ τοῦ Ἀραίου ἔγινετο πιστευτῆ, τότε ἡ Ἐκκλησία δὲ ἔκανε ἀποθῆ διὰ παντός τῆν ἀνακτότητα τῆς σωτηρίας και τῆς ἠεωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ πρόσωπον και μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ. Ἔνδ ἡ ὑποστατικὴ ἕνωσις τῶν δύο φύσεων, ἔτσι τῆς θείας και τῆς ἀνθρώπινης εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ παρέχει εἰς τὸν ἀνθρώπον αὐτῆν τῆν δυνατότητα. Ἔν λοιπὸν αὐτῆς ὁ συνθετικὸς κῆκος καταστρέφεται, τότε οὐδέποτε ὁ ἀνθρώπος δὲ κατερθῆσε νὰ εἶρη τὸν ὄμιον ἐπὶ τῆν σωτηρίαν. Αὐτῆς εἶναι και ὁ λόγος πού ἡ Ἐκκλησία καταπέλεσε τὰς αἵρεσις και τοῦς αἱρετικῶς και δὲν ἔσπερει νὰθεοῖ τῆς ἀληθείας τῆς πίστιος, τῆν ἕνωσιν ὅς πᾶσι τῶν ἑλλήνων κατέγει και παρέχει αὐτῆν ἰόν.

ἐπιδημία ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Αἰγύπτου καὶ ἔπειτα διὰ τὸν ἐνδιαμέσων πόλεων ἔσπευδε νὰ εἰσβάλῃ καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μας πόλιν. Ὁ ἁγιος ὁμως ἑπαγρυπνῶν καὶ νήφρων καὶ προδλέπων ἐκ τοῦ μακρόθεν τὰ μέλλοντα καὶ συμβοῦν, ἀπέκρουε τὸν πόλεμον ὅταν ἀκόμη ἐπιλοιαζέσθαι καὶ ὡς σφοδρὸς ἰατρός πρὶν ἀκόμη εἰσβάλλῃ εἰς τὴν πόλιν ἢ νόσος, παραμένων ἐδῶ, ἠτοίμασε τὰ φάρμακα καὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο σκάφος ἐκυβέρνα μὲ πολλὴν ἀσφάλειαν, ἢ προστρέχων παντοῦ, καταρτίων ναύτας, ἐπιβάτας καὶ ἄλλους τοὺς ταξιδιώτας καὶ προετοιμάζων αὐτοὺς νὰ νήφουν καὶ νὰ ἑπαγρυπνοῦν, ὡς νὰ τοὺς ἐπιτίθοντο πειραταὶ καὶ νὰ ῥέζον νὰ τοὺς συλήσουν τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως. Καὶ δὲν ἐλάμβανεν αὐτὴν τὴν πρόνοιαν μόνον διὰ τὸν τόπον τοῦτον, ἀλλ' ἐπέλεγε παντοῦ ἐκείνους ποὺ θὰ διδάξουν, ποὺ θὰ παρηγορήσουν, ποὺ θὰ συνδιαλεχθοῦν καὶ θὰ ἀνεγείρουν ἐκ τῶν προτέρων τεῖχη διὰ νὰ ἀποκρουσθῇ ἡ ἐφοδὸς τῶν ἐχθρῶν. Διότι εἶχε καλῶς διδαχθῆ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας δὲν πρέπει νὰ φροντίζῃ μόνον δι' ἐκείνην ποῦ τοῦ ἐνεπιστεύθη τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ διὰ κάθε μίαν ποῦ εὐρίσκεται ἀνὰ τὴν οἰκουμένην καὶ αὐτὰ τὰ ἐμάνθανεν ἀπὸ τὰς ἱερὰς αἰχῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Διότι, εἴαν πρέπει, λέγει, νὰ προσεύχεται κανεὶς ὑπὲρ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, πολὺ περισσώτερον πρέπει νὰ ἐπιδεικνύῃ πρόνοιαν καὶ δι' ἄλην αὐτὴν καὶ ἐξ Ἰσοῦ νὰ φροντίζῃ δι' ἄλλας καὶ νὰ μεριμνᾷ δι' ἄλλας.

Ὅ,τι συνέβαινε μὲ τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον, τοῦτο συνέβη καὶ εἰς αὐτόν. Ὅπως ἀκριβοῦς λοιπὸν, ἐπειδὴ δὲν ἤμποροῦσαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν σοφίαν τοῦ Στεφάνου, ἐλιθοβόλουν τὸν ἅγιον ἐκεῖνον, ἔτσι καὶ αὐτοὶ, μὴ ἀντέχοντας νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τὴν σοφίαν τοῦ ἁγίου καὶ θλιπόντας ὅτι ἦσαν ἠσφαλισμένα τὰ ἀγυρώματα, ἐβίωκαν ἀπὸ τὴν πόλιν πλεόν τὸν κήρυκα. Ἡ φωνὴ του ὁμως δὲν ἐσιώπησεν. Ὁ Ἐξεδάλλετο μὲν ἐκ τῆς πόλεως ὁ ἀνθρωπος, ὁ λόγος τῆς διδασκαλίας του ὁμως παρέμενεν εἰς αὐτὴν. Διότι καὶ ὁ Παῦλος ἐβένετο (εἰς τὸ εὐλογεῖν τῆς φυλακῆς), ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔμενεν ἀδέσμευτος. Καὶ αὐτὸς εὐρίσκετο εἰς ξένην γῆν, ἡ διδασκαλία του ὁμως ἔμενε πλησίον μας. Ὅταν τὸν ἐξέβαλον λοιπὸν, ὤρμησαν αὐτοὶ εἰς τὴν πόλιν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ φράξουν κάθε εἴσοδον ἐπανόδου του, ἀν' ὀρμητικὸς χεῖμαρρος, πλὴν ὁμως οὔτε τὰ φυτὰ παρέσυραν, οὔτε τὸν σπάρων ἐβαφαν θαθεῶς εἰς τὴν γῆν, οὔτε τὴν καλλιέργειαν ἐβλα-

ψαν, διότι τόσων καλῶς εἶχαν ριζώσει· καλλιεργηθέντα μὲ τέχνην ἀπὸ τὴν σοφίαν ἐκείνου.

Ἀξίζει ὁμως νὰ ἐπισημώσωμεν καὶ διατὶ ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ ἀπελασθῇ ἀπ' ἐδῶ. Προσφάτως ἀκόμη εἶχεν ἀναπνεύσει ἡ Ἐκκλησία καὶ εἶχεν ὡς μεγάλην τῆς παρηγορίας τὴν ἰδικὴν του ἐπιστάσιαν· Ἐ ἀπὸ παντοῦ τὴν ὑπερησιάζετο καὶ ἀπέκρουε τὰς ἐφοδούς τῶν ἐχθρῶν. Διὰ ποίαν αἰτίαν λοιπὸν ἀπηλαύνετο ἐκ τῆς πόλεως καὶ ὁ Θεὸς συνεχῶρει αὐτοὺς ποῦ τὸν ἐξέβαλλον; Διὰ ποίαν πράγμα; Μὴ νομίσητε θεβαίως ὅτι ἡ παρούσα ἀπάντησις ἀποτελεῖ λύσιν αὐτῆς ἐδῶ μόνον τῆς ἀπορίας; ἀλλ' εἶτε πρὸς εἰδωλολάτρας, εἶτε πρὸς αἰρετικούς διαφορτικούς ἀπὸ τοὺς παρόντας ὀψευθύνεται ὁ λόγος μου, εἶναι ἀρκετὰ αὐτὰ ποῦ θὰ πῶ διὰ νὰ δώσουν ἀπάντησιν εἰς ἄλην τὴν ἐρώτησιν. Ὁ Θεὸς λοιπὸν ἐπέτρεψεν ὥστε ἡ μὲν πίστις αὐτοῦ ἡ ἀλήθης καὶ ἀποστολικῆ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, νὰ καταπολεμηθῇ, ⁶⁰⁸ Α αὶ δὲ αἰρέσεις καὶ ἡ εἰδωλολατρία νὰ μένουν ἀτιμώρητοι. Διατὶ ὀρά γε; Διὰ νὰ μάθῃς ἐκείνων μὲν τὴν ἀσθένειαν ποῦ δὲν ἐνοχλοῦνται καὶ αὐτομάτως καταστρέφονται· διὰ νὰ γνωρίσῃς δὲ καὶ τῆς πίστεως τὴν δύναμιν ποῦ πολεμεῖται καὶ διὰ τῶν δικτῶν τῆς οὐδένεται. Ὅτι δὲ ὁ στοχασμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι ἰδικὸς μου, ἀλλὰ θεῖος χρηρμὸς ἠναθεν προσελθῶν, ἄς ἀκούσωμεν τὸν ἀπόστολον Παῦλον τί λέγει δι' αὐτὰ, διότι τοῦ συνέβη καὶ αὐτοῦ κάτι τὸ ἀνθρώπινον ἂν καὶ ἦτο Παῦλος αὐτός, ὁμως εἶχε τὴν ἴδιαν φύσιν μὲ ἡμᾶς. Τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ ποῦ ἐποθεῖν; Ἐδῶκετο, ἐπολεμήτο, ἐμαστιγῶνετο, μὲ ἀπειροῦς τρόπους ὀφιστάτο ἐπιβουλὰς, ἐξωτερικῶς, ἐσωτερικῶς, ἀπὸ τοὺς ἡθῆν οἰκείους καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους. Ἐ Καὶ ποῦ νὰ εἴπῃ κανεὶς, πόσας θλίψεις ὑπέμεινε; Κοπιάζων λοιπὸν καὶ μὴ ὑποφέρων τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν ποῦ τοῦ ἠμποδίζαν συνεχῶς τὴν διδασκαλίαν καὶ ἠναντιοῦντο εἰς τὸ κήρυμά του, προσπίπτει εἰς τὸν Δεσπότην καὶ τὸν παρακαλεῖ καὶ λέγει· «Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῆ σαρκὶ ἀγγέλος Σατάν, ἵνα με κολαφίζῃ· ὅπερ οὗτοῦ τρίς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, καὶ εἰσῆκε μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. 12, 7-9). Γνωρίζω δὲ ὅτι θεωροῦν, ὅτι πρόκειται περὶ σωματικῆς ἀσθενείας δὲν εἶναι ὁμως, δὲν εἶναι, διότι ἀγγελὸν Σατάν ὀνομάζει τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ἀντίκεινται εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· Ὁ Διότι, τὸ Σατάν εἶναι λέξις ἑβραϊκὴ καὶ θὰ πῇ ἀντικείμενος. Τὰ σκεῦα λοιπὸν τοῦ διαβόλου καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ τὸν ὑπηρετοῦν τοὺς ὀνομάζει ἀγγέλους του.

Διατί όμως λέγει, ότι ὁ ἄγγελος Σατάν στενοχωρεῖ τὴν σάρκα του; Διότι ἡ σὰρξ ἐμαστίζεται, ἐνῶ ἡ ψυχὴ ἐγιγνετο εὐαφρὰ, ὕψουμένη μὲ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Διότι, ὅτε τὴν ψυχὴν ἤγγιξε, ὅτε τοὺς ἐσωτερικοὺς λογισμοὺς ἀνέτρεψε, ἀλλὰ τὰ τεχνάσματά του καὶ ὁ πόλεμος περκωρίζοντο μέχρι τῆς σαρκός, μὴ ἠμπορῶντας νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ σὰρξ ἐκόπητο, ἐμαστιγῶντο, ἐδέετο (διότι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ δεθῇ) διὰ τοῦτο λέγει, «ἐδόθη μοι σκόλοψ τῆ σαρκί ἄγγελος Σατάν, ὃ ἵνα με καλαρίξῃ», τοὺς πειρασμούς, τὰς θλίψεις, καὶ τοὺς διωγμοὺς ὑποκούω. Ἐπειτα όμως, διατί λέγει: «ὑπὲρ τούτου τρίς τὸν Κύριον παρεκάλεισα». Δηλαδή, πολλές φορές, λέγει, ἐβέθηθον, ὥστε νὰ ἀνατινύσω ὀλίγον ἀπὸ τοὺς πειρασμούς. Σίς όμως ἐνθυμηθῆτε τὴν αἰτίαν ποῦ εἶπα, ὅτι διὰ τοῦτο ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς οἱ δοῦλοι του νὰ μαστιγῶνται, νὰ διώκονται καὶ νὰ ὑποφέρουν ἄπειρα κακά, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν δύναμιν του. Νὰ όμως ποῦ ἐδῶ ἐνῶ παρεκάλεισα, ὥστε νὰ ἀπομακρυνθῶν ἀπὸ αὐτῶν τὰ τόσα κακά καὶ οἱ ἀντικείμενοι καὶ όμως δὲν εἰσηκούσθη. Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ λόγος; Διότι δὲν μάς εἰσηκούσκει τίποτε νὰ τὸν ξαναθυμηθῶμεν Ἐ «Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου, λέγει ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειούται».

4. Βλέπεις ὅτι διὰ τοῦτο ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς τοὺς ἀγγέλους τοῦ Σατανᾶ νὰ τυραννοῦν τοὺς δούλους του καὶ νὰ τοὺς ἐνοχλοῦν πολλάκις, διὰ νὰ γίνεται φανερὴ ἡ δύναμις του; Πράγματι λοιπὸν, εἴτε διαλεγόμεθα πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας, εἴτε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, εἶναι ἀρετὸν δι' ἡμᾶς διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν θεῖαν δύναμιν τὸ ὅτι ἡ πίστις, παρ' ἔλον ὅτι κατέπολεμήθη πολὺ ⁴⁰⁹ Ἄ ἠμπόρουν νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ ἐνῶ ἡ οἰκουμένη ἐλόκληρος ἀντίστασσε καὶ ἔλοι ἀπωθῶσαν μὲ πολλὴν βίαν τοὺς δώδεκα ἀκείνους ἀνθρώπους, ἐνοῶ τοὺς ἀποστόλους, νὰ ἠμπορῶσαν ἐν τῷ ὀλίγῳ καιρῷ, ἂν καὶ ἐμαστιγῶντο, ἐδιώκοντο καὶ ἐπασχον ἄπειρα κακά, νὰ ὑπερισχύουν ὑπερβολικῶς τῶν ἀντιπάλων των. Δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ὤσπασεν ὁ Θεὸς καὶ τὸν ἅγιον Εὐστάθιον νὰ μεταφερθῇ εἰς ξένην χώραν, διὰ νὰ μάς φανερώσῃ μὲ τὸ παραπάνω καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἀσθενείαν τῶν σαρκετικῶν.

Ὅταν ἐπρόκειτο λοιπὸν νὰ κἀμῃ τὴν ἀποδησίαν του τὴν μὲν πόλιν τὴν ἐγκατέλειπε, τὴν ἀγάπην σας όμως ὄχι Ἐ ὅτε, ἐπειδὴ ἐξεβάλλετο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνόμιζε τὸν ἑαυτὸν του ξένον πρὸς τὸ καθῆκον νὰ φροντίξῃ δι' ἐσᾶς, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον τότε ἡμεριμνοῦσε καὶ ἐ-

φροντίζε καὶ ἀφᾶ ἐκάλεσεν δλους, τοὺς προέτρεψε νὰ μὴ κἀμουσ καμμίαν παραχώρησιν καὶ νὰ μὴ ἀποχωρήσωσιν καθόλου ἐναντι τῶν λύκων, μήτε νὰ προδῶσωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν ποιμνὴν, ἀλλὰ νὰ μένουσ μέσα εἰς αὐτὴν, ἀποστομῶντας καὶ ἐλέγχοντας αὐτοὺς, στήριζοντας ἐξ τοὺς τελειότερους ἐκ τῶν ἀδελφῶν. Ὅτι δὲ ἔδωκε καλὴν παραγγελίαν, τοῦτο τὸ ἐφάνερωσε τὸ τέλος. Διότι, ἐὰν δὲν παρεμύνατε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τότε, θὰ ἦτο καταστραμμένον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς πόλεως τῶρα, ἐνῶ οἱ λύκοι θὰ ἔτρωγον τὰ πρόβατα ἀνενόηλτοι, ἀλλ' ἀκείνου όμως οἱ λόγοι ἠμπόδιζαν αὐτοὺς νὰ δεῖξουν τὴν κακίαν τῶν ἀφᾶ. Καὶ ὄχι μόνον τὸ τέλος ἀπέδειξε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου Παύλου, διότι καὶ ὁ ἅγιος ἀπ' ἀκείνου διδασθεὶς προέτρεπεν αὐτὰ τὰ πράγματα. Ὅ Τί λέγει λοιπὸν ὁ ἀπόστολος Παῦλος; Ὅτε ἐπρόκειτο νὰ μεταφερθῇ τότε εἰς τὴν Ῥώμην κατὰ τὴν τελευταίαν του ἀποδημίαν, μετὰ τὴν ὅταν δὲν ἐπρόκειτο πλέον νὰ ἐπιδημίαν, τοὺς χριστιανοὺς, ἔλεγε: «Ὅτι γὰρ ὕμεις ὄμοιαι» (Πράξ. 20, 25) καὶ ἔλεγε τοῦτο ὄχι διὰ νὰ λυπηθῇ ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς στηρίξῃ. Ἐνῶ λοιπὸν ἐπρόκειτο ἀπ' ἐκεῖ νὰ ἀποδημίῃ, ὡς ἔξῃς τοὺς ἐστηρίξῃ, λέγων: «οἶδα ὅτι μετὰ τὴν ἀφιξίν μου εἰσελεύσονται πρὸς ὕμεις λύκοι θοαρεῖς, καὶ ἐξ ὕμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διστραμμένα» (Πράξ. 20, 29 - 30). Τριπλοῦς ὁ πόλεμος, ἡ φύσις τῶν θηρίων, ἡ δυσκολία τοῦ πολέμου, καὶ τὸ ὅτι οἱ ἐχθροὶ δὲν ἦσαν ξένοι, ἀλλὰ οἰκείοι δι' αὐτὸ καὶ θαυότερος, ἐλόγως ἐθέσια. Διότι, ἐὰν καυεῖς μὲ κτυπᾶ καὶ πολεμεῖ ἔξωθεν, εὐκόλως θὰ ἠμπορῶσ νὰ τὸν νικήσω. Ἐὰν όμως τὸ ἔλκος γεννιέται ἐσωτερικῶς, τότε δύσκολα θεραπεύεται τὸ κακόν, πρᾶγμα ποῦ καὶ τότε ἔγινε. Δι' αὐτὸ καὶ προέτρεπε, λέγων: «Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ» (Πράξ. 20, 28). Δὲν εἶπεν, ἀφήσαντες τὰ πρόβατα φεύγετε ἔξω. Αὐτὰ διδασκόμενοι καὶ ὁ ἅγιος Εὐστάθιος συνεβούλευσε τοὺς μαθητὰς του, τὰ ποῖα ὁ σοφὸς καὶ γενναῖος αὐτὸς διδάσκαλος ὄταν τὰ ἤκουσε, διὰ τῆς πράξεως ἐξεπλήρωσε τὸν λόγον. Ὅταν λοιπὸν εἰσῆρχοντο ἀκείνου δὲν ἐγκατέλειψεν αὐτὸς τὰ πρόβατα, ἂν καὶ δὲν εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς τὸν θρόνον του, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἦτο τοῦτο διὰ τὴν γενναίαν ἀκείνου καὶ φιλόσοφον ψυχὴν. Ἐ Διότι τὰς μὲν τιμὰς ποῦ προσέφεραν εἰς τοὺς ἀρχόντας τὰς ἀσπασεν εἰς ἄλλους, ἐνῶ τοὺς κόπους τῶν ἀρχόντων τοὺς ὑπέμεινε αὐτὸς, κυκλοφορῶν ἀνὰ μέσον τῶν λύκων. Διότι καθόλου δὲν τὸν ἐβλαπτον οἱ ὀδόντες τῶν θηρίων, τῶσιν πιὸ δυνα-

τήν πίστιν εἶχεν ἀπὸ τὰ σαγκώματα ἐκεῖνων.

Μένουν λοιπὸν μέσα εἰς τὴν μάνδραν καὶ ἀπασχολῶν δόλους αὐτοὺς εἰς μάχην ποῦ γίνεται πρὸς αὐτὸν, παρεσκιάζον εἰς τὰ πρόβατα πολλὴν ἀφοσίαν. Καὶ δὲν ἔκαμε μόνου αὐτὸ φράσσοντας τὰ στόματά των, ⁶¹⁰ Ἄ ἀποκρούοντας τὰς θλασθρίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πρόβατα ἐξήταζε περικρῶμενος μεταξὺ των, μήπως ἐδέχθη κανεὶς κάποια βέλος, μήπως κανὲν τραῦμα θαρῶ καὶ εὐδύς προσέφερε τὸ φάρμακον. Καὶ κἀμύνας αὐτὰ ἐζύμωσαν δόλους εἰς ἀληθῆ πίστιν καὶ δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸ ἔργον του παρὰ μόνου ὅταν ὁ Θεὸς ἠτοίμασε τὸν ἅγιον Μελέτιον διὰ νὰ ἐλθῆ καὶ νὰ παραλάβῃ ὅλον τὸ φάρμακον αὐτὸς ἐσπευρε καὶ ἐκείνος ὅταν ἦλθεν ἐθερίσε. Τὸ ἴδιον ἐγινε μετὰ τὸν Μωϋσῆ καὶ τὸν Ἰσραήλ. Καὶ ἐκεῖνοι ὡς ζύμη μεταξὺ τῶν Αἰγυπτίων συναναστρέφοντες ἔκαμαν μιμητὰς πολλοὺς τῆς ἰδικῆς των εὐσεβείας. Καὶ μαρτυρεῖ ταῦτα ὁ Μωϋσῆς, λέγων· πολὺς ἄλλος κόσμος ποῦ προήλθεν ἀπὸ ἐπιμίξιαν ἐξῆλθεν μετὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου διὰ νὰ μεταβῆ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. ⁶¹¹ Αὐτὸν τὸν Μωϋσεῶσα λοιπὸν μιμῶμενος καὶ αὐτὸς καὶ πρὶν ἀκόμη λάθῃ τὴν ἐπισκοπικὴν ἐξουσίαν, ἔκαμαν ὅσα ἀμύζουν εἰς τὸ ὀφίωμα τοῦτο. Διότι καὶ ὁ Μωϋσῆς πρὶν ἀκόμη ἀναλάβῃ τὴν προστασίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἴσταν ἰσχυρῶς καὶ γενναίως ἐτιμῶρει τοὺς ἀδικούντας, ὑπερηπίζετο τοὺς ἀδικουμένους καὶ ἀφου ἔσπευε τὴν βασιλικὴν τράπεζαν καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὴν προεδρείαν ἔσπευε διὰ νὰ ἐργασθῆ μετὰ τῶν συμπατριωτῶν του εἰς τὸν πλῆθον καὶ τὴν πλινθείαν, θεωρῶν ὅτι εἶναι προτιμωτέρα ἀπὸ κάθε τρυφήν καὶ ἀνεσιν καὶ τιμὴν ἢ φροντίς πρὸς τοὺς δυσθενοὺς του. Πρὸς αὐτὸν τότε ἀποβλέποντας καὶ ὁ ἅγιος Εὐστάθιος προέτρεπεν ὅλους τοὺς ἀρχοντας νὰ δεικνύουν φροντίδα διὰ τὸν λαὸν καὶ εἰς τὴν ἀνεσιν προέβαλλε τοὺς κόπους καὶ τὰ νὰ ἐκδικῶνται ἀπὸ παντοῦ, καθημερινῶς δεχόμενος συνεχεῖς ἐχθρας. Ὅλα αὐτὰ ὅμως ἦσαν δι' αὐτὸν εὐλαβρά. ⁶¹² Διότι ἡ πρόθεσις τὴν ὅποιαν εἶχε διὰ τὰ ὅσα συνδείων, τοῦ παρῆχε ἀρκετὴν παραμυθίαν.

Δι' ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ἀφου εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν, ἃς μιμηθῶμεν τὰς ἀρετὰς τῶν ἁγίων τούτων, διὰ νὰ στεφανωθῶμεν καὶ ἡμεῖς μαζί με αὐτοὺς, μετὰ τὴν χάριν καὶ φιλευθροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τὸ ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἃς εἶναι δόξα, τιμὴ καὶ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ἉΓΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΡΩΜΑΝΟΝ⁶¹³

ΛΟΓΟΣ Α'

⁶¹¹ Α. Ἰ. Πάλιν μνήμη μαρτύρων καὶ πάλιν ἐορτὴ καὶ πνευματικὴ πανήγυρις. Ἐκοπίσασιν ἐκεῖνοι καὶ χαίρομεν ἡμεῖς· ἐπάλασσαν ἐκεῖνοι καὶ ἀγαλλόμεθα ἡμεῖς σήμερον ἰερός των εἶναι ὁ στέφανος, ἀλλὰ κοινόν τὸ κλέος καὶ μάλλον ἔλης τῆς Ἐκκλησίας ἡ δόξα. Καὶ πῶς συμβαίνει τοῦτο; λέγει. Ἐπειδὴ οἱ μάρτυρες εἶναι μέρη καὶ μέλη ἰδικά μας. Καὶ εἴτε πάσχει ἕν μέλος, ἀναγκαστικῶς συμπίσασιν ὅλα τὰ μέλη, εἴτε τιμᾶται ἕν μέλος, συγχαίρουσ ὅμοι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μέλη. Ἡ κεφαλὴ στεφανοῦται καὶ τὸ ὑπόλοιπον σῶμα αισθάνεται τὴν ἀγαλλίαν. Εἰς γίνεται ὀλυμπιονίκης καὶ εὐφραίνεται ὁλόκληρος δῆμος καὶ τὸν ὑποδέχεται μετὰ πολλὰς ἐπευφημίας. Β. Ἐάν λοιπὸν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι τίποτε δὲν προσέθεσαν εἰς τοὺς ἰδρωτὰς τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγώνων καρποῦνται τὴν πολλὴν ἡβουήν, πολλὴν περισσότερον θὰ συνδέσσει τοῦτο διὰ τοὺς ἀθλητὰς τῆς εὐσεβείας. Ἡμεῖς εἴμεθα οἱ πόδες, οἱ μάρτυρες ἢ κεφαλὴ, ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖ ἡ κεφαλὴ νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς πόδας, ἀνάγκην ἔν σὰς ἔχω. Εἶναι ἐνδοξα τὰ μέλη, ἀλλ' ἡ ὑπεροχὴ τῆς δόξης δὲν ἀποθενῶναι ἀπὸ τὴν σχέσιν των τὰ ὑπόλοιπα μέρη. Διότι κατὰ τοῦτο γίνονται πρὸ ἐνδοξα, ὅταν δὲν ἀπυθῶσιν τὴν πρὸς ἡμᾶς σχέσιν, ἐπειδὴ καὶ ὀφθαλμοί, ποῦ συμβαίνει νὰ εἶναι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπον σῶμα, τότε διατρεῖ τὴν δόξαν του, ὅταν δὲν ἀποκόπτεται ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπον σῶμα. Καὶ τί λέγω περὶ μαρτύρων; Διότι ἐάν ὁ Κύριός των δὲν ἐθεώρησεν ἐντροπήν νὰ γίνῃ κεφαλὴ μας, ⁶¹² πολλὴν περισσοτέρον αὐτοὶ δὲν αἰσχύνονται νὰ γίνουσι ἰδικά μας μέλη, διότι ἔχουν ἀγάπην μετὰ δαθείας ὀφείας, ἢ δὲ ἀγάπην συνήθιζε νὰ συνάπτῃ καὶ νὰ συνδέῃ τὰ

⁶¹³ Α. Ἰ. Περὶ τοῦ μαρτύρου Ρωμανοῦ δὲν εἶναι παρὰ εἰς τὰ μαρτυρολόγια. Διὰ τοῦτο συγγενεῖται μετὰ ἀλλοῦ ἀγίου, ἰδίως ἔ Ρωμανοῦ εἶναι πάντως ὁ ἄντικρυς ὁ μαρτυρῆς κατὰ τὴν βίβλιν ἀπολυτικῶν καὶ Παλαιῶν Διαθηκῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μαρτύριον του ἐπατέλεσε τὸ ἔργον τοῦ ἁγίου πρὸς τὴν ὁμοίαν Ἀνακλητικῶν, ὁ ὁμοῦς ἠθέλησε νὰ μολοῦν τὰ θεολογικὰ ἐν χριστιανικῶν καὶν διὰ εἰς ἐκκλησιαστικῶν βουῶν. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐν τῆς τῆς 18ης Νοεμβρίου.

διηρημένα πράγματα και δεν εξετάζει με σχολαστικότητα την άξια του ενός και του άλλου. "Όπως δε αυτοί συμπάσχουν μαζί μας διά τὰ ἀμαρτήματά μας, έτσι και ἡμεῖς συγκαίρομεν μαζί των διά τὰ κατωρθώματα των. "Ἐτσι παρήγγειλε και ὁ Παῦλος νά κάμνωμεν, λέγων· «Χαίρειν μετά χαίρόντων και κλαίειν μετά κλαίωντων» (Ρωμ. 12, 15).

Τό νά κλαίη ὁμοσ κανεῖς μετά κλαίωντων εἶναι εὐκολον, τό νά χαίρη ὁμοσ μετά χαίρόντων δέν εἶναι τόσον εὐκολον. Διότι εὐκολώτερον συμπενθόμεν μέ τοὺς εὐρισκομένους εἰς συμφοράς, παρά συγκαίρομεν μετά τῶν εὐδοκιμούντων. Διότι ἐκεῖ μέν αὐτή ἡ φύσις τῆς συμφορᾶς εἶναι ἰκανή νά κινήσῃ και τὸν λίθον εἰς συμπάθειαν, ἐδῶ ὁμοσ ὁ φθόνος πού γεννᾶται ἐξ αἰτίας τῆς εὐημερίας τοῦ ἄλλου και ἡ θασκανία αὐτοῦ πού δέν γνωρίζει καλῶς νά φιλοσοφῇ.⁵¹² Ἄ δέν τοῦ ἐπιτρέπου νά συμμετάσχῃ εἰς τὴν εὐχαριστήσιον. Καὶ ὅπως ἡ ἀγάπη συνάγει τὰ διηρημένα και τὰ ἐνώνει, έτσι και ἡ θασκανία διαίρει τὰ ἡνωμένα. Δι' αὐτό, σᾶς παρακαλῶ, ἄς φροντισώμεν νά χαίρωμεν ὁμοῦ μετά τῶν εὐημερούντων, διά νά καθαρισώμεν έτσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν φθόνου και τῆν θασκανίαν. Διότι τίποτε δέν ἀποδιώει το φθοερόν καὶ δυσάστον τοῦτο νόσημα, ὅσον τό νά συνευφραίνεται κανεῖς μαζί μέ ἐκείνους πού ζοῦν εἰς τὴν ἀρετήν. "Ἄκουσε λοιπὸν πῶς και εἰς αὐτὰ τὰ δύο ὁ Παῦλος εἶναι ὑπερβολικός· «Τίς, λέγει, ὁσθελεῖ και οὐκ ἄσθενῶ; τίς σκαυδάλιζεται και οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;» (Β' Κορ. 11, 29). Δέν εἶπε και δέν ἠυποῖμαι, ἔ ἀλλ' οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι, μέ τὴν ὀνομασίαν τῆς πυρώσεως ἐπιθυμῶν νά παρασχη τὴν ἔντασιν τῆς ὀδύνης. Καὶ πάλιν γράφων πρὸς ἄλλους, «Χωρὶς ἡμῶν ἐθασίλευσατε, λέγει' και ὄφελόν γε ἐθασίλευσατε, ἵνα και ἡμεῖς ἡμῖν συμθασίλευσωμεν» (Α' Κορ. 4, 8)· και πάλιν «Ἦν ζῶμεν, ἐάν ὄμεις σπῆτε ἐν Κυρίῳ» (Α' Θεσ. 3, 8). Βλέπετε λοιπὸν πόσον περισπούδαστος ἦτο ἡ αὐτὸν ἡ προκοπὴ τῶν ἀδελφῶν, ὁ ὁποῖος δέν ἐθεώρει ὅτι ζῆ, ἐάν δέν ἐαῶζοντο και οἱ ἀδελφοί.

⁵¹² Ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἀνηράγη εἰς τὸν τρίτον οὐρανὸν και μετεφέρθη εἰς τὸν ταρτάειον και ἔλαβε γνώσιν ἀπορητῶν μυστηρίων και ἀπῆλθε τῶν τῶν μεγάλης παρησιας πρὸς τὸν Θεόν, δέν ἐλάμβανε μεγάλην ἀσῆσιν ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν, ἐάν προηγουμένως δέν ἐβλεπε νά σῶζονται μαζί του και οἱ ἀδελφοί του. Ἐ Διότι ἐγνώριζε, και ἐγνώριζε σαφῶς, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀγάπην δέν εἶναι πῶς μεγάλο, ὅτε ἴσου μέ αὐτήν, ὅτε και αὐτό τὸ μαρτύριον, τό ὁποῖον εἶναι ἀνακεφαλαίως ὄλων τῶν ἀγαθῶν και ἄκουσε πῶς

συμβαίνει τοῦτο, ἄκουσε· "Ἡ μέν ἀγάπη λοιπὸν και χωρὶς μαρτύριον κάμνει μαθητᾶς Χριστοῦ, ἐνῶ μαρτύριον χωρὶς ἀγάπην δέν θά κατωρθῶνε νά κάμῃ τοῦτο. Καὶ ἀπὸ πού γίνεται φανερόν τοῦτο; Ἄπὸ τοῦς λόγους τοῦ Χριστοῦ, διότι ἔλεγε πρὸς μαθητᾶς του· "Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι μαθηταί μου ἐστέ, ἐάν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ἰωάν. 13, 35). Νά πού ἡ ἀγάπη χωρὶς μαρτύριον κάμνει μαθητᾶς τοῦ Χριστοῦ. "Ὅτι δὲ μαρτύριον χωρὶς ἀγάπην ὄχι μόνον δέν κάμνει μαθητᾶς, ἀλλ' ὅτε ὄφελει εἰς κάτι τὸν ὑπομένοντα αὐτό, ἄκουσε τὸν Παῦλον πού λέγει· Ἐ "Ἐάν παρὰ τὸ σῶμα μου, ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὄφελούμαι» (Α' Κορ. 13, 3).

2. Διὰ τοῦτο ἐγὼ ἀγαπῶ περισσότερο τὸν ὄχιον τοῦταν, ὁ ὁποῖος συνήθροισεν ἡμᾶς, τὸν μακρίον Ρωμαῖόν, καθότι μαζί μέ τὸ μαρτύριον ἐπέδειξε πολλὴν ἀγάπην, διὰ και τοῦ ἔκοσαν τὴν ἄγιαν γλῶσσαν του. Διότι, ὄχιον λόγου εἶναι νά ἐξετάσωμεν και τοῦτο, διὰ τὸ διάβολος δέν τὸν ὠδήγησεν εἰς τό νά ὑποστῆ θασασίμουσ και κολάσεις και τιμωρίας, ἀλλὰ τοῦ ἐξέκοψε τὴν γλῶσσαν. Διότι δέν ἐπραξε τοῦτο ἀσκόπως, ἀλλὰ μέ πολλὴν πονηρίαν, καθότι σάν θηρίον πού εἶναι, εἶναι πολὺ πονηρός ἔ και ἐναντίον τῆς σωτηρίας μας ἐργάζεται και κινεῖ δία. "Ἐλα λοιπὸν νά ἐξετάσωμεν, διὰ ποῖον λόγον προέβη εἰς τὴν ἄκοπὴν τῆς γλῶσσης, ὄδηγοῦντες τὸν λόγον μας εἰς ὄλιγον παλαιότερον καιρόν. Διότι έτσι θά γνωρίσωμεν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ και τὴν ὑπομονὴν τοῦ μαρτύρουσ και τὴν κακουργίαν τοῦ διαβόλου. Καὶ ἀφοῦ πληροφορηθῶμεν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ἄς εὐχαριστήσωμεν τὸν Κύριον, ἀφοῦ γνωρίσωμεν δὲ τὴν ὑπομονὴν τοῦ μαρτύρουσ, ἄς μιμηθῶμεν τὸν σύμβουλόν μας τοῦτον, ἀφοῦ μάθωμεν δὲ και τὴν κακουργίαν τοῦ διαβόλου, νά ἀποστραφῶμεν τὸν ἔχθρον.⁵¹³ Ἄ Διότι, δι' αὐτὸν τὸν λόγον μας ἔδωκεν ὁ Θεός τὴν δυνατότητα νά γνωρίσωμεν τὰς μηχανορραφίας του, ὅστε, ἀφοῦ τὸν μάρτυρωμεν περισσότερο, νά τὸν νικήσωμεν ἀκόλωτερον. "Ὅτι δὲ εἶναι δυνατόν νά μάθωμεν τὰς ἐπινοήσεις του, ἄκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος δι' ἐκείνον πού περιέπεσε εἰς τὸ ἀμάρτημα τῆς πορνείας· διότι, γράφων πρὸς Κορινθίους κάπως έτσι γράφει· «Κυριώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην, ἵνα μὴ πλεονεκτῆθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· ὁ γὰρ τὰ νοήματα αὐτοῦ ἀγνωρίζωμεν» (Β' Κορ. 2, 8, και 11). Ποῖα λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία πού τοῦ ἐξέκοψε τὴν γλῶσσαν; Λάβετε τὸν κόπον νά ἀκούσατε κάπως ἐκτεταμένην τὴν διηγήσιν μου.

Ανεργισίῃ κάποτε πόλεμος φοβερός κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἔχι ἐπειδὴ ἐπιτέθησαν βάρβαροι κατὰ τῶν πόλεων, ὅτε κάποιοι ἄλλοθενεῖς, ἀλλὰ αὐτοὶ ποὺ θεωροῦντο ὅτι προΐσταντο τῆς οἰκουμένης Β εἰς τὴν ὅποιαν ζῶμεν καὶ οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοὺς ἀπηνήστεροι καὶ ἑθρικώτεροι καὶ τυραννικώτεροι καὶ ἀπὸ βαρδάρους καὶ ἀπὸ ἐχθροῦς καὶ ἀπὸ τυράννων. Διότι δὲν διέτρεχον τότε κίνδυνον ὑποδουλώσεως τῆς πατρίδος, τῶν χρημάτων καὶ τῆς παρουσίας ζωῆς, ἀλλ' ὑπῆρχε τὸ ἐνδεχόμενον νὰ χάσῃ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ αἰώνια καὶ τὴν ἀθάνατον ζωὴν καὶ τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ διολογίαν. Ἔτσι ἐπνεοεῖτο καὶ κάποιας περιέργου τρόπου ἀιχμαλωσίας· διότι δὲν ἐξεβίωκον ἀπὸ κάποιαν ἐπιγειοὺς πόλιν, ἀλλὰ τὴν θνῶ Ἱερουσαλήμ, ἡ ὅποια μένει ἐλευθέρη, προσεπάθουν νὰ μᾶς στέρησουν καὶ ἐξηγάγκασον τὸν καθένα νὰ θυσιάσῃ τὴν ψυχὴν του ἐπάνω εἰς τοὺς θυμῶς καὶ νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν Κύριόν του καὶ νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν καταδυνάστευσιν τῶν δαιμόνων καὶ νὰ ὑπηρετῇ τοὺς ἀρνηστὰς καὶ ἐχθροὺς τῆς σωτηρίας μᾶς δαίμονας. Ἐ πρῶτον ἦτο φοβερώτερον καὶ ἀπὸ ἀπειρῶς θανάτου καὶ ἀπὸ κάθε γένειαν καὶ πολὺ ἀνυπόφορον εἰς τὰς φιλοχριστοῦς ψυχὰς.

Τότε λοιπὸν, ἐπειδὴ πολλοὶ κατεπεινήθησαν εἰς τὴν πίστιν καὶ ἡ κακοκαρία ἤβρασε καὶ πολλοὶ ὀφίσταντο ναυάγια, ὁ μακάριος αὐτὸς Ῥωμανός, εμφανισθεὶς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, δὲν ἐρηϊκινδύνευσεν ἀμέσως νὰ συλληθῆ, ἀλλὰ προηγουμένως αὐτοὺς ποὺ ἦσαν φοβισμένοι, αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἐξέπεσον ἀπὸ τὴν πίστιν των, αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἐπρόδωσαν τὴν σωτηρίαν των τοὺς συνήθοις, τοὺς ἐνεθάρρυνε καὶ τοὺς ἠτοίμαζε νὰ ἐπανορθώσουν τὴν ἦτταν των μὲ νέαν μάχην, τοὺς δὲ σταθεροὺς μὲ εὐχὰς τοὺς ἐστερέωνε καὶ μὲ παραινέσεις καὶ συμβουλὰς. Ἐ διὰ τὰ μέλλοντα καὶ τὰ παρόντα πολλὰ φιλοσοφῶν, ἀποδεικνύων τὸ πρόσκαιρον αὐτῶν, τὸ αἰώνιον ἐκείνων, ἀντιπαρθεῖτων εἰς τοὺς κόπους τὰ ἑπαῖλα, εἰς τὰ βασανιστήρια τοὺς στεφάνους, εἰς τὰς ὀδύνας τὰ θραβεία, διδάσκων ἀκόμη, τί εἶναι ἡ παρούσα ζωὴ καὶ τί ἡ μέλλουσα καὶ ποῖα ἡ διαφορά μεταξύ των καὶ ὅτι ὀπωδιότετε θὰ ἀποθάνωμεν καὶ θὺ ἀκόμη δὲν ἐτελείωσαμεν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον τώρα, ὀλιγον ἄργότερον ἀσφαλῶς, πιεζόμενοι ἀπὸ τὸν φυσικὸν νόμον, θὰ ἀποχωρισθῶμεν πάντας ἀπὸ τὰ σώματά μας.

Αὐτὰ λοιπὸν καὶ ἄλλα παρῶματα προτρέπων αὐτοὺς ἠνώρθωσε τὰς ἀποχαυλωμένας χεῖρας, ἐτίθραξε τὰ παρα-

λελυμένα γόνατα, ἐπανάφερε τοὺς φυγάδας, ἐξεβίωσε τὴν βειλίαν, ἀπεμάκρυνε τὴν ἀγωνίαν, Ἐ ἔδωσε θάρρος, ἀντιβειλῶν τοὺς ἔκαμε προθύμους καὶ ἀντιδορκάδων καὶ ἐλάφων τοὺς μετέτρεψεν εἰς λέοντας ἰσχυροὺς, συνεκρότησε τὴν παράταξιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐντροπὴν τοῦ μᾶς κατεῖχε τὴν μετέφερε τώρα εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν ἐχθρῶν.

Ὅταν εἶδε λοιπὸν ὁ διάβολος νὰ ἔχη γίνῃ δλοκλήρωτικὴ μεταβολὴ καὶ τοὺς χθεσινούς καὶ παλαιότερους ἐκείνους ποὺ ἔτρεμον καὶ τὸν ἐφοβούτο, ⁶¹⁴ Ἄ τώρα νὰ τὸν περιγελοῦν καὶ νὰ τολμῶν κατ' αὐτοῦ, νὰ κατέρχονται εἰς τοὺς κινδύνους, νὰ προστρέχουν εἰς τὰ βασανιστήρια, ἀντιληφθεὶς τὸν αἴτιον, ἀφοῦ ἔβρασε δλους τοὺς ἄλλους, ὄρμησε λοιπὸν ἐναντίον ἐκείνων, ἄλην του τὴν δύναμιν καὶ τὴν μάστιγαν κινῶν κατὰ τῆς μακαρίας ἐκείνης κεφαλῆς. Καὶ τί κάμνει; Προσέξατε τὴν πανουργίαν του. Δὲν τὸν ὀδήγησαν εἰς τὰ βασανιστήρια, δὲν τοῦ ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν, βιάσι τὸν εἰδίβαξεν ὁ προηγουμένος καιρὸς, ὅτι βλα αὐτὰ εἶναι ἀνώφελα καὶ ματαίως γίνονται. Διότι ὄχι μόνον τὴν προθυμίαν τῶν πιστῶν δὲν διέκοψεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίσχυσε περισσότερο καὶ τὴν ἔκαμε μεγαλύτεραν καὶ θερμότεραν. Τοὺς ἔστρωσα ἀνθρακας, λέγει, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον ὡς διὰ νὰ πατήσουν ἐπάνω εἰς ρόδα. Β Τοὺς ἤναψα πῦρ καὶ αὐτοὶ ὤσαν εἰς πηγὰς ψυχρῶν ὀδάτων ἐρηϊθήσαν. Τοὺς κατέβησε τὰ πλευρὰ καὶ τοὺς ἤσνιγα βαθεῖας οὐλοκας καὶ κατέβασα δλόκληρα ρυάκια αἰμάτων καὶ αὐτοὶ ὡς νὰ τοὺς περιέλουζε χρυσὸς ἀπὸ παντοῦ ἐκαλλωπίζοντο. Τοὺς ἔρηψα εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ τοὺς κατεπόντισα εἰς τὸ πέλαγος καὶ αὐτοὶ ἔδειχναν ὄχι ὡς ἀνθρωποὶ ποὺ κατέρχονται εἰς τὸν θυθῶν, ἀλλὰ ποὺ ἀναθαῖνον εἰς τὸν οὐρανὸν σκιρτῶντες καὶ ἀγαλλόμενοι καὶ ὡς νὰ ἐχόρευον εἰς ἱερὰν ποιμπὴν καὶ νὰ ἐπαίζον μέσα εἰς χλασρὸν λευμῶνα ἤρασιον τὰς τιμωρίας ὁ καθέας, τοῦ ὄχι σὺν τιμωρίας ἀλλ' ὡς ἄνη ἐαρινὰ λαμβάνοντες αὐτὰς καὶ στεφανούμενοι καὶ μὲ τὴν ὑπεροχὴν τῆς προθυμίας των ξεπερνοῦσαν τὰς ἰδικὰς μου τιμωρίας. Ἐ Τὶ λοιπὸν ἐπρεπε νὰ κάμω; Νὰ τοῦ κόψω τὴν κεφαλὴν; Ἄλλὰ τότε γίνεται αὐτὸ ποὺ εὐχεται καὶ οἱ χριστιανοὶ θὰ λάθουν μὲ τὸ γεγονός τοῦτο μεγαλύτεραν προτροπὴν. Διότι τοὺς προέτρεψεν, ὅτι ὁ θάνατος τῶν μαρτύρων δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλὰ ζωὴ ἡ ὅποια δὲν ἔχει τέλος καὶ ὅτι πρέπει κανεὶς νὰ ὑπομένῃ μὲ τὸ παραπάνω δι' αὐτὴν τὸ πάντα καὶ νὰ καταφρονῇ τὸν θάνατον. Ἐάν λοιπὸν τοῦ κόψω τὴν κεφαλὴν καὶ ὑπομείνῃ τὸ γεγονός γενναίως, τότε ἀμπράκτως θὰ τοὺς διδάξῃ πὸ καθαρά, ὅτι ἔτσι πρέ-

πει να περιφρονούν τον θάνατον και περισσότερον θα ανορθώση τα φρονήματά των, και με το να αποθάνη θα τους εμπνεύση περισσώτερον προθυμίαν. Διὰ τοῦτο τοῦ ἔκοψε τὴν γλῶσσαν, ὥστε, με τὸ να στερηθοῦν τὴν φωνήν, τὴν ὁποίαν ἀπελάμβανον οἱ χριστιανοὶ και νὰ χάσουν τὰς συμβουλὰς του και νὰ στερηθοῦν τῶν προτροπῶν του, νὰ γίνουσι πῶ δειλοὶ και νὰ ἐπιστρέψουσι εἰς τὴν παλαιὰν των ἀγωνίαν, χωρὶς νὰ ἔχουν τὸν ἄνθρωπον ποῦ θα τοὺς προετοιμάσῃ διὰ τοὺς ἀγῶνας και θα τοὺς διεγείρῃ και τοὺς καθοπλίσῃ.

3. Πρόσεξε δὲ τὴν κακουργίαν τοῦ δαίμονος. Ὁ μὲν Ἡρώδης ἔκοψε τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰωάννου, αὐτὸς ἔδω, ὄχι τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ μόνον τὴν γλῶσσαν κόπτεται. Διατί ἄρα γε; Λόγω τῆς μεγάλης του κακουργίας και τῆς ακαίτητός του. Ἄν τοῦ κόψῃ τὴν κεφαλὴν, λέγει, και ἀποθάνῃ, θα φύγῃ χωρὶς νὰ δλέπῃ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀδελφῶν του. Ἐ. Ἐγὼ ὁμως θέλω νὰ τὸν κάμω μάρτυρα τῆς συμφορᾶς τῶν στρατιωτῶν του, ὥστε νὰ στενοχωρῆται ἀπὸ τὴν δόλην δλέπτοντας νὰ πῆπτον οἱ ἰδικοὶ του, χωρὶς νὰ ἡμπορῇ νὰ τοὺς δώσῃ χεῖρα βοηθείας, μὴ ἔχων νὰ τοὺς συμβουλεύσῃ αὐτὰ τὰ ὁποῖα τοὺς συνεδούλευε πρὶν, ἀφοῦ μαζί με τὴν γλῶσσαν τοῦ ἐκόπη και ἡ φωνὴ του.

Ἄλλ' «ὁ δρασσομένους τοὺς σοφούς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν» (Α' Κορ. 3, 19) τὴν ἐπινοήσιν αὐτὴν τὴν ἐστρεψε κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐκείνου και ὄχι μόνον δὲν τοὺς ἐστέρησεν ἀπὸ τὴν συμβουλὴν του, ἀλλὰ τοὺς ἔκαμε νὰ ἀπολαύσουσι και περισσώτερας προτροπὰς.⁴⁵ Α και νὰ μεταχουσι πνευματικώτερας διδασκαλίας. Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦτο ἐπεκράτησε, καλεῖται λοιπὸν ὁ ἱατρός διὰ νὰ κόψῃ τὴν γλῶσσαν και ἐντὶ ἱατρὸς γίνεται δῆμιος, ὄχι νὰ διορθώσῃ τὸ πάσχον μέλος, ἀλλὰ καταστρέψῃ τὸ ὄγιόν. Και μολοντί ἀφήρσε τὴν γλῶσσαν, δὲν ἡμπόρσεν ὁμως νὰ ἀραιώσῃ μαζί και τὴν φωνήν, ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ στόματος γλῶσσα ἀπεκόπητο, ἡ τῆς χάριτος ὁμως ἡ γλῶσσα ἤρχετο διὰ νὰ καθίσῃ εἰς τὸ στόμα τοῦ ἁγίου. Και ἡ μὲν φύσις ἀπεχωρίζετο τὸ ἴδικόν της μέλος, ἐπειδὴ τὴν ἐξηνάγκαζεν εἰς τοῦτο τὸ φονικὸν ὄργανον, ἡ χάρις ὁμως δὲν ἐπέτρεψε μαζί της νὰ χάσῃ και τὴν φωνήν. Δι' αὐτὸ λοιπὸν οἱ χριστιανοὶ ἀπήλαυσαν πνευματικώτερας διδασκαλίας, Ἐ ὄχι ἀπὸ ἀνθρωπίνην φωνήν ὅπως ἀκριβῶς προηγουμένης ἤκουον, ἀλλὰ ἀπὸ θεῖαν και πνευματικὴν και ἀνωτέραν τῆς ἰδικῆς μας φώσεως και ὄλοι συνέτρεχον, ἀπὸ ἑπάνω ἄγγελοι, ἀπὸ κάτω ἄνθρωποι, ἐπειδὴ ἐπέθμουσι νὰ ἴδουσι στόμα χωρὶς γλῶσ-

σαν και νὰ τὸ ἀκούσουσι νὰ ὁμιλῇ ἔτσι. Διότι πράγματι ἦτο θαυμαστὸν και παράδοξον πρᾶγμα τὸ νὰ ὁμιλῇ στόμα χωρὶς γλῶσσαν, τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὸν διάβολον ἔφερε πολλὴν ἐντροπήν, εἰς δὲ τὸν μάρτυρα πολλὴν δόξαν και εἰς τοὺς χριστιανούς παρηγορίαν και ὑπόθεσιν ὑπομονῆς. Διότι ὑπάρχει τέτοια συνήθεια ἀνωθεν και ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν Θεόν, ὅσα σφισθῇ ἐναντίον μας ὁ διάβολος, αὐτὰ νὰ τὰ στρέφῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐκείνου και νὰ τὰ ἐτοιμάσῃ ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς μας σωτηρίας.

4. Σκέψου λοιπὸν, ὅτι ἐκείνος ἔβγαλεν ἀπὸ τὸν παράδεισον τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ἦνοιξεν ὁμως ὁ Θεὸς τὸν οὐρανόν. Τὸν ἀπεμάκρυνεν ἐκείνος ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ εἶχεν ἐπὶ τῆς γῆς και ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωκε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν και ἐγκαθίδρυσεν εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλικὸν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.⁴⁶ Τόσον περισσώτερα πάντοτε παρέχει τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα ὁ διάβολος ἐπιχειρεῖ νὰ μᾶς ἀποστερήσῃ. Κάμει δὲ τοῦτο ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ νὰ κάμῃ ἐκείνον πῶ δ-ανηρὸν εἰς τὰς ἐναντίον μας ἐπιβουλὰς του, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ ἐκπαιδεύσῃ ἡμᾶς νὰ μὴ φοδοῦμεθα καθόλου τὰ τεχνάσματά του, πρᾶγμα ποῦ συνέβη τώρα και με τὸν μάρτυρα. Διότι και τὴν φωνήν ποῦ ἐνόμισεν εἶναι θα τοῦ στερηθῆ, πολλὸ μεγαλυτέραν και σεμνότεραν τοῦ τὴν ἐχάρισεν ὁ Θεός. Ἄλλωστε δὲν ἦτο τὸ ἴδιον πρᾶγμα νὰ ὁμιλῇ με γλῶσσαν και χωρὶς γλῶσσαν. Διότι, τὸ μὲν ἐν ἦτο ἐπόμμενον και κόνον εἰς ὄλους, τὸ δὲ ἄλλο ἀνωτέρον τῆς φύσεως και ἴδιον αὐτοῦ και μόνον. Μολοντί δὲ ἐν και εἰμειν ἀφνωσι μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῆς γλῶσσης του ὁ μάρτυς, ὁμως και ἔτσι ποῦ ἦτο ἐπιληρωθῆσαν εἰς τὸ πρόσωπόν του τὰ τῶν ἀγῶνων και ἀπετελειώθη ὁ στέφανος. Διότι ἦτο μεγίστη και ἀπόδειξις σαφῆς ἦτο τὸ νὰ ἀποκόψῃ τὴν γλῶσσαν. Διότι, ἐὰν δὲν ἐφοβείσο, μιὰρὲ και παμμίαρ, τὴν γλῶσσαν, Ἐ διατί λοιπὸν τὴν ἔκοψες; Διὰ ποῖον λόγον δὲν ἀφῆρες τὴν ὑπόθεσιν τῶν παλαισμάτων, ἀλλ' ἀπέκλεισες τὸ στάδιον; ὅπως, ἐὰν κανεὶς πρόκειται νὰ λάθῃ μέρος εἰς γαγκράτιον,⁴⁷ ἀσοῦ δεχθῇ πολλὰ κτυπήματα και μὴ ἡμπορῶν νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸ ἐξῆς, θα διέτρεσε νὰ κοποῦν αἱ χεῖρες τοῦ ἀντιπάλου του διὰ νὰ τὸν κτυπῇ ἔτσι, δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀνάγκη ἄλλης ἀποδείξεως εἰς τὸ νὰ καταλογίσῃ κανεὶς τὴν νίκην εἰς ἐκείνον τοῦ ὁ-

46. Με τὴν ἱστορικὴν ἐπινοήσιν τῶν ὄσθ φρασῶν εἰς τὸ πρᾶγμα τοῦ Ἡρωδῆ ἡ ἀνθρωπίνην φύσιν ἀνῆλθεν εἰς τὸν οὐρανὸν και ἐκοθῆσεν ἐν δεξιῇ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἄνελθῆν τοῦ Κυρίου.

47. Παγκράτιον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐκαλεῖτο τὸ ἀγώνισμα τῶ ἀσπίων περιελάμβανε μαζί κάλην και πομπήν.

ποίου έκότησαν αι χείρες· ⁶¹⁶ Α Έτσι λοιπόν και με τὸν μάρτυρα, ἡ πῶ σαφῆς ἐξ ὄλων ἀπόδειξις τῆς νίκης κατὰ τοῦ διαβόλου ἔγινεν ἡ έκκοπή τῆς γλώσσης τοῦ μάρτυρος. Διότι, ἂν καὶ ἦτο θνητὴ ἡ γλῶσσα, ἐπειδὴ ὁμως ἐδώσαν εἰς τὸν διάβολον ἀνάματα κτυπήματα, διὰ τοῦτο ἐπέπεσαν ὀρηκτικῶς κατ' ἐπάνω τῆς, εἰς μὲν τὸν ἑαυτὸν του προσάπτων μεγαλυτέραν κατασχύνην, εἰς τὸν μάρτυρα κατασκευάζων λαμπρότερον τὸν στέφανον. Διότι ὅπως εἶναι ἀξιοθαύμαστον τὸ νὰ δῆ κανεὶς δένδρον χωρὶς ρίζας καὶ ποταμὸν χωρὶς πηγὴν, ἔτσι εἶναι παράδοξον καὶ τὸ νὰ ἀκούσῃ κανεὶς χωρὶς γλῶσσαν φωνήν.

4. Πῶ εἶναι λοιπὸν τώρα αὐτοὶ ποὺ ἀπιστοῦν εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν σωμάτων; Ἰδοὺ ἡ φωνὴ καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ὅλα αὐτὰ ἔγιναν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, μολοντί τοῦτο εἶναι πολὺ ἐνωτέρον ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν τῶν σωμάτων. Β Διότι, ἐκεῖ ἡ φύσις τῶν σωμάτων ὑπάρχει, ἡ σύνθεσις δὲ μόνον ἔχει διαλυθῆ' ἐδῶ ὁμως καταστράφη ἡ ὑπόθεσις τῆς φωνῆς, πλὴν καὶ ἔτσι ἔγινε πῶ λαμπρῆ. Μολοντί θεβαλῶς κανεὶς ἂν ἀραιώσῃ τὸν αὐλὸν ἐκ τοῦ λάργυγος παραμένει πλεὸν ἀχρηστὸν τὸ ὄργανον, δὲν συμβαίνει ὁμως τὸ ἴδιον μετ' ὁν πνευματικὸν αὐλὸν, ἀλλ' ἂν καὶ τοῦ ἀφῆρῆθ' ἡ γλῶσσα, ὅχι μόνον δὲν μείνει ἀφῆρως, ἀλλὰ καὶ ἐφαλλε γλυκύτερον καὶ μουσικώτερον μέλος καὶ μετ' ἐπιπλέον ἐκπληξίην. Εἰς μίαν κιθάραν π.χ., ἂν κανεὶς ἀφαιρέσῃ καὶ μίαν χορδὴν μόνον, τότε γίνεται ἀργὸς ὁ τεχνίτης, ἀχρηστὸς ἡ τέχνη, μάταιον τὸ ὄργανον, ἐδῶ ὁμως τίποτε τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ τὸ ἐντελὲς ἀντίθετον. C Διότι, κιθάρᾳ ἔγινε τὸ στόμα, χορδὴ ἡ γλῶσσα, τεχνίτης ἡ ψυχὴ καὶ τέχνη ἡ ὁμιλογία. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁμως ἀφῆρῆθ' ἡ χορδὴ, δηλαδὴ ἡ γλῶσσα, δὲν ἀπέθῃσαν ἀχρηστα οὔτε ὁ τεχνίτης, οὔτε ἡ τέχνη, οὔτε τὸ ὄργανον, ἀλλ' ὅλα παρουσιαζοῦν τὴν ἰσικὴν τῶν δυνάμεων.

Καὶ ποῖος τὰ ἔκαιεν αὐτὰ; Ποῖος ἐπέδειξεν αὐτὰ τὰ θαυμαστά καὶ παράδοξα; Ὁ Θεὸς ποὺ μόνος αὐτὸς κάμνει τὰ παράδοξα, πρὸς τοῦ ὅποιοι λέγει ὁ Δαβὶδ, «Κύριε, ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ' ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπεία σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν' ἐκ στόματος ὑψηλῶν καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἰνοῦν' (Ψαλμ. 8, 2 - 3). D Τότε λοιπὸν ἀπὸ στόματα ὑψηλῶν καὶ θηλαζόντων, ἐνῶ τώρα ἀπὸ στόμα χωρὶς γλῶσσαν. Τότε φύσις ὑψηλῆ, ἐνῶ πῶσα στόμα ἑορμον. Ταυφερὰ ἦτο τότε ἡ οἶα εἰς τὰ παῖδια, ὁ καρπὸς ὁμως ὁμοιος. ἐνῶ ἐδῶ καὶ αὐτὴ ἡ οἶα ἀφῆρῆθ' καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ καρποῦ δὲν ἠμποοῖζετο, διότι καρπὸς τῆς γλῶσσης ἦτο ἡ φωνή.

Πῶ θαυμαστά τὰ ὑστερινὰ ἀπὸ τὰ προηγούμενα. Καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ γίνωνται αὐτὰ ἀπίστευτα, διὰ τοῦτο προσέτασαν ἐκεῖνα, διὰ τὸ νὰ μὴ ἀνησυχῶμεν εἰς αὐτὰ, ἔχουσα συνηθῆσαι ἡ διάνοιά μας εἰς ἐκεῖνα ἐκ τῶν προτέρων. Διὰ τοῦτο αὐτὰ ἔλαβον χώραν τώρα, διὰ τὸ νὰ γίνων πιστευτὰ ἐκεῖνα τὰ ἀφανῆ καὶ παλαιὰ πιστοποιούμενα ἀπὸ τὰ φανερά καὶ προσφάτως γενόμενα. E Ἔτσι κάποτε ἐβλάστησε καὶ ἡ ράβδος τοῦ Ἰσραὴλ, ὅπως τώρα ἐβλάστησε τὸ στόμα τοῦ μάρτυρος. Διατὶ ὁμως τότε ἐβλάστησεν ἡ ράβδος τοῦ Ἰσραὴλ; Ἐπειδὴ ἠτιμάζετο ὁ ἱερεὺς. Καὶ διατὶ τώρα ἐβλάστησε τὸ στόμα τοῦ μάρτυρος; Ἐπειδὴ ἐβλάστησε ὁ μέγας ἀρχιερεὺς ὁ Χριστὸς, βλέπε λοιπὸν πῶση εἶναι ἡ συγγένεια τοῦ θαύματος καὶ ἡ ὑπεροχὴ. Διότι, ὅπως ἐκεῖνη ἡ ράβδος ποὺ δὲν ἦτο ἠνωμένη μετ' ἡν ρίζαν, οὔτε ἐπρομηθεύετο ἀπὸ τὴν γῆν τὴν σχετικὴν ὑγρασίαν, ἀλλὰ στερουμένη τὴν ἐν λόγῳ προμήθειαν καὶ ἀπολέσασα τὴν καρπογόνον δύναμιν, ἀφῆρῆσεν παρουσίᾳς καρπὸν, ⁶¹⁷ Α ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐδῶ ἡ φωνή, ἂν καὶ ἔχασε τὴν ρίζαν τῆς καὶ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν τοῦ ὄργανου, ὅμως ἀφῆρῆσεν ἐβλάστησεν εἰς ἔθρονον καὶ ἄγονον στόμα. Εἰς αὐτὸ μὲν ἡ συγγένεια, εἰς τὸ ἄλλο δὲ ἡ ὑπεροχὴ διότι εἶναι μεγάλη ἡ διαφορὰ τοῦ καρποῦ μεταξὺ τῶν δύο. Διότι ὁ μὲν εἰς ἦτο αἰσθητὸς, ἐνῶ ὁ ἄλλος πνευματικὸς καὶ ἀνοήτων αὐτοῦς τοὺς οὐρανοὺς εἰς ἐκεῖνον ποὺ ἐγέννησε τότε τὴν φωνὴν αὐτὴν.

Δι' ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ἄς χοροῦμε μαζὶ μετ' ὁν μάρτυρα, ἄς δεξάσωμεν τὸν θαυματουργοῦντα αὐτὰ Θεόν, ἄς μιμηθῶμεν τὴν ὑπομονὴν τοῦ συνδούλου μας, ἄς εὐχαριστήσωμεν διὰ τὴν χάριν τὸν Κυρίου μας, ἄς λάβωμεν ἀπὸ αὐτοῦ ποὺ ἐλέχθησαν ἀρκετὴ ἀνακούφισιν εἰς τοὺς πειρασμοὺς καὶ ἀφοῦ θαυμάσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ δημιουργοῦ μας Θεοῦ B καὶ τὴν κηδεμονίαν σου, ἄς προσφέρωμεν ὁ καθέτις τὸ κατὰ δύναμιν καὶ τὰ ὅσα ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὸν θὰ ἀκολουθήσωμεν πάντως. Εἶτε ἀνθρώποι, εἶτε δαίμονες, εἶτε αὐτὸς ὁ διάβολος μᾶς κτυπῶ, τίποτε περισσότερον βῆν θὰ ἠμπορέσωμεν ἐναντίον μας οἱ ἔχθροι, μόνον ἂν ἐπιβέζωμεν θεβαλῶς τὴν προθυμίαν μας καὶ προσφέρωμεν ὅσα ἐκ μέρους μας πρέπει νὰ προσφερῶμεν. Διότι ἔτσι θὰ ἐρελκώσωμεν τὴν συμπάθειαν τοῦ Θεοῦ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν θὰ ἀπολούσωμεν πολλὴν δόξαν καὶ σωτηρίαν, τὴν ὅποιαν εἶβε ὅλοι νὰ ἐπιτύχωμεν μετ' ἡν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὅποιοι εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀρμόζει δόξα, τιμὴ καὶ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμην. C

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ ΡΩΜΑΝΟΝ

ΛΟΓΟΣ Β'

1. Αἱ μὲν παλαιστραὶ παρέχουν εἰς τὰ σώματα ἀνδρείαν καὶ μεθόδους ἀθλητικῆς τέχνης, αἱ δὲ μνήμαι τῶν μαρτύρων ἐξοπλίζουν τὰς ψυχὰς διὰ τὴν ἀντιμετωπίαν τὰ τεχνάσματα τῶν δαιμόνων καὶ τὰς γυμνάζουσι πῶς νὰ παλαίουσι ἐναντίον τῶν. **Δ** Διότι τὸ νὰ ἐκθέσῃ κανεὶς δημοσίᾳ τὴν ἀθλητικὴν προσπάθειαν καὶ τὴν ἀνένδοτον πάλην πρὸς τὰς μάστιγας, αὐτὰ δίδουν εἰς τὴν εὐσεβείαν θάρρος, ὅπως ἀκριβῶς ἡ διήγησις τῶν ἐν σταδίῳ παημάτων κάθε μάρτυρος βοηθεῖ εἰς τὸ νὰ διέλθῃ κανεὶς τὸν στενὸν διαυλὸν⁴⁸ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων. Τέτοια εἶναι καὶ ἡ μνήμη τοῦ σήμερον στεφανωθέντος ἀθλητοῦ. Διότι, ποῖος δὲν θὰ τολμήσῃ πλέον νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ τοῦ διαβόλου, ἔχοντας ἀσκηθῇ εἰς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰ παλαίσματα τοῦ μάρτυρος, τὸν ὁποῖον δὲν ἠμπόρεσε νὰ κατατρομᾷ τὴν πλῆθος τῶσαν πολλῶν κινδύνων; Διότι τότε εἰς τὸν κοσμον ἐδόρευε μεγάλη καταδυνάστευσις τῆς ἀσεβείας καὶ ἡ ζωὴ ἐμμεῖτο τὴν θάλασσαν ποῦ οὐρεῖται ἀπὸ τὰ δάθη τῆς καὶ ἀπὸ τὸ πέλογοις μετεφέρθησαν εἰς τὴν γῆν αἱ τρικιμίαι **Ε** καὶ φοβερός κλύδων ἐκύκλωσε τὸ ἀκάρος τῆς εὐσεβείας, κατὰ τὸν ὁποῖον ὕψηρον πολλοὶ νεκροὶ κυβερνῆται, μέγας δὲ ἀριθμὸς ναυτῶν ἐτάφη ἀπὸ τὰ κύματα καὶ ὅλα ἦσαν πλήρη πικρῶν φόδων καὶ ναυαγίων. Ἐπινοῦσι οἱ βασιλεῖς ὀρμητικώτερον καὶ ἀπὸ καταγίδια, φοβερὰς τρικιμίας ἐπέφερον οἱ τύραννοι, θρόνοι ἀρχόντων συνεκινουῦντο, δικασταὶ ἐκέρυτταν τὴν ἀρνησίαν τοῦ Χριστοῦ, μὲ πικρὰς τιμωρίας ἤπειλουν τοὺς παραβάτας οἱ νομοθέται, ⁵¹ **Α** ἄνδρες ἠρπάζοντο διὰ τὰ θυσίαισιν τὰς θυσίας τῶν δαιμόνων, γυναῖκες εὐύροντο εἰς τὸ δδελύγμα τῶν δωμῶν. Εἰς αὐτὴν τὴν λύσσαν εὐύροντο ἀκόμη καὶ παρθένοι, ἱερεῖς ἐφουγαθεύοντο καὶ χριστιανοὶ ἐξεδιώκοντο ἀπὸ τοὺς ἱεροῦς τόπους.

⁴⁸ Διαυλὸς=διπλοῦς ὁδὸς. στενὴ ὁδὸς, τὰ στενὰ ὅτι διαυλὸς ἔστ' ἀφ' ὧν τῶν θροῶν. Ὅταν ἐκκινῶνται ἀπὸ ἐν σημείου τοῦ σταδίου, ἔρχονται κατὰ μῆκος αὐτοῦ καὶ παρακλιμακτοῦσι μίαν στήλην, ἥτις ἀνομιεῖται καμπετὴρ, ἐπέφερον δὲ αὐτὸν ἀπὸ πρὸς κέντρον τὸ τετρακίστιον τὸ ἀγώνισμα τοῦ θρόνου καὶ ἐπιπέδον τῆν νύκτιν.

Διὰ τέτοιου εἶδους μόχθῳ ἐξωπλίζετο ὁ μάρτυς καὶ μὲ τὴν γνώμην ἀντεστάθῃ εἰς τόσους πολλοὺς κινδύνους, ὡς σκιμαχίαν θεωρῶν τὴν παράταξιν τῶν ἀντιπάλων καὶ ὅπως εἰς τὰ σκάμματα ἀντὶ δὲ κόνιν μὲ τὴν πίστιν τοὺς δικαστὰς πασπαλίζοντας, ἔτσι προκαλοῦσε τὴν γνώμην τοῦ τότε δικαστοῦ, ἀφοῦ ἐστομάχησε τὴν εἰσοδὸν τοῦ εἰς τὸν ναόν. Διὰ τοῦτο εὐθὺς ὁ γενναῖος ὠδηγήθη εἰς τὰ βασανιστήρια καὶ τοῦ προσκέρροντο πολλὰ εἶδη τιμωριῶν, **Β** ὁ μάρτυς δὲως ὁμοίωζε μὲ κιβάρων, μὲ τὴν χορδὴν τῶν βασανιστηρίων προκαλούμενος εἰς ὄμιλιαν. Καὶ οἱ μὲν ἴθμοι τοῦ συνέτριβον τὸ σῶμα, ἐκεῖνος δὲως σὺν γάλικνον ὄργαγον κρούμενον ἀπηχοῦσε τὸ μέλος τῆς εὐσεβείας. Ἐκεῖνοι ἀφοῦ τὸν ἐκρέμασαν εἰς τὸ δένδρον τὸν ἐξέσχισαν, ἐκεῖνος δὲως ἠρπάζετο τὸ ξύλον ὡς νὰ ἦτο βένδρον ζωῆς. Ἐκεῖνοι διεοπάρασσον τὰς παρεῖας τοῦ δικαίου σὺν νὰ ἦσαν πλευρά, αὐτὸς δὲως ἐρήτορευε σὰν νὰ ἐλάθασε καὶ ἄλλα στόματα καὶ κατήσχυε μὲ νέου εἶδους πτώσιν τὸν ἀντίπαλόν του.

Ἐπὶ τοῦτον εἶδε τὸν δικαστὴν νὰ τὸν προσκαλῇ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν δαιμόνων, ζητεῖ νὰ τοῦ φέρουσι ἐν μικρὸν παιδίον ἐκ τῆς ἀγορῆς διὰ νὰ τὸ κάμῃ κριτὴν αὐτῶν ποῦ ἐξίτε ἀπὸ τοῦ μάρτυρα ὁ δικαστὴς καὶ ὅταν τοῦ προσήχθη τὸ ὄρφος, **Γ** τοῦ ὑπέβαλε τὴν σχετικὴν μὲ τὸ θέμα τοῦτο ἐρώτησιν. Τέκνον, τοῦ λέγει, εἶναι δίκαιον νὰ προοικνῇ κανεὶς τὸν Θεόν, ἢ τοὺς θεοὺς τοὺς ὁποῖους παραδέχονται αὐτοὶ ἐδῶ; Μεγάλῃ πράγματι ἡ σοφία τοῦ μόνου-θεοῦ μὲ τὸ νὰ κάμῃ δικαστὴν τοῦ δικαστοῦ τὸ μικρὸν παιδίον καὶ ἐκεῖνο εὐθὺς ἀποφαινεται ὅπερ τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἔτσι, ὅτι ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς δικαστὰς συνετώτερα εὐρίσκονται καὶ παιδία, μᾶλλον δὲως διὰ νὰ μὴ σαυῖ μόνου ὁ μόνος μάρτυς, ἀλλὰ καὶ ἀλείπτῃς μαρτύρων. Πλὴν ὅτε καὶ τοῦτο ἀνέτρεψε τὴν μαίαν τοῦ δικαστοῦ, ἄλλ' εὐθὺς ὁ μάρτυς **Δ** μετὰ τοῦ ὄρφου ὠδηγεῖτο εἰς τὸ ξύλον καὶ αὐτὴν τὴν τιμωρίαν πάλιν ἡ εἰρκτὴ διεδέχθη καὶ ἐκείνην ἄλλη ἀπόφασιν ἀπονέμουσα εἰς τοὺς ἀθλητὰς ποικίλας τιμωρίας. Καὶ τὸ μὲν ὄρφος κατεδίκασεν εἰς θάνατον, τὸν δὲ μάρτυρα εἰς ἐκτόμῳ τῆς γλώσσης.

Ποῖος ἤκουσε τέτοιον τρόπον κρίσεως ποτέ; μαστί-ζουσι οἱ δικασταὶ τοὺς καταθίκους διὰ νὰ δμολογήσουσι δοσι γνωρίζουσι διὰ τὸν αὐτὸν τῶν κόπται δὲ τὴν γλώσσαν τοῦ μάρτυρος ὁ κοιτὴς τῆς ἀσεβείας, ἐξαναγκάζουσι νὰ σωπῶν αὐτοῦ δι' ὅσα γνωρίζει διὰ τὸν αὐτὸν του. **Ε** Ὁ φοβερὰ ἐπιπόνησις ἀπάτης. Τὴν ψυχὴν τοῦ φρονεῖ τὰ τοῦ Χριστοῦ,

λέγει, δὲν τὴν μετετέπια καὶ ἂν ἀκόμη κόψω τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ ἠμιλούσαν γλῶσσαν.

Ἀπόκοψε λοιπὸν τύρανε τὴν γλῶσσαν, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι τὸ στόμα καὶ χωρὶς γλῶσσαν ρητορεύει ὑπὲρ Χριστοῦ. Ἀφαίρεσε λοιπὸν τὴν γλῶσσαν ἀπὸ τοῦ στόμα, διὰ νὰ γνωρίσῃς ἐκεῖνον ποῦ ὑπόκειται τὰ ἀληθῆ γνωρίσματα τῶν γλωσσῶν. Διότι τὸ μὲν ὄργανον τῆς γλώσσης τὸ ἔκοψεν, ὁ λόγος ὅμως ἐξώρμησε κατόπιον πῶς ἀκατάχατος, ὡς νὰ εἶχεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ κάποιο ἐμπόδιον τῆς γλώσσης.⁴¹⁹ Ἄ θεάμα ἀσύνηδες καὶ παράδοξον, σὰρκινος πρὸς σαρκίους ἀσάρκως ἠμιλῶν. Εἰς τὸν μάρτυρα ἐπομένως ἀρμόζουν οἱ λόγοι τοῦ προφήτου· «Ἐπληρώθη χαρὰς τὸ στόμα ἡμῶν καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως» (Ψαλμ. 125, 2). Ἐπλήσθη ἀπὸ χαρᾶν τὸ στόμα, ἐπειδὴ προσέφερεν εἰς τὸν Χριστὸν νέον θυμὰ τὴν γλῶσσαν. Ἠσθάνθη καὶ ἡ γλῶσσα ἀγαλλίασιν, ἐπειδὴ ἔγινε πρόδρομος μάρτυς τοῦ μάρτυρος. Ὡ γλῶσσα ποῦ μετέδῃς πρὶν ἀπὸ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν μαρτύρων. Ὡ στόμα ποῦ ἐγέννησες μάρτυρα ποῦ ἀκρόπτετο ἐντὸς σου. Ὡ γλῶσσα ποῦ ἀπέκτησες θυσιαστήριον τὸ στόμα. Ὡ στόμα ποῦ εἶχες ὡς σάβανον τὴν γλῶσσαν σου. Διέφυγες, ὦ γενναίε, τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸ νὰ ἔχῃς ναὸν τὸ στόμα, ναὸν μέσα εἰς τὸ ὅποιον ἐθυσίασες ὡς παράδοξον ἄνδρα τὴν σύναμίν σου γλῶσσαν.

Β 2. Ποίος ρήτωρ θὰ στεφανώσῃ ἐπαξίως τὰς ἀρετὰς σου; Ἐλαβες ἀπὸ τὴν φύσιν γλῶσσαν καὶ εὐὴ τὴν ἀνέδειξες μάρτυρα. Ἐλαβες στόμα διὰ νὰ χρησιμοποίησιν φυλακτήριον τῆς γλώσσης καὶ εὐὴ κατεσκευάσας τὸ στόμα ὡμῶν τῆς γλώσσης. Ἐλαβες τὴν ἠχοῦσαν χορδὴν καὶ εὐὴ τὸ ἀνέδειξες ἀτάχην κοπιόμενον. Ἐλαβες γλῶσσαν διὰ νὰ διακομῆς εἰς τοὺς λόγους καὶ εὐὴ τὴν ἐθυσίασες εἰς τὸν Χριστὸν ὡς ἄμωμον πρόβατον. Μὲ ποῖαν κατάλληλον ὀνομασίαν λοιπὸν νὰ τιμῆσῃ τὴν γλῶσσαν σου; Μὲ ποῖον ὄνομα νὰ σοῦ κοσμήσῃ τὴν γλῶσσαν; Τῆς προσέφεραν οἱ δήμιοι τὴν μάχαιραν καὶ αὐτὴ, ὅπως ὁ δεδεμένος Ἰσαάκ, δὲν ἐσκόρτα. ἀλλ' ὡς νὰ εὕρισκετο εἰς τὸν ὄμωμον τοῦ στόματος μὲ εὐχαρίστησιν ἀνέμενε τὴν ἐσκόπην, διδάσκουσα εἰς τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐνὶ μόνον νὰ ἠμιλοῦν περὶ Χριστοῦ, (ἀλλ' ὅτι πρέπει καὶ νὰ κόπωνται ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἠρπασες λοιπὸν, ὦ γενναίε, τὸ φιλότιμον τῆς θυσίας τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, ἐπειδὴ προσέφερες ἐντὶ τέκνου μονογενοῦς τὸ μονογενὲς βλάστημα τῆς γλώσσης σου. Καλῶς, ὁθεν, καὶ ὁ Χριστὸς σοῦ ἐνεφύτευσε δευτέ-

ραν γλῶσσαν, διότι σὲ εὗρε καλὸν γεωργὸν τῆς πρώτης. Καλῶς, ἐπομένως, σοῦ ἐχάρισε τὴν ἀσάρκον γλῶσσαν, διότι δὲν ἤρμοσεν ἡ σὰρκινος εἰς τὸ ἀγγελικὸν φρόνημα. Καλῶς λοιπὸν σοῦ ἔδωκε τὴν ἠμιλίαν τῆς γλώσσης. Ἐχρησιμοποίησες διὰ θυσίας εἰς τὸν Κύριον τὴν γλῶσσαν σου καὶ αὐτὸς τῆς ἐβάνεισε φωνὴν διὰ νὰ ρητορεύῃ καὶ ἔτσι μεταξὺ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ Χριστοῦ ἔλαβε χώραν μίαν συναλλαγὴν, ὥστε ἡ μὲν γλῶσσα νὰ κοπῆ πρὸς χάριν τοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ Χριστὸς νὰ ἠμιλῇ ἐντὶ τῆς γλώσσης.

Β Πού εἶναι τώρα ὁ Μακεδόνας,⁴²⁰ ὁ ὁποῖος ἀντιμάχεται πρὸς τὸν Παράκλητον ποῦ ἔδωσε τὸ χάρισμα τῶν γλωσσῶν; Ὅτι δὲ δὲν ψευδομαί με τὸ νὰ ἀποδίδω εἰς τὴν θεότητα τοῦ Παρακλήτου τὰς δωρεὰς τῶν χαρισμάτων, μάρτυς μου εἶναι ὁ μακάριος Παῦλος, αὐτὸς ποῦ τώρα εὐὴ πρὸς τὴν ἰδικὴν σὰς ἀγάπην· «Πάντα ταῦτα ἐνεργεῖ ἔνδον καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διαιοῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ, καθὼς βούλεται» (Α' Κορ. 12, 11). Καθὼς βούλεται, λέγει, ἔχι καθὼς τοῦ παραγγέλλου νὰ πράξῃ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ γεμισῶ τὸν νοῦν σας μὲ πλῆθος ἄλλων πραγμάτων. ἐνθυμούμενοι αὐτὴν τὴν φωνὴν ὑπὲρ τοῦ Παρακλήτου, Ἐ ποῦ εἶναι ἰσχυρὸς, ὡς ἀπέλευθον ἐτοίμοι ἀπὸ τὸν χόρον τοῦτον, σκεπτόμενοι μὲν κατ' ἐκείνων μεγάλα, συγχωροῦντες ὅμως αὐτοὺς ποῦ κάποτε ἐπλανήθησαν καὶ προσκυνοῦντες τὴν θεότητα τοῦ Παρακλήτου. Καὶ ἡ μὲν προφητικὴ σάλπιγξ ἐξαγγέλλουσα εἰς τὸν πρότερον τὴν οἰκουμένην εἰς Χριστὸν σωματωῖαν ἔλεγεν· «ὅτι εἰδθήσονται με, λέγει, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν καὶ εὐὴ μεγάλου αὐτῶν» (Ἰερειμ. 31, 34) 420 Α καὶ «Πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τὸ θεῶ τῷ ἀληθινῷ» (Ῥωμ. 14, 11). Καὶ ὁ μὲν προφήτης, ὅπως εἶπα, εἰς τὸ δικτυὸν τῆς θεωνομίας περικλείει κάθε γλῶσσαν, ἡμεῖς δὲ σημεῖον θὰ ἀκούσωμεν καὶ ῥήτορα χωρὶς γλῶσσαν, ὁ ὁποῖος ὑπερασπίζεται τὴν εὐσέβειαν, ὡς κίβραρον τρόπου τινὰ ποῦ ἐνῶ στερεῖται χαρδῆς, εὐφημῆ τὸν θημιουργόν. Ἄς λέγει λοιπὸν καὶ ὁ ἅγιος Ῥωμανὸς τὸ ψαλμικόν. «Ἡ γλῶσσα σου κόσμος γραμματέως ὀυνοσάφους» (Ψαλμ. 44, 1). Ποία γλῶσσα; Ὅχι αὐτὴ ποῦ ἔκοψεν ἡ μάχαιρα, ἀλλ' ἐκεῖνη ποῦ ἐγάλκρυσεν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διότι μόλις ἐλυθῆ ἡ γλῶσσα, τὴν θέσιν τῆς ἔλασεν ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος.

419. Ὁ Μακεδόνας ὅπως ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ἦνεν ἀρχηγὸς τῆς αἵρεσεως τῶν Ἰνδοματωμένων. Ῥορνεῖ δὲ τὸ εἶναι Πνεῦμα ἢν εἶναι θεός, τὸ αὐτὸν πόροσος τῆς ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ πῆσαι καὶ θημιουργοῖα. Κατεβόλεθη ἀπὸ τὴν Σύνοδον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ 381 καὶ τῶν 2' Ἰκωνομετικῆν ἁγίας Συνόδου (381).

Β. Είχον και οι άποστολοι γλώσσας, αλλά διά να φανή ή δύναμις του ενεργούντος Θεού, έπαυσεν ό πηλός και ώμιλει τό πύρ τό ούράνιον. Είχε και ό μωσαιικός Νόμος είκόνα του υπερφυσικού τούτου πράγματος, διότι είχεν ή θάλασσα και τό πύρ. Και τό άποστολικόν πύρ προετύπου επί τής θάλασσας τας φωνάς του κηρύγματος και δίδει φωνήν εις τό άψυχον διά να γίνη πιστευτόν όταν έγγίση τά έμψυχα όργανα. Εάν λοιπόν τό άψυχον ή άψή του πυρός τό μετέβαλεν εις έμψυχον, πώς δέν έπρόκειτο να γεμίση ψυχάς λογικάς δι' άφής διά να ήχηση τό παναρχόνιον μέλος; Αύτην την χάριν την έλαθε και ό άσπίδης Ρωμανός C και μολονότι του έκοψαν την γλώσσαν, εκείνος με μεγαλυτέραν φωνήν ήλεγχε τον τυράννον. Και δέν θα έτόλμα κέν ό τυράννος να προβή εις έκτομήν τής γλώσσης, αν δέν έφοδείο τά ρείματα των έλέγχων, αν δέν κατεπλήσαστο πρώτον από τον χείμαρρον του κηρύγματος, αν δέν ενόμιζεν ότι ήμπορεί να άνοχητίση τά κύματα τής εδαγγελικής ρητορείας. "Ας ίδωμεν όμως από ποίαν ανάγκην κινούμενος ό τυράννος προέβη εις αυτό τό τόλμημα.

3. Θυσιάς κάποτε ό άσθενής τυράννος εις τά είδωλα και καθώς ήτο γεμάτος καπνών και κνίσσαν και σταγόνας άσθεσίας, προχάδην προχωρεί προς την Έκκλησίαν και φέροντας μαζί του και τον γεμάτον με αίματα πέλεκυν, έζήτη έπιμόνως να εθρή τό άναίμακτον θυσιαστήριον D διά να έπιτελέση άθέμιτον θυσίαν. Πλήν ή μανία του τυράννου δέν διέφυγε τής προσοχής του μάρτυρος. Εϋθύς λοιπόν εκείνος τρέξας εις τά προπύλαια του ναού, άνοκώπτει την ήδη φερόμενην πλημύραν τής άσθεσίας και σαν πολυέταρος κυβερνήτης που βλέποντας την θάλασσαν να άπειλή την πύρρον δέν άνέχεται να μένη άδρανής, αλλά διασχίζει όλον τό σκάφος με έλαφρόν περπάτημα και με τό πηδάλιον άφού σκώση την πρύμνην, στρέφει τό πλοίον αντίθετον προς τά κύματα και άφού ύψωση τό κινδυνεύον μέρος διασχίζει καταμεσής την τρικυμίαν και με έπιδειότητα αϋλακώνει τό ύψούμενον πέλαγος, τούτο και ό μακάριος Ρωμανός έκαμεν. Ε "Ενώ ή ειδωλολατρική θάλασσα εδρυχάτο θάλασσημα και έλύσσα έναντίον του σκάφους τής Έκκλησίας και έχυνεν άφρούς αιμάτων κυτά των θυσιαστηρίων, όπλίζεται μόνος του διά να αντιμετώπιση την μαινομένην θάλασσαν και βλέπων ότι τό σκάφος καιρίως θαλλόμενον, άφωτνίζει τον Κύριον που διαμένει εις τό σκάφος και τον άφωτνίζει από τον ύπνον τής μακροθυμίας που εκάθευθε. Βλέπει τό πέλαγος να χερμαίζεται από τους αντι-

θέτους άνέμους και άναφωνεί τους λόγους των μαθητών που έκινδύνευσαν, "Επιστάτα, ούσον, άπολλύμεθα" (Λουκ. 8, 24). Πειραται περιστοιχίζουν τό σκάφος, λυκοί πολιορκούν τό ποίμνιον, λησται κατασκέπτουν τον υμψικόν σου θάλαμον, μοιχά σπρίγματα πολιορκούν από παντού την υμψην, και Α πάλιν ό άρκς τρυπή τον τοίχον του παραδείσου, ό θεμέλιος τής Έκκλησίας, ή πέτρα σαλεύεται, ρίξε λοιπόν εξ ούρανού την ευαγγελικήν σου άγκυραν και στήριξε την πέτραν που σείεται! "Επιστάτα, ούσον, άπολλύμεθα".

Ό κοινός κίνδυνος κάμνει τον μάρτυρα να λαμβάνη και αυτός μέρος και να έμφανίζεται με παρησίαν εις τον Κύριον' αφήνει να τρέξη ή γλώσσα του κατά του τυράννου' σταμάτα, του λέγει, από τον μανιώδη τούτον δρόμον σου τυράννε' κατάλαθε την άδυναμίαν σου, οεθάσου τά όρια του σταυρωθέντος' όρια δε του σταυρωθέντος δέν είναι οι τοίχοι τής Έκκλησίας, αλλά τά πέρατα τής οικουμένης. Αποτινάξτε την άχλυν τής μανίας, κύτταξε την γην και ένθυμού την άσθενήν τής φυσείας σου. Β "Ανάδελφε εις τον ούρανον και άναλογιάσου τό μέγεθος του πολέμου. Αποστρέφου την άσθενήν συμμαχίαν των δαιμόνων. Σκέψου ότι οι δαίμονες, έχοντας κτυπήθη από τον σταυρόν, οε προτείουν προσάτην των θυμών των. Τι δίκεις τά άκατάληπτα; Τι τοξείας τά άπάρναι; Μήπως ό Θεός περιορίζεται με τοίχους; Τό θεϊον είναι άπειρον. Μήπως ό Κύριός μας βλέπεται με σάρκινους όφθαλμούς; Διότι είναι άθεώρητος και άσχημάτιστος κατά την υσίαν του, άνθρωπίνως μόνον περιγράφεται και βλέπεται. Μήπως κατοικεί εις τον λίθον και εις τό ξύλον των αγαλμάτων, πωλών την πρόνοιόν του εις την τιμήν ενός βοός και ενός προβάτου; Μήπως λοιπόν ό θωμός γίνεται μεσίτης εις τας συναλλαγάς του; Αύτη ή αήθεις παραιτεί μόνου εις τους ίδιούς σου άπλήστους δαίμονας. C "Ό ίδικός μου Κύριος, ή μάλλον ό των όλων Κύριος Χριστός κατοικεί εις τον ούρανον και κατευθύνει τον κόσμον και θυσία δι' αυτών άποτελεί ψυχή ή όποία βλέπει τον ούρανον, μια τριφή δι' αυτών, ή σωτηρία των πιστών.

Παύσε λοιπόν να ύψώσης τά όπλα κατά τής Έκκλησίας, τό ποίμνιον εις την γην και ό ποιμήν εις τον ούρα-

101. Τούτοις φανερώνται πόσον ταπεινή ήσαν ελπίς οι ειδωλολάτραι διά τον Θεόν των, άστε από την ελπίαν αυτήν προσφερομένοι εις Ησάιν εις αϊώνίους ζώνης να έκαταύον και τό μέγεθος τής προς τους άνθρώπους σου βίας των.

νόν· εἰς τὴν γῆν αἱ κληματίδες καὶ ἡ ἄμπλος εἰς τὸν αὐρανόν· ἂν λοιπὸν κόψῃς τὰς κληματίδας αὐξάνεις τὴν ἄμπλον. Εἶναι πλήρεις αἱμάτων αἱ χεῖρες σου, τὸ εἶφος σου σφάζει ὄλογα θύματα· λυπήσου τὰ ἀνάτλια θρέμματα καὶ δι' ἡμᾶς ποῦ αὐτὸν ἐλέγχμεν ἄρσεν τὸ φονικὸν ὄργανον. Λυπήσου τὰ ἀνάτλια θρέμματα· καὶ σφάζε ἡμᾶς ποῦ αὐτὸν καταγροσώμεν. Διότι δὲν φοβούμαι τόσον τὴν μάχαιρον ποῦ φονεῖ ἀνθρώπους, ὅσον τὸν πέλεκυν ποῦ σφάζει διὰ τὴν θυσίαν. Ὁ ἦ ὑδροφόνος μάχαιρα διαμελίζει τὸ σῶμα, ἐνῶ ὁ ἐπιθώμιος πέλεκυς ἐξολοθρεύει κατὰ ὅμα καὶ θύτην. Κόψε τὸν ἰδικόν μου τράχηλον καὶ μὴ μολύνῃς τὸ θυσιαστήριον. Ἔχεις ἐμπρός σου σφάγιον αὐτόκλητον διὰ τὴν θυσίαν, διατί κρατεῖς δεμένον ἀκμῆ τὸν ταῦρον ποῦ σηκώνει τὸ κεφάλι του ἐπάνω; Ἐάν ἐπιθυμῆς νὰ θυσιάσῃς, θυσιάζε λογικόν σφάγιον εἰς τὰ προσηύχαια τῆς Ἐκκλησίας.

Δὲν ὑποφέρει ὁ τύραννος τὴν ὑπερβολικὴν παρηγοσίαν τοῦ μάρτυρος. Ἐ ἀλλ' εὐθὺς ἀρχίζει τὸ ἔργον τῆς θυσίας ἀπὸ τὴν γλώσσαν. Κόπτει τὴν γλώσσαν, ὄχι διότι ἤθελε νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀλλὰ πολεμῶν τὸ κήρυγμα, ὄχι τόσον διότι ἐφθόνη τὸν κήρυκα, ὅσον διότι κατηγορεῖ τὸν κηρυσσόμενον Χριστόν. «Ἄλλ' ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν» (Α' Κορ. 3, 19), τὸ ἀποκοπὴν ὄργανον τῆς φωνῆς ἀποστελεῖ ἀπὸ τὸν οὐρανόν καὶ μὲ ἀάρατον γλώσσαν βοηθεῖ τὴν ἀδύνατον φωνὴν καὶ χαρίζεται εἰς τὸν ἀφωνον φωνήν, φανερόντως ἐμπράκτως εἰς τὸν τύραννον τὴν ἀνθρώπινην δημιουργίαν. 422 Α Καὶ ὅπως αἱ τεχνίται ποῦ ἀνοίγουν τὰ φρέατα σκάπτοντας τὰ φλέβας τοῦ νεροῦ κἀνοῦν νὰ τρέχῃ ἀφωρότερον, ἔτσι καὶ ὁ τύραννος σκάπτοντας μετὰ τὴν μάχαιραν τὴν ῥίζαν τῆς γλώσσης, ἔκαμε νὰ χύνωνται ὀρηκτικότεροι οἱ κρουνοὶ τῶν ἐλέγχων.

Θὰ ἤθελα μέχρι τέλους νὰ ἐντυφίωμαι εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτῆν τοῦ μάρτυρος, ἀλλ' ἔφθασε τὸ ὄριον τοῦ κανονικοῦ χρόνου καὶ μοῦ παραγγέλλει νὰ σιωπῶ, διότι καὶ δι' ἐσᾶς εἶναι ἀρκετὰ πρὸς ὠφέλειαν τὰ λεχθέντα καὶ ἀπαραίτητα τὰ διδάγματα τοῦ πατρὸς διὰ νὰ ὀλακλήρωθουν τὰ λεχθέντα, τὰ ὁποῖα ἄς περιπτυχθῶμεν διὰ τῆς μνήμης μας καὶ εἰς ὅσα πρόκειται νὰ λεχθῶν ἄς ἀνοίξωμεν τοὺς αὐλακὰς τῆς ψυχῆς, πρὸ πάντων ἄς προσκυνήσωμεν τὸν θεματοῦργόν Χριστόν, διότι εἰς αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

421. Θρέμματα—τὰ ἀναθρέμματα, τὰ εἶδη. Μεταφορικῶς καλεῖται θρέμματα τοὺς χριστιανούς, οἱ ὅποιοι σφάζονται ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρων ὄλων θρέμματα διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐκείν.

Εἰς τὰς ἁγίας Μαρτύρας Βερνικὴν καὶ Προδοκίαν Παρθένους καὶ Δομνινὰν τὴν Μητέρα Αὐτῶν, ὁμιλία ἐγκομιαστικὴ

Α Ἰ. Δὲν ἐπέρασαν ἀκόμη εἰκοσὶν ἡμέραι ἀφ' οὗ ἐπετέλεσαμεν μνησὶν τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ ἤδη μαρτύρων μνησὶν ἐπιτελοῦμεν. Εἶδες πόσον γρηγορὸς εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ; Αἱ βασιλίσαι αὐταὶ ἐσφάγησαν δι' ἐκεῖνο τὸ πρόβατον· δι' ἐκεῖνον τὸν ἀμνὸν αὐτὰ ἐδῶ τὰ θύματα καὶ δι' ἐκεῖνην τὴν θυσίαν αὐταὶ ἐδῶ αἱ προσφοραὶ. Δὲν ἔχομεν ἀκόμη εἰκοσὶν ἡμέρας ποῦ ἐωρτάσαμεν τὴν ἑορτὴν τοῦ Σταυροῦ καὶ εὐθὺς ἐβλάστησε τὸ ἔξυλον τοῦ Σταυροῦ τὰ καλά θλαστήματα τῶν μαρτύρων. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ κατορθώματα ἐκεῖνου τοῦ θανάτου. Ἴδε λοιπὸν τὴν ἀπόδειξιν τῶν τότε λεχθέντων σήμερον νὰ ἐκπληροῦνται ἐμπράκτως. Τότε ἔλεγον, «Συνέκλεισε πύλας χαλκᾶς καὶ μοχλοῦς σιδηροῦς συνέθλασε» (Ψαλμ. 106, 16)· σήμερον αὐτὰ δεδαισύνονται ἐμπράκτως. Διότι δὲν ἐβρασαν τὰς χαλκᾶς πύλας ὁ Χριστὸς τοῦ ἄδου, ποτὲ δὲν θὰ ἐταλοῦσαν γυναῖκες κλεισμένας τόσον εὐκόλως νὰ τὰς διέλθουν. Β Ἐάν δὲν ἔβρασε τὸν σιδηροῦν μοχλὸν τῆς βύρας, ποτὲ κόραι νεαρᾶι δὲν θὰ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ τὸν ἀφαιρέσουν. Ἐάν δὲν ἤχρηστευσε τὴν φυλακὴν, ποτὲ δὲν θὰ εἰσῆρχοντο εἰς αὐτὴν μετὰ τὸσον ἀφοδίαν αἱ μάρτυρες.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός, περιφρονεῖ τὸν θάνατον γυνῆ, γυνὴ ἢ ὁποῖα εἰσῆγαγεν εἰς τὴν ζωὴν μας τὸν θάνατον, τὸ παλαιὸν ὄπλον τοῦ διαβόλου· τοῦτο τὸ ἀσθενὲς καὶ εὐκόλως θλαπτόμενον ὄργανον ἐγένεν ὄπλον ἀκαταγώνιστον. Γυναῖκες περιφροναῖ τὸν θάνατον, ποῖος δὲν θὰ ἐξεπλήττετο; Ἐ ἄς ἐντρέπονται οἱ εἰδωλολάτραι, ἄς κρυφθοῦν ἀπὸ ἀντροπὴν αἱ ἀρνούμενοι τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ Ἰουδαῖοι. Εἰπέ μοι λοιπὸν ποῖαν ἀπόδειξιν τῆς ἀναστάσεως ἐκείνης ζητεῖς μεγαλυτέραν ἀπὸ αὐτῆν, ὅταν θλάτῃς νὰ συντελέσῃται τέτοια ἀλλαγὴ πραγμάτων; Γυναῖκες περιφρο-

422. Δὲν γινώσκωμεν βεβαιῶς περὶ πόσα στοιχεῖα ἄπ' ὅσα συναντῶμεν περὶ αὐτῶν εἰς τὴν παραβολὴν ἐκείνην. Φαίνεται ὅμως ὅτι κατήγγιοντο ἐπὶ κάποιαν πύλιν τῆς Βύρας, ἢ τῆς περιστερῆς καὶ γειννείσθαι πρὸς τὴν Ἰουδαίαν τῆς Μεσοποταμίας. Ὅπως νὰ ἤμυροῦσαν νὰ διαφύγουν εἰς αὐτὴν ἐν καιρῷ ἐνάγκης.

νούν τὸν θάνατον, πρῶγμα πού ἦτο φοβερόν καὶ φρικῶδες ἄλλοτε καὶ εἰς ἀγίους ἄνδρας.

Γνώρισε λοιπὸν τὸν φόβον πού ἐπροξέτει αὐτός ἀλλοτε, ὥστε, βλέπων τὴν τυρινὴν τοῦ περιφρόνησι, νὰ θαυμάσης τὸν αἴτιον τῆς μεταβολῆς Θεοῦ. Μάθε τὴν προηγουμένην τοῦ δυνάμιν, ὥστε, δὴς τὴν παρούσαν τοῦ ἀδυναμίας, νὰ εὐχαριστήσῃς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐξεργίωσε τελείως τὰ νεύρα σου. Τίποτε πῶς ἰσχυρόν, ἀγαπήτη μου, ἀπὸ ἐκείνου πρὶν καὶ τίποτε πῶς ἀσθενές ἀπὸ ἡμᾶς. Τώρα ὁμως τίποτε δὲν εἶναι πῶς ἀσθενές ἀπὸ ἐκεῖνον Ὡ καὶ τίποτε πῶς ἰσχυρόν ἀπὸ ἡμᾶς. Εἶδες πόσον καλὴ εἶναι ἡ μεταβολὴ πῶς συνέθη; Πῶς ἔκαμε τὰ ἰσχυρὰ ἀσθενῆ καὶ τὰ ἀσθενῆ ἰσχυρὰ ὁ Θεός, ἐξ ἀμφοτέρων τούτων δεικνύων εἰς ἡμᾶς τὴν δυνάμιν του;

Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ ἀποτελοῦν μόνον ὑπόθεσιν τὰ λεγόμενα, φέρω ἀμέσως καὶ τὴν ἀπόδειξιν των. Καὶ εἴν νομίζης, πρῶτον ὅς δειξόμεν ἐκεῖνο, τὸ πόσον ἐφοβοῦντο τὸν θάνατον πρὶν οἱ ἄνθρωποι ὄχι μόνον ἁμαρτωλοὶ, ἀλλὰ καὶ ἅγιοι, οἱ ὅποιοι εἶχον πολλὴν παρησίαν πρὸς τὸν Θεόν, πλοῦσιοι εἰς κατορθώματα καὶ ἐπιτυχόντες κάθε εἴδος ἀρετῆς. ⁶²⁵ Α Καὶ τὰ ἀναφέρω αὐτὰ ὄχι διὰ νὰ ὑποτιμώσωμεν τοὺς ἄγιους, ἀλλὰ διὰ νὰ θαυμάσωμεν τὴν δυνάμιν τοῦ Θεοῦ. Πόθεν λοιπὸν εἶναι φανερόν ὅτι ἄλλοτε ἦτο φοβερόν τὸ προσώπειον τοῦ θανάτου καὶ οἱ πάντες εἶχον φόβον καὶ ἔτρεμον; Ἄπὸ τὸν Πατριάρχην πρῶτον. Διότι ὁ Ἄβραάμ ὁ πατριάρχης, ὁ δίκαιος, ὁ φίλος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀγκαταλείψας πατρίδα καὶ οἰκίαν καὶ συγγένειαν καὶ φίλους καὶ περιφρονήσας ὅλα τὰ παρόντα διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ τὸσον ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον, ὥστε δταν ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, νὰ εἴπῃ εἰς τὴν γυναῖκα του τὰ ἑξῆς: Β «Γινώσκω ὅτι γυνὴ εὐπρόσωπος εἶ σύ· ἔσται οὖν ὡς ἂν ἰδῶσι σε οἱ Αἰγύπτιοι, σὲ μὲν περιποιήσονται, ἐμὲ δὲ ἀποκτενοῦσι. —Τί λοιπόν; —Εἰπέ δτι: ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι. ἵνα εὐ μοι νένηται διὰ σὲ καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐνεκὲν σου» (Γέν. 12, 11 - 13). Τί εἶν' αὐτὸ ἔνιε καὶ πατριάρχης: Παραβλέπεις τὴν γυναῖκα σου ἀτιμαζομένην καὶ τὴν συζυγικὴν κλίτην βλαπτομένην καὶ τὸν γάμον ὑπονομιζόμενον; Εἰπέ μου, τὸσον πολὺ φοβῆσαι τὸν θάνατον! Καὶ δὲν παραβλέπει μόνον, ἀλλὰ καὶ σχεδιάζει δάλλον μὲ τὴν γυναῖκα ἰαζὶ καὶ ὑποκρίνεται μαζί τῆς τὸ δόγμα τῆς ὕβριος καὶ κάμνει τὸ πᾶν διὰ νὰ μὴ φανερωθῆ ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων ὁ ὁποῖος ἀγχιέσει νὰ διαποῖσῃ τὴν μοιχείαν καὶ ἀφοῦ ἀφίσσας ἀπὸ αὐτὴν τὸ ὄνομα τῆς συζύγου, τὴν μετῆμιέσας μὲ τὸ προσώπειον τῆς ἀδελφῆς; C

Φοβοῦμαι ὁμως μήπως ἐνῶ σπεύδομεν νὰ παραλύσωμεν τὴν δυνάμιν τοῦ θανάτου, φανοῦμεν ὅτι κατηγοροῦμεν τὸν ἅγιον. Δι' αὐτὸ θὰ προσπαθῶ νὰ κάμω καὶ τὰ δύο καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ θανάτου νὰ δεῖξω καὶ τὸν ἅγιον τοῦτον νὰ ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν μοιχὴν αὐτὴν. Πραγματικῶς ὁμως εἶναι ἀνάγκη νὰ δεῖξωμεν ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον καὶ τότε νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὰς κατηγορίας.

Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν ποῖον ἀφορτὸν καὶ φοβερόν πρῶγμα ὑπέμεινε. Διότι τὸ νὰ βῆ καεὶς σύζυγον ἀτιμαζομένην καὶ μοιχευομένην εἶναι πῶς ἀφορτὸν καὶ ἀπὸ ἀπειροῦς θανάτους. Καὶ τί λέγω μοιχευομένην; Καὶ ἂν εἴχῃ εἰς τὴν ψυχὴν ἔστω καὶ ἀπλὴν μόνον ἰβάν ὑποψίας, ὅλος ὁ βίος του γίνεται ἀβίωτος. Διότι τὸ πάθος τῆς ζηλοτυπίας εἰς αὐτὸς εἶναι πῶς καὶ φθὸς ἀδυναμίστος καὶ θηλῶν κάποιος τὸ τυρανικὸν καὶ ἀπαραίτητον αὐτοῦ, ἔλεγε: Δ «Μετὸς γὰρ ζήλου θυμὸς ἀνδρός αὐτῆς οὐκ ἀνταλλάσσεται οὐδενὸς λύτρου τὴν ἐχθραν, οὐδὲ μὴ φείσεται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, οὐδ' οὐ μὴ διαλυθῇ πολλῶν δάρων» (Παρ. 6, 34 - 35). Καὶ πάλιν ἄλλοι: «Ζηλῶς ὡς ὄδης ζήλος» (*Ἄσμα 8, 6). Ὅπως, λέγει, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατενώσῃ κανεὶς τὸν ἄδην μὲ χρήματα, ἔτσι δὲν ἔμπορεῖ νὰ παρηγορήσῃ κανεὶς καὶ νὰ καταπραυνῇ τὸν ζηλοτυποῦντα. Πολλοὶ μάάλιστα πολλάκις καὶ διὰ τὴν ζωὴν των ἠδιαφόρησαν προκειμένου νὰ ἀνεύρουν τὸν μοιχὸν καὶ εὐχαρίστως θὰ ἐδοκίμαζον τὸ αἷμα τοῦ ἀτιμάσαντος τὴν σύζυγον των καὶ τὰ πάντα θὰ ποσιμώσαν καὶ νὰ κάμουν καὶ νὰ πᾶθουν δι' αὐτό. Ε Ἄλλ' ὁμως τοῦτο τὸ ἀφορτὸν πάθος, τοῦτο τὸ τυρανικὸν καὶ ἀναπόθεκτον ὑπέμεινε ὁ δίκαιος πολὺ ὑπερβολικὰ καὶ παραβλέπει τὴν γυναῖκα, ἐνῶ ἀτιμάζεται διὰ τὸν φόβον τοῦ θανάτου καὶ τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του.

2. Ὅτι λοιπὸν ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον γίνεται σαφές ἀπὸ αὐτὸ. Εἶναι καιρὸς ὁμως νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὴν ἐνοχλὴν καὶ τὴν κατηγοροῦσαν σχετικῶς, τὴν ὁποίαν προηγουμένως ἐβήλωσε. ⁶³⁰ Α Καὶ ποία εἶναι λοιπὸν αὐτὴ ἡ κατηγορία; Ἐποεπε, λέγει, νὰ ἀποθάνῃ μᾶλλον, παρὰ νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὴν σύζυγον του πού ἠτιμάδετο καὶ τοῦτη εἶναι αὐτὸ διὰ τὸ ὅποιον μερικοὶ τὸν κατηγοροῦν, ὅτι βηλαδὴ ἐποστίμησε μᾶλλον νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του, παρὰ τὴν σωφροσύνην τῆς γυναίκας του. Τί λέγεις; Ἐπρεπε μᾶλλον νὰ ἀποθάνῃ παρὰ νὰ πηλαθῆσῃ τὴν ἀτιμαζομένην σύζυγον του; Κι τί θὰ ἄκέρβιζε περισσότερον; Διότι, εἴν ἐπρόκειτο μὲ τὸν θάνατον του νὰ ποσουλῆσῃ τὴν σύζυγον του ἀπὸ τὴν ἀτίμωσιν, καλῶς τὰ ὑποστρίψετε αὐτὰ. Ἐάν ὁμως καὶ μὲ τὸν θάνατον του τίποτε δὲν

θά ωφελήσῃ τὴν γυναῖκα του ὡς πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀπὸ τὴν ἀτιμίαν, διὰτὶ ἀσκόπως καὶ ἀπλῶς νὰ προδῶσῃ τὴν ζωὴν του; Καὶ διὰ νὰ ἀντιληφθῆς ὅτι οὐτε μὲ τὸν θάνατον του ἐπρόκειτο νὰ τὴν σώσῃ ἀπὸ τὴν μοιχείαν, ἄκουσε τί λέγει Β «Καὶ ἔσται ὡς ἂν ἴδωσι σε οἱ Αἰγύπτιοι, σὲ μὲν περιποιήσονται, ἐμὲ δὲ ἀποκτενοῦσι» (Γεν. 12, 12). Δύο ἐπομένως ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν ἄσποτα, μοιχεία καὶ φόνος. Δὲν ἦτο λοιπὸν τοῦτο σημεῖον τυχαίας συνέσεως τὸ νὰ ἀποφύγῃ τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο. Διότι, εὖν ἐπρόκειτο (θὰ εἶπω καὶ πάλιν τὸ ἴδιον) προσφέροντας τὴν ζωὴν του νὰ ἀπαλλάξῃ ἐκείνην ἀπὸ τὴν ἀτιμίαν καὶ φονεύοντες ἐκείνους τὸν δίκαιον δὲν θὰ ἤγγιζον τὴν Σάρραν, δικαίως θὰ τὸν ἐκατηγόρει. Ἐὰν ὅμως καὶ μὲ τὸν θάνατόν του πάλιν ἐπρόκειτο νὰ ἀτιμασθῇ ἡ γυνὴ, διὰτὶ λοιπὸν κατηγόρει τὸν δίκαιον, ὁ ὁποῖος δεδαιώξ, ἀγῶ ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν δύο κακὰ μαζί, ἡ μοιχεία καὶ ὁ φόνος, μὲ τὴν σοφίαν του σκέψιν ἠμποδίζε τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο, δηλαδὴ τὴν ἀνδροφονίαν; C Δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα μάλιστα θὰ ἔπρεπε καὶ νὰ ἐπαινῆται, ὅτι ἐφύλαξε τὴν χεῖρα τοῦ μοιχοῦ ἀπὸ αἷμα.

Ὅστε θὰ ἠμπορούσεσθε θέβαια νὰ εἴπησθε καὶ τὸ ἄλλο, ὅτι μὲ τὸ νὰ πῆ δι' αὐτὴν ὅτι εἶναι ἀδελφὴ του, μὲ αὐτὸ ὡθῆσε τὸν Αἰγύπτιον εἰς τὴν διάπραξιν τῆς ἀτιμίας. Διότι καὶ ἂν ἔλεγεν ὅτι εἶναι σύζυγός του, οὐτε ἔτσι θὰ ἀπέφυγε τὸ κακὸν καὶ τοῦτο τὸ ἐδήλωσεν ὁ ἴδιος ὅταν εἶπεν «Ὡς ἂν ἴδωσι σε, ἐροῦσιν, ὅτι γυνὴ αὐτοῦ αὐτὴ καὶ ἀποκτενοῦσι με, σὲ δὲ περιποιήσονται». Ὡστε, εὖν ἔλεγεν ἐκείνη ὅτι εἶμαι σύζυγός του, θὰ ἐγίνοντο καὶ μοιχεία καὶ φόνος, ἐπειδὴ δὲ εἶπε, ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἶμαι, ἠμποδίζε τὸν φόνον. D Βλέπεισθε πῶς ἐματρίασε τὸ ἐν ἑκ τῶν κακῶν μὲ τὴν σύνεσίν του, ἐνῷ ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν ἀμφότερα;

Θέλεις νὰ μάθῃσθε ὅμως καὶ πῶς μεῖναι τὸ ἐγκλημα τῆς μοιχείας πάλιν κατὰ τὴν δυνάμιν του, ὥστε νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ γίνῃ ἐκείνος τέλειος μοιχός; Ἄκουσε καὶ πάλιν ἀκριβῶς τοὺς ἴδιους τοὺς λόγους τῶν. «Ἐίπε, λέγει, ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἶμι». Τί λέγει; Αὐτὸς ποῦ λαμβάνει ἀδελφὴν δὲν εἶναι μοιχός, διότι ὁ μοιχὸς ἀπὸ τὴν πρόθεσίν του κρίνεται, καθότι καὶ ὁ Ἰούδας ποῦ συνεμάρτη μὲ τὴν νόμωφον του Θάμαρ, δὲν ἐθεωροῦτο μοιχός. Διότι δὲν ἐπήγεον ὡσάν εἰς νόμωφον του, ἀλλ' ὡσάν εἰς πόρνην γυναῖκα. E Ἔτσι καὶ ἐδῶ ὁ Αἰγύπτιος ποικεμένου νὰ τὴν λάβῃ ὅχι ὡς σύζυγον τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλ' ὡς ἀδελφὴν, δὲν ἐπρόκειτο νὰ θεωρηθῇ μοιχός. Εἰς τί ὠφελούσε ὅμως τοῦτο τὸν Ἀ-

βραάμ, λέγει, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζεν ὅτι ἐξέβιδε τὴν γυναῖκα του καὶ ὅχι τὴν ἀδελφὴν του; Πλὴν οὐτε καὶ τοῦτο καταλογίζεται ὡς ἐγκλημα. Διότι, εὖν ἐπρόκειτο, ἀκούων ὅτι εἶναι γυνὴ αὐτοῦ, νὰ ἀπόσχη ἀπὸ τὴν ἀτιμίαν, εὐλόγως θὰ ἐκατηγόρει τὸν δίκαιον. Ἐὰν ὅμως δὲν ἐπρόκειτο καθόλου νὰ προστατεύσῃ τὴν Σάρραν τὸ δυνάμη τῆς συζύγου, ὅπως λέγει καὶ ὁ ἴδιος, 437 A ὅτι «Ἐροῦσιν, ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστὶν αὐτὴ καὶ περιποιήσονται σε», πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ θαυμάξῃ καυεὶς τὸν δίκαιον ποῦ εἰς τόσον δύσκολον κατάστασιν ἠμπούσε νὰ προφυλάξῃ τὸν Αἰγύπτιον ἀπὸ τὰ αἵματα καὶ κατὰ τὴν δυνάμιν του νὰ παρηγορηθῇ αὐτὸς ἀπ' ἐαυτοῦ διὰ τὸ ἐγκλημα τῆς ἀτιμώσεως.

Ἄς φέρωμεν ὅμως τὸν λόγον καὶ εἰς τὸν ἀπόγονόν του τὸν Ἰακώβ καὶ θὰ εἶδῃ καὶ ἐκείνον νὰ φοβῆται καὶ νὰ τρέμῃ τὸν θάνατον ἀνθρώπου ποῦ ἐβείξεν ἀπὸ τὴν πρώτῃν ἀκόμη ἡλικίαν ἀποστολικὴν φιλοσοφίαν. Διότι αὐτὸ ποῦ ἰνομοθέτει ὁ Παῦλος διὰ τοὺς χριστιανούς, λέγων, B «Ἐχοντες τροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις ἀρκουθήσεμεθα» (Α' Τιμ. 6, 8), τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐξήτησεν ἀπὸ τὸν Θεόν εἰπών, «Ἄν ὦρῃ μοι Κύριος ἄρτον φαγεῖν καὶ ἱμάτιον περιβάλλεσθαι ἀρκεί ἡμῖν» (Γεν. 28, 20). Πλὴν καὶ αὐτὸς ὁ ὁποῖος δὲν ἐζήτηε τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα, ὁ ὁποῖος ἠδιαφόρησε διὰ τὴν οἰκίαν του, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὰς εὐλογίας, ὁ ὁποῖος ἐπίσθη διὰ τῆς μητρός του, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀγαπητὸς εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν σοφίαν του ἐβίωσε τὸν νόμον τῆς φύσεως (διότι, ἐνῷ ἦτο δευτερότοκος, ἔλαβεν ὡς πρῶτος τὰς εὐλογίας τοῦ πατρὸς του), ὁ ὁποῖος τόσα πάλαι κατῶρθωσεν, ὁ ὁποῖος τόσα μεγάλα ἐφιλοσόφησεν, ὁ ὁποῖος τόσην εὐσεβείαν ἐπέδειξε, ἔπειτα ἀπὸ ἀπειρα κατορθώματα, ἔπειτα ἀπὸ ἀπειρα ἀκάματτα, ἔπειτα ἀπὸ ἀπειρα παλαιώματα καὶ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους στεφάνους, ἐπιστρέφωμεν εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἐνῷ ἐπρόκειτο νὰ συναντήσῃ τὸν ἀδελφόν του, C ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ τὸν βῆ ὡσάν θῆρον καὶ φοβούμενος τὴν μνησκαλίαν του, προσπίπτει εἰς τὸν Θεόν καὶ τὸν παρακαλεῖ «Ἐξελού με ἐκ χειρὸς Ἰησοῦ τοῦ ἀδελφοῦ μου, λέγων, ὅτι φοβοῦμαι ἐγὼ αὐτὸν μήποτε Ἰθὺν πατάξῃ με καὶ μητέρον ἐπὶ τέκνοιον» (Γεν. 32, 11). Εἶδες πῶς φοβεῖτο καὶ αὐτὸς τὸν θάνατον; πῶς τρέμει καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεόν δι' αὐτό; Θέλεις νὰ σοῦ δείξω καὶ ἄλλον μὲλλον ἀνθρώπου ποῦ ἔπαθε τὸ ἴδιον πρᾶγμα; Σκέψου τὸν προφήτην Ἠλίαν, τὴν οὐρανομήτῃ ἐκείνην καὶ θεῖον ψυχὴν. Ἐκείνος λοιπὸν ὁ ὁποῖος ἐκλείει τοὺς οὐρανοὺς καὶ πάλιν τοὺς ἡνο-

ξε, ὁ ὁποῖος κατεβίβασεν ἐκ τῶν οὐρανῶν τὸ πῦρ, ὁ ὁποῖος προσέφερε τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην θυσίαν, ὁ ὁποῖος ἔδειξε ζῆλον ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἰς ἀνθρώπινον σῶμα παρουσίασε θίον ἀγγελικόν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὴν μηλωτὴν του, ὁ ὁποῖος ἐγένετο ἀνώτερος ἀπὸ ἅλους τοὺς ἀνθρώπους, τόσοσιν τρέμει καὶ φοβεῖται τὸν θάνατον, ὥστε καὶ μετὰ ἀπὸ ἅλα αὐτά, μετὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θυσίαν, μετὰ ἀπὸ τὴν μηλωτὴν καὶ τὴν ἄρμιναν καὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν τῶσιν παρηγοσίαν πρὸς τὸν Θεὸν νὰ φοβῆται ἐν ἀσημαντῶν γυναικῶν καὶ νὰ φύγη δι' αὐτό. Διότι, ἐπειδὴ εἶπεν ἡ 'Ιεζάβελ· «Τάδε ποιῆσαι μοι οἱ θεοὶ καὶ τάδε προσθήσονται, εἰ μὴ ἀθροῖον τὴν ψυχὴν σου θύσωμαι ὡς τὴν ψυχὴν ἑνὸς τῶν τεθνηκότων. Ἐφοβήθη Ἥλιος, φησί, καὶ ἔφυγεν ὁδὸν ἡμερῶν τεσσαράκοντα» (Γ' Βασ. 19, 2-3).

Ε 3. Εἶδες πᾶς εἶναι φοβερός ὁ θάνατος; Ἄς θαυμάσωμεν λοιπὸν τὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἐκείνος ἦτο φοβερός εἰς τοὺς προφήτας, τὸν ἔκαμεν εὐκαταφρόνητον εἰς τὰς γυναῖκας. Ὁ Ἥλιος ἀπέφυγε τὸν θάνατον, αἱ γυναῖκες κατέφυγον εἰς τὸν θάνατον, ἐκείνος ἀπεσκόρπησεν ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ αὐτὰι τὸν ἐπέβιασαν. Εἶδες πόσον ριζικὴ ἀλλαγὴ ἐγένετο; Οἱ περὶ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἥλιον ἀγωνιοῦν διὰ τὸ τέλος των, ἐνῶ γυναῖκες σάν πηλὸν τὸν κατεπάρτησαν μετὰ τοὺς πόδας των. Ἄλλ' ἄς μὴ κατηγορήσωμεν οὐτε ἐκείνους τοὺς ἀγίους, ἢ ἀσθένεια ἀνήκεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· ἡ κατηγορία δὲν ἦτο προϊόν τῆς προαιρέσεώς των. ^{εστ} Ἀ Τότε ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ εἶναι φοβερός ὁ θάνατος, διὰ νὰ φανῆ ἀργότερον τὸ μέγεθος τῆς χάριτος, διότι ἦτο καταδικὴ ἐκείνος ὁ θάνατος. Διὰ τοῦτο δὲν ἤθελε νὰ παύσῃ ἡ ἀπειλὴ τῆς καταδικῆς, διὰ νὰ μὴ γίνουεν ἀργότερον πικρὰ ῥάθυμοι οἱ ἄνθρωποι. Ἄς μείνῃ, λέγει, ἡ ἀπόφασις παραχρῆμα φόβον εἰς αὐτοὺς καὶ σωφρονίζουσα, διότι θὰ ἔλθῃ καιρὸς κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἀπὸ αὐτῆν τὴν ἀγωνίαν θὰ ἀπαλλαγούνη, πρᾶγμα ποῦ συνέβη. Τὸ ὅτι λοιπὸν μὲς ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν αὐτῆν, μὲς τὸ φανερώουνη οἱ μάρτυρες, μὲς τὸ φανερώουνη ἑμῶς καὶ πρὶν ἀπὸ τοὺς μάρτυρας ὁ ἀπόστολος Παῦλος. ἤκουσας εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὸν Ἀβραάμ νὰ λέγῃ, ὅτι, «Σὺ μὲν περιποιήσονται, ἐγὼ δὲ ἀποκτενοῦμαι». ἤκουσες τὸν Ἰακώβ νὰ λέγῃ, «Ἐξελεύ με, Κύριε, Ἐ ἐκ χειρὸς Ἰησοῦ τοῦ ἀδελφοῦ μου ὅτι φοβοῦμαι αὐτὸν ἐγώ». Εἶδες καὶ τὸν Ἥλιον νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἀπειλὴν γυναικὸς ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου; Ἄκουσε τώρα πᾶς διακείται ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐναντι τοῦ πράγματος τούτου, ἀντὶ τὸν νομίζῃ φοβερόν, ὅ-

πως καὶ ἐκεῖνοι, ἐάν λυπητὰ ποῦ ἔρχεται ἐναντίον του ὁ θάνατος καὶ φοβῆται. Τούτωντιον μάλα καὶ θεωρεῖ αὐτὸν ποθητὸν πρᾶγμα. Διὰ τοῦτο λέγει «Τὸ ἀναλύσαι με καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι πολλῶν κρείσσον» (Φιλίπ. 1, 23).

Εἰς ἐκείνους φοβερόν, ἐκ' αὐτὸν ἐδῶ ἀνώτερον· εἰς ἐκείνους ἀνδρες, εἰς αὐτὸν εὐχάριστον καὶ λίαν εὐλόγως. Διότι, πρὶν ὁ θάνατος κατεβίβασεν εἰς τὸν ἄδην, τώρα ἑμῶς ὁ θάνατος ἐξαποστέλλει εἰς τὸν Χριστόν. Ἐ Διὰ τοῦτο ὁ μὲν Ἰακώβ λέγει, «Κατάξτε τὸ γράμα μου μετὰ λύτης εἰς ἄδην» (Γεν. 42, 38), ὁ δὲ Παῦλος ἔλεγε, «Τὸ ἀναλύσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι με πολλῶν μᾶλλον κρείσσον» (Φιλίπ. 1, 23). Ἐλεγε δὲ αὐτὰ ὅχι διότι ἐμμέμφοτος τὴν παρούσαν ζωὴν (ἀλοιμῶνον· ὡς προφυλασσόμεθα διὰ νὰ μὴ δίδωμεν ἀφορμὰς προστριβᾶν εἰς τοὺς αἰρετικούς), οὐδὲ διότι τὴν ἀπέφευγεν ὡς κάτι τὸ κακόν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπεθύμει τὴν καλύτεραν, τὴν μέλλουσαν. Διότι δὲν εἶπεν ὅτι τὸ νὰ ἀποθῆναι κακεῖ καὶ νὰ εἶναι μετὰ τὸν Χριστόν εἶναι ἄπλως καλόν, ἀλλὰ κρείσσον καὶ τὸ κρείσσον εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ κάτι ποῦ εἶναι καλόν. Διότι, ὅπως ἔστιν λέγει, ὅτι «ὁ ἐκαρμίζων καλῶς ποιεῖ, ὁ δὲ μὴ ἐκαρμίζων κρείσσον ποιεῖ» (Α' Κορ. 7, 38), δεκνύει ὅτι ὁ γάμος εἶναι καλός, ὁ ἀνωτέρα ἑμῶς ἀπ' αὐτὸν εἶναι ἡ παρθενία, ἔτσι καὶ ἐδῶ. Καλὴ μὲν ἡ παρούσα ζωὴ, λέγει, πολὺ καλύτερα τῆς ἑμῶς ἡ μέλλουσα.

Καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος τὸ ἴδια ἀκριβῶς φιλοσοφῶν ἔλεγε· «Εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πάντιν ὑμῖν· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετε» (Φιλίπ. 2, 17-18). Τί λέγει, Παῦλε, ἀποθνήσκεις καὶ καλεῖς συμμετόχους εἰς τὴν ἔθνην τοὺς ἀνθρώπους; Τί συνέβη, πῆς μου; Δὲν ἀποθνήσκω, λέγει, ἀλλ' ἀναβαίνω εἰς τὴν ἀνωτέραν ζωὴν. Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν ἄνθρωποι ποῦ ἀνέλαβον κάποια ἐξουσία προσκαλοῦν πολλοὺς ἄλλους ἀνθρώπους διὰ νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν εὐφροσύνην των, ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος ἔστιν ἐβάθιζε πρὸς τὸν θάνατον, προσκαλεῖ ἐκείνους ποῦ θὰ συνευφρανθούνη μαζί του. Ἐ Διότι ὁ θάνατος εἶναι ἀνάπαυσις καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ ἀντιπάθεσις τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν παλαιωμάτων ἁμοιῆ καὶ στέφανος. Διὰ τοῦτο ἄλλατε διὰ τοὺς νεκρούς ἐγίνοντο κοπετοὶ καὶ βοῦνη, ἐνῶ σήμερον ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι. Ἐκλαυσαν λοιπὸν τὸν Ἰακώβ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἔκλαυσαν καὶ τὸν Μωϋσῆν οἱ Ἰουδαῖοι ἄλλας τόσας καὶ ἐβοήθησαν. ἐπειδὴ ὁ θάνατος τότε ἦτο θάνατος. Σήμερον ἑμῶς δὲν γίνεται ἔτσι, ἀλλὰ ὕμνοι καὶ εὐχαὶ καὶ ψαλμοί, ποῦ φανερώουνη ἅλα

αὐτὰ ὅτι τὸ πρᾶγμα περιέχει εὐφροσύνην, διότι οἱ ψαλμοὶ εἶναι σημεῖον εὐθυμίας. 639 A «Ἐδόμηί γάρ τις, λέγει, ἐν ὄρνι· ψαλλέτω» (Ψαλμ. 5, 13). Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς μετὰ πλήρεις εὐθυμίας, δι' αὐτὸ ψάλλομεν εἰς τοὺς νεκροὺς ψαλμοὺς, οἱ ὅποιοι μᾶς παραγγέλλου· νὰ ἔχωμεν ἐπιθεὰ διὰ τοὺς νεκροὺς. «Ἐπίστρεψον γάρ, λέγει, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ σε» (Ψαλμ. 114, 7). Βλέπεις ὅτι ὁ θάνατος εἶναι εὐεργεσία καὶ ἀνάπαυσις; Διότι αὐτὸς ποὺ εἰσῆλθεν εἰς κατάπαυσιν ἐκείνην, ἐτελείωσε τὰ ἔργα του, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς τὰ ἰδικὰ του.

4. Καὶ τόσα μὲν διὰ τὸν θάνατον. Ἐὰν τώρα λοιπὸν νὰ μεταδῶμεν εἰς τὸν ἐγκωμισμὸν τῶν μαρτύρων, ἐὰν δὲν βαρεθῆκατε νὰ με ἀκοῦτε. Διότι καὶ τὰ ἀνωτέρω ἐλέχθησαν ἅ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐγκωμισμοῦ τῶν μαρτύρων. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ μακρύνωμεν ὀλίγον ἀκόμη τὸν λόγον. Ἀνερίπισθη λοιπὸν κάποτε πόλεμος φοβερὸς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἦτο βαρύτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους πολέμους, διότι ἦτο διπλοῦς ὁ πόλεμος αὐτός· εἰς ἐσωτερικὸς καὶ εἰς ἐξωτερικὸς. Καὶ ὁ μὲν προήρχετο ἀπὸ τοὺς οικεῖους, ὁ δὲ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· ὁ εἰς ἀπὸ τοὺς ἑξῆς καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ τοὺς γυναικίους. Βεβαίως, ἂν ἦτο ἀπλοῦς ὁ πόλεμος, ἀφόρητον ὑπῆρχε τὸ κακὸν καὶ ἂν προσέβαλλεν ἔξωθεν μόνον, μέγα ἦτο πάλιν τὸ μέγεθος τῶν δεινῶν. C Τώρα ὅμως αὐτὸς ἦτο διπλοῦς, καὶ ὁ ἐκ τῶν οικείων πόλεμος ἦτο πολὺ φοβερώτερος ἐκείνου ποὺ προκαλοῦν οἱ ἔξωθεν. Διότι ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἐχθρὸν εἶναι εὐκολον νὰ προφυλαγῆ κανεὶς. Ὁ φέρων ὅμως προσωπεῖον φιλίας καὶ διαπράττων ὅσα καὶ οἱ ἐχθροὶ, εἶναι δυσκολοκυριεύετος ἀπὸ τοὺς διατρέχοντας τὸν κίνδυνον. Διπλοῦς λοιπὸν ἦτο τότε ὁ πόλεμος, ὁ μὲν ἐμφύλιος, ὁ δὲ ἀπὸ τοὺς ἔξωθεν προερχόμενος, μᾶλλον δὲ ἂν πρέπει κανεὶς νὰ πῆ τὴν ἀληθειαν, ὁ καθεὶς ἐκ τῶν δύο ἦτο ἐμφύλιος. Διότι, οἱ ἔξωθεν κτυπῶντες δικασταὶ, ἄρχοντες, στρατιῶται δὲν ἦσαν ἄλλοθενεῖς καὶ βάρβαροι καὶ ἄλλης ἔξουσίας καὶ βασιλείας, ἀλλὰ ἄνθρωποι διοικούμενοι ἀπὸ τοὺς ἴδιους νόμους, κατοικοῦντες τὴν ἴδιαν πατρίδα καὶ συμμετέχοντες εἰς τὴν ἴδιαν πολιτείαν. Ὁ μὲν λοιπὸν ἐμφύλιος προήρχετο ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς, ὁ δὲ ἀσυνήθιστος καὶ παράλογος καὶ πλήρης πολλῆς ὀμότητος. D Καθὸτι προεβίβον ἀδελφοὶ ἀδελφούς, καὶ πατέρες τέκνα καὶ ἄνδρες γυναῖκες καὶ ἄλλοι οἱ νόμοι τῆς συγγενείας κατεπαύοντο καὶ ὀλόκληρος ὁ κόσμος ἦτο ἀνάστατος καὶ κανεὶς κανένα δὲν ἀνεγνώριζε τότε, διότι ἔξουσιαζεν ὁ διάβολος ὑπερβολικῶς.

Μέσα εἰς τὸν θόρυβον λοιπὸν καὶ τὸν πόλεμον ἐκείνον αἱ γυναῖκες αὐταί, ἂν πρέπει βεβαίως νὰ τὰς ὀνομάσῃ κανεὶς αὐτὰς γυναῖκες, διότι εἰς σῶμα γυναικὸς ἐνεφάνισαν φρόνημα ἀνδρῶν καὶ μᾶλλον δὲν ἔδειξαν μόνον φρόνημα ἀνδρῶν, Ἐ ἀλλὰ ὑπερέβαλον καὶ αὐτὴν τὴν δύναμιν τῆς φύσεώς των καὶ συνηγωνίσθησαν μετὰ τὸς ἀσωμάτους θανάμεις. Αὐταὶ λοιπὸν αἱ γυναῖκες αἱ ὅποια ἐγκατέλειψαν πόλιν, οἰκίαν καὶ συγγενεῖς καὶ μετέδωσαν εἰς ἔξῃνην χώραν. Διότι λέγει, ὅταν ἀτιμάζεται ὁ Χριστὸς, ἂς μὴ εἶναι δι' ἑσῆς τίποτε τῆμιον καὶ ἀναγκαῖον· διὰ τοῦτο ἐγκαταλείψασαι ὅλα ἀνεχώρησαν. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὅταν πυρπολῆται κάποια οἰκία ἐν πλήρει νυκτί, αὐτοὶ οἱ ὅποιοι κοιμῶνται ἐντός, μόλις ἀντιληφθῶν τὸν θόρυβον, ταχέως τηδῶντες ἀπὸ τὴν κλίνην των ἐξέρχονται εἰς τὸ ποσαύλειον τῆς οἰκίας, χωρὶς τίποτε νὰ πᾶρουν ἀπὸ μέσα, 640 A διότι ἐν πρᾶγμα μόνον φροντίζουν νὰ κάμουν, νὰ ποσφυλάξουν τὸ σῶμα των ἀπὸ τὴν φλόγα καὶ νὰ προλάβουν τὸν θόρυβον τοῦ πυρός ποὺ θάβηαι μετὰ τὴν ταχύτητα. Ἔτσι λοιπὸν ἔκαμουν καὶ αὐταί. Ἐπειδὴ εἶδον τὴν οἰκουμένην ὅλην νὰ πυρπολῆται, ἀμείως ἐπήδησαν ἔξω καὶ ἔξωμυσαν εἰς τὰ ποσφυλάξουν τῆς πόλεως. ἤτασσαι ἐν καὶ μόνον παύματα νὰ ποσφυλάξουν μετὰ τὸν τρόπον τὴν σωτησίαν τῆς ψυχῆς των. Διότι συνέβη τότε φοβερὸς ἐπιποσειῶς καὶ ἐπεκῶσει σκότος θαθῶ, σκότος πολὺ πῖο θαθῶ ἀπὸ ἐκείνου τῆς νυκτός. Καὶ διὰ τοῦτο ὡς εἰς σκότος εὐρισκόμενοι οἱ ἄνθρωποι, ἠγνώσαν αἱ φίλαι τοὺς φίλους, καὶ ἄνδρες ἐπρόβιδον τὰς συζύγους, διὰ τοῦτο εἰς μὲν τοὺς ἐχθρούς προσέτρεχον, εἰς δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς οικείους προσέκρουον B καὶ ἐγένετο μία φοδερὴ νυκτομαχία καὶ ὅλα ἦσαν πλήρη μεγάλου φόδου.

Τότε λοιπὸν καὶ αὐταὶ ἀφοῦ ἐγκατέλειψαν τὴν πατρίδα των ἀνεχώρησαν, μιμηθεῖσαι τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ, πρὸς τὸν ὅποιον ἐλέγη, «Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου» (Γεν. 12, 1). Καθὸτι καὶ αὐτὰς ἔβδ αὐτὰ παρῦτρυνεν ὁ καιρὸς τοῦ διωγμοῦ, νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν πατρίδα καὶ τὴν συγγενείαν των διὰ νὰ κληρονομήσουν τὸν οὐρανόν. Ἐξῆλθε λοιπὸν ἐκ τῆς οἰκίας τῆς ἡγνῆς, ἔχουσα μαζί της τὰς δύο θυγατέρας τῆς. Ἐσὺ βεβαίως μὴ παρατρέψῃς τὸ πρᾶγμα ἀκούοντας ἀπλῶς, ὅτι ἀνεχώρησαν γυναῖκες ποὺ εἶχον ἀνατραφῆ εὐγενῶς, χωρὶς ποτε νὰ λάβουν πείραν τῶν κακῶν αὐτῶν, ἀλλὰ σκέψου μόνον μετὰ τὸν νοῦν σου πόσον μέγα ἦτο τὸν κακὸν καὶ πόσον δυσκολίαν εἶχεν ἐν τῷτο πρᾶγμα. C Ἐὰν δὲ ἄνθρωποι ἀπο-

οτελλόμενοι· εἰς μίαν κανονικὴν ἀποθεμίαν ποῦ διαθετοῦν ὑποζύγια καὶ ἔχουν ὑπηρέτας καὶ ταξιδεῦσιν μὲ ἀφοσίαν, ποῦ εἶναι δέδωται διὰ τὴν ἐπάνοδόν των, αἰσθάνονται πολλὰ κοπιώδη καὶ ὑπόμενον πολλὴν ταλαιπωρίαν, ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ τώρα εἶναι μία γυνὴ καὶ μικραὶ κόραι καὶ ὑπάρχει ἑλλείψις ὑπηρετῶν καὶ φίλων προσβία καὶ θόρυβος καὶ ταραχὴ καὶ φόβος ἀνυπόφορος καὶ κίνδυνος πολύμορφος καὶ δράμος ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνεται δι' ἀφέλειαν ψυχῆς καὶ ἀπὸ παντοῦ ἔχθροι, ποῖος λόγος θὰ δυνηθῆ νὰ παραστήσῃ τὰ ἀγωνίσματα τῶν γυναικῶν, τὴν ἀνδρεία, τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὴν πίστιν; Δ Διότι, ἂν ἀνεχώρει μόνη τῆς ἡ μήτηρ δὲν θὰ τῆς ἦτο τόσο ἀνυπόφορος ὁ ἀγὼν. Τώρα ὁμοῦ ἔφερε μαζί τῆς καὶ τὰς θυγατέρας τῆς καὶ μόλιστα παρθένους. «Ποτε διπλὴ ἡ ἀγωνία καὶ μεγάλη ἡ προσθήκη τῆς φροντίδας, διότι ὅσον μέγα εἶναι τὸ κτήμα, τόσο δυσκολωτέρα εἶναι ἡ φύλαξις του.

Ἐξήρχετο λοιπὸν ἔχουσα μαζί τῆς παρθένους, χωρὶς νὰ ἤμπορῆ νὰ τὰς κρύψῃ εἰς θάλαμον, ἂν καὶ γνωρίζετε, ὅτι καὶ θάλαμοι καὶ γυναικωνίται καὶ θύραι καὶ μοχλοὶ ἀσφαλείας καὶ φύλακες καὶ προφύλακες καὶ ὑπηρεταὶ καὶ τροφοὶ καὶ μητρὸς παρακολούθησις καὶ πατρὸς μέριμνα καὶ πολλὴ ἐκ μέρους τῶν γονέων γίνεται ἐπιμέλεια διὰ νὰ διατηρηθῆ τὸ ἄνθος τῆς παρθενίας καὶ μόλις ποῦ διασώζεται. Ἐκεῖνη ὁμοῦ ἄστερειτο ὀλην ἐκείνην τὴν προφύλαξιν, πῶς λοιπὸν ἤμποροῦσε νὰ τὰς σώσῃ; Μὲ τὴν τήρησιν τῶν θεῶν νόμων. Ἐ δὲν εἶχε στέγην νὰ τὴν περιβάλλῃ, ἀλλ' εἶχε τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ἐπάνω ποῦ τὰς ἐσύναιζε. Δὲν εἶχε θύραν, οὐτε μοχλὸν ἀσφαλείας, ἀλλ' εἶχε τὴν πραγματικὴν θύραν, ἡ ὁποία ἀπεμάκρυνε τὴν ἐπιβουλὴν. Καὶ ὅπως εἰς τὰ Σόδομα ἐπολιορκεῖτο μὲν ἡ οἰκία τοῦ Λώτ, κανὲν κακὸν ὁμοῦ δὲν ὤφισατο, διότι εἶχεν ἐντὸς τῆς ἀγγέλους, εἶται καὶ αἱ μάρτυρες αὐταὶ εὐρισκόμεναι μεταξὺ τῶν Σοδόμων καὶ δῶν τῶν ἐγερῶν καὶ πολιορκούμεναι ἀπὸ παντοῦ, κανὲν κακὸν δὲν ἔπασxon, διότι εἶχον μέσα εἰς τὰς ψυχὰς των κατοικοῦντα τὸν Κύριον τῶν ἀγγέλων.⁶⁴ Α Καὶ ὅταν ἦλθον εἰς τὴν ὁδὸν ποῦ ἦτο ἔρημος, πάλιν τίποτε δὲν ἔπαθον, διότι εἶχον τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν, ἡ ὁποία τὰς ὠδήγηε εἰς τὸν οὐρανόν. Διὰ τοῦτο ἐνὶ εὐρασκοντο εἰς τὸσον μεγάλον πόλεμον καὶ θόρυβον καὶ κύματα, ἐθάξιον μὲ ἀσφάλειαν καὶ τὸ ἀπίστευτον, ὅτι τὰ πρόβατα ὠδηγοῦντο ὑπὸ τῶν λύκων, αἱ ἀμνάδες ἐπροχώρουν ὑπὸ τῶν λέοντων καὶ κανεὶς δὲν τὰς εἶδε μὲ ὀφθαλμοὺς ἀκολάστους, ἀλλ' ὅπως τοὺς Σοδόμους, ἐνὸ ἴσταντο πλησίον τῆς θύρας, δὲν ἐπέτρεπεν ὁ Θεὸς νὰ δοῦν τὴν θύ-

ραν, εἶται καὶ τότε ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς δῶν, ὥστε νὰ μὴ προδοῦν τὰ παρθενικὰ σώματα.

Β 5. Πορεύονται λοιπὸν εἰς πόλιν ἡ ὁποία καλεῖται Ἐβεσσα, πόλιν ὀλιγώτερον μὲν πολιτισμένην ἀπὸ πολλὰς ἄλλας, εὐσεβεστάτην ὁμοῦ. Διότι, τί ἄλλο ἐβέωρησαν ἰσάξιον τῆς πόλεως ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν μέσα εἰς τόσxn ταραχὴν νὰ εὐρουν καταφύγιον καὶ εἰς τέτοιαν κακοκαιρίαν νὰ ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των λιμένα; Καὶ δεχεται ἡ πόλις τὰς ξένας, ξένας μὲν διὰ τὴν γῆν, πολιτίδας ὁμοῦ τῶν οὐρανῶν καὶ ὅταν ἐδέχθη τὴν παρακαταθήκην, τὴν ἐφύλαττεν.

Ἄς μὴ καταλογίσῃ ὁμοῦ κανεὶς εἰς τὰς γυναῖκας ἀδυναμίαν, ἐπειδὴ ἔφυγον, διότι ἐξεπλήρωσαν εἶται Δεσποτικὴν ἐντολήν ποῦ λέγει «Ὅταν γὰρ διακωκυῖαι ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν» (Ματθ. 10, 23), τὴν ὁποίαν ἐπειδὴ καὶ αὐταὶ ἤκουσαν, ἔφυγον καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπλέκετο πρὸς χάριν των εἰς στέφανον. Ποῖος λοιπὸν; C Αὐτὸς ὁ ὁποῖος προῆλθεν ἀπὸ τὴν περιφάνησιν δῶν τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου. Διότι, «Ὅστις ἀφήκει ἀδελφοῦς καὶ ἀδελφάς, ἢ πατρίδα, ἢ οἰκίαν, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς, ἑκατονταπλασίονα λήφεται.—λέγει— καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει» (Ματθ. 19, 29). Καὶ ἔμενον ἐκεῖ ἔχουσαι συγκάτοικον τὸν Χριστόν. Διότι, ἐάν ὅπου ὑπάρχουν δύο ἢ τρεῖς συγκεντρωμένοι καὶ αὐτὸς εὐρίσκειται ἐκεῖ μεταξὺ των, ὅπου δὲ ὄχι μόνον συγκεντρωμένοι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὄνομά του εἶχον φύγει, πῶς δὲν θὰ προσέλκυνον περισσότερο τὴν βοήθειάν του; Ἐνὸ λοιπὸν ἔζων ἐκεῖ αἱ γυναῖκες αὐταὶ, ἔσφηνικά κακαὶ διαταγαὶ ἐξαπεστέλλοντο παντοῦ, πλήρεις καταδυναστεύσεως καὶ βαρβαρικῆς ὀμότητος. Δ Διότι, οἱ οἰκεῖοι ἄς προδώσουν τοὺς οἰκείους των, ἔλεγον, ἄνδρες τὰς συζύγους των, πατέρες τὰ τέκνα, τέκνα τοὺς πατέρας, ἀδελφοὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ φίλοι τοὺς φίλους. Ἐσὸ ὁμοῦ θυμήσῃτο εἰδὼ τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ καὶ θαύμασε τὴν πρόρρησίν του, διότι ἅλα αὐτὰ τὰ ἔλεγεν ἄνωθεν διότι λέγει, «Ἀδελφὸς ἀδελφὸν παραδώσει καὶ πατὴρ τέκνον καὶ ἐπαιναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς» (Ματθ. 10, 21). Τὸ προέλεγε δὲ αὐτὰ τότε διὰ τοὺς ἐξῆς τρεῖς λόγους: Πρῶτον μὲν διὰ νὰ μάωμων τὴν δύναμίν του καὶ ὅτι εἶναι ἀληθὴς ὁ Θεὸς προβλέπων ἐκ τῶν προτέρων αὐτὰ ποῦ δὲν συνέβησαν ἀκόμη. Ε Καὶ ὅτι δι' αὐτὸ προέλεγε τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν, ἄκουσε ποῦ τὸ λέγει ὁ ἴδιος. «Διὰ ταῦτα ὑμῖν εἶπον πρὶν ἢ γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσατε, ὅτι ἐγὼ εἶμι» (Ἰωάν. 14, 29). Δεύτερον δὲ διὰ νὰ μὴ λέγῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του, ὅτι γίνονται αὐ-

τά επειδή τὰ ἀγνοεῖ ἢ ἐπειδὴ ἀδυνατεῖ νὰ τὰ ἐμπούσῃ. Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἠμποροῦσε νὰ τὰ προβλέψῃ ἀνωθεν, ἠμποροῦσε καὶ νὰ τὰ ἐμπούσῃ. Δὲν τὰ ἠμπούσῃ δὲ διὰ νὰ γίνουιν λαμπρότεροι οἱ στέφανοι.⁶⁴² Ἀ διὰ τοῦτο τὰ προέλεγεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἓνα τρίτον ἀκόμη λόγον. Ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτός; Διὰ νὰ κάμῃ πρὸς ὑποφερτόν τὸν ἀγῶνα εἰς ἐκεῖνους ποῦ ἀγωνίζονται εἰς τὸ σκάμμα. Διότι τὰ μὲν ἀπροσδόκητα δεῖναι, ὅποια καὶ ἂν εἶναι αὐτά, φαίνονται θαυρά καὶ ἀφόρητα, ἐνῶ ἐκεῖνα ποῦ περιέχουιν ἐλπίδα καὶ εἰς νὰ προμελετημένα γίνονται ἐλαφρά καὶ εὐκόλα.

Τότε λοιπὸν διατάσσοντες αὐτὰ οἱ ἐχθροὶ ἀφανέρωναν καὶ τὴν ἀμύνην τῶν καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των ἐθεβαίνον τὴν ἀλήθειαν τῆς προφητείας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀδελφοὶ παρέδιδον ἀδελφούς καὶ πατέρες τέκνα καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἡ ἴδια ἐπολέμει τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ διμοιόαζοτο ἡ συγγένεια καὶ ὅλοι οἱ νόμοι ἀνετρέποντο ἄρθην καὶ τὰ πάντα ἴσαν πλήρη θυροῦ καὶ ταραχῆς καὶ ἐγέμισαν τὰς οἰκίας τότε οἱ δαίμονες ἀπὸ αἵματα συγγενικά. Ἐ Διότι, ὁ πατὴρ ὁ ὅποιος παρέδωκε τὸν υἱὸν τοῦ ὁπωσδήποτε τὸν ἔσφαξε πάντως. Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἐθύσῃς τὸ ζῆφος καὶ δὲν διέπραξε μὲ τὴν δεξιάν του χεῖρα τὴν σφαγὴν, ὅμως μὲ τὴν γνῶμην του ἀπετελείωσε τὸ πᾶν. Καθὸτι ἐκεῖνος ποῦ παραδίδει ες τὸν φονεὰ τὸν μέλλοντα νὰ φονευθῇ, ἐκεῖνος ὁπωσδήποτε διέπραξε καὶ τὸν φόνον. Ἄς τοὺς κάμωμεν, λέγει, παιδοκτόνους· οἱ δαίμονες ἔλεγον, ἅς κάμωμεν τοὺς παιδας νὰ γίνουιν φονεῖς τῶν πατέρων των μὲ τὴν προδοσίαν. Καθὸτι παλαιότερον ἔθυσσον εἰς αὐτοὺς τέτοιαις θυσίαις καὶ οἱ πατέρες ἔσφαζον τὰ τέκνα των. Καὶ αὐτὰ ἔκραζεν ὁ προφήτης, ὅταν ἔλεγεν· «Ἔθυσον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις» (Ψαλμ. 105. 37) καὶ ἐδίψων τέτοια αἵματα.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔπαισε τὰς ἀναθεματισμένας καὶ ἀδελυρὰς αὐτὰς θυσίας ὁ Χριστὸς, ἐφιλοεικονεῖ νὰ τὰς ἀνανεώσῃν πάλιν, ἀλλὰ δὲν εἶχον τὴν τόλμην νὰ τὰ εἰπουν ἀναισχύντως καὶ φανερώς, σοφάστε τὰ τέκνα σας, διότι κανεὶς δὲν ἐπρόκειτο νὰ τοὺς ὑπακούσῃ, μὲ ἄλλω τρόπῳ ἐπισκοῦν τὴν προσαγὴν αὐτὴν καὶ σοφίζονται τὸν νόμον, διατάσσοντες τοὺς πατέρας νὰ ποδίδουιν τὰ τέκνα των διὰ μέσου τῶν δικαστῶν τῶρα. Διότι καθόλου δὲν διασφῆσι δι' ἡμᾶς, λέγει, τὸ εἶτε κανεὶς σφάζει, εἶτε παραδῶσει διὰ σφαγὴν τὸν υἱὸν του, καθὸτι καὶ αὐτός καὶ ἐκεῖνος εἶναι παιδοκτόνοι.

Ἡμποροῦσε λοιπὸν νὰ δεῖ κανεὶς τότε πατροκτόνους,

παιδοκτόνους, ἀδελφοκτόνους καὶ τὰ πάντα γεμάτα θυροῦ καὶ ταραχῆν, αἱ γυναῖκες ὅμως αὐταὶ ἀπελάμβανον θαυρίας εἰρήνης. Διότι τὰς περιστοίχισον ἀπὸ παντοῦ ἡ ἔλπις τῶν μελλόντων, ἐπειδὴ, μολοντοῖ ἐδρίσκοντο εἰς ξένην χῆρον, διότι εἶχον ἀληθινὴν πατρίδα τὴν πίστιν, εἶχον ἰδικὴν των πόλιν τὴν δημοσίαν καὶ μὲ τὸ νὰ τρέφονται μὲ ἀγαθὰς ἐλπίδας δὲν ἠσθάνοντο τίποτε ἀπὸ τὰ τοῦ παρόντος θίου, διότι ἔβλεπον μόνον τὰ μέλλοντα.

Ἐνῶ λοιπὸν εἶται εἶχον τὰ πράγματα, καταφθάνει ὁ πατὴρ των μὲ στρατιώτας εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην μὲ τὸν σκοπὸν νὰ συλλάβῃ τὰ θηράματά του. Ἐφθασεν ὁ πατὴρ καὶ σύζυγος, πατὴρ μὲν τῶν θυγατέρων, σύζυγος δὲ τῆς γυναίκος. Ἐ ἂν θεβαίως πατέρα καὶ ἄνδρα πρέπει νὰ ἀνομάσωμεν αὐτὸν ποῦ ὑπηρετεῖ εἰς τέτοιαις ὑπόθεσις. Μᾶλλον ὅμως ἅς τὸν συμπαθῶμεν ὅσον ἠμποροῦμεν, διότι αὐτὸς ἔγινε πατὴρ μαρτύρων καὶ σύζυγος μάρτυρος. Ἄς μὴ τοῦ ἀνοίξωμεν λοιπὸν θαυρότερον τὸ τραῦμα του μὲ τὰς κατηγορίας μας.

6. Σὺ ὅμως ἀκέφου τὴν σύνεσιν τῶν γυναικῶν, καθὸτι, ὅταν ἔπρεπε νὰ φύγουιν ἐφυγον καὶ ὅταν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀγωνισθῶν, δὲν ἐφυγον. ἀλλὰ ἠκολούθουιν δέσμοιαι μὲ τὸν πόθον τοῦ Χριστοῦ. Διότι, ὅπως δὲν πρέπει νὰ προσεγκύη κανεὶς πειρασμούς,⁶⁴³ Ἄ εἶται καὶ ὅταν ἔλθουιν πρέπει νὰ ἀγωνίζετο. Ὅστε νὰ ἐπιδείξωμεν ὅπ' ἐκεῖ μὲν τὴν ἐπιείκειαν, ὅπ' ἐδοῦ δὲ τὴν ἀνδρείαν, πρᾶγμα ποῦ ἔκαμνον τότε καὶ ἐκείναι καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἠγωνίζοντο. Καθὸτι τὸ στάδιον ἦνοιξε καὶ ἡ περιστάσις ἐκάλεε εἰς τὰ παλαιάματα, ὁ δὲ πρόπος τῶν ἀγῶνων ὑπῆρξεν ὁ ἔξῃς.

Ἦλθον εἰς τὴν πόλιν ἡ ὁποία ὀνομάζεται Ἱεράπολις⁶⁴⁴ καὶ ὅπ' ἐκεῖ προσέτερον ἀληθῶς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν μὲ αὐτὰ τὸ τένασμα. Ποταμὸς αἰεὶ διεχοόμενος παραπλευρώς τῆς ὁδοῦ ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας ἀπέστρεφον, ἀπὸ διέφυγον τὴν προσοχὴν τῶν γεμιαζόντων καὶ μεθύοντων στρατιωτῶν. Ἐ Μερικοὶ δὲ λέγουιν ὅτι εἶχον ὡς συμπαρόντα διὰ νὰ ἐξαπατήσουιν τοὺς στρατιώτας καὶ τὸν πατέρα των καὶ τὸ πιστεύω. Διότι, ἴσως δι' αὐτὸν τὸν λόγον νὰ τὸ ἔκαμον, διὰ νὰ ἠμπορήσῃ κάποισιν μικρὰν ἀπολογίαν μὲ τὴν προδοσίαν αὐτὴν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως νὰ ἀποθέσῃ ἐκ τῶν προτέρων διὰ τὸν ἑαυτὸν του, τὸ ἐτι θηλαδὴ καὶ αὐτὸς συνέπραξε καὶ ἐδοθήσῃ καὶ συνέβαλεν, ὅστε νὰ γίνῃ εὐκόλωτος ὁ δρόμος πρὸς τὸ μαρτύριον.

643. Ἡ Ἱεράπολις αὕτη εἶναι μετ' ἄλλων ἡ ἀριστοκράτειν ἐν Συρίᾳ καὶ ἄχι ἐκείνη τῆς Φρυγίας (Μ. Ἀσίας).

Ἄφου τὸν ἕκαμον λοιπὸν συνεργάτην των καὶ διὰ μέσου αὐτοῦ ἠμπόρεσαν νὰ ἀπατήσουν τοὺς στρατιώτας, εἰσῆλθον εἰς τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐγκατέλειψαν τὸν ἑαυτὸν των εἰς τὴν ὄρμην τῶν ρευμάτων ἐκείνων. Εἰσῆλθεν ἡ μήτηρ μαζί με τὰς δύο θυγατέρας της. Ἄς τὰ ἀκούσουν αὐτὰ αἱ μητέρες καὶ παρθένοι καὶ αἱ μὲν ὡς ὑπακοῦν με τὸν ἴδιον ζῆλον τὰς μητέρας των, Ἐὰν αἱ δύο μητέρες ὡς παιδαγωγοῦν ἔτσι τὰς θυγατέρας των, ἔτσι ὡς ἀγαποῦν τὰ τέκνα των. Εἰσῆλθε λοιπὸν εἰς τὸ μέσον ἡ μήτηρ, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἕν καὶ τὸ ἄλλο μέρος εἶχεν τὰς θυγατέρας της, αὐτὴ ἡ ὁποία εἶχεν ἄνεμεσα εἰς τὰς ἀπειροὺς γάμους ἐκείνας παρθένους τὸν νυμφίον καὶ συνετέλειτο ἐκεῖ ὁ γάμος τῆς παρθενίας καὶ ἄνεμάς τους εὐρίσκειτο ὁ Χριστός. Ὅπως δὲ κάθε ρίζα δένδρου, ἡ ὁποία φέρει δύο βλαστὰς ἀπ' ἐξῆς καὶ ἀπ' ἐκεῖ, ἔτσι καὶ ἡ μακαρία ἐκεῖνη εἰσῆρχετο εἰς τὰ ὕδατα ἐνῶ εἶχεν εἰς τὰ δύο μέρη τὰς παρθένας καὶ τὰς ἀφῆκεν εἰς τὴν τύχην τῶν ὕδατων καὶ ἔτσι ἐπνίγοντο καὶ μᾶλλον δὲν ἐπνίγοντο, ἀλλ' ἐβαπτίζοντο ἕν νέον καὶ παράδοξον βάπτισμα.

Δ Καὶ ἐὰν ἐπιθυμῆς νὰ μάθῃς, ὅτι ἦτο ἀληθὲς βάπτισμα αὐτὸ ποῦ ἔγινε τότε, ἀκουσε πῶς ὁ Χριστὸς ὀνομάζει τὸν θάνατόν του βάπτισμα. Διότι συνομιλῶν με τοὺς υἱοὺς Ζεβεδαίου, «Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίστεθε, λέγει, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε» (Μάρκ. 10, 38). Ποῖον ὄμως βάπτισμα μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ Ἰωάννου ἐβαπτίσθη ὁ Χριστός, παρὰ μόνον τὸν θάνατον καὶ τὸν σταυρὸν; Ὅπως ἀσφαλῶς ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος⁵⁴ χωρὶς νὰ σταυρωθῇ, ἀλλὰ διὰ μαχαίρας ἀπογοιωθεὶς τῆς κεφαλῆς του ἐβαπτίσθη τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ. ἔτσι καὶ αὐτὰ, ἂν καὶ δὲν ἐσταυρώθησαν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὕδατος εὐροῦσαι τὴν τελείωσιν ἐβαπτίσθησαν τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ: τὰς ἐβάπτισε δὲ ἡ μήτηρ των. Τί λέγεις, βαπτίζει καὶ ἡ γυνὴ; Ἐ Ναι, τέτοιον εἶδους βάπτισματα τὰ κόμμουν καὶ γυναῖκες, ὅπως ἀκοιῶδες τότε καὶ ἐκεῖνη καὶ ἐβάπτισε καὶ ἰέρεια ἔγινε, καθότι προσέφερε θύματα λογικὰ καὶ χειροτάγια αὐτὴ ἡ προαιρέσις ἔγινε. Καὶ τὸ πῶς παράδοξον. Ἐτι δὲν γυναικίσθη θυσιαστήριον διὰ τὴν θυσίαν, οὔτε ξύλα, οὔτε φωτιά, οὔτε μάχαιρα, διότι ἅλα αὐτὰ τὰ ἀντικατέστηεν ὁ ποταμὸς καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τὰ ξύλα

⁵⁴ Ὅπως ὁ Ἰάκωβος εἶπε: ὁ ἀπόστολος τοῦ Καρλοῦ, εἰς ἐκ τῶν ἑξήδεκα καὶ ἀδελφῶν τοῦ ἐπιγυγατατοῦ Ἰωάννου. Ἀπεκαλύφθη ἰσὺ καὶ θυσιαστήριον Ἰησοῦ διὰ μαχαίρας. ἄλλοτε καιρὸν μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου (Ἰεραξ. 12, 2).

καὶ τὴν μάχαιραν καὶ τὸ πῦρ καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὸ βάπτισμα, βάπτισμα πολὺ πῶς σαφὲς ἀπὸ τοῦτο τὸ βάπτισμα. Διότι δι' αὐτὸ μὲν λέγει ὁ Παῦλος: «Σύμφυτοι γεγονόμεν τῷ ὁμοίωσιν τοῦ θανάτου οὗτου» (Ρωμ. 6, 5). ⁵⁴ Α διὰ τὸ βάπτισμα δὲ τῶν μαρτύρων δὲν λέγει πρὸς τὸ ὁμοίωμα τοῦ θανάτου, ἀλλ' ὅτι συμμορφούμεθα πρὸς τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Εἰσῆγαγε λοιπὸν ἡ μήτηρ τὰς θυγατέρας της, οὐκ ὅπως θὰ τὰς εἴσασκε μέσα εἰς ὕδατα ποταμοῦ, ἀλλὰ σὺν νὰ τὰς ὠδήγει εἰς τοὺς ἱεροὺς νυμφῶνας. Τὰς ὠδήγει ἐνῶ τὰς ἐκράτει ἀπ' ἐξῆς καὶ ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἔλεγεν: «Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός» (Ἰω. 8, 18). Ἐσὺ μοῦ τὰ ἔδωσες, εἰς σὲ τὰ παραδίδω, τὰ ἰδικὰ μου καὶ τὸν ἑαυτὸν μου. Καὶ ἔτσι ἔγινε διπλοῦν τὸ μαρτύριον τῆς γυναικός, μᾶλλον ὄμως τριπλοῦν. Διότι με τὸν ἑαυτὸν της μίαν φερὰν καὶ με τὰς δύο θυγατέρας της ἄλλας δύο φορές ἔμαρτύρησε. Καὶ ὅπως ἔστιν ἐπρόκειτο νὰ ἀφήσῃ τὸν ἑαυτὸν της τῆς χρειάζετο μεγάλη ὑπομονή, ἔτσι καὶ ἔστιν ἔστιν ἐπρόκειτο νὰ ἀφήσῃ τὰ τέκνα μαζί της, χρειάζετο ἄλλην τόσῃ ὑπομονήν. Β μάλατα δὲ καὶ πολὺ περισσοτέρην. Διότι οἱ γυναικεὶ δὲν συνηθίζουσι νὰ ποιοῦν τόσον ἔστιν αὐτὰ ἰδίᾳ πρόκειται νὰ ἀποθάνουν, ὅσον ἔστιν πᾶσαν τὸ ἴδιον πρᾶγμα αἱ θυγατέρες των. Ὄστε ἦτο μεγαλύτερον τὸ μαρτυροῦν της με τὰς θυγατέρας της καὶ κατῆλθε διὰ νὰ ἀγωνισθῇ ἐναντίον καὶ αὐτῆς τῆς τυραννίδος τῆς φύσεως καὶ ἀντιμετώπισε τὴν φλόγα τῶν πόνων καὶ τὴν ἀνυπόφορον παραγῆν τῶν σπλάγγων της καὶ τὴν ἀνησυχίαν τῆς μητρὸς. Διότι, ἐὰν κανεὶς δὴ νὰ ἀποθνήσκῃ μία κόρη του θεωρεῖ τὸν θῆλον ἀθλιωτὸν αὐτῆ, οὐκ ἄλλως βλέπουσα τὰς δύο θυγατέρας της νὰ ἀποθνήσκουν. ἀλλὰ καὶ με τὰς ἰδίας τὰς χεῖρας της σῶρουσα αὐτὰς διὰ μίαν εἰς τὸν θάνατον, σκέψου πόσα μαρτύρια ἠσθάνθη. πρᾶγμα ποῦ οὔτε ὑποφέρουν νὰ τὸ ἀκούουν ἄλλοι, τὸ ὑπερμεν ἐμπράκτως.

Γ Οἱ μὲν λοιπὸν στρατιῶται: ἔμενον, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ποῦ συνέβαινον, διὰ νὰ τὰς παραλάβουν πάλιν, ἐκεῖνοι ὄμως εὐρίσκοντο πλέον μαζί με τοὺς στρατιώτας τοῦ Χριστοῦ, τοὺς οὐρανίους ἀγγέλους καὶ αὐτοὶ ποῦ τὰς ἐπηρεοῦσαν δὲν τὸ ἐννύχιον. διότι δὲν εἶχον ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως. Ὁ μὲν Παῦλος λοιπὸν λέγει πρὸς τὴν μητέρα: ὅτι «Σωθήσεται διὰ τῆς τεκνογονίας» (Α' Τιμ. 2, 15). Ἐσὺ δὲ αἱ θυγατέρες δεισιώθησαν διὰ τῆς μητρὸς. Ἐτσι πρέπει νὰ ποιοῦν πρὸς τοκετὸν αἱ μητέρες, καθότι αὐτοῦ τοῦ εἴδους αἱ ὠδίνες εἶναι καλύτεραι

ἀπὸ ἐκείνας τοῦ τοκετοῦ, διότι ἔχουν μικρότερον μὲν πόνον, μεγαλύτερον δὲ κέρδος. Ἐκείνους τοὺς πόνους τοὺς γνωρίζουν ὅσοι ἔγιναν μητέρες, καὶ τί πόνους, νὰ ἐλέγη κανεὶς θυγατέρας νὰ ἀποθνήσκουν. Τὸ ὅτι καὶ ἡ ἴδια παρεδόθη εἰς τὸν θάνατον, αὐτὸ εἶναι πολὺ ὑπερβολικόν.

D 7. Πλὴν διὰ ποῖον λόγον δὲν παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον ἡ γυνή; Διότι ἐπεθύμησε νὰ λάβῃ τὸ τροπαῖον πρὶν ἀπὸ τὴν μάχην, νὰ ἀρπάσῃ τὸν στέφανον πρὶν ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας, νὰ δεχθῇ τὰ δρακεία πρὶν ἀπὸ τὰ παλαίσματα, μὴ φοβηθεῖσα τὰ βασανιστήρια, ἀλλὰ τοὺς ἀκολάστους δαβαλοῦς τῶν ἀπίστων. Δὲν ἐφοβεῖτο μήπως κανεὶς τῆς ἀνοΐξῃ τὰς πλευράς, ἀλλὰ μήπως διαφθεύρουσιν τὴν παρθενικότητα τῶν θυγατέρων τῆς. Καὶ ὅτι ἐφοβεῖτο τέτοιον ῥόδον καὶ ὄχι τὸν ἄλλον καὶ διὰ τοῦτο δὲν προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον, εἶναι φανερόν ἀπ' ἐκεῖ. Ἐ εἰς τὸν ποταμὸν ὑπέφερε πολὺ μεγαλύτερα βασανιστήρια, καθότι ἀπὸ τοῦ νὰ ἐλέγη νὰ καταξοχίζωνται εἰς τὴν σάρκα πολὺ φοβερώτερον καὶ ὀδυνηρότερον, καθὼς προείπα, ἢ τὸ νὰ ἐλέγη τὰ σπλάγχνα τῆς, δηλαδὴ τὰς θυγατέρας τῆς, νὰ θυθίζωνται ἀπὸ τὰς ἱδικὰς τῆς χεῖρας καὶ νὰ πνίγωνται καὶ τὸ νὰ ὑποφέρῃ τὰ βασανιστήρια τῆς ἐχειρίζετο πολὺ μεγαλύτερα φιλόσοφος διάθεσις, διὰ νὰ ἠμπορῇ νὰ κρατῇ τὰς δεξιὰς τῶν θυγατέρων τῆς καὶ νὰ τὰς φέρῃ μαζί τῆς εἰς τὰ ρεύματα τοῦ ποταμοῦ. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πράγμα τὸ νὰ ἐλέγη αὐτὰς νὰ πάσχουν ἀπὸ ἄλλου καὶ τὸ νὰ γίνῃ αὐτὴ ὑπέρτης τοῦ θανάτου τῶν καὶ συναργὸς τοῦ τέλους τῶν.⁴⁴⁵ Ἀ αὐτὴ νὰ γίνῃ δημῶς τῶν θυγατέρων τῆς, πλὴν τοῦτο εἶναι πολὺ πῶς ἀφόρητον ἀπ' ἐκεῖνα καὶ φοβερόν. Βεβαιώσατε αὐτοὺς τοὺς λόγους μου τοκετοῦ καὶ ἔχετε θυγατέρας. Πῶς ἔπιασε τὸ χεῖρ τῶν; Πῶς δὲν εἶδειεν ἀδράνειαν τὸ χεῖρ τῆς; Πῶς δὲν παρέλυσαν τὰ νεῦρα; Πῶς δὲν ἔπαθεν ὁ νοῦς τῆς; Πῶς ἴσχυσεν ὁ λογισμὸς τῆς νὰ βοηθήσῃ νὰ γίνουσι τὰ γεγονότα αὐτά; Καθότι αὐτὰ πῶς ἔγιναν ἴσον πικρότερα ἀπὸ πείρα βασανιστήρια, καθ' ἣν στιγμὴν αὐτὴ διὰ τὸ σῶμα κατεξοχίζετο ἡ ψυχὴ τῆς.

⁴⁴⁵ Ἀλλὰ μέχρι πότε θὰ φιλονεικῶμεν διὰ νὰ φθάσωμεν τὰ ἀφαστα; **B** Διότι κανεὶς λόγος δὲν ἠμπορεῖ νὰ παραστήσῃ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους, ἀλλὰ μόνη δεικνύει ἡ γυνή, ἡ ὁποία ἐδοκίμασε καὶ ἠγωνίσθη γνωρίζει ποῖα εἶναι αὐτὰ τὰ παλαίσματα. Ἄς τὰ ἀκούσουν αὐτὰς μητέρες, ὅς τὰ ἀκούσουν παρθένοι. Αἱ μὲν μητέρες διὰ νὰ παιδαγωγοῦν

ἔτοι τὰς θυγατέρας τῶν, αἱ δὲ παρθένοι διὰ νὰ πείθωνται ἔτοι εἰς τὰς μητέρας τῶν. Διότι δὲν πρέπει θεσπάζειν νὰ ἐπαινῇ κανεὶς μόνον τὴν μητέρα, ἡ ὁποία διατάζει τέτοια πράγματα, ἀλλὰ νὰ θαυμάσῃ καὶ τὰς θυγατέρας, αἱ ὁποῖαι ὑπήκουσαν εἰς αὐτά. Διότι οὔτε ἡ μήτηρ ἐχρησάσθη σχοινία διὰ τὰ σφάλμα καὶ τὰ θύματα, οὔτε αἱ δαμάλεις ἐκρίθησαν, ἀλλὰ μὲ ἴσην προθυμίαν καὶ ψυχὴν σῴρουσι τὸν ζυγὸν τοῦ μαρτυρίου εἰσῆλθον εἰς τὸ ποταμὸν, ἐνῶ ἄφησαν ἔξω τὰ ὑποδήματά τῶν. Καὶ ἔκαμον τοῦτα, διότι ἐλυποῦντο τοὺς φύλακας. Τόσην φροντίδα εἶδεισαν αἱ ἄγιοι ἐκεῖνοι. **C** Διότι ἐφρόντιζον νὰ ἀφήσουν μαρτυρίαν διὰ τὸ δικαστήριον, διὰ νὰ μὴ ἔχη λόγον νὰ κατηγορήσῃ κανεὶς ὁ ὧμὸς ἐκείνους καὶ ἀπίστης δικαστῆς διὰ προδοσίαν καὶ ὅτι ἄφησαν τὰς γυναῖκας, ἐπειδὴ ἐπληρώθησαν πρὸς τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἄφησαν τὰ ὑποδήματα διὰ νὰ μαρτυροῦν τὴν γνώμην τῶν στρατιωτῶν,⁴⁴⁶ ὅτι χωρὶς νὰ γνωρίζουν ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἐδραπέτευσαν πρὸς τὸν ποταμὸν.

Πισθὸν νὰ ἐδημιουργήθῃ ἐντὸς μας μέγας πόθος διὰ τὰς ἁγίας ἐκείνας. Μὲ αὐτὴν λοιπὸν τὴν φλόγα τοῦ πόθου ἄς προσπέσωμεν εἰς τὰ λείψανά τῶν, ἄς ἐναγκαλιασθῶμεν τὰς θήκας τῶν, διότι καὶ θῆκαι τῶν μαρτύρων δύναται νὰ ἔχουν μεγάλην δύναμιν, ὅπως ἔχουν μεγάλην δύναμιν καὶ τὰ ὁσά τῶν μαρτύρων. **D** Καὶ ὄχι μόνον τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἡμέρας νὰ ἐρχώμεθα ἐδῶ. νὰ τὰς παρακαλῶμεν, νὰ ἀεικνῶμεν ἀπὸ αὐτὰς, νὰ γίνουσι προστάτιδες μας, διότι ἔχουν μεγάλην παρρησίαν, ὄχι μόνον ἐνῶ ἔζων, ἀλλὰ καὶ τώρα πῶς ἀπέθανον καὶ μᾶλλον περισσότερο τώρα. Διότι τώρα φέρουσι τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ. Τὰ δὲ στίγματα αὐτὰ ὅταν τὰ ἐπιδεικνύουσι, ἠμποροῦν δι' ὅλα νὰ πείσουν τὸν βασιλέα. Ἐπειδὴ λοιπὸν τόσον μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῶν καὶ ἡ φιλία τῶν μὲ τὸν Θεόν, μὲ τὴν συνεχῆ παρουσίαν μας πλησίον τῶν καὶ τὴν ἀδιάκοπον ἐπίσκεψιν μας, ἀφοῦ τὰς κάμωμεν οἰκείας πρὸς ἡμᾶς, θὰ ἐφελκυσθῶμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῶν τὴν φιλευθέρωσιν σου, **E** τὴν ὁποίαν εἶθε νὰ τύχωμεν διδοί με τὴν χάριν καὶ φιλευθέρωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου ἀρμόζει εἰς τὸν Πατέρα δόξα, καθὼς καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἄμην.

⁴⁴⁶ Μ. Ἦτες αἱ στρατιῶται θὰ ἔχουν ἐν ἑαλωθῶν τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἐπιτελεῖται ἐνέκρινον τοῦ δεκαντοῦ, ἔστις θὰ τοὺς ἀκατηγόρει ἐπὶ ἑσφαλῆ καὶ ἑταροσσηφ.